

Møte torsdag den 21. mars 2013 kl. 10

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 63):

1. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om en helhetlig integreringspolitikk – mangfold og fellesskap
(Innst. 248 S (2012–2013), jf. Meld. St. 6 (2012–2013))
2. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Ørsal Johansen, Gjermund Hagesæter og Åge Starheim om innstramminger i grunnlaget for å gi utenlandske statsborgere permanent oppholdstillatelse i Norge
(Innst. 229 S (2012–2013), jf. Dokument 8:138 S (2011–2012))
3. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Hans Olav Syversen og Kjell Ingolf Ropstad om bedre koordinering og strategisk styring av IKT-prosjekter i offentlig sektor
(Innst. 180 S (2012–2013), jf. Dokument 8:144 S (2011–2012))
4. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2013 under Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (Rehabilitering av Slottplassen)
(Innst. 249 S (2012–2013), jf. Prop. 58 S (2012–2013))
5. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksen, Per-Willy Amundsen, Kenneth Svendsen, Tord Lien, Bård Hoksrud, Oskar J. Grimstad og Øyvind Korsberg om endring i § 3 lov om motorferdsel i utmark (lokal forvaltning av snøscootertraseer), og om representantforslag fra stortingsrepresentantene Linda C. Hofstad Helleland, Bjørn Lødemel, Øyvind Halleraker, Anne Karin Olli, Anders B. Werp og Svein Harberg om motorferdsel i utmark
(Innst. 236 L (2012–2013), jf. Dokument 8:11 L (2012–2013) og Dokument 8:15 LS (2012–2013))
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra representantene Siri A. Meling, Henning Skumsvoll, Kjell Ingolf Ropstad og Borghild Tenden om brukerrepresentasjon i Statnetts organer, en nasjonal plan for kraftlinjer og kostnadsfordeling i sentralnett
(Innst. 237 S (2012–2013), jf. Dokument 8:17 S (2012–2013))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Siri A. Meling, Henning Skumsvoll og Borghild Tenden om en fremtidsrettet nettstruktur
(Innst. 238 S (2012–2013), jf. Dokument 8:18 S (2012–2013))
8. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2013 under Olje- og energidepar-

tementet (norsk deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk sokkel)

(Innst. 239 S (2012–2013), jf. Prop. 60 S (2012–2013))

9. Interpellasjon fra representanten Henning Warloe til kunnskapsministeren:

«På Forskerforbundets konferanse i november uttalte statsråden at hun ønsker å heve ambisjonsnivået for norsk forskning og våre universiteter. Hun sa også at våre nordiske naboland tydeligvis har gjort noen riktige grep, fordi deres universiteter kommer klart bedre ut enn de norske på samtlige internasjonale rangeringer. Dette temaet tok jeg opp i en interpellasjon i Stortinget i mars 2011 og spurte om regjeringen ville vurdere en nasjonal strategi for å løfte våre fremste universiteter og miljøer. Daværende statsråd for høyere utdanning og forskning svarte at dette måtte sektoren selv ta ansvar for. På bakgrunn av nevnte uttalelser i november håper jeg det nå kan være et gunstigere klima for å diskutere dette temaet på nytt.

Vil statsråden nå ta initiativ til en strategisk vurdering av hvilket ambisjonsnivå Norge bør ha for sine fremste universiteter og tiltak for å løfte dem på internasjonale rangeringer?»

10. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden og Trine Skei Grande om å øke antallet undervisningspersonell med doktorgrad og sikre flere karriereveier i skolen
(Innst. 213 S (2012–2013), jf. Dokument 8:27 S (2012–2013))
11. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om overgangsordninger for studenter som blir gravide rett etter fullført utdanning
(Innst. 212 S (2012–2013), jf. Dokument 8:28 S (2012–2013))
12. Stortingets vedtak til lov om endringer i skatteloven (om skatt av formue og inntekt)
(Lovvedtak 40 (2012–2013), jf. Innst. 242 L (2012–2013) og Prop. 70 L (2012–2013))
13. Referat

Presidenten: Fra representanten Freddy *de Ruiter* foreligger søknad om velferdspermisjon torsdag 21. mars.

Denne søknaden foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Vararepresentanten, Line *Vennesland*, foreslås innkalt for å møte i permisjonstiden. – Det anses vedtatt.

Line Vennesland er til stede og vil ta sete.

Statsråd Rigmor Aasrud overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten: Representanten Peter N. Myhre vil framsette et representantforslag.

Peter N. Myhre (FrP) [10:01:46]: Jeg har gleden av å overlevere et representantforslag på vegne av representan-

tene Ib Thomsen, Christian Tybring-Gjedde, Hans Frode Kielland Asmyhr og meg selv om enkle tiltak for å øke kapasiteten på riksveinettet i Oslo-området.

Presidenten: Representanten Øyvind Korsberg vil framsette et representantforslag.

Øyvind Korsberg (FrP) [10:02:39]: På vegne av representantene Siv Jensen, Solveig Horne, Ib Thomsen og meg selv vil jeg fremme representantforslag om en nasjonal folkeavstemning om OL i 2022.

Presidenten: Representanten Ib Thomsen vil framsette et representantforslag.

Ib Thomsen (FrP) [10:03:06]: På vegne av stortingsrepresentantene Solveig Horne, Øyvind Korsberg og meg selv vil jeg fremme forslag om et modernisert bokmarked.

Presidenten: Representanten Ingebjørg Godskesen vil framsette et representantforslag.

Ingebjørg Godskesen (FrP) [10:03:28]: Jeg vil på vegne av Bård Hoksrud, Arne Sortevik, Jan-Henrik Fredriksen og meg selv framsette forslag om å fullføre utbyggingen av rv. 9 med gul midtstripe, gjennom hele Setesdalen.

Presidenten: Representanten Torbjørn Røe Isaksen vil framsette et representantforslag.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [10:03:52]: På vegne av stortingsrepresentantene Laila Dævøy, Sylvi Graham, Trine Skei Grande, Kjell Ingolf Ropstad og meg selv ønsker jeg å framsette forslag om tiltak for å forhindre at unge faller permanent utenfor arbeidslivet.

Presidenten: Representanten Nikolai Astrup vil framsette et representantforslag.

Nikolai Astrup (H) [10:04:19]: På vegne av representanten Siri A. Meling og meg selv har jeg gleden av å legge frem representantforslag om en stortingsmelding om rikets miljøtilstand.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten informere om at møtet fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:04:49]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om en helhetlig integreringspolitikk – mangfold og fellesskap (Innst. 248 S (2012–2013), jf. Meld. St. 6 (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvalt-

ningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer og 5 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 45 minutter, Fremskrittspartiet 30 minutter, Høyre 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter og Venstre 5 minutter.

I tillegg foreslås at medlemmer av regjeringen får 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Lise Christoffersen (A) [10:05:53]: (ordfører for saken): Når Stortinget nå skal diskutere meldingen om en helhetlig integreringspolitikk, er det mulig å velge ulike innganger. Vi kan starte med det positive – hva det er som gjør at integreringen faktisk fungerer bedre i Norge enn i mange andre land. Vi kan ha hovedfokus på suksesskriterier og se hvordan vi kan få mer ut av det som faktisk virker, eller vi kan velge det motsatte utgangspunktet, lete med lys og lykte etter det som ikke har fungert fullt så bra, og grave oss ned der. Som saksordfører velger jeg det første, slik meldingen også gjør. Det er de positive resultatene som gir det mest sannferdige bildet av dagens mangfoldige norske samfunn, mangfold og fellesskap, eller mangfold og muligheter som mitt eget partis landsmøte kalte det. Det betyr ikke at alt er perfekt, da hadde vi ikke trengt denne stortingsmeldingen. Alle vet at mangfold også betyr utfordringer. Men å velge et negativt inntak med ensidig fokus på det som ikke fungerer, gir et vrengebilde av virkeligheten og bringer oss heller ikke videre.

Det er et kvalitetstegn ved norsk politikk når nesten hele komiteen framhever at mangfold og fellesskap er viktig for den enkelte, og minst like viktig for samfunnet som helhet. Der er vi dessuten helt på linje med folkemeningen, som Statistisk sentralbyrå måler hvert eneste år, og som fra et positivt utgangspunkt fortsetter å bevege seg i positiv retning. Et stort flertall i den norske befolkningen ser på innvandrere som en viktig ressurs for det norske samfunnet, både i arbeidsliv og med det de tilfører fra sin egen kultur.

Så kan en spørre seg hva det er som gjør at konfliktnivået i det norske samfunnet er så lavt som det er. Svaret er vel relativt opplagt. Vi er et samfunn med små forskjeller mellom folk. Vi har bred oppslutning om viktige verdier som demokrati, ytringsfrihet, likestilling og likeverd. Et overordnet mål i integreringspolitikken er at innvandrere som kommer til Norge, opplever seg respektert og som en del av fellesskapet med de plikter og rettigheter som andre innbyggere i Norge har. Det har gjort at vi, bedre enn mange andre, på ganske kort tid har greid å forholde oss til nokså store befolkningsendringer. I 1970 hadde bare 1,5 pst. av den norske befolkningen innvandrerbakgrunn. I dag er dette økt til over 13 pst., med bakgrunn

fra 219 land og selvstyrte regioner. Til sammenligning kan nevnes at antall medlemsland i FN er 193. Flertallet understreker at en vellykket integrering bygger på gjensidighet i rettigheter og plikter, at det er helt avgjørende for en god samfunnsutvikling at innbyggerne er i stand til å ta ansvar for egne liv. Hovedansvaret for det vil alltid ligge hos den enkelte selv, men myndighetene må samtidig bidra til å gi nye borgere en sjanse til å bli en del av det norske samfunnet. Integrering er en toveisprosess, basert på rettigheter og plikter. Det handler om å bygge ned barrierer der de måtte finnes, i utdanning, arbeidsliv, helse, tjenesteyting osv. Barrierene kan være høye eller lave, avhengig av den enkeltes utgangspunkt. Det er forskjell på å komme til Norge som arbeidsinnvandrere, familieinnvandrere eller flyktning. Det er annerledes for voksne enn for barn, det er forskjeller mellom menn og kvinner, gutter og jenter. Vi har hele spennet fra høyere utdannede til analfabeter. Det er forskjeller innen og mellom innvandrere fra ulike land og kontinenter. Derfor må også tiltakene være fleksible, mest mulig individuelt tilpassede og dekke alle livsfaser.

Dette er en god melding og en viktig melding. Det er et synspunkt som deles av de 16 organisasjonene som deltok i Stortingets høring. Regjeringen viser her hvordan de store og de små integreringsprogrammene og -tiltakene henger sammen på tvers av sektorer. Ansvar for gjennomføring av de ulike tiltakene for språk, arbeid, utdanning, bolig, fritidsaktiviteter og annen samfunnsdeltakelse ligger i de forskjellige sektorene, men folk lever ikke livet sitt etter sektorprinsippet. Folk lever på kryss og tvers av sektorer, hver dag, hele livet. De veksler mellom offentlig, privat og frivillig sektor. De beveger seg mellom nasjonalt, regionalt og lokalt nivå, og sist, men ikke minst – alle bor i en kommune. Et av de aller viktigste suksesskriteriene for en vellykket integrering blir derfor at vi evner å se ulike tiltak i sammenheng, og gjøre ting i riktig rekkefølge. Når Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har fått ansvaret for å samordne og sikre en helhetlig integreringspolitikk, må det ansvaret også være reelt. Det handler ikke bare om å skrive en melding, det handler vel så mye om bevilgninger og konkret gjennomføring.

Stortinget mener at hovedsporet i en slik helhetlig integreringspolitikk er språk, bolig, utdanning og arbeid. Språk er helt grunnleggende for resten. Derfor har vi doblet antall timer for dem med rett og plikt til norsk og samfunnskunnskap. Derfor vil vi gjennomgå introduksjonsordningen og foreslå forbedringer i den. Derfor ønsker flertallet å få vurdert mulige utvidelser av personkretsen for rett og plikt til norskopplæring. Derfor har vi forsøk med gratis kjernetid i barnehage, slik at alle barn skal være like godt rustet til å ta fatt på første skoledag. Derfor vil vi at språkkartlegging og språkstimulering etter hvert skal utvides fra dagens 90 pst. til å omfatte alle barn. Derfor har vi innført gratis leksehjelp, for å nevne noe.

Den beste måten å lære språk på, er å praktisere det sammen med nordmenn. I den sammenhengen skal vi ikke undervurdere verdien av det frivillige organisasjonslivet. Mange organisasjoner har utviklet gode tilbud, delvis finansiert med tilskudd fra det offentlige, men her er det

rom for utvidelser, noe som kom tydelig fram i høringen vår.

Arbeid er viktig på alle måter. For den enkelte handler det om mulighetene til å bidra med sine evner og kvalifikasjoner, frihet til å skaffe seg bolig, frihet til å leve et selvstendig liv, delta i fritidsaktiviteter. Arbeid er det viktigste virkemidlet mot fattigdom. Vi vet at innvandrere og barn med innvandrerbakgrunn er overrepresentert blant personer med vedvarende lav inntekt.

Velferdssamfunnet vårt er avhengig av de verdiene som skapes gjennom arbeid. I Norge har vi høy sysselsetting, både blant menn og kvinner, og blant innvandrere og befolkningen for øvrig. Men det er en forskjell. Det er større forskjell mellom menn og kvinner blant innvandrere enn i befolkningen ellers. Tall viser at hvis vi evner å tette sysselsettingsgapet, har vi dekket en tredjedel av arbeidskraftbehovet vårt fram mot 2060. Ett av flere tiltak er å få en bedre godkjenningsordning for utdanning og realkompetanse fra utlandet. Et annet tiltak er omdanningen av Ny sjanse-programmet til Jobbsjansen, med særlig vekt på kvalifisering av kvinner som står langt fra arbeidsmarkedet. Et tredje tiltak er forsøk med kvotering av innvandrere til statlige arbeidsplasser. Et fjerde tiltak er et tettere samarbeid mellom Nav og arbeidsgivere for å få flere innvandrere til intervju og ansettelse.

Vi trenger gode rollemodeller som kan bidra til å fjerne barrierer som skapes av diskriminerende holdninger, og kanskje særlig de holdningene som ikke er helt bevisste.

Siden 2005 er det skapt 330 000 nye arbeidsplasser i Norge, aller flest i privat sektor. Innvandrere gir viktige bidrag til dette. 21 pst. av nye bedrifter i 2011 ble etablert av innvandrere. Dette må det oppmuntres mer til. Derfor vil vi ha etablererveiledning til innvandrere inn i faste former.

I noen miljøer vet vi at det forekommer sosial kontroll av unge, særlig jenter, men også gutter, og også av voksne kvinner. Utdanning og arbeid er den beste veien ut av undertrykking og over i selvstendighet og kontroll over eget liv. Det vet norske kvinner alt om. Den kunnskapen må vi også makte å dele med våre nye medsøstre.

Det er positivt at innvandrerjenter nå stormer fram i utdanning på videregående og høyere nivå. Forhåpentligvis vil det etter hvert også føre til at de stormer inn på arbeidsmarkedet og trekker flere med seg. Men vi må samtidig bygge ned barrierer for dem som trenger ekstra tiltak for å nå dit. Det er aldri for seint. Det fins mange gode eksempler på det, også blant voksne innvandrerkvinner. Vi må heller ikke glemme at en del innvandrer gutter ikke klarer seg like godt i skolen som jentene.

Noen kommentarer om helse: Regjeringen påpeker at et likeverdig helsetilbud betyr at alle må behandles forskjellig, ut fra den enkeltes behov. Det er bra, men her ligger det også en utfordring. Vi vet at vi det finnes sosiale forskjeller i helse. Vi vet at noen lidelser forekommer hyppigere blant innvandrere enn andre, men et hovedproblem er at kunnskapen vår er fragmentert og har mange hull. Derfor er det positivt at det snart kommer en stortingsmelding om folkehelse, der innvandreres særskilte utfordringer blir omtalt, og i kjølvannet av den, en nasjonal strategi for innvandrerhelse.

Helt til slutt vil jeg igjen understreke det positive i at Stortinget står så samlet som vi gjør – ikke helt enstemmig, men så godt som samlet – når det gjelder å se mulighetene i mangfoldet. Det er fremmet noen mindretallsforslag, som jeg forutsetter at mindretallet selv presenterer og fremmer. Og så ser jeg fram til en konstruktiv debatt om et meget viktig tema.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [10:16:02]: Jeg vil først takke saksordføreren for en god gjennomgang av saken. Som saksordføreren også sier, er det stor enighet i komiteen om en del av intensjonene i meldingen.

Det er mange som har ventet lenge og med interesse på at regjeringen nå skulle legge fram en stortingsmelding om integreringen i Norge. Mange har ventet på å se hva som fungerer, og hva som ikke fungerer, og hva som kan gjøres for at det som ikke fungerer, kan bli bedre. I så måte har meldingen delvis svart til forventningene, og delvis ikke.

Det blir i meldingen sagt mye glorifiserende om norsk integreringspolitikk, og det kan på mange måter virke som om det meste fungerer meget bra, og at norsk integreringspolitikk er vellykket. Det er mye bra med norsk integrering – det må være et bakteppe. Men det er også mye som ikke er bra, og det peker også meldingen på. Det er viktig å ha fokus på det som ikke er bra, for det er det en må gjøre noe med.

Regjeringspartiene har pekt på solskinnshistorier om alt som er vellykket, og det som er vellykket, er også Fremskrittspartiet enig i at er bra. Men det er en del av opposisjonens oppgave å sette fingeren på det som er mindre bra, og å utfordre regjeringen på om de virkelig vil gjøre noe med dette.

Vellykket integrering handler om hvordan innvandrere skal bli likeverdige bidragsyttere i det norske fellesskapet, og finne trygghet i et samfunn basert på essensielle frihetsverdier og mellommenneskelig tillit. Vellykket integrering handler også om store økonomiske verdier i det norske samfunnet, et samfunn der folk bidrar og deltar. Vellykket integrering handler om å bruke de riktige verktøyene for å få gode resultater. Norge har brukt 20 år på tiltak med liten eller ingen effekt. Vi må våge å bruke det som virker. Vellykket integrering handler også om å ha en bærekraftig innvandringspolitikk, en politikk som gjør at norske verdier ivaretas og videreutvikles, slik at Norge fortsatt kan være et velferdssamfunn.

I det politiske Norge er vettet sånn noenlunde jevnt fordelt, og jeg setter pris på mine politiske motstandere når de gjør eller sier noe som jeg mener er fornuftig. Jeg vil gjerne få vise til en politisk motstander, nemlig arbeidsminister Anniken Huitfeldt, som nylig sa noe veldig klokt. Hun sa i forbindelse med et oppslag i Aftenposten om aktivitetsplikt for sosialmottakere at å stille krav er en måte å vise omsorg på. Dette er jeg dønn enig i. Det er noe vi i Fremskrittspartiet har ment i alle år, og vi har fått brettevis av kjeft for det, både fra denne og andre talerstoler. Men det fratar ikke statsråd Huitfeldt momentum på noen måte. Hun har sikkert møtt kritikk fra sine egne partifeller og medlemmer i sine samarbeidspartier, men det hun sikkert spør seg om, og som jeg også spør om her og nå, er: Hvor-

for skal vi være redd for å stille krav? Det er både riktig og fornuftig å stille krav. Dette gjelder også for dem som kommer hit for å søke asyl, arbeid eller av andre grunner.

Utredninger, høringsrunder og vurderinger og det å se på ting er vel og bra i en del tilfeller, men skal en ha resultater, må en faktisk gjøre noe konkret. Handlingsplaner er også bra, men de må være konkrete, de må brukes, og de må ikke minst evalueres, slik at en vet hva som virker i planen, og hva som ikke virker. Å bruke feil medisin over lengre tid virker ikke, og er ikke bra. Det gjør heller situasjonen verre. Men så lenge en ikke evaluerer tiltakene, vet en som sagt ikke hva som er riktig medisin å bruke.

Det å søke asyl i et land er en menneskerett. Det å få familiegjenforening og det å søke arbeid er også lov. Norge skal ivareta sine internasjonale forpliktelser, og vi skal hjelpe dem som er på flukt, og som er forfulgt i sitt opprinnelige hjemland.

Når personer søker asyl – eller arbeid, for den saks skyld – i Norge, går jeg ut fra at de som kommer til Norge, kommer hit fordi de vil bo i Norge. Det er mange land i verden som en kan komme til. Noen land er litt mer likt det landet personen kommer fra, både klimamessig og kulturelt. Det må være lov å tro at når en velger å komme til et land langt fra sitt eget, både geografisk og kulturelt, er det fordi man vil være med og være en del av det landet, og det må da være lov å forvente at de som kommer, er villig til å tilpasse seg Norge. Det kan ikke være for mye forlangt.

Det er ikke til å stikke under stol at innvandringen skaper en del utfordringer, og at noen har større vanskeligheter med å bli integrert enn andre. At innvandringen til Norge har vært stor, kanskje for stor, kan være en av grunnene til at integreringen skaper disse utfordringene. Når det kommer flere til landet enn landet klarer å ta imot på en god måte, skaper det problemer. Når en fortsetter å ta inn innvandrere mens tusenvis sitter i asylmottak og venter på å bli bosatt i en kommune, vil problemene bare tilta. Det sitter i dag over 15 000 personer i norske asylmottak. Bare i 2012 søkte nesten 9 800 personer asyl i Norge. I tillegg kommer selvfølgelig familieinnvandring og arbeidsinnvandring. Dette er forholdsvis høye tall. Når en samtidig vet at mange kommuner ikke har kapasitet til å ta imot og bosette innvandrere på grunn av mangel på boliger, mangel på arbeidsplasser og mangel på skoleplasser samt manglende kapasitet til å imøtekomme krav innenfor helse- og sosialfeltet, forverrer dette situasjonen.

En må huske at det er ikke regjeringen som integrerer innvandrere, det er heller ikke Stortinget; det er kommunene og de som bor der. Norge er det landet som tar imot flest innvandrere i forhold til folketallet. Kanskje er det på tide at vi setter på bremsene litt i en periode, slik at vi kan ta bedre vare på de som allerede er her, istedenfor å fylle på med enda flere. Det kan hende at vi har nådd et metningspunkt der kommunene ikke makter å ta imot flere, og at det er derfor bosettingen går tregere.

Mange som kommer til Norge, kan verken lese eller skrive – de er analfabeter. De har da heller ingen utdanning. Disse personene får i større grad utfordringer med å integrere seg. De skal lære et fremmed språk, de skal lære å lese og skrive, de skal få en utdanning, og de skal prøve å

komme i jobb. Mange av disse klarer lite eller ikke noe av dette. De havner derfor som mottakere av velferdsytelser og blir dermed en belastning for samfunnet, snarere enn en berikelse.

I meldingen sier regjeringen at innvandrere er en ressurs, og at sysselsettingsprosenten er beviset. Faktum er at flere og flere av dem som har kommet som arbeidsinnvandrere og har blitt værende i landet, havner i ledighetskø og blir mottakere av trygdeytelser. Frischsenteret har studert dette og kommet til en del interessante funn. En studie viser bl.a. at innvandrere fra Litauen og Polen som kom til Norge i perioden 2003–2007, og som i stor grad fikk jobb i bygg- og anleggsbransjen, i langt større grad enn nordmenn ble arbeidsledige, og at de ble værende arbeidsledige i langt større grad enn sammenlignbare nordmenn.

Tidligere studier viser at pakistanere og tyrkere som kom til Norge på 1970-tallet, nokså raskt forsvant fra arbeidsmarkedet. Etter bare ti år i Norge var disse overrepresentert på trygdestatistikken. Ifølge studien avdekkes det lignende trekk hos nye grupper fra ikke-europeiske land.

Studien viste at arbeidsledigheten blant innvandrere var høy, opp mot 18 pst. Det som er bekymringsfullt, er at ledigheten blant disse øker, og at den holder seg høy. Så viser det seg at samtidig som de som kom først, og som gikk ut i ledighet, kom det mange nye, som gikk rett ut i jobb. Det er bekymringsfullt, da det er lett å forestille seg at også disse kan komme til å havne på statistikken, og at det kanskje er en viss kynisme i arbeidslivet.

Frischsenteret peker på flere forklaringer på dette fenomenet. Språkproblemer, dårlig kontaktnett, at de er mindre omstillingsdyktige, og at de har lavere formell utdanning, er noen av punktene. Så kommer selvsagt de norske velferdsordningene som en mulig forklaring. Dette vil i lengden være lite bærekraftig for det norske samfunnet. Det blir da stadig færre til å betale velferdsgodene til stadig flere. Dette viser at innvandringen ikke er helt vellykket og ikke helt bærekraftig. SSB beskriver dette gjennom sin rapport 15/2015. Jeg siterer:

«En varig økning i innvandringen fra EU-land, Amerika og Australia vil i noen grad lette presset på offentlige finanser ut dette århundret gjennom langsommere aldring av befolkningen og økte skatteinntekter. Innvandring fra lavinntektsland svekker derimot offentlige finanser. På svært lang sikt vil ikke innvandrere som har samme økonomiske atferd som dagens ikke-innvandrere løse velferdsstatens finansieringsutfordringer, for også disse vil bruke velferdsordningene. Yrkesaktivitet er avgjørende for utviklingen.»

At deltakelse i arbeidslivet er en viktig faktor for integrering, er det enighet om. En annen viktig faktor er språk og samfunnsforståelse. Behersker en ikke språket, vil en være utenfor arbeidslivet og utenfor samfunnet ellers.

Fremskrittspartiet vil vise til at altfor mange som har rett og plikt til undervisning i norsk og samfunnskunnskap, ikke er i arbeid eller under utdanning. En sammenstilling av status for kursdeltakerne fra årene 2005 til 2009 viser at om lag 40 pst. av kursdeltakerne ikke var i jobb etter avsluttet program. Dette er betenkelig. Det er også et klart tegn på at integreringen av innvandrere ikke på langt nær fun-

gerer godt nok, og at det å si at integreringen er vellykket, hviler på et noe sviktende grunnlag.

Fremskrittspartiet mener det er viktig med en kartlegging av den enkelte innvandrers kompetanse, og at en må sørge for eventuell tilleggsutdanning, skoling, for at vedkommende skal komme seg ut i inntektsbringende arbeid for derigjennom å bli økonomisk selvhjulp. Fremskrittspartiet ser klart at et utenforskap fra arbeidslivet på 40 pst. av deltakere av introduksjonsordningen er et alvorlig samfunnsproblem, og at de som faller utenfor, må fanges opp. Det er mange årsaker til dette frafallet. Vi mener at fravær av en tverrfaglig tilnærming for å fange opp disse personene på sikt vil føre til at de vil falle utenfor det norske samfunnet. Det er etter min og Fremskrittspartiets mening klart at en i slike tilfeller må stille sterke krav, og at offentlige ytelser kun skal utbetales mot arbeidsplikt.

Meldingen sier også at språk er viktig, og en samlet komité mener at kartlegging av språk på et så tidlig stadium som overhodet mulig er et viktig verktøy for å kunne gi god språkopplæring. Det er viktig at språket læres. Introduksjonsordningen har nå 600 timer språkopplæring. Problemet er bare at det er oppmøteplikt og ikke læringsplikt. Det er derfor mange fullfører introduksjonsordningen uten å kunne et ord norsk. Dette er etter Fremskrittspartiets mening uakseptabelt.

Regjeringen legger opp til at en skal ta prøve i samfunnskunnskap, men at denne kan tas på eget morsmål. Det mener jeg er skivebom. Samfunnskunnskap og språkopplæring må ses i sammenheng. Det må stilles krav til språkopplæring og samfunnsforståelse. De som skal ha opphold i Norge, må kunne avlegge en prøve i språk og samfunnskunnskap. Det må settes karakterer, som vil si noe om den enkelte innvandrers kunnskap. Dette vil også fungere som et vitnemål overfor arbeidsgivere ved en senere anledning.

Integreringsmeldingen er omfattende når det gjelder ord, men litt fattig når det gjelder handling og tiltak. Regjeringen har brukt åtte år på å finne ut hva de skal vurdere eller utrede. Vi kan i meldingen telle: Regjeringen skal vurdere 19 tiltak, utrede ni problemstillinger og sende ut på høring én fattigslig liten ting. Handlingsplaner som ikke er evaluert på 20 år, utredninger og gode ønsker hjelper lite for å få en mer vellykket integrering. Det er kun konkrete tiltak som hjelper.

Det gjenstår mye før en kan si at integreringen i Norge er vellykket, og én ting er jeg sikker på: Denne meldingen avslutter ikke integreringsdebatten i Norge. Arbeiderpartiet sier at alle skal med, og jeg spør: Når da?

Jeg vil med dette avslutte med å ta opp de forslag Fremskrittspartiet har fremmet i innstillingen, enten alene eller sammen med andre.

Presidenten: Representanten Morten Ørsal Johansen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Trond Helleland (H) [10:30:06]: Det er en viktig stortingsmelding vi behandler i dag. I 1982 spådde SSB i en stor rapport at befolkningen i Norge ville begynne å gå ned i 2016, etter å ha nådd toppen med 4,3 millioner inn-

byggere. I Oslo ville folketallet gå nedover på grunn av en aldrende befolkning.

Virkeligheten ble ganske annerledes, i fjor passerte vi fem millioner innbyggere, og Oslo er den hovedstaden i Europa som vokser sterkest. Hva har skjedd? Vi har fått økende fødselstall på grunn av omlegginger i familiepolitikken, og vi har hatt en kraftig vekst i innvandringen, spesielt i arbeidsinnvandringen fra EØS-området. Jeg vil derfor i mitt innlegg fokusere mest på det regjeringen har fokusert minst på i sin melding, nemlig arbeidsinnvandrerne.

Innvandring gjennom familiegjengenforening, flyktninger og asylsøkere er behørig presentert av saksordfører, og et stort flertall i Stortinget slutter seg til det meste av regjeringens konklusjoner på disse områdene. Språk, utdanning og arbeid er det viktigste for en vellykket integrering, spesielt viktig er det å fokusere på kvinner i denne sammenheng.

Behovet og mulighetene for personbevegelser på tvers av landegrensene øker som følge av økt verdenshandel, reduserte transportkostnader, nedbygging av grensehindre og økt handel mellom land. Høyre mener økt arbeidsinnvandring er et bidrag for å ta denne utviklingen på alvor og utnytte det potensialet som ligger i globalisering.

Vi er kritiske til at meldingen i svært liten grad vektlegger de forholdene ved integrering som berøres av arbeidsinnvandringen til Norge. Vi savner en oversikt over hvilke bransjer og yrker det vil være behov for arbeidskraft i de kommende år, hvilke informasjonstiltak som er iverksatt for å sikre god informasjon til den økende strømmen av arbeidsinnvandrere fra EØS-landene, hvilken kompetanse som i dag etterspørres, og hvilke virkemidler som bør tas i bruk for å sysselsette dem som i dag ikke er en del av arbeidslivet.

Vi ser behov for en utredning av hvilke kriterier som sikrer suksess når det gjelder flerkulturell rekruttering.

Arbeidsmarkedet vil trolig være preget av økende migrasjon av arbeidstakere og tjenesteytere i årene framover, men også av større konkurranse om arbeidskraft mellom land. Det å ha en bevisst og helhetlig arbeidsinnvandringspolitikk er en av de største politiske utfordringene i årene framover. Kunnskap og kompetanse, sammen med mangfold i arbeidsstyrken, er avgjørende for innovasjon og næringsutvikling i et stadig mer konkurranseutsatt og internasjonalt arbeids- og næringsliv. For å opprettholde dagens velferdsnivå og sikre verdiskaping gjennom en levende kunnskapsøkonomi må Norge føre en politikk som gjør oss i stand til å hevde oss internasjonalt i konkurransen om den kompetente arbeidskraft.

Hovedmålet for arbeidsinnvandringspolitikken er å legge til rette for at bedrifter og virksomheter kan rekruttere arbeidskraft fra utlandet på en enkel og effektiv måte når de måtte ha behov for det. Samtidig bør rammer og tiltak utformes slik at de gevinstene som følger av arbeidsinnvandring, kan realiseres på en balansert måte for arbeidsgiver, individ og samfunn. Hver enkelt arbeidsinnvandrer skal sikres gode forhold i arbeid og samfunnsnivå for øvrig. At det er arbeid å få, og at det lønnes godt, er helt avgjørende for om arbeidstakere i andre land vurderer det som aktuelt å søke arbeid i Norge.

Det er viktig å sikre arbeidsinnvandrere bedre informasjon, gjerne på flere språk, enn i dag.

Før finanskrisen bidro arbeidstakere fra andre land med helt nødvendig arbeidskraft i bl.a. bygge- og verfts-næringene og innen flere servicebransjer. Uten denne ekstra tilgjengelige arbeidskraften ville veksten i norsk økonomi ha bremsset opp. Samtidig ser vi at flere av disse arbeidsinnvandrerne har slått rot i Norge, og familiene har flyttet etter. Da er det viktig at man får anledning til å lære språket skikkelig, enten gjennom arbeid eller kurs. I tillegg er det behov for flere tiltak som mer målrettet vil tiltrekke spesiell kompetanse til Norge.

Høyre ser at det ikke er noen selvfølge at den kompetente arbeidskraften søker seg til Norge. Vi betaler relativt lave lønninger for akademikere, spesialister og forskere og har en komprimert lønnsstruktur. Det er viktig å markedsføre Norge for utenlandsk arbeidskraft. Selv om Norge er et attraktivt land for dem med lave kvalifikasjoner, søker de høykvalifiserte seg gjerne dit hvor de får bedre betalt for kompetansen. Denne problemstillingen må tas på alvor dersom Norge i framtiden skal kunne vedlikeholde og videreutvikle velferdssamfunnet Norge til å bli en kunnskapsnasjon.

Det bør vurderes hvilke virkemidler som kan benyttes for å øke innvandring av kvalifisert arbeidskraft, ikke bare fra EU-land, men også fra resten av verden. I dag er det slik at Norge taper denne konkurransen i forhold til land som USA, Canada og Storbritannia, til tross for at Norge årlig kåres til verdens beste land å bo i. I dag er det strenge krav som må være oppfylt for at utenlandske statsborgere som ikke kommer fra EØS-området, skal få arbeidstillatelse. Siden 1975 har Norge hatt en begrenset og regulert innvandring. Dette innebærer at utlendinger ikke kan flytte til Norge og ta arbeid her, med mindre utlendingen oppfyller vilkårene i en av unntaksbestemmelsene. Alle utlendinger som har til hensikt å ta arbeid eller drive egen virksomhet, må ha arbeidstillatelse.

Høyre mener at bedrifter bør kunne forhåndsgodkjennes slik at faglærte/spesialister kan påbegynne arbeidet sitt der, mens Utlendingsdirektoratet, UDI, saksbehandler søknaden. Det bør innføres et hurtigsporsystem for forhåndsgodkjente bedrifter. I dagens forskrift er det regulert hvem som kvalifiseres som spesialist, for dermed å falle innenfor ordningen. Det bør i større grad overlates til arbeidsgiverne/bedriften selv å bedømme hvorvidt en arbeidstaker har den rette kompetansen. Det vil fjerne byråkrati og frigjøre ressurser til behandling av mer kompliserte saker.

Arbeidstillatelse som faglært kan gis i opptil tre år, men ikke lenger enn arbeidsforholdets varighet. Fornyelse er en svært byråkratisk prosess, som tar mye tid og gir lange perioder med uavklart situasjon og stress for dem det gjelder. Denne kontrollvirksomheten må kunne forenkles, spesielt for de bedriftene som forhåndsgodkjennes.

Høyre foreslår derfor at det utredes en modell med forhåndsgodkjenning av bedrifter.

Kun 5 pst. av innvandrerne som søker seg til EU-landene eller Europa for øvrig, har høyere utdanning eller er faglærte, mot over 50 pst. av dem som får oppholdstillatelse.

se i USA og Canada. Det bør derfor vurderes en helhetlig endring av arbeidsinnvandringspolitikken gjennom å se på erfaringene EU og USA har gjort seg på feltet. Vi har tidligere foreslått innføringen av et såkalt «Blått kort» lik EU-landene, etter modell fra det amerikanske «Green Card».

Det er helt avgjørende for velferdsmodellens bærekraft at Norge klarer å videreføre en høyere andel av verdiskapende og skattebetalende innbyggere. Samtidig må vi sikre at de som faktisk er i arbeid, ikke blir avhengige av varige tilskudd for å opprettholde en inntekt de kan leve av i Norge.

Selv det beste velferdssamfunnet er avhengig av finansiering fra overskudd i produktiv sektor. Det er viktig at flest mulig deltar i arbeidslivet, samtidig som vi går sammen om å sikre en grunnleggende trygghet for dem som ikke er i stand til å arbeide. Det grunnleggende utgangspunkt for Høyre er at hver enkelt tar et personlig ansvar for seg selv, sitt eget liv og for menneskene rundt seg. Samtidig må et raust og medmenneskelig samfunn sikre alle muligheter til et anstendig liv. Grunnlaget for velferden er at det må lønne seg å jobbe, samtidig som en sikrer gode og anstendige støtteordninger for dem som er for syke til å delta i arbeidslivet, men selv om en skal ha gode inntektssikringsordninger, må det alltid lønne seg å jobbe.

Vi ønsker et særlig fokus på å få flere innvandrerkvinner ut i jobb og i aktiv deltakelse i samfunnet. Ifølge SSB bor det minst 8 600 innvandrere i Norge i alderen 16 år og over som ikke har fullført noen som helst utdanning. Omtrent 5 600 av disse er kvinner. I tillegg til at det er langt flere kvinner uten utdanning blant innvandrerne, er det også relativt sett flere innvandrerkvinner med kort høyere utdanning. Ny sjanse, innført av Bondevik II-regjeringen, er en forsøksordning der formålet er å prøve ut og dokumentere erfaringer med ulike metoder for å få flere innvandrere over i arbeid eller utdanning.

Det er behov for å styrke aktiviteten i tilknytning til økonomisk sosialhjelp, spesielt for gruppen unge sosialklienter. Ingen unge som ikke har sterkt redusert helse, skal kunne gå på passive offentlige overføringer. Den som kommer til de kommunale sosialtjenestene, skal møtes med et tilbud og en forventning om å delta i arbeid eller arbeidsavklarende aktiviteter. Det er betydelig rom for både å stille krav til aktivitet og å kutte stønaden dersom kravet ikke følges opp i sosialtjenesteloven § 20. Vi mener det trengs en forsterket innsats rettet inn mot unge, og prioriterer innsatsen rettet mot unge sosialklienter som senere kan ende på uføretrygd.

Vi vil ha en «snu i døra»-praksis på alle Nav-kontor i hele Norge. Det må stilles krav til dem som mottar offentlig støtte, samtidig som det legges til rette for deltakelse.

Det å mestre språket er avgjørende for en god integrering. Motivasjonen blant innvandrere til å lære seg norsk er ofte større enn det offentlige språkopplæringstilbudet. Vi må styrke norskopplæringen samt legge til rette for å godkjenne innvandrerelevens morsmål som 2. fremmedspråk.

Språkopplæring bør også bli en rettighet for arbeidsinnvandrere fra EØS-land, og arbeidsledighet bør ikke ekskludere en fra å ta del i språktrening. Slik opplæring vil gi arbeidssøkende innvandrere ytterligere kvalifikasjoner

og kan bidra til at de raskere kommer inn i arbeidslivet.

En rekke frivillige organisasjoner, som Røde Kors og Caritas, gjør et viktig arbeid på dette området. Vi vil understreke viktigheten av et godt samspill mellom det offentlige, privat sektor og frivilligheten.

Jeg tar da opp Høyres forslag i denne saken.

Presidenten: Representanten Trond Helleland har tatt opp de forslagene han refererte til.

Aksel Hagen (SV) [10:40:14] (komiteens leder): Først en takk til komiteen og ikke minst saksordføreren og komitésekretæren for veldig klokt og grundig arbeid med denne innstillinga.

Jeg var en av dem som i sin tid gikk rundt med den fargerike T-skjorta med «Ja til et fargerikt fellesskap» og knappen med «Ikke mobb kameraten min». Når var det mon tro? Jeg gikk inn på dette internettet, som vi sier i innlandet, og der fant jeg sosiologen Sigurd Skirbekk, som kunne hjelpe meg med det. Han viser til at i 1987 kom det en annonse på trykk i Aftenposten med teksten:

«Forsvar deg selv, ditt folk og kommende generasjoner mot fremtidsblinde politikere.»

Annonsen karakteriserte informasjonen om norsk innvandringspolitikk som meningsfascisme.

Aftenposten tok inn annonsen, Arbeiderbladet gjorde det ikke, og skrev på lederplass:

«Det er en skam at vi i Norge, med et så lite innvandrер- og flyktninge-problem, ikke makter å løse disse spørsmålene på en moralsk høyverdig måte.»

Dagen etter var det stort møte i Jern og Metall Oslo, der Reiulf Steen ifølge avisreferatet bl.a. uttalte:

«Rasisme er en sykdom som vi alle kan bli rammet av. Vi er alle disponerte til å bli rasister, under bestemte forhold og omstendigheter.»

Ellen Stensrud, som da var leder i Jern og Metall Oslo, fulgte opp med å si:

«Så lenge vi har økonomiske problemer, vil flere bli smittet. Derfor er det viktig at vi, i likhet med bedriftshelsetjenesten, driver forebyggende arbeide. Ellers frykter jeg at sykdommen brer seg langt inn i våre rekker.»

Så skjedde det en imponerende brei mobilisering, og kampanjen, som jeg allerede har nevnt, «Ja til et fargerikt fellesskap», ble lansert av Røde Kors og fikk tverrpolitisk oppslutning. Ikke minst i skolemiljøer ble det delt ut jakkemerker med teksten: «Ikke mobb kameraten min.» Jeg hadde to døtre som, sikkert helt frivillig, gikk rundt med disse merkene på seg.

Det var på slutten av 1980-tallet at ikke-europeisk innvandring ble merkbar i landet vårt, i hvert fall for de av oss som bodde i sentrale bystrøk. Det er også i denne perioden vi finner den første artikulerte og organiserte motstand mot den samme innvandringen. Ikke minst var det i mediene vi møtte dette.

I stedet for en saklig og kunnskapsbasert tilnærming bombarderte mediene sine lesere, hørere og seere med en rekke sjokkerte enkeltepisoder. Budskapet var, ifølge

Skirbekk, nærmest at det var en sjukdom som var i ferd med å infisere Norge, og, som Skirbekk skrev, at den eneste anstendige reaksjonsmåte som ble foreskrevet, var at en måtte prøve å isolere den samme sjukdommen og «hindre smitte fra å spre seg». I ettertid sier Skirbekk at hvis en leser norske aviser fra denne tida, ser det ut til at kampen mot aids og kampen mot rasisme blir møtt på samme måten. Dette er virkelig pinlig å lese nå i ettertid, et kvart århundre senere.

I disse 25 årene har vi hatt innvandring. Alt tyder på at det vil fortsette, og at vi faktisk vil at det skal fortsette. Denne meldinga, og ikke minst innstillinga, viser det på en veldig god måte. Det er et stort flertall i dette huset, og jeg er overbevist om at det er det samme på utsida, som vil ha innvandring, og at dette stort sett har gått svært så bra. Vi har blitt et rikere land i mange betydninger av ordet, et rikere samfunn, et mer spennende samfunn – rett og slett et mer moderne samfunn, som moderne samfunnsborgere trives med å bo og arbeide i.

Innvandring er ikke en trussel mot videre samfunnsutvikling. Innvandring er tvert imot en forutsetning for god og moderne samfunnsutvikling mener – og jeg siterer fra innstillinga – «Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet».

I dag er jeg virkelig ekstra glad for ikke å være stortingsrepresentant for Fremskrittspartiet. Det må i lengden være slitsomt å være så skeptisk til alt nytt og til alle som ikke ser eller høres «typisk norske» ut. Mitt håp er at det som i fremskrittspartimerknadene fortsatt står fram som, slik jeg leser det i alle fall, «kos med misnøyen»-yringer, i ettertid vil stå fram som pinlig utdaterte, både verdimeessig og ikke minst kunnskapsmessig.

I paneldebatter med fremskrittspartipolitikere den siste tida, og slike har det vært mange av i disse asylbarntider, karakteriseres norsk innvandrings- og integreringspolitikk nærmest som en katastrofe. Det brukes uttrykk som total skivebom. Så la jeg heldigvis merke til at Morten Ørsal Johansen modifiserte seg litt i dag. Det er et godt utgangspunkt.

SV er opptatt av når vi prater om innvandringspolitikk, at det er viktig å ta utgangspunkt i at innvandringsbefolkninga har noen utfordringer knyttet til utdanning, kompetanse, språk osv. Men det er vel så viktig å ta utgangspunkt i at det norske samfunnet som de innvandrer til, har noen utfordringer. Vi er et classesamfunn, vi har et kjønnnet arbeidsmarked, vi har et arbeidsliv som er preget eller infisert av sosial dumping, og vi har en vanskelig situasjon på boligmarkedet – ikke minst for folk med lav inntekt. Vi har et system for voksnes læring som bør bygges ut og bli kraftigere og bedre. Vi har et samfunn der folk med psykiske problemer sliter, osv. Vi sliter med mobbing på skoler, på arbeidsplasser og på nettet. Nettopp å innvandre til et slikt samfunn og leve i et slikt samfunn er krevende for oss alle og, naturlig nok, litt ekstra krevende for innvandringsbefolkningen vår.

Denne meldinga er god. Den beskriver og argumenterer for både retter og plikter. Ja, den argumenterer for plikter. Representanten Ørsal Johansen må lese meldinga grundigere. Den beskriver, argumenterer for og handler ikke

minst om helhet og om det Ellen Stensrud for 25 år siden omtalte som forebyggende arbeid.

En utsjekking som er naturlig å gjøre for en som er medlem av kommunalkomiteen, er å legge ved siden av hverandre tre ferske stortingsmeldinger: distrikts- og regionalmeldinga, boligmeldinga og den meldinga vi diskuterer i dag. Den viser på en god måte at det er en lik, samordna tilnærming til dette temafeltet – alle tre meldingene signaliserer at innvandring er et gode, at innvandring er en forutsetning ikke minst for utvikling i Distrikts-Norge, og de tre meldingene er prisverdig like i tiltak både når det gjelder bolig, språk, arbeid og utdanning.

Jeg skal avslutte her. Jeg tror kanskje jeg har fått to minutter for lang taletid, og setter pris på det.

Presidenten: Representanten skal være tildelt den taletiden en har blitt informert om på forhånd. Presidenten vil bare for ordens skyld gjøre oppmerksom på at det er ikke noe som heter å ha til gode taletid som ikke er oppbrukt. Taletiden er altså inntil 10 minutter, og representanten Hagen holdt seg godt innenfor den rammen!

Heidi Greni (Sp) [10:47:17]: Først vil jeg takke saksordføreren for et godt og grundig gjennomført arbeid.

Norge er en del av en stadig mer globalisert verden. Innvandringen har bidratt til at Norge har fått en mer mangfoldig befolkning med ulike språk, tradisjoner, kulturer og ulike kompetanse. Denne utviklingen har gitt oss mange nye muligheter, men den gir oss også nye utfordringer.

Norges største ressurs er folkene som bor her. Vi trenger kompetanse og arbeidskraft, og alle prognoser tilsier at vi er avhengig av innvandring for å dekke arbeidskraftbehovet framover. Samtidig gir det oss selvsagt utfordringer, ulike utfordringer for ulike grupper av innvandrere.

Det er forskjellige årsaker til at folk velger å slå seg ned i Norge. Innvandrerne kan deles inn i fire hovedgrupper: De som kommer hit for å ta utdanning, flyktninger og asylsøkere, familieinnvandrere og arbeidsinnvandrere.

De som kommer hit for å ta utdanning, er den minste gruppen. Det er en gruppe som bor i Norge en begrenset periode, og den gruppen som har minst utfordringer med å finne seg til rette her i landet.

Flyktninger og asylsøkere er også en relativt liten gruppe, men dette er en gruppe som er veldig uensartet, og med helt ulike utfordringer. De fleste kommer til Norge og søker om oppholdstillatelse fordi de mener de er forfulgt i hjemlandet. Noen har høyere utdanning, snakker flytende engelsk og har gode muligheter for å skaffe seg jobb relativt raskt. Andre er analfabeter og har da selvsagt en mye lengre vei å gå før de behersker norsk og kan tilegne seg kompetanse som det norske arbeidsmarkedet etterspør. Noen av dem kommer fra samfunn ganske likt det norske, andre fra landsbyer uten strøm og innlagt vann. Noen må rett og slett lære å bo i en norsk bolig. Det sier seg selv at tiden det tar for å bli integrert i det norske samfunnet, vil være forskjellig for disse ulike gruppene.

Den nest største gruppen er familieinnvandrere. Noen av dem har samme bakgrunn som asylsøkerne, andre har giftet seg med norske statsborgere og kommer fra land

som er relativt likt Norge, og har først og fremst behov for språkopplæring. Flertallet i denne gruppen er kvinner.

Den desidert største gruppen innvandrere er arbeidsinnvandrere. Flertallet i gruppen er menn, men mange av dem har også familien med seg. Disse har ikke rett og plikt til introduksjonsprogram, men de har inntekt og derfor mulighet til å ta språkopplæring på egen hånd. Jeg mener også at arbeidsgiverne her bør ta på seg et stort ansvar for språkopplæring. Mange av innvandrerne har med seg familie som ikke har arbeid i Norge, og dette er en stor, uutnyttet arbeidskraftreserve i et arbeidsmarked som sårt trenger mer arbeidskraft. Her er det nok mye å hente for arbeidsgivere som sørger for god språkopplæring og sørger for at disse får kompetanse som trengs i lokalmiljøet.

Tross store forskjeller i bakgrunn har alle innvandrere én viktig ting til felles: behovet for å bli godt integrert i det norske samfunn – med de rettigheter og plikter som gjelder for alle som velger å bo her. God integrering er viktig for den enkelte, men minst like viktig for samfunnet som helhet. Vårt samfunn har gjennom århundrer vært tuftet på grunnverdier som demokrati, rettsstatens prinsipper, menneskerettigheter, ytringsfrihet, likestilling og likeverd. Integreringspolitikken må forankres i disse verdiene. Integreringsprosessen blir dermed et ansvar som omfatter alle – både dem som bor her fra før, og dem som kommer flyttende hit. Det er en viktig forutsetning for en vellykket integrering, der alle får brukt ressursene sine, og alle tar del i fellesskapet. Alle innbyggere i Norge har de samme rettigheter og plikter, og det er viktig å føre en politikk som tydeliggjør sammenhengen mellom rett og plikt. Alle må få en sjanse til å lykkes, og alle må møtes med felles krav.

Den viktigste faktoren for god integrering er uten tvil gode norskkunnskaper. Det gjelder unger så vel som voksne. For flyktninger og asylsøkere er rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogrammet inngangsnøkkelen. For mange er det tilstrekkelig for å tilegne seg grunnleggende norskkunnskaper, men ikke for alle. Det opplyses i meldingen at om lag 1 000 per årskull i norskopplæringen er å regne som analfabeter. KS påpekte i høringen de særlige utfordringene dette medfører, og at disse er bosatt i ulike kommuner over hele landet. KS anmoder derfor om et ekstratilskudd for analfabeter i norskopplæringen. Jeg har stor forståelse for at det er en krevende problemstilling, og det er en sak man eventuelt må komme tilbake til i forbindelse med budsjettbehandling.

Barnehage og skole er de viktigste arenaene for integrering av barn og unge. Derfor vil jeg advare mot foreldrestyrt segregering i skolen. Minoritetsforeldre må møtes med klare forventninger og krav om å la ungene sine være sammen med andre unger og velge vennene sine selv. Bruken av religiøse symboler i skolen må reguleres av hensyn til barns rett til religionsfrihet og likestilling. Bruken av heldekkende hodeplagg i skolen bør forbys lokalt, og egne bønnerom på skolene mener jeg bør unngås.

I høringen kom det fram at noen av høringsinstansene ønsket å fjerne kontantstøtten. Fra barnehageåret 2012–2013 er ordningen imidlertid omlagt, og det gis ikke lenger kontantstøtte for unger over to år. Faren for at kontantstøtten kan virke negativt på barns språkutvikling, eller

at den skal medvirke til at innvandrerkvinner blir gående hjemme over flere år, er dermed eliminert. Kontantstøtten bidrar til større valgfrihet for familier med unger fra 12 til 24 måneder. Ikke alle unger i den alderen er modne for å begynne i barnehage, og ikke alle foreldre er modne for å sende så små unger i barnehage. Senterpartiet vil jobbe for at denne ordningen videreføres.

Bosetting av flyktninger er en viktig og en varig oppgave for kommunene. Jo raskere etter innvilgelse av opphold en flyktning får etablert seg i en kommune, jo raskere kommer vedkommende i gang med introduksjonsprogram og veien mot arbeid eller utdanning. I det siste har ventetiden dessverre økt, og det gir grunn til bekymring. Mangel på egnet bolig til rett tid og på rett plass i kommunene er ofte en viktig grunn når kommunene ikke kan ta imot flyktninger. Husbanken har flere virkemidler som styrker det boligsosiale arbeidet i kommunene, og det er viktig at kommunene er kjent med det. Flyktninger er blant målgruppene for disse ordningene. De fleste flyktninger er ikke i en situasjon der de kan kjøpe bolig når de kommer fra mottak. Ofte kan en kommunal utleiebolig derfor være det best egnede alternativet. Regjeringen har flere ganger styrket tilskuddet til utleieboliger, og Husbanken kan gi mellom 20 og 40 pst. tilskudd til boligprosjekt til flyktninger og andre prioriterte grupper. Boligmeldingen signaliserer at magsgrensen på 40 pst. kan brukes i større grad. Det er jeg glad for. Boligmeldingen beskriver også flere andre strategier for raskere bosetting av flyktninger i kommunene. Noen stikkord er langsiktig planlegging, god forankring og profesjonell bruk av det private leiemarkedet. Jeg vil understreke at den frivillige linjen er viktig for at integreringen skal bli vellykket. Bosetting forutsetter at det er tilgjengelige boliger i kommunene, og at kommunene har på plass et godt mottaksapparat og tilstrekkelig kompetanse til god språkopplæring. Derfor er jeg glad for at vi nå har fått på plass en samarbeidsavtale med KS som legger til rette for raskere bosetting.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [10:56:24]: Aller først takk til sakens ordfører for et godt stykke arbeid med en viktig melding.

Det er et mål at alle – uavhengig av opprinnelse og kjønn – skal kunne delta i arbeidsliv og det norske samfunn på lik linje, enten det er i skolen, bomiljøet eller organisasjonslivet. God integrering er viktig, både for at samfunnet skal kunne nyttiggjøre seg alle ressursene i befolkningen, og for at den enkelte skal kunne ta del i samfunnet. Integreringsarbeid er alltid en toveisprosess. Det handler om vilje til deltakelse og om vilje til inkludering.

En rask bosetting etter at oppholds- og arbeidstillatelse er innvilget, er av stor betydning for den enkeltes tilpasning til og deltakelse i det norske samfunn. I dag bosetter kommunene betydelig færre enn det IMDi anmoder om, og det er nå omtrent like mange som venter på retur, som venter på bosetting i kommunene. Bare 68 pst. av dem som ble bosatt i første halvår 2012, ble bosatt innen målet om bosetting innen seks måneder. For enslige mindreårige asylsøkere er målet at de skal bosettes innen tre måneder, og i 2012 har ventetiden for enslige mindreårige gått

ned fordi denne gruppen har vært prioritert i bosettingsarbeidet i kommunene. Likevel bosettes bare 61 pst. innen målene.

Det er mange og sammensatte årsaker til at flere kommuner har utfordringer knyttet til bosetting. Mangel på boliger er trukket fram som en viktig årsak. Jeg tror sikkert at det også finnes flere årsaker, men det man har pekt på, er jo at det lave investeringsstilskuddet til boliger har vært en hindring. Men nå har regjeringen sagt i boligmeldingen at de vil øke boligtilskuddet fra 20 til 40 pst., og dette er positive nyheter som Kristelig Folkeparti støtter helhert. Det som mangler nå, er tidfesting av når pengene vil ligge på bordet, og en forsikring om at også rammene vil øke tilsvarende. Øker kun tilskuddsandelen, men ikke rammene, vil det ikke gi noen effekt.

En flyktning kommer til en kommune gjennom bosetting, men blir værende gjennom arbeid. Arbeidsplassen er den beste arenaen for å tilegne seg kunnskap om norsk språk, kultur og samfunn, og det er derfor svært viktig å få nyankomne raskt i arbeid. Arbeidsledigheten blant innvandrere er høyere enn for befolkningen for øvrig, og det er en utfordring å nå målet om at nyankomne innvandrere raskest mulig skal bli økonomisk selvhjulpne. Det holdningskapende arbeidet for å få arbeidsgivere til å ansette personer med innvandrerbakgrunn i ledige jobber må styrkes og bli mer målrettet.

Kunnskap i norsk er den viktigste forutsetningen for å kunne delta aktivt i samfunnet. Derfor er det viktig fremdeles å opprettholde deltakelse i introduksjonsprogrammet – 600 timers opplæring i norsk og samfunnskunnskap – som obligatorisk for nyankomne innvandrere fra utenfor EØS. Gjennomført opplæring er vilkår for å få bosettingstillatelse. Jeg støtter også at kunnskaper i norsk skal være et vilkår for å få statsborgerskap, men det er helt klart at her er vi nødt til å ha noen unntaksregler.

Introduksjonsprogrammet skal ivareta den grunnleggende kvalifiseringen av nyankomne innvandrere og skal preges av kontinuitet, god planlegging og informasjonsflyt. Kartlegging og kompetanse, individuelle kvalifiseringsplaner, tett oppfølging, heldagsbeskjeftigelse med mulighet for kombinasjon av norskopplæring og arbeidspraksis og en økonomisk stønad knyttet til deltakelse i kvalifisering er noen av de elementene som må være på plass for å ivareta kontinuiteten og helheten i opplæringen.

Dessverre er ikke dette tilfellet i alle kommuner, og det er behov for at sentrale myndigheter i større grad tilrettelegger for at kommuner, næringsliv og Nav kan gjennomføre introduksjonsprogrammet på en tilfredsstillende måte.

Men det er ikke alt kommunen skal eller bør gjøre. Det finnes ofte bedre og mindre ressurskrevende måter å drive god integrering på. Å engasjere frivillige og ideelle institusjoner og organisasjoner er blant dem. Frivillige organisasjoner har i en årrekke vært viktige aktører i integreringsarbeidet. De er en viktig arena for arbeidstrening og samfunnsdeltakelse, samtidig som deres innsats mot uverdige forhold, som rasisme, diskriminering, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse eller annet, er av stor betydning for vårt demokrati.

Kommunene bør også benytte det potensialet som ligger i bruk av frivillige organisasjoner i kvalifiseringen av introduksjonsdeltakerne, og det potensialet organisasjonene har som møteplass og arena for deltakelse for flyktninger og deres familier i lokalsamfunnene. Det er viktig at innsatsen til frivillige organisasjoner styrkes gjennom økt driftsstøtte, og at det sikres at frivillig sektor fortsatt er en viktig arena for arbeidstrening og samfunnsdeltakelse.

Det er ikke alt integreringsarbeid som kan styres og organiseres over kommunale eller statlige budsjetter. Noen av barrierene i integreringen er knyttet til holdninger, fordommer og oppfatninger. Vi må åpne øynene for at innvandringen, i tillegg til å skape verdier i kroner og øre, også beriker den norske kulturen og utfordrer oss til økt toleranse, forståelse og respekt for ting som kanskje er uvant. Diskriminering og rasisme skyver folk vekk og ut. Vi skaper et utenforskap som i beste fall kan passivisere og i verste fall kan aktivisere motstand – motstand mot det norske samfunnet, mot menneskene og mot kulturen. Fordommene og rasismen kan således bli en selvoppfyllende profeti. Vi vet at personer med et utenlandsk klingende navn har betydelig mindre sannsynlighet for å bli innkalt til jobbintervju. Vi kjenner til historier om personer som får spydigheter, rasistiske bemerkninger og hets slengt etter seg på gaten. Vi har alle lest upassende og bent ut rasistiske kommentarer under nyhetssaker eller på sosiale medier.

Det påligger oss et stort ansvar å svare på slike holdninger og fordommer, og vi som myndighetspersoner må være foregangspersoner, som tar et oppgjør med dem som sprer hat og rasisme. I tillegg påligger det også media et samfunnsansvar å gi et riktig inntrykk av utfordringene, men også av hvilken berikelse nye kulturer, holdninger og normer tilfører samfunnet. For det er gjennom holdningsskapende arbeid, flere møteplasser og lavere gjerder og hekker vi møter hverandre og ser hverandre og lærer hverandre å kjenne. Det er gjennom vennskap og kjennskap vi dyrker likhetene framfor forskjellene. Det vil være vårt viktigste verktøy for å få til et samfunn der alle blir respektert, alle møter toleranse og alle kjenner seg hjemme. Og det er jo det som er målet med en god integrering: at Norge er et sted der vi ikke dyrker utenforskapet, men der vi dyrker fellesskapet og det at folk føler seg inkludert.

Jeg vil helt til slutt takke Høyre for at de har vært så rausa å gi meg litt av sin taletid. Det borger godt!

Helt til slutt vil jeg trekke fram de forslagene vi støtter. Vi støtter forslagene nr. 1, nr. 20, nr. 23, nr. 24, nr. 25 og nr. 27, som er lagt fram i denne saken.

Trine Skei Grande (V) [11:05:26]: Jeg har ikke fått taletid fra noen, men jeg skal prøve å få fram mitt budskap likevel, på de minuttene jeg har fått – sjøl om dette er en viktig sak for Venstre og en sak vi har jobbet mye med.

Jeg har lyst til å begynne med – slik mange andre har gjort – at det er veldig mye bra integreringsarbeid i Norge. Norge er blant de landene i Europa som er best på integrering. Det er fordi vi har vært svært innovative når det gjelder politikk på dette feltet. Det er mange kommuner som gjør en fantastisk god jobb. Mange små lokalsamfunn er veldig gode på integreringsarbeid. Men det gjelder også

store kommuner, som Oslo, som f.eks. har en skole som er fantastisk god på akkurat det med integrering, og som klarer å løfte alle barn, noe som gjør at veldig mange av de unge som i dag tar høyere utdanning i Oslo, har innvandrerbakgrunn. Veldig mange av de ingeniørene som vi vet vi trenger for å overleve i framtida, har nettopp den bakgrunnen. Sjøl om deler av Oslo er preget av innvandring, er det likevel mye bra, som det jeg opplevde en dag jeg var på en barnehage på Furuset. De aller fleste ungene der så ut som om de kom fra et annet sted, og jeg spurte førskolelæreren hvordan det gikk med språkjobbinga i barnehagen. Hun kikket forundret på meg og sa at alle foreldrene i denne barnehagen snakket norsk hjemme. Så det er veldig mye bra som skjer rundt omkring.

Men det krever en del initiativ og kreativitet når det gjelder tiltak. Jeg merker meg at når statsråden blir intervjuet i Aftenposten i dag, er det introduksjonsprogrammet som løftes fram som det store grepet – som den forrige regjeringen innførte. Jeg tror vi må ha mye mer kreativitet når det gjelder å finne de gode tiltakene for god integrering.

Venstre har lagt fram elleve forslag her i dag. Jeg merker meg at det ikke er så mange forslag i meldingen. Man har litt idétørke. Når det gjelder de forslagene som ligger på bordet, ser det ut som om den største utfordringa innenfor norsk integreringspolitikk er kjønnslemlestelse, med en uendelig mengde forslag fra Fremskrittspartiet, som de heldigvis ikke hadde så mye fokus på i innlegget sitt. Det er et stort problem, men så stort er det ikke at det fortjener så stor plass.

Jeg syns Trond Helleland holdt et veldig godt innlegg med veldig mange gode tiltak knyttet til arbeidsinnvandring. Jeg ser ingen grunn til å bruke de få minuttene jeg har blitt tildelt, på å si noe mer om det, for det var mye klokt som ble sagt.

I dag la Utrop fram en evaluering av innvandring og hva innvandring tilfører Norge, som viser at vi i denne sal bl.a. har mellom 27 og 28 mrd. mer å rutte med årlig i skattepenger på grunn av innvandringa, noe som viser at den befolkninga vi får inn, har høyere utdanning enn den norske befolkninga har. Blant den innvandrerbefolkninga vi får, har vi selvfølgelig utfordringer når det gjelder alfabetisme, men det er også en dobbelt så stor tetthet når det gjelder doktorgrader. Det er også et viktig bilde å ha med seg.

Jeg syns det er viktig at alle som kommer til Norge, møtes av både krav og forventninger om den norske samfunnskontrakten. Jeg mener det er mange grep vi burde ha gjort innenfor norsk integreringspolitikk for å gi beskjed om denne samfunnskontrakten fra dag én. Det systemet vi i dag har, straffer folk ved at de ikke får lov til å jobbe i Norge. Jeg mener at vi egentlig burde ha satt dem til å jobbe fra første dag de kom hit. Jeg mener at alle asylsøkere burde ha vært satt i jobb fra første dag. Hvis man bor på asylmottak og velger ikke å vaske gangen, blir man trukket i lønn. Jeg mener heller at man skulle hatt lavere lønn og fått betaling for å vaske gangen. Det har noe med hele den mikrotankegangen å gjøre, at vi har en samfunnskontrakt i Norge der vi alle sam-

men skal bidra, og den bør det være signal om fra dag én.

Vi er stadig på vei, men vi må ha flere nye ideer for å klare å gjøre integreringspolitikken god. Jeg syns at det regjeringa har lagt fram, preges av idétørke, derfor har Venstre i dag fremmet elleve forslag, både når det gjelder å gjøre skolen vår bedre, det å få flere frivillige organisasjoner med, det å bruke arbeidsmiljøloven aktivt for å få flere i arbeid, det å innføre forsøk med anonyme søknader i offentlig sektor, og det å bruke mentorordninger mye mer effektivt for å få innvandrerungdom og andre som er utenfor arbeidsmarkedet, inn i arbeidsmarkedet.

Vi ønsker å bruke skolen mye mer aktivt, både for å bedre norskutdanningen og for å styrke de skolene som har mange elever med innvandrerbakgrunn, fordi vi har sett at det har funket. I Oslo er det veldig mange skoler som er kjempegode på flerspråklighet, flerreligiositet og sånne utfordringer. Vi bør lære av lærerne, som gjør en kjempegod jobb der.

Presidenten: Representanten ønsker kanskje også å ta opp sine forslag?

Trine Skei Grande (V) [11:10:37]: Det gjør jeg.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Inga Marte Thorkildsen [11:10:54]: Regjeringa har lagt fram en melding om integreringspolitikk, og det er bred oppslutning om hovedtrekkene.

Det er mange grunner til at folk flytter til Norge. De som kommer til Norge, har helt ulike utgangspunkt for livet her.

Menneskerettighetene og demokratiske prinsipper utgjør fundamentet i den norske rettsstaten. Alle innbyggere i Norge har de samme grunnleggende pliktene og rettighetene. Alle skal respektere de samme lovene. Innenfor disse rammene fins det mange ulike måter å leve på.

Integreringspolitikken skal legge til rette for at alle som bor i Norge, opplever å høre til og tar del i fellesskapet – det er aller viktigst. Både folk som har innvandret og folk som har bodd her hele livet, skal oppleve et trygt samfunn med rom for at folk er forskjellige. Dette er et ansvar som påhviler oss alle sammen, men hvor vi som ofte oppfattes som rollemodeller, har et særlig ansvar.

Det er mange ulike måter å være norsk på – mange måter å være Oslo-borger eller vestfolding på, mange måter å være muslim på. Blir debatten for ensidig og unyansert, risikerer vi selvoppfyllende profetier og at mange ikke føler seg inkludert i fellesskapet. Istedenfor å debattere norsk kultur, har regjeringa vært opptatt av å finne fram til et sett av verdier som skal være limet mellom oss – som menneskerettigheter, likestilling og barns rettigheter.

En viktig grunn til at vi har lyktes såpass godt med integreringa, er at vi har en overordnet politikk for utjamning av forskjeller. Omfordeling, arbeid, likestilling og satsing på barns og unges oppvekstvilkår er helt grunnleggende for å lykkes. Meldinga legger stor vekt på å øke

sysselsettinga og forbedre norskopplæringa. Spesielt viktig er det å sikre at kvinner som i dag i liten grad deltar i arbeidslivet, får tilgang til egen inntekt. Veien til valgfrihet og likestilling går gjennom økonomisk selvstendighet. Foreldres økonomi er viktig for barnas mulighet til å klare seg i det norske samfunnet. Derfor er vi så opptatt av å nå kvinner som har vært lenge på utsida av arbeidsmarkedet. Vi firedobler satsinga på mentorprogrammet Jobbsjansen – eller Ny sjanse – der de som f.eks. har vært lenge på kontantstøtte, eller som har vært forsørget av andre familiemedlemmer, får en ny sjanse til å klare seg selv.

Blant kvinner med bakgrunn fra Afrika og Asia er langt færre økonomisk selvstendige enn andre kvinner i Norge. Dette er fordi de i mindre grad deltar i arbeidslivet. Likevel har innvandrerkvinner i Norge høyere sysselsetting enn kvinner generelt i Italia. Likestillingspolitikken, der arbeidslinja er sentral, påvirker også sysselsettinga blant innvandrerkvinner.

Regjeringa forventer at alle deltar i arbeidslivet etter evne – kvinner som menn. Og det skal ikke være lave ambisjoner for kvinner enn for menn. Norskopplæringa og introduksjonsprogrammet må sikre at kvinner med lave kvalifikasjoner og liten utdanning også får mulighet til å delta.

Grunnleggende kvalifisering som gis i kommunene gjennom norskopplæring og introduksjonsprogram, må bli mer effektiv. I år innføres en ny tilskuddsordning med utviklingsmidler på 32 mill. kr for å styrke kommunenes integreringsarbeid. Det er svært viktig at bosettingsarbeidet går raskere.

Vi skal gi grunnleggende kvalifisering til dem som trenger det for å kunne komme i jobb. Samtidig er det mange innvandrere som har både utdanning og arbeidserfaring fra opprinnelseslandet, og kompetanse som Norge trenger. Norge går glipp av ressurser og arbeidskraft hvis innvandrere ikke kommer i jobb og får arbeid hvor de får brukt sin kompetanse.

Diskriminering og rasisme, fordommer og manglende erfaring med mangfold står også i veien. Norge har forpliktet seg til å gi mennesker på flukt et nytt hjemland. De som skal bli i Norge, må komme i gang med livet sitt. Alle må bo i en kommune. Lange opphold i mottak er å kaste bort menneskers ressurser – det sliter på den enkelte og koster også staten mye penger. Derfor er det en prioritert oppgave for oss å få raskere bosetting. Vi satser på en avtale med KS i nærmeste framtid.

Alle barn og unge skal ha gode oppvekstvilkår og like muligheter til utdanning og livsutfoldelse, uavhengig av bakgrunn. Kjennskap til andre land og kulturer er en ressurs for samfunnet. Ikke minst gjelder det flerspråkighet. Mange norske barn besitter en uvurderlig ressurs ved å kunne flere språk, men jeg vet at det er mange som skammer seg fordi de tilhører flere kulturer, istedenfor å rette ryggen og si at dette er bra. Vi setter vern av barns rettigheter høyt. Alle barn som bor i Norge, har rett til beskyttelse mot overgrep og omsorgssvikt. Barn med innvandrerbakgrunn har akkurat de samme rettighetene som andre norske barn, og de er vårt felles ansvar.

For å skape samfunn med tillit mellom folk, må vi møtes i ulike sammenhenger. Vi må omgås også folk som er ulike oss selv. Arbeidsplass og skole er de viktigste arenaene for å møte andre. Så spiller det en rolle hva vi gjør på fritida der vi bor – i frivillige organisasjoner og frivillig arbeid. Frivilligheten spiller en veldig viktig rolle.

Vi ser på innvandrerne som en ressurs. Derfor har vi forventninger, og vi stiller krav om deltakelse. Folk skal få bidra med sine evner til det beste for Norge. Vi ser på mangfoldet som en styrke for landet vårt. Unge mennesker som vokser opp i et mer mangfoldig og flerkulturelt Norge, kan møte verden med større erfaring og mestring. Derfor er det bra at alle norske kommuner nå har innbyggere med innvandrerbakgrunn. Mangfold er hverdagen, ikke unntaket.

Presidenten: Det blir åpnet for replikkordskifte.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [11:16:07]: I integreringsmeldingen går det mye på handlingsplaner. Handlingsplaner er viktige verktøy, både som styringsverktøy og som tiltaksverktøy, når det gjelder integrering.

Handlingsplaner er likevel lite verd om en ikke ettergår dem og finner ut hva som fungerer, og ikke fungerer, i handlingsplanene.

Mitt spørsmål til statsråden er: Vil statsråden sette i gang en evaluering av de handlingsplanene som gjelder integrering i Norge, for å finne ut hva som fungerer, og hva som ikke fungerer i planene – og når det gjelder integreringen i Norge?

Statsråd Inga Marte Thorkildsen [11:16:50]: Jeg kan forsikre representanten Ørsal Johansen om at vi i hovedsak har evaluert de handlingsplanene vi har hatt – det har vi! Det inntrykket som er skapt gjennom Aftenpostens artikler er faktisk feilaktig. En av de handlingsplanene som har vært mye oppe til diskusjon, har til og med vært evaluert tre ganger – internt to ganger og én gang eksternt. Vi har også følgeevaluering av mye av det vi driver med, og alt det vi gjør, er kunnskapsbasert. Du finner eksempler på tiltak vi ikke har evaluert, men i hovedsak er ting grundig gjennomgått og belyst.

Det jeg syns er merkelig i de forslagene Fremskrittspartiet fremmer i salen i dag, er at det er veldig lite ideer rundt det som Ørsal Johansen egentlig mener har vært hovedproblemet, nemlig at vi ikke klarer å få flere i arbeid. I stedet kutter man i alt det vi vet fungerer, som f.eks. IMDi og Jobbsjansen – Ny sjanse – for innvandrerkvinner. Det syns jeg er veldig rart.

Trond Helleland (H) [11:17:59]: Barnehage er viktig for innvandrerbarn – eller barn som nylig er kommet til Norge – for å lære seg norsk språk. I dag er det en ordning med gratis kjernetid i barnehagene i noen bydeler, bl.a. i min nabobydel i Drammen. I vår barnehage er det mange foreldre som tjener minst like godt som vi gjør som stortingsrepresentanter, og som da har gratis kjernetid i barnehagen, fordi de bor 300 meter bortenfor huset vårt. Samtidig vet vi at de som går på introduksjonskurs, ikke har

noe tilbud om gratis barnehageplass til sine barn. De er bosatt i alle landets kommuner, ikke bare i noen få bydel. Hadde det ikke vært en mer målrettet ordning – som Høyre foreslår – å tilby gratis kjernetid i barnehage mens én eller begge foreldrene går på introduksjonskurs, noe som samtidig hadde ført til at barna lærte seg norsk fort?

Statsråd Inga Marte Thorkildsen [11:18:54]: I dag er det slik at kommunene kan bruke av integreringstilskuddet for å tilby barnehageplass. Det er fritt opp til hver enkelt kommune å gjøre det, og det er også mange kommuner som gjør det. I spørsmålet om gratis kjernetid i barnehagene, og bruken av det som virkemiddel, oppfatter jeg i de merknadene som ligger fra Høyre, en kritikk av måten vi har innrettet dette på. Jeg er ikke enig.

Tvert imot er noe av grunnen til at vi scorer såpass høyt på rangeringene over hvem som gjør det bra på integrering, at vi har valgt å satse på områdene. Vi har hatt områdesatsing som har gitt løft til hele områder. Der har også gratis kjernetid inngått som et vesentlig element. Det handler om å gjøre områder attraktive for mange forskjellige. Det handler om å sikre likhet ved at noen ordninger er universelle – de er for alle, uansett hvor mye man tjener. Det gjør også at barna opplever en større grad av fellesskap og likhet, og at man ikke er nødt til å teste folk for å sjekke om de er verdig de tiltakene og de pengene man er villig til å sette inn. Så jeg mener det er en fornuftig måte å bruke penger på.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:20:04]: Det er litt synd at ikke også kommunalministeren er til stede i dag, i og med at bolig og boligpolitikk er så vesentlig også med tanke på denne meldingen. Jeg pekte i mitt innlegg på at Kristelig Folkeparti støtter helhjertet dette med å øke boligtilskuddet fra 20 til 40 pst. Det er ikke sikkert dette ligger på barne- og likestillingsministerens bord, men jeg vil allikevel spørre om denne regjeringen i tillegg til å øke boligtilskuddet, også vil sørge for at rammene øker tilsvarende, for ellers vil ikke dette ha noen effekt i det hele tatt.

Statsråd Inga Marte Thorkildsen [11:20:45]: Det er helt riktig som representanten Bekkevold påpeker, at dette er et område som ligger innenfor en annen fagstatsråds ansvar. Det betyr at spørsmålet må rettes dit. Men dette er jo også et budsjettspørsmål som man gjerne vil få svar på i forbindelse med budsjettbehandlingene.

Det er helt riktig at bolig er et vesentlig element for få til raskere bosetting. Det hører vi fra kommunene. De sliter med å ha egnede boliger. Så vi er nødt til å ha en helt annen grad av styring med boligpolitikken framover, og ikke overlate så mye til markedet som har vært gjort siden Kåre Willoch overtok på 1980-tallet, og som har ført til at vi bygger både for lite, og vi bygger for lite sosialt.

Så vår regjering er absolutt interessert i å ta sterkere grep om boligpolitikken både når det gjelder hvor mye vi bygger, og hva slags type boliger. For denne byens del er det også vesentlig å få en større grad av blanding, sånn at

vi får blandede bomiljøer, og at ikke alle som har dårlig råd, bosetter seg på østkanten.

Presidenten: Replikordskiftet er avsluttet.

Håkon Haugli (A) [11:21:59]: Det sies ofte, men det er ikke sant, at vi i Norge ikke tør ta debattene om det som er vanskelig med integrering – de verdien det norske samfunnet bygger på, om plikt og rett og om alt som ikke fungerer godt nok. Innvandringsdebatten handler knapt om annet.

Det er en større utfordring at vi ikke oftere minner hverandre om følgende: Nordmenn født i utlandet er viktige for Norge – og de gjør det bra her. Vi trenger dem mer enn de trenger oss.

Innvandrere utgjør 12 pst. av alle sysselsatte i Norge – 14 pst. i privat sektor. I perioden 2005–2012 sto de for 56 pst. av sysselsettingsveksten i Norge. Å hevde at Norge ikke trenger innvandrere, er rett og slett feil. Til dem som har kommet hit lovlig, og som deltar aktivt i norsk arbeids- og samfunnsliv burde budskapet være enkelt: Tusen takk for at du er her! Jeg tror dessverre ikke etter å ha hørt dagens debatt, at det er det inntrykket de eventuelt sitter igjen med.

I fjor kom det 50 000 arbeidsinnvandrere til Norge. Mer enn 60 pst. av dem kom fra tre land: Polen, Sverige og Litauen. Det meste av den såkalte innvandringsdebatten dreier seg ikke om hvordan vi kan tiltrekke oss arbeidskraft og sikre at de som kommer hit, kan delta i det norske samfunn. Nei, debatten dreier seg stort sett om at det kommer for mange, eller om andre ting – om hodeplagg, om hvorvidt asylsøkere bør gå på fotballpub, om uheldige meldinger på Facebook, eller om «drømmer fra Disneyland», for å nevne noe.

Jeg har selv vært indignert og har overreagert, så jeg retter ikke pekefingeren mot noe annet sted, men det kan ikke være tvil om at den store og viktige debatten framover må handle om andre ting. Hvordan skal vi greie å tiltrekke oss, og beholde, de menneskene vi trenger for å utvikle velferden og norsk næringsliv? Hvordan kan vi unngå å utvikle et A-lag og et B-lag i arbeidslivet? Og hvordan kan vi bidra til at alle som bor i Norge, blir en del av og føler seg som del av det norske samfunnet? Det er dette stortingsmeldingen om integrering handler om.

En merknad mot slutten av komitéinnstillingen sier det meste om skillelinjene i norsk innvandringspolitikk. Den lyder:

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, ser på innvandring og mangfold som en styrke for det norske samfunnet.»

Det er forstemmende at Stortingets nest største parti ikke er med på en merknad som etter mitt syn sier noe som er åpenbart riktig, uansett hvilke måleparametre som legges til grunn.

Hvert år siden 2006, rundt nasjonaldagen 4. juli, har leserne av New York Times kunnet se bilder og navn på såkalte «foreign born Americans» i store annonser rykket inn av selskapet Carnegie. Annonsen «Immigrants: The Pride of America» formidler en annen holdning til innvand-

ring og innvandrere enn det som dominerer den norske debatten. Her drukner oftest verdien innvandring har for Norge – økonomisk, menneskelig og kulturelt – i alt som er vondt og vanskelig.

Albert Einstein, Gene Simmons, Madeleine Albright, Henry Kissinger, Arnold Schwarzenegger, Gloria Estefan og Michael J. Fox er blant førstegenerasjonsamerikanerne i annonsene. Det går ikke an å betvile deres bidrag til amerikansk kultur- og samfunnsliv.

Hvordan ville en norsk versjon sett ut? Politikere som Michael Tetzschner og Hadia Tajik hører vel hjemme i en slik annonse, Alexander Rybak, som vant Grand Prix for Norge og «Norges raskeste kvinne», Ezinne Okparaebo, også – og mange, mange andre førstegenerasjons nordmenn.

Selv sagt skal vi ikke fortie fenomener som kjønnslemlestelse og tvangsekteskap og annet barbari, men det er synd at alt som går godt med norsk innvandring og integrering, knapt synes – for det går veldig godt. Den registrerte arbeidsledigheten blant bosatte innvandrere i Norge er 6 pst. Til sammenligning er ledigheten i Sverige – for alle – 8,4 pst. Unge kvinner med foreldre fra utlandet ligger på toppen av utdanningsstatistikken.

Senere i dag legger Utrop fram et innvandreregnskap. Jeg er overbevist om at det vil vise at innvandring er viktig for Norge. Vi vet av 8 pst. av norske bedrifter oppgir mangel på arbeidskraft som et hinder for vekst.

Til slutt – apropos førstegenerasjons innvandrere: Er det ikke på tide at vi begraver det absurde og stigmatiserende begrepet «annengenerasjons innvandrer»? Barn som er født i Norge av foreldre som har kommet hit, har ikke vandret noe sted. Det er behov for begreper – men hvorfor ikke se framover, og ikke bakover? Er ikke «førstegenerasjons» eller «utenlandskfødt» nordmann tross alt et bedre ord, og like treffende?

Ulf Leirstein (FrP) [11:26:47]: Det er ingen tvil om at innvandring til et land koster. Innvandring gir også noen fordeler. Men skal man få fordelene, må man altså ha en vellykket integreringspolitikk. Det får man ikke med regjeringens politikk. Regjeringen har tross alt ansvaret for den innvandrings- og integreringspolitikken vi har i dag, og regjeringens består av partier som har ansvaret for den politikken som er ført de siste tiårene.

Resultatene ser vi i dag. Jeg mener resultatene viser at nevnte partier, som er i regjering, har liten troverdighet når de framlegger stortingsmeldingen om integrering.

La oss først se på innvandringspolitikken. I fjor kom det 41 500 nye innvandrere til landet – den største veksten noensinne. De mest «lønnsomme» – man må sette det i hermetegn – er voksne arbeidsinnvandrere som kommer hit ferdig opplært, og som ikke trenger mange offentlige ytelser. Men det urovekkende er at mange av disse svært arbeidsomme menneskene ikke bevarer arbeidsevnen så lenge i Norge. Fagfolk sier de ennå ikke vet sikkert hva det kommer av. Om dette kan ha noe med Norges tilbud av velferdsordninger å gjøre, lar jeg foreløpig ligge, men stadig mer forskning og flere rapporter viser at den storstilte innvandringen til Norge ikke er bærekraftig. Rent økono-

misk er det lønnsomt å åpne grensene for gjestearbeidere, men regnestykket ser altså annerledes ut når de nye gruppene som kommer, henter ektefelle og barn og blir netto brukere av offentlige ytelser. Regnestykkene blir enda mer alvorlige når vi ikke lykkes med integreringen.

Jeg har mange venner, bekjente og familie som kommer fra en annen kultur og andre land. Mange har bosatt seg i Norge fordi de ønsker å lykkes. De står på og bidrar – og respekterer Norges egenart, samtidig som de ønsker å ivareta sin egen kultur. Det er bra. Men dessverre er ikke det bildet jeg beskriver, slik for alle som har innvandret til vårt land. Norge må ta inn over seg at vi i framtiden vil ha enorme utfordringer. Derfor trenger vi å redusere andelen som innvandrer til landet, for at vi skal kunne gi et best mulig tilbud til dem som allerede er her, og som ønsker å få mulighetene til å lykkes.

Kun Fremskrittspartiet har fremmet forslag som vil redusere asylstrømmen til Norge. Asylpolitikken henger nøye sammen med integreringspolitikken. Det varsles om nye rekorder i antallet som vil søke asyl i Norge. Hvis ikke vi strammer inn andelen som får asyl, blir integreringen skadelidende. Innvandring og integrering må bli sentrale temaer på den politiske agendaen i mange år framover, for hvis utviklingen går for langt i negativ retning, vil vi aldri kunne reversere den. Regjeringen må altså komme på banen og si hva man har av forslag til løsninger, for den stortingsmeldingen som er framlagt, kommer ikke til å løse utfordringene.

Når man heller ikke evner å se at asylpolitikken er en viktig og stor del av bildet, sier det ganske mye.

Når vi ser andelen minoritetsspråklige elever i Oslo, bør det gi stor grunn til bekymring. Innvandringen til vår hovedstad har vært så massiv at politiske mål om integrering neppe lar seg realisere. Hvis minoriteten en dag blir majoritet, kan man vel ikke integrere majoriteten.

Media meldte for noen uker siden at i år bruker Oslo kommune 233 mill. kr på ekstra norskopplæringskurs til elevene, og det er bevilget ca. 60 mill. kr til morsmålsopplæring. I hovedstaden brukes altså 300 mill. kr for å lære elever norsk utover såkalt normal norskopplæring. Hvem sa at den store innvandringen til Oslo og Norge ikke koster?

I Oslo-skolen er det nå over 40 pst. minoritetsspråklige elever. Andelen elever med minoritetsbakgrunn er 80–90 pst. på flere skoler i Groruddalen. Hver fjerde elev i Oslo-skolen klarer ikke å følge undervisningen uten ekstra norskopplæring. Hva kommer dette til å bety for integreringen? Det brukes nå store summer på ekstraundervisning for å lære barn født i Norge norsk. Store innvandrergrupper i Oslo risikerer å falle utenfor samfunnet fordi de ikke blir integrert.

Vår hovedstad har tatt imot en for stor andel innvandre-re, og Norge tar imot for mange. Jeg mener det er udiskutabelt at man nå ser konsekvensen av en for stor innvandring. Det koster, det krever mye, og integreringen vil trolig bli mislykket. De som vil tape mest på dette, er de innvanderne som har kommet til Norge, og som ønsker å bidra, bli integrert, få jobb og lykkes.

Jeg mener vi må ta imot færre innvandrere til Norge. Hvis integreringen skal være mer enn et uoppnåelig mål,

må det ikke tas imot flere enn at man kan lykkes med integreringen.

Michael Tetzschner (H) [11:32:06]: Ordet integrasjon kan være et mangetydig begrep, og det brukes også ganske mangetydig. Det har selvfølgelig interesse langt utover det språklige. Integrasjon er blitt – jeg tør si – en integrert del av integreringsdebatten.

Det er en viss konsensus om tre overordnede begreper når vi skal beskrive nærhet eller avstand mellom en majoritetsbefolkning og minoritetsbefolkningene. Det er for det første assimilasjon, som kommer av latin: gjøre lik med, som betyr at innvandrere i sosiale, kulturelle, økonomiske og politiske forhold blir akkurat som majoriteten – frivillig eller tvunget, svært ofte med vekt på det siste.

For det andre har vi integrasjon, som igjen kan deles inn i en pluralistisk integrasjon, hvor minoritetsgruppene og majoritetsbefolkningen gjensidig tilpasser seg hverandre, og på den annen side en smeltedigelintegrasjon hvor det oppstår ett flerkulturelt samfunn på bakgrunn av flere kulturer som etter hvert utvikler en ny felleskultur, men med flere nyanser enn man hadde før.

For det tredje har vi segregering, som innebærer en tvungen eller frivillig adskillelse av minoritetsgrupper fra majoritetsbefolkningen, oftest uttrykt ved systematisk oppdeling av boligstrøk, men også ved egne parallelle institusjoner utover trossamfunn, som i vertslandet er tillagt offentlig myndighet, f.eks. reelt bindende avgjørelse for den enkelte i familiespørsmål.

Assimilasjon og segregering er motsetninger til integrasjon. Assimilasjon betyr en ensidig tilpasning fra innvandrernes side, og det gir ikke særlig plass til avvikende levemåter. Segregering betyr varig parallellsamfunn. Integrasjonen er etter mitt skjønn svaret på det som assimilasjon og segregering representerer av problemer. Vellykket integrering respekterer forskjellig kulturpraksis, men forutsetter også gjensidig forpliktende fellesskap.

Integrasjon utspiller seg på flere nivåer. Det er for det første en systemintegrasjon som refererer til staten – og i og for seg kommunen – og de bærende institusjonenes politikk overfor de etniske mindretall både når det gjelder fordeling av sivile, sosiale og politiske rettigheter, og når det gjelder mindretallets økonomiske og sosiale plassering i samfunnet.

Integrasjonsmeldingen som vi behandler i dag, er først og fremst skrevet med dette formål for systemintegrasjon. Men det er et annet nivå som er tilsvarende viktig. Sosial integrering understreker majoritetsbefolkningen og minoritetenes oppfatning av holdninger til og adferd overfor hverandre både kollektivt og ikke minst som individer – det vil si med de holdninger og omgangsformer vi møter hverandre med i hverdagen: i barnehagene, i skolen, på arbeidsplassen, i fritiden og ute i bybildet.

Selv om det fra enkeltpersoners perspektiv kan være vanskelig å skjelve de to integrasjonsbanene, kan det være grunn til å skjelve mellom systemintegrasjon og sosial integrasjon. Man kan enkelt tenke seg en rekke situasjoner der etniske minoriteter er fullt ut systemintegrert, men forblir sosialt ikke integrert.

Selv har jeg funnet inspirasjon i samfunnspsykolog John Berrys tilleggskulturmodell. Ifølge denne kan vi som enkeltpersoner ha flere kulturelle posisjoner, hvor integrasjon også betyr at man holder fast ved sitt kulturelle utgangspunkt og sin kulturelle praksis, men samtidig er åpen og positiv til og påvirkelig av majoritetskulturen man lever i. Jeg håper vi er på vei mot det siste.

Integrasjonen går langsommere enn optimistene forestilte seg, men det som er viktigst, er at den går langt bedre enn det pessimistene har forutsagt. Selv om det i mange henseender har vært praktisk å skille mellom innvandringspolitikk og integreringspolitikk, er det også en sammenheng mellom integrasjon og innvandring. I et demokrati vil oppfatningen av hvor godt vi lykkes med integreringen, påvirke folks holdninger til hvor trang døren til Norge skal være. Som et eksempel på dette viser jeg til foregående innlegg.

Den offentlige integrasjonspolitik, som vi behandler i denne innstillingen, har i innstillingen samlet et bredt flertall. Det er en positiv grunnholdning til at de som kommer for å realisere egne livsmål, og som ledd i dette vil delta i samfunnet og utvikle det økonomisk, kan være med. Samtidig er det en realistisk tilnærming. Man skal stille krav til innvandrerne som til oss selv. Passiv hjelp er ikke nok. Enten man har bodd kort tid eller lenge, må man være ytende og deltagende medlem av samfunnet – på like fot.

Willy Pedersen (A) [11:37:25]: Regjeringen behandler i denne stortingsmeldingen prinsipper og rammer for framtidens integreringspolitikk. En av målsettingene i meldingen er at innvandrerne skal trives og delta aktivt i arbeidslivet og organisasjonslivet i Norge. En av forutsetningene for å nå en slik målsetting, er å ha en aktiv bosettingspolitikk i kommunene. Meldingen omtaler boliger som viktig for å ha stabil tilknytning til arbeidslivet, for å ta utdanning, for å ha et sosialt nettverk, for å delta i lokaldemokratiet og for å ha god helse.

Regjeringen fremmer flere tiltak i denne stortingsmeldingen som omhandler boligpolitikken og bosettingen av flyktninger her i landet. Det gjelder ifølge denne meldingen å jobbe for raskere bosetting av flyktninger gjennom forpliktende samarbeid med kommunesektoren. Det er ute i kommunene folk bor, og en vellykket integreringspolitikk avhenger derfor av basisbehov, som trygge og gode boliger.

Flertallsmerknadene viser til flere undersøkelser som viser at hovedutfordringen for bosetting er mangel på boliger i kommunene. Det bygges bl.a. for få boliger tiltenkt flyktninger. For å imøtekomme dette problemet og gi flyktninger mulighet til å ha en boligkarriere, ønsker man derfor å se på tiltak sammen med Husbanken, KS og IMDi.

Husbanken og IMDi har i samarbeid både nasjonalt og regionalt gått inn for flere virkemidler for å skaffe boliger for flyktninger. Målsettingen er å finne fram til egnede finansieringsordninger for flyktninger og for kommunene. Ett av tiltakene som omtales, er kommunal finansieringsstøtte til nybygg for korttidsleie eller langtidsleie gjennom Husbanken. IMDi skal i samarbeid med KS også se på til-

tak som letter og skaper større forutsigbarhet i bosettingsarbeidet i kommunene. Dette er komiteens flertall også svært positive til.

I tillegg til dette har regjeringen allerede styrket startlansordningen til bl.a. flyktninger ved å øke nedbetalings-tiden fra 30 år til 50 år. Regjeringen har satt som mål at en flyktning skal være bosatt i en kommune innen seks måneder. Dette er viktig for at innvandrerne skal komme i gang med introduksjonsprogrammene og norskopplæringen. Spesielt barn og unge enslige asylsøkere – men også alle andre asylsøkere – bør ikke sitte lenge i asylmottak. Det svekker integreringen, og det er uheldig for flyktnin-gene. Riksrevisjonen har påpekt at hele 68 pst. av dem som skal bosettes innen seksmånedersregelen, ikke blir det. Enslige mindreårige har høyere grad av bosetting, men det er fordi denne gruppen er prioritert.

Et annet tiltak som jeg ønsker å trekke fram, er regje-ringens ønske om å utrede rett til introduksjonsprogram for flyktninger som selv finner seg egen bolig. Regjerin-gen mener dette tiltaket kan være med på å lette boset-tingsarbeidet ute i kommunen og avhjelpe situasjonen som Riksrevisjonen påpeker. Det problematiseres også at dette tiltaket kan føre til en sterk konsentrasjon av flyktninger som søker inn til enkelte byer, og man vurderer derfor om dette tiltaket kun skal gjelde steder som ikke er typiske pressområder.

Videre vil jeg trekke fram arbeidet som allerede gjøres ute i kommunene. Byer som Bergen, Drammen, Trond-heim og Oslo har alle gode tiltak for bosettinger. Meldin-gen framhever at det blant innvandrerne er et sterkt ønske om å leve urbant, men likevel er det mange distriktskom-muner som bosetter mange flyktninger. I flere utredninger påpekes det mange positive aspekter ved å bosette flykt-ninger ute i Kommune-Norge. I meldingen heter det bl.a. at mindre samfunn lettere engasjerer og bosetter flyktninger i lokale organisasjonsliv. Videre viser også tall at innvand-ringen og arbeidsinnvandringen står for om lag 70 pst. av befolkningsveksten i landet. Flere små kystsamfunn opp-lever derfor en vekst i befolkningen på grunn av dette, og det er positivt og ønskelig.

Min hjemkommune, med litt i overkant av 6 000 inn-byggere, har et ønske om å være en kommune som bo-setter flyktninger. Det er fordi nye, kreative impulser og nye, innovative løsninger kommer til byen når vi integre-rer og bosetter folk i Vadsø. Etter anmodning fra IMDi har kommunen vedtatt å opprettholde 2012-nivået på bosetting også for 2013. Dette innebærer at denne lille kommunen i 2013 vil søke å bosette 90 nye flyktninger. Jeg mener at meldingen illustrerer litt av det arbeidet som gjøres i Vadsø kommune, nemlig at dette handler om å legge til rette for at folk skal ha en plass å være, og det handler om å legge til rette for at også vi i Vadsø kommune kan delta med vår solidaritet – lokalt, så vel som internasjonalt.

Statsråd Rigmor Aasrud [11:42:42]: Norge har en mangfoldig befolkning. Sann har det alltid vært, helt siden staten Norge opprinnelig ble etablert på territoriet til to folk – samer og nordmenn. I tillegg har Norge aner-kjent fem nasjonale minoriteter; grupper som var etablert i

Norge allerede da vi ble et selvstendig land i 1905. Norge har altså aldri vært et homogent samfunn, men måten lan-det er mangfoldig på, har endret seg. Vi preges nå også av mangfold som følge av innvandring, og vi vet at Norge vil fortsette å være i endring. Vi må ta i bruk mangfoldet på en bedre måte, både det vi har hatt i hundrevis av år, og «det nye mangfoldet».

Jeg har arbeidsgiveransvar for statlig sektor. Statlig sektor er, som kjent, en stor arbeidsgiver i Norge. Sta-tens viktigste mål er å levere gode tjenester til befolk-ningen og å forvalte fellesskapets midler på en fornuftig måte. Det er et mål at alle skal tilbys likeverdige offentlige tjenester uavhengig av familiebakgrunn, fødested, kjønn, funksjonsevne, religion eller seksuell orientering.

Innvandrere og barn av innvandrere utgjør 13 pst. av folketallet i Norge. Da er det helt nødvendig for oss å utnyt-te arbeidskraften og kompetansen innvandrerne har. Det er viktig av flere grunner. For det første skal alle i samfun-net vårt få sjansen til benytte sine ressurser og bidra i ar-beids- og samfunnslivet. For det andre vet vi at kompetent arbeidskraft er – og kommer til å være – et knapphetsgo-de, så vi må passe på at den kompetansen vi har i landet, faktisk blir tatt i bruk.

Flere og flere innvandrere tar høyere utdanning. Virk-somhetene må ikke overse deres kompetanse. Mangfoldet i befolkningen bør gjenspeiles blant arbeidstakerne. Utad-rettede statlige etater som politiet, Nav og skatteetaten har blitt flinkere til å rekruttere personer med innvandrerbak-grunn, sånn at de kan løse oppgavene sine på en bedre måte – til gode for oss alle.

Ulik bakgrunn og forskjellig livserfaring er viktig, og mangfold i utdanning, kompetanse og arbeidserfaring gir grunnlag for nye måter å løse oppgaver på. Dette gir bedre tjenester til hele befolkningen. Sentrale virkemidler for å fremme mangfold og bredere rekruttering er bl.a. at minst én kvalifisert søker med innvandrerbakgrunn skal kalles inn til intervju, og at innvandrere bør oppfordres til å søke ved stillingsutlysninger. Staten prøver også ut nye personalpolitiske virkemidler, bl.a. et prøveprosjekt med moderat kvotering.

Andelen med innvandrerbakgrunn i statlig tariffområde øker jamt og trutt – den var på 8,2 pst. i 2011. I hele stat-lig sektor er prosentsatsen noe høyere, mens vi ser at det i næringslivet er nær 13 pst. med innvandrerbakgrunn. Vi ser også at innvandrerandelen varierer kraftig mellom sek-torer, fra ca. 15 pst. i utdanningssektoren til mellom 2 og 3 pst. i Forsvaret. Variasjonene skyldes ulike kvalifikasjons-krav og krav til faglig spesialisering. Samtidig kan vi bli bedre på rekruttering og personalarbeid. Engasjerte og sys-tematiske medarbeidere og arbeid for å tiltrekke seg søkere med minoritetsbakgrunn er viktig. De virksomhetene som har kommet lengst i dette arbeidet har en egen mangfolds-strategi, interne kartlegginger, interne måltall, lederevalu-ering knyttet til mangfold, omdømmebygging og omtale i stillingsannonser.

Arbeidet for å bruke innvandrernes kompetanse bedre krever også godt samarbeid mellom partene i arbeidsliv-et. Jeg har derfor nylig invitert hovedsammenslutningene i statlig sektor til et samarbeid for å få fram gode tiltak.

Jeg er glad for at hovedsammenslutningene er positive til å delta i dette arbeidet.

En bevisst rekrutteringspolitikk henger også sammen med arbeidet mot diskriminering. Innsats for å bekjempe alle former for diskriminering er viktig for å skape et vel fungerende, trygt og rettferdig samfunn. Diskriminering hindrer folk i å delta i samfunnslivet på like fot, og samfunnet hindres i å ta hele befolkningens ressurser og talenter i bruk – det kan vi ikke ta oss råd til i framtiden.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [11:48:04]: Arbeidskraft og kompetanse har vært en gjenganger i denne debatten. Til en viss grad har Norge behov for arbeidskraft, vi har behov for kompetent arbeidskraft. Vi ser også at det i offentlig sektor er et visst behov for arbeidskraft, bl.a. i kommunene og i helsesektoren, på sykehus og i andre institusjoner. Det er behov for en viss kompetanse i disse yrkene, men det aller viktigste er selvfølgelig at folk som jobber i offentlig sektor og har med folk å gjøre, kan norsk. Mitt spørsmål til statsråden er som følger:

Hvilket krav bør stilles til utenlandske arbeidstakere som arbeider i det offentlige, når det gjelder kunnskaper i norsk?

Statsråd Rigmor Aasrud [11:48:59]: Det er viktig med gode kunnskaper for å kunne gi gode tjenester til befolkningen, men å stille opp et generelt kvalifikasjonskrav for hele statlig eller offentlig sektor, det er ikke mulig. Noen har direkte publikumskontakt og er helt avhengige av å kunne alle nyanser i det norske språket, andre har arbeidsoppgaver der det overhodet ikke er viktig å ha norsk kunnskaper. Det må derfor vurderes av den enkelte arbeidsgiver i den enkelte situasjon for at vi skal kunne stille de rette kvalifikasjonskravene til den enkelte. Det er i enkelte sammenhenger viktig at vi har gode språkkunnskaper i norsk, men i mange sammenhenger er det også viktig å kunne kommunisere f.eks. på samisk med samiske brukere. Det kan også være nyttig at vi kan beherske andre språk i møte med våre nye landsmenn.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Anna Ljunggren (A) [11:50:11]: De siste 30 årene har Norge opplevd økt innvandring, og vi har blitt et mer mangfoldig land. Innvandringen bringer med seg nye kulturer, tradisjoner, en gang ukjente religioner, men også nye utfordringer.

Den økte innvandringen til landet har også fått betydning for arbeidet mot vold i nære relasjoner. Jeg er glad for at stortingsmeldingen også tar inn over seg denne utfordringen.

Det er viktig å huske at kvinner med innvandrer- og flyktningbakgrunn er en sammensatt gruppe. De kommer fra ulike samfunn, med ulike sosiale praksiser. Disse kvinnenes livssituasjon og posisjon i samfunnet kan gjøre dem ekstra sårbare. Deres muligheter til språkopplæring og adgang til bolig, arbeid, trygderettigheter og hjelpetjenester

kan være dårligere enn for kvinner i majoritetsbefolkningen.

Risikoen for at volden får fortsette, øker ved manglende sosial integrering og i verste fall isolasjon, uten at andre kan stoppe det. Enkelte menn fra minoritetsfamilier ønsker å holde kvinnen i familien isolert for å opprettholde eller oppnå makt og kontroll. Det kan bl.a. innebære å nekte kvinnen å gå på norskkurs, eller å true med at hun vil bli sendt ut av landet. Dermed fratas kvinnen muligheten til å opprette et sosialt nettverk og skape grunnlag for en selvstendig tilværelse.

Vi vet at flertallet av dem som i dag benytter seg av krisesentrenes botilbud, er kvinner med innvandrer- og flyktningbakgrunn. I 2001 utgjorde kvinner med innvandrerbakgrunn en tredjedel av brukerne, og i 2011 var 62 pst. av brukerne kvinner med etnisk minoritetsbakgrunn. Men rundt en fjerdedel av kvinnene var utsatt for vold fra en etnisk norsk partner.

Økningen i andelen kvinner med innvandrerbakgrunn på krisesentrene betyr ikke at det er mer vold i familier med innvandrerbakgrunn. En forklaring kan være at en økende andel voldsutsatte kvinner i majoritetsbefolkningen har egen inntekt, god støtte fra eget sosialt nettverk og økt kunnskap om sine rettigheter. Det gjør at det er lettere for dem å forlate en voldelig partner på et tidligere tidspunkt enn før, samtidig som de har mulighet til å benytte andre botilbud enn krisesentrene.

Krisesentertilbudet er særlig viktig for voldsutsatte kvinner uten arbeidsinntekt som har svake sosiale nettverk der de ikke kan påregne støtte ved et brudd. Dette vil i mange tilfeller være situasjonen for voldsutsatte kvinner med innvandrerbakgrunn. Kvinner er spesielt utsatt for vold og overgrep både før, under og etter flukt fra krigs- eller konfliktsituasjoner. Kvinner som bor i asylmottak, kan derfor være i en særlig sårbar situasjon. Å være flyktning kan få konsekvenser for fysisk og psykisk helse. I tillegg til traumer etter opplevelser før og under flukt er tap av familie, nettverk, status, identitet og endringer i relasjoner vanlige følger. Flyktninger utgjør derfor en høyrisikogruppe for å utvikle psykiske og sosiale problemer i tillegg til andre helseplager. Eksiltilværelsen kan føre til økt vold i familien, og volden kan øke i omfang i en mottaksituasjon.

Også menn med minoritetsbakgrunn opplever vold i nære relasjoner. I 2011 hadde 48 av totalt 79 menn som oppsøkte krisesentertilbudet, utenlandsk opprinnelse. Grunnen til at de oppsøkte krisesentrene, var tvangsekteskap, barnemishandling, voldtekt, seksuell vold, menneskehandel, kidnappingsfare i forhold til barn, æresrelatert vold og frykt for frihetsberøvelse.

En del innvandrere, særlig flyktninger, har dårligere levekår enn befolkningen ellers, og en del opplever vold. Heldigvis ser vi en bedring i levekår etter at de har bodd i Norge en stund, og det er betydelig sosial mobilitet når vi ser på norskfødte med innvandrerforeldre. Likevel er det innvandrergrupper som har problemer med å få en god tilknytning til arbeidsmarkedet, og blir værende i lavinntektsgruppen. Dette gjelder spesielt flyktningfamilier med mange barn der foreldrene har svak eller ingen yrkestilknytning. Dette er utfordringer som vi må ta på alvor, og

møte med ulike tiltak rettet inn mot den enkelte familie og individ.

Jeg har nå listet opp særlige utfordringer som mennesker med minoritetsbakgrunn kan stå overfor. Jeg vil imidlertid avslutte med å si følgende: Dem jeg har snakket om i dag, er sterke. De som forlater en voldelig ektemann eller voldelige foreldre for å starte et nytt liv, forlater ofte langt mer enn ektemann eller nær familie. De forlater ofte hele sitt sosiale nettverk. De går selv om de risikerer å stå helt alene, ofte uten jobb. Det krever mot og vilje. Jeg vil fra denne talerstolen si til dem som har mot til å søke hjelp til å gå og skape seg et nytt liv: Jeg har enorm respekt for dere.

Marianne Marthinsen (A) [11:55:34]: Man kan ha minst to ulike innganger til integreringsdebatten. Man kan først og fremst se problemer, se trusler mot norsk kultur, trusler mot den norske velferdsstaten, eller man kan anerkjenne at det er utfordringer, for det er det, men allikevel ha som bunnplanke at innvandring til Norge ikke bare er bra, men faktisk har vært en forutsetning for sysselsettingsvekst og sterke tall for norsk økonomi de siste årene.

Når jeg tar ordet i denne debatten, er det fordi vi akkurat nå har en annen viktig melding liggende til behandling i Stortinget, nemlig perspektivmeldingen. Dette henger nøye sammen – veldig nøye sammen. Perspektivmeldingen handler om hvordan vi skal klare å møte de utfordringene vi har – ikke primært i de første årene som ligger foran oss, men i tiårene som kommer – med å opprettholde produktivitet, opprettholde sysselsettingsvekst og finansiering av velferdsstaten.

I det bildet er det viktig å ha med seg at siden EU ble utvidet i 2004, har arbeidsinnvandringen til Norge økt kraftig. Omtrent 60 pst. av økningen i antall sysselsatte som vi har hatt siden da, har vært innvandrere, og det tilskuddet til arbeidsstyrken har bidratt til å forlenge den veldig sterke oppgangskonjunktoren som norsk økonomi har hatt. Så det at mennesker kommer til Norge for å jobbe, er ikke et problem. Arbeidskraften de tilfører, er en ressurs, og fordi vi har hatt en arbeidslivspolitikkk gjennom mange år hvor vi har oppnådd at andelen som er i jobb, kanskje er den høyeste i verden, og spesielt kvinneandelen, er det begrenset tilgang på ny arbeidskraft innenfor våre egne landegrenser. Vi er derfor avhengige av folk utenfra for å dekke behovet for arbeidskraft og for å sikre fortsatt økt verdiskaping i Norge.

Så til den øvelsen som enkelte har en sterk hang til, nemlig å regne på hvem av oss som lønner seg – i det lange løp er det de færreste av oss. Men jeg mener at i det regnestykket er det verdt å ta med seg at sysselsatte innvandrere gir skatteinntekter til Norge på opp mot 30 mrd. kr årlig. Mange av dem kommer ferdig utdannet til Norge. Det sparer oss for store utgifter, og de mottar omtrent 3,8 pst. av trygdeoverføringene fra folketrygden. Så disse bidrar i sterk grad til norsk økonomi, og det har allerede vært referert til flere ganger her at andelen som tar lengre høyere utdanning, faktisk er høyere i innvandrerbefolkningen enn blant den øvrige befolkningen.

Men ja, det er utfordringer, som jeg sa innlednings-

vis. Selv om sysselsettingen blant innvandrere er høyere i Norge enn den er i veldig mange andre land, ligger den betydelig under gjennomsnittet for befolkningen ellers, og bak de store samletallene skjuler det seg veldig store forskjeller mellom grupper av innvandrere. Det henger sammen med utdanningsnivå, arbeidserfaring, hvor man kommer fra, og årsak til at man innvandret. Det gjør at vi må ha et tungt fokus på arbeidsrettede tiltak, hvordan vi skal sysselsette flere. Det er nøkkelen til gode liv for dem som kommer hit, men også for robustheten i norsk økonomi.

Alle har sikkert hørt utsagnet om at de norske kvinnene er verdt mer enn oljen. Sann er det faktisk hvis man begynner å regne i kroner og øre, og fortsatt er det utrolig nok sann at vi har debatt i Norge i 2013 om kvinners arbeidsinnsats på et sånt nivå at en minister kan få beskyldninger haglende mot seg for å slå fast noe så åpenbart som at det lønner seg at kvinner jobber. Men uansett er det ingen tvil om at kvinners inntreden har vært den viktigste enkeltårsaken til den sterke veksten norsk økonomi har hatt de siste ti årene.

Potensialet i kvinners yrkesdeltakelse er i stor grad tatt ut, og jeg er enig med dem som sier at det å lykkes med integrering, det å lykkes med sysselsetting av dem som innvandrer hit, er nøkkelen til å holde produktivitet og vekst oppe i årene som kommer. Det kommer til å bli flere innvandrere, andelen kommer antakelig til å øke. Hvor godt vi lykkes med å integrere innvandrere i arbeidslivet og tette det sysselsettingsgapet som vi ser av statistikkene i dag, vil derfor få stor betydning ikke bare for enkeltpersonene, men for Norge som helhet.

Det som gjør meg veldig optimistisk hvis vi lykkes med dette, hvis vi tar ut det potensialet som ligger i alle de menneskene som er her, og som ønsker å bidra, er at vi langt på vei har tatt inn det finansieringsgapet som vi har i offentlige finanser fram mot 2060, som perspektivmeldingen sier veldig mye om. Derfor er jeg glad for at denne meldingen legger så stor vekt på arbeid, på sysselsetting og på tiltak for å få folk i aktivitet. Det er et helt riktig fokus og et helt nødvendig fokus både for enkeltpersoner og for norsk økonomi.

Thor Erik Forsberg (A) [12:01:00]: Norge trenger arbeidskraft. Derfor er det bra for oss at så mange velger å komme til Norge for å jobbe. Noen prøver å si at dette er en trussel for den norske velferdsstaten. Realiteten er at den norske velferdsstaten er helt avhengig av den. Faktum er at uten tilgang på utenlandsk arbeidskraft ville vi hatt betydelig høyere arbeidsledighet i Norge. Bedrifter ville ikke hatt mulighet til å legge inn anbud på større kontrakter, og bedrifter ville ikke hatt tilgang på viktig nøkkelkompetanse som genererer behov for flere ansatte, som f.eks. ingeniører.

Arbeid til alle er Arbeiderpartiets viktigste mål, ikke bare fordi velferdssamfunnet er bygd på at vi alle bidrar til fellesskapet. Like viktig er det at det er den viktigste frihetsskapende faktoren vi har. Det å ha arbeid gir oss verdien av å være til nytte og til å få en inntekt både vi og familien kan leve av, og arbeidsplassen er en viktig sosial arena

for oss. Der møter vi andre mennesker, der får vi venner, og der bryr vi oss om hverandre.

Derfor er det også svært viktig at vi har et arbeidsliv med rom for ulike mennesker med ulike ferdigheter og ressurser. Arbeidsplassen er vår viktigste inkluderingsarena. Det er viktig for innvandrere og flyktninger å delta i arbeidslivet. Der lærer de og erfarer norsk kultur på en helt annen måte enn de gjør i klasserommet på introduksjonsprogrammet. Praktisk arbeidsnorsk lærer du på arbeidsplassen.

Arbeid er den viktigste veien til integrering i det norske samfunnet. Da må den veien også være tilgjengelig for kvinnene. Så vel polske som somaliske kvinner deltar mindre i arbeidslivet enn norsk kvinner. Utdannelse og språk er sammen med holdninger viktige forklaringer. Derfor må vi ha en bevisst tilnærming til dette. Jobbsjansen og andre lignende tiltak er helt nødvendig for å inkludere også disse kvinnene i det norske samfunnet. Og nok en gang: Dette er ikke veldedighet. Det er solidaritet i praksis, det er frihetskamp, og ikke minst er det bra for det norske samfunnet, som trenger flere som bidrar til å styrke velferdssamfunnet vårt.

Det er et paradoks at samtidig som norske bedrifter roper etter arbeidskraft, leser vi til stadighet i avisene at velutdannede, arbeidsvillige, sunne og friske mennesker som vil og kan jobbe, ikke slipper til kun fordi de heter Hammed eller Nala. Og vi må innse at også mennesker fra andre land har kompetanse, utdannelse og ferdigheter som har stor verdi, som vi skal anerkjenne og benytte oss av.

Politikken kan gjøre mye. Staten må gå foran som et godt eksempel og om nødvendig ta i bruk sterke virkemidler for å bryte ned disse fordommene. For det er nettopp det det er, fordommer hos etnisk norske, som ender opp med ikke å slippe folk til og ikke gi dem muligheten til bidra ut fra sine forutsetninger. Som samfunn har vi et felles ansvar for å gi alle mennesker muligheter.

Vi vet at mange med minoritetsbakgrunn kan være sårbare for å bli utnyttet i arbeidslivet. Det skal lønne seg å jobbe. Derfor er det avgjørende at vi lykkes i kampen for å sikre respekten for ærlig hardt arbeid og mot sosial dumping. Etter to handlingsplaner for å bekjempe sosial dumping jobber vi nå med en tredje. Det handler om å sikre en inntekt man kan leve av, og at vi skal ha et arbeidsliv som ikke er helsefarlig.

Jeg må innrømme at jeg sjelden bruker begrepet «innvandrer». Når man har vandret fra Mogadishu eller Warszawa til Norge for å delta i vårt samfunn, er vi vel kanskje alle medvandrere i livet. Integreringspolitikken har som mål å ta alle menneskelige ressurser i bruk. Med dette legger vi grunnlaget for at enda flere kan bidra.

Marianne Aasen (A) [12:04:56]: Norge er til enhver tid de menneskene som bor i dette landet. At alle opplever at de er en del av denne nasjonen – en del av sitt lokalsamfunn – er i seg selv en svært viktig verdi for oss som samfunn. Det handler om verdighet, rettferdighet og toleranse.

Men det handler også om at vi har bruk for alle i Norge, og alle har noe å bidra med. Som representanten Marianne Marthinsen pekte på, hadde ikke den økonomiske vek-

sten vi ser og har sett de siste årene i Norge, vært mulig, hadde vi ikke hatt den arbeidsinnvandringen vi har, og alle de menneskene som bor her nå.

Nøkkelen til å få til denne integreringen handler om at vi snakker samme språk, at man behersker norsk. Da kan man delta i samfunnet på alle måter – arbeidsliv, utdanning, kulturliv, nærmiljø, idrett osv. Da blir man en del av det store vi.

«Utdanning er et av de viktigste virkemidlene for å redusere sosiale og økonomiske forskjeller i samfunnet», står det i innstillingen. Utdanning er nøkkelen til arbeid, selvstendighet og også personlig utvikling. Utdanning i Norge blir krevende uten ferdigheter i norsk. Derfor er man i denne innstillingen opptatt av mange ting som handler om norsk. Norskutvikling i barnehagene er svært viktig selvfølgelig. Gratis kjernetid er et riktig virkemiddel. Og det er mange andre tiltak i barnehagene som er av vesentlig betydning.

Men obs.! Jeg har lyst til å peke på en utfordring vi nå ser, og det er at det er mange i barnehagene som er ufaglærte. Det er også en del ufaglærte som ikke har norsk som sitt morsmål. Uten påfyll av kompetanse for disse kan det være en fare for at man legger veldig stort ansvar på barnehagene, som ikke klarer å levere til skolene. Det finnes barnehager i min kommune – jeg bor i Asker, som er en kommune hvor det ikke er så veldig mange innvandrere – hvor 90 pst. av barna har en annen etnisk bakgrunn enn norsk. Det er i utgangspunktet ikke et problem, særlig ikke hvis de snakker veldig mange forskjellige språk, for da blir norsk fellesspråket. Men det er et problem når flertallet av dem som jobber der, ikke er etnisk norske og ikke har kompetanse. Det er uheldig, for da er ikke barna forberedt til å begynne på skolen, hvor de må beherske norsk. Manglende norskkunnskaper er en av hovedutfordringene ved at man ikke når de resultatene vi ønsker i norsk skole.

Men også mange nyankomne barn av foreldre som kommer til Norge for jobb, enten de er fra Portugal eller Polen, kommer rett inn i norsk skole og kan ikke ett ord norsk, på samme måten som barn av dem som har fått innvilget asyl, kommer rett inn i skolen uten å kunne ett ord norsk. Jeg har vært på skoler i Distrikts-Norge hvor man har ekstraundervisning i tysk, nederlandsk og somali. Det er helt vanlig på en del skoler i Norge i små kommuner med små ressurser. Jeg ber om at kommunalkomiteen merker seg de økonomiske utfordringene de skolene står overfor hvis de skal klare å gi et godt språktilbud.

Mange av dem som er arbeidssøkere i Norge, har også problemer knyttet nettopp til norsk språk. De som er registrerte ledige, får ikke jobb fordi de ikke kan norsk godt nok. De mangler norskkunnskaper. Jeg mener rent generelt at voksenopplæringen får altfor liten oppmerksomhet i hele utdanningsdebatten. Vi er veldig opptatt av grunnskolen, men det er mange som trenger kompetansepåfyll som voksne. Dette er synd, for det er svært mange voksne som vil lære språk og andre ferdigheter, men systemene er ikke godt nok satt opp til å hjelpe alle.

Derfor er jeg glad for at flertall i komiteen, bestående av Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, viser til et forslag fra Utdanningsforbundet om en gjennomgang av hele voksen-

opplæringen. For hva skjer etter at introduksjonsprogrammet er gjennomført? Klarer vi å bygge en bro inn i arbeidslivet for alle? Er det tydelig nok hvilke rettigheter det er for voksne når det gjelder voksenopplæring etter opplæringsloven? Og klarer vi de forskjellige utfordringene, bl.a. den ene som går ut på å gi formell utdanning kombinert med språk, fordi det er folk som trenger fagutdanning eller studiekompetanse som ikke har det, mens andre har formell utdanning på plass og trenger bare språkopplæring? Gir vi de gode tilbudene? Jeg er ikke sikker.

Vi har en del utfordringer på arbeidsmarkedet og når det gjelder språk:

- Vi må være flinkere til godkjenning av tidligere utdanning fra andre land.
- Vi må verdsette realkompetanse.
- Vi må ha lavterskeltilbud når det gjelder å kurses i norsk, altså kurses i språk.
- Språk må i større grad komme inn som et kompetansehevende tilbud til dem som går på jobbsøkerkurs.

Vi får til integreringen i Norge svært bra, mye bedre enn i mange andre land, men vi har fortsatt en jobb å gjøre. Særlig innen språkopplæring tror jeg det er behov for ytterligere tiltak.

Tove Karoline Knutsen (A) [12:10:22]: Utfordringene når det gjelder helsesituasjonen for innvandrere favner bredt. Innvandrerbefolkninga i Norge er ingen homogen gruppe. Det dreier seg om ulike mennesker som av forskjellige årsaker har kommet til Norge: flyktninger, asylsøkere, arbeidsinnvandrere og familiegjennforente. Dette innebærer også noen utfordringer for helsetjenesten, som vi må ta på alvor.

Meld. St. 6 for 2012–2013 «En helhetlig integreringspolitikk – Mangfold og fellesskap» ble lagt fram høsten 2012. Det er en viktig melding og et viktig dokument for dem som har kommet hit fra andre land, for samfunnet og for oss alle som er opptatt av et samfunn som gir like muligheter og en likeverdig helsetjeneste.

De fem største innvandrergruppene i Norge i dag er fra Polen, Sverige, Pakistan, Somalia og Irak. Flesteparten av innvandrerne kommer fra EØS-land og europeiske land utenfor EU. 44 pst. av alle innvandrerne kommer fra Asia, Afrika og Sør- og Mellom-Amerika.

Det finnes god kunnskap om helsesituasjonen blant enkelte innvandrergrupper med lang botid i Norge. Vi har mer mangelfull kunnskap om innvandrere med kortere botid. Særlig gjelder dette innvandrere fra vestlige land – til tross for at de utgjør over halvparten av innvandrerbefolkninga.

En undersøkelse fra 2005/2006 om helse og levekår blant grupper av innvandrere viste at det er en økt hyppighet av diabetes type 2 og høyere forekomst av psykiske lidelser blant noen av de undersøkte gruppene. I enkelte innvandrergrupper er det også betydelige kjønnsforskjeller knyttet til helse. Slike funn er det viktig å ta på alvor for helsetjenesten og prøve å gjøre noe med.

Reell tilgang til helse- og omsorgstjenester er viktig. Juridisk rett til helsehjelp er ikke ensbetydende med reell tilgang til helse- og omsorgstjenester. Det finnes

mange ulike barrierer, f.eks. økonomiske, organisatoriske og språklige, som kan begrense den reelle tilgangen til helse- og omsorgstjenester. Kvaliteten på tjenestene vil også påvirke behandlingsutfall og hvordan personer kan nyttiggjøre seg helse- og omsorgstjenestene.

Migrasjonsprosesser kan ofte innebære psykisk belastning. Hendelser – før, under og etter migrasjon – kan være belastende og i noen tilfeller traumatiske. Hvert menneskes erfaringer er individuelle erfaringer. Migrasjon medfører utfordringer i møtet med et nytt samfunn, nytt språk, nytt klima, nytt levesett og nye normer. Hvordan personer opplever og mestrer dette varierer. Derfor er det store variasjoner mellom enkeltpersoner og grupper når det gjelder konsekvensene av migrasjon for helse.

Det kan være mange årsaker til at pasienter og brukere med innvandrerbakgrunn ikke mottar eller opplever å motta likeverdige helse- og omsorgstjenester. Dette kan føre til at pasienten og brukeren opplever seg forskjellsbehandlet og diskriminert – et problem som denne meldinga også dreier seg om.

Jeg vil nevne noen punkter som viser hva regjeringa har gjort og vil gjøre på dette området. Den vil

- bidra til likeverdig helse- og omsorgstjenester, bl.a. gjennom bedre tilrettelagt informasjon
- legge fram en melding til Stortinget om folkehelse våren 2013, som bl.a. skal ha bred omtale av innvandreres særskilte helseutfordringer, og i tilknytning til meldinga kommer også en nasjonal strategi om innvandrerhelse i 2013
- videreføre folkehelseprosjektene i Groruddalssatsinga, som i stor grad retter seg mot innvandrerbefolkninga
- at tilskudd til NAKMI, Nasjonal kompetanseenhet for minoritetshelse skal styrkes ytterligere, og inneværende år har de driftsmidler på totalt 8 mill. kr
- starte opp en egen satsing for å kvalifisere flere med innvandrerbakgrunn til fagutdanning innen helsefag
- forbedre kunnskapsgrunnlaget om innvandreres helse og deres bruk av helsetjenester
- ha bedre tilrettelagte tjenester på Internett for innvandrerbefolkninga.

Vi har mange utfordringer på helsefeltet – også for innvandrerbefolkninga. Men folk som har kommet hit til Norge, har også kulturelt betingede helsefordeler. Mange har et sunnere kosthold, med mye frukt og grønnsaker, færre bruker tobakk eller rusmidler. Dette er positivt, sett fra et folkehelseperspektiv.

Jeg vil også understreke hvordan arbeidstakere med innvandrerbakgrunn gjør en uvurderlig og fantastisk jobb i pleie-, helse- og omsorgssektoren. Det hører også med til bildet når vi snakker om helse og integrering.

Til slutt: Det å leve i et mangfoldig samfunn er en positiv utfordring – også for helsa vår – gjennom at vi møter mennesker som representerer noe annet enn det vi kjenner fra før. Det tror jeg er bra for oss alle i dette landet.

Aksel Hagen (SV) [12:15:39]: Det er et tankekors at betegnelsen «rasisme» virker ikke-eksisterende i norsk innvandringsdebatt, uttalte professor Jon Rogstad ved Fafo for noen uker siden. NRK fulgte opp saken, og jeg tok litt

sjølkritikk – jeg sa meg i hvert fall enig i dilemmaet, nemlig at våre meningsmotstandere i innvandringsdebatten fort inntar offerrollen hvis vi bruker det ordet, og dermed blir det kontraproduktivt for oss. Men det fører også samtidig til at de som føler at de blir utsatt for rasisme, ikke får den støtten som de synes de absolutt fortjener.

For å ha sagt det: Det var vel ikke så overraskende at Morten Ørsal Johansen, i det samme NRK-intervjuet sa at Fremskrittspartiet ikke savner det ordet.

Jeg er glad for at meldinga tør å bruke rasismebegrepet – om enn noe forsiktig – i kapittel 9, Diskriminering. For eksempel kunne nok den studien som Institutt for samfunnsforskning – ved Midtbøen og Rogstad – gjorde i fjor, om diskriminering på arbeidsmarkedet, også vært omtalt som rasisme på arbeidsmarkedet, hvis vi tar utgangspunkt i definisjonen som står i meldinga:

«(...) etniske grupper som har bestemte egenskaper, og at disse egenskapene legitimerer forskjellsbehandling.»

Denne studien viser nemlig at med et utenlandssklingende navn, sank sjansene for å bli kalt inn til et jobbintervju med 16 pst. for kvinner og 37 pst. for menn.

Den samme diskrimineringa – eller kanskje vi skal si rasistisk begrunnede forskjellsbehandlinga – finner vi også på boligmarkedet og sannsynligvis også i en rekke andre institusjoner, f.eks. i sikkerhetskontroller, hos dørvakter osv. Derfor er det så bra at meldinga tar tak i dette og viser at her er det handlingsplaner som vi skal følge. Som New Public Management-motstander må jeg også si meg enig i – selv om det er litt tungt – at det er viktig å se at de arbeidsgivere som nå har blitt pålagt en aktivitets- og rapporteringsplikt om diskriminering, sier at dette virkelig har hatt betydning for hvordan de har tatt tak i den problematikken. Det er bra.

Litt om det vi har diskutert om rett og plikt. Nordens Klippe avd. 53 i Norsk Arbeidsmandsforbund har jo en vakker fane med tittelen: Gjør din plikt – krev din rett. Den problematikken syns jeg i særlig god grad blir diskutert i kapitlet om statsborgerskap. Jeg er helt i det meldinga sier her, at det er et mål at flest mulig skal ha statsborgerskap, men det er også et virkemiddel i integreringspolitikken. Jeg har lyst til å avslutte med å si at jeg tror at et moderne samfunn på sikt absolutt bør holde seg med dobbelt statsborgerskap. Det kler et moderne samfunn, og det er hensiktsmessig i et moderne samfunn.

Gjermund Hagesæter (FrP) [12:19:04]: Denne debatten har vist tydelege skiljelinjer. Skiljelinjene går – i likskap med liknande debattar tidlegare – mellom Framstegspartiet på den eine sida og resten av dei politiske partia på den andre sida.

Fleirtalet prøver å skape eit inntrykk av at innvandring berre er positivt. Det er sjølvsagt naivt. Vi hadde i fjor ei innvandring på 50 000 – størstedelen av dette var arbeidsinnvandring. Det er klart at det skaper ein del utfordringar som man ikkje kan feie under teppet.

Representanten Håkon Haugli var indignert på grunn av at Framstegspartiet ikkje hadde vore med på ein merknad. Eg kan lese den merknaden:

«Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, ser på innvandring og mangfold som en styrke for det norske samfunnet.»

Det er ingen tvil om at delar av innvandringa, arbeidsinnvandringa til Noreg, har vore positiv. Vi har hatt ein langvarig høgkonjunktur utan at dette har skapt verken løns- eller prispress, og heller ikkje pressa renta oppover. Men det å gå ut og seie at dette berre er positivt, uavhengig av kor mange vi tar inn – om vi tar inn 50 000, 100 000, 500 000, så er det berre positivt – det meiner eg er naivt av fleirtalet. Derfor står altså Framstegspartiet utanfor den merknaden.

Innvandring skaper utfordringar, både kulturelt og i forhold til kriminalitet for enkelte grupper, og arbeidsinnvandring har også skapt større utfordringar for norsk ungdom med å komme inn på arbeidsmarknaden. Det var også noko som LO og NHO tok opp for nokre veker sidan.

Representanten Aksel Hagen hadde også nokre ytringar overfor Framstegspartiet, og han uttrykte vel noko liknande som at han var glad han ikkje representerte Framstegspartiet og Framstegspartiet sitt negative syn, som han kalla det. Eg kan vel roe representanten Aksel Hagen med at den gleda absolutt er gjensidig.

Eg synest at SV og Aksel Hagen med interesse også kunne besøkt SVs finske og danske søsterparti, som har ein integreringspolitikk som ligg nært opp til det som Framstegspartiet står for. Framstegspartiet står altså ikkje åleine om sin integreringspolitikk og si kritiske haldning til enkelte verknader av innvandring, så eg vil tilrå representanten Aksel Hagen å ta ein studietur til Finland og Danmark.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [12:22:34]: Det ble spurt om det ikke var slitsomt å være FrP-er og å være skeptisk. Nei, det er ikke slitsomt å være skeptisk for å få til en forbedring. Det er først slitsomt å være skeptisk hvis den forbedringen uteblir.

Det refereres til mye rart når det gjelder rapporter som viser om innvandring er nødvendig eller ikke, bærekraftig eller ikke og lønnsomt eller ikke. Mange viser til gode rapporter som har sitt grunnlag. Noen mener at sysselsettingen er høy blant innvandrere, noen sier at den er lav, og jeg tror det er litt forskjellige utgangspunkt som brukes. Statistikk er rart. Det hadde vært moro om en tverrpolitisk kunne sette seg ned og se på grunnlaget for forskjellig statistikk. Kanskje kunne en da blitt enig om det som er et mer riktig grunnlag. At det ville styrke debatten, er det ingen tvil om, men det det vil styrke, er integreringen i Norge. Så ville vi slippe å stå her og diskutere grunnlag og detaljer som egentlig ikke gjør at integreringen blir noe som helst bedre.

Det blir sagt fra flere her at vi trenger arbeidskraft i Norge. Ja, vi trenger kanskje arbeidskraft, og til tider trenger vi kompetent arbeidskraft. Men hvis vi har så stort behov for arbeidskraft, hvorfor er da arbeidsledigheten så stor blant innvandrere, og hvorfor er de overrepresentert på trygdestatistikken? Det er lov å stille spørsmålene, og det er lov å se litt annerledes på det enn det enkelte andre gjør.

Så har vi blitt kritisert fordi vi har mange forslag som gjelder kjønnslemlestelse. Kjønnslemlestelse er en pro-

blemstilling som er viktig å ta opp, ikke minst med hensyn til det integreringsmessige. Jeg vil bare helt til slutt få lov til å referere til Ayaan Hirsi Ali. Hun er forfatter, eks-muslim og tidligere parlamentariker i Nederland. Hun sier at mange tusen kvinner i Europa blir omskåret – mange tusen blir omskåret. Derfor mener Fremskrittspartiet at det er viktig å fokusere på denne problemstillingen. Det er viktig å sette inn tiltak som gjør at dette blir oppdaget, og det er viktig å straffe dem som foretar dette, for å få slutt på denne forferdelige torturen mot unge kvinner.

Helt til slutt vil jeg faktisk gi litt ros til en representant fra Arbeiderpartiet, representanten Ljunggren. Hun hadde et meget godt innlegg som fokuserte på en del tydelige problemstillinger og utfordringer vi har, og jeg håper virkelig at hun jobber videre med å få de problemstillingene i fokus.

Trond Helleland (H) [12:25:59]: Det går an å se innvandring og spesielt arbeidsinnvandring på to måter, enten som et problem eller som en mulighet. Høyre ser det som en mulighet for at Norge skal kunne vokse, og for at Norge skal kunne skaffe seg inntekter og ha folk til å utføre de jobbene som trengs.

Vi i kommunalkomiteen har vært på ganske mange reiser i det ganske land, i alle landets fylker, og overalt der vi kommer, ser vi at uten arbeidsinnvandrere hadde fiskeriindustrien, industrien og andre næringsgrener stoppet helt opp. Man er helt avhengig av den arbeidskraften i store deler av landet.

Det har vært nevnt flere rapporter her i dag, men det kommer en spennende rapport som skal offentliggjøres nå i dag i avisen Utrop, som et seriøst analysebyrå har gjort. Den viser at i fjor hadde vi 28 mrd. kr i skatteinntekter fra folk med en annen bakgrunn enn den rent norske. Velferdsbudsjettet til den samme gruppen er på 18 mrd. kr. Det er 4 pst. av det totale velferdsbudsjettet. Så kanskje er det god butikk å ha arbeidsinnvandrere i Norge. Høyre mener i hvert fall at det er god butikk å ha arbeidsinnvandrere med høy kompetanse, og derfor har vår hovedvinkling i denne debatten vært at vi ønsker flere med høy kompetanse, også fra land utenfor EØS-området.

Til slutt vil jeg bare ta en gjennomgang av de forslagene Venstre har fremmet, og si hva Høyre skal støtte der. Vi vil støtte forslag nr. 29, forslag nr. 30 og forslag nr. 31.

Takk for en grei debatt. Jeg synes det har vært nyttig å få en gjennomgang av integreringspolitikken. Jeg er enig i at det kanskje kunne ha vært mer konkret og flere tiltak fra regjeringens side, særlig fordi vi har ventet på integreringsmeldingen nå i ganske lang tid. Men det er jo aldri for sent, og det kan komme nye muligheter for denne eller neste regjering.

Kjersti Toppe (Sp) [12:28:33]: I stortingsmeldinga «En helhetlig integreringspolitikk – Mangfold og fellesskap» blir det slått fast at Noreg ikkje skal utvikla seg til eit samfunn kor personar med innvandrarbakgrunn har dårlegare levkår og i mindre grad deltar i samfunnsfellesskapet enn resten av befolkninga. Ei god og trygg helse- og omsorgsteneste skal bidra til betre helse og til å føre-

byggja sjukdom i heile befolkninga. Sjølv om helsetilstanden i den norske befolkninga er god, har vi tydelege sosiale helseforskjellar. Grunnleggande faktorar som økonomi, oppvekstvilkår, fråfall frå utdanning, svak tilknytning til arbeidslivet og dårleg bumiljø er risikofaktorar for dårleg helse.

Vi veit at innvandrarar er overrepresenterte i låginntektsgrupper og har gjennomsnittleg lågare sysselsetjing. Ein relativt stor del har inga eller lita utdanning. Det er riktig, slik meldinga fokuserer på, at innvandrarar sin helsesituasjon må sjåast i lys av dette. Ein må òg fokusera på at nokre sjukdommar og lidingar er meir utbreidde i enkelte innvandrargrupper. Fleire undersøkingar har vist at innvandrarar med låg og middels inntekt er lite fysisk aktive. Vi veit at enkelte grupper innvandrarar har dårlegare psykisk helse enn befolkninga elles.

Helsetenesta i Noreg må forbetrast, meiner eg, slik at ein i større grad får kompetanse om innvandrarar sine spesielle helseutfordringar og auka kulturell forståing, slik at innvandrarar, som andre, får eit tilpassa tilbod. Rett bruk av tolk er ei viktig side av dette, då det er kjent at fleire tenesteytarar i offentleg sektor ikkje bruker kvalifisert tolk. Det er uakseptabelt at barn gjerne blir brukte som tolk, og det er ofte svært problematisk at nære familiemedlemmer blir brukte som tolk, spesielt i situasjonar der ein f.eks. kan mistenkje vald i nære relasjonar.

Betre helse skapar ein ikkje av betre helsetenester. Det viktigaste for å sikra betre helse blant innvandrarar er å ta tak i grunnleggjande faktorar, som nettopp økonomi, oppvekstvilkår og arbeids- og bumiljø.

Vi veit at regjeringa i april skal leggja fram ei folkehelsemelding. Med den skal vi sikra at det førebyggjande helsearbeidet blir prioritert. Det er særleg viktig å nå grupper med særleg risiko for å få helseproblem. Då må vi bruka helsestasjonar, skulehelsetenesta, fastlegar, kommunepsykologar og nye tiltak, som frisklivssentralar, som er lågterskeltiltak, som sikrar oppfølging retta mot innvandrarar generelt og kvinner spesielt. Vi får òg ein nasjonal strategi om innvandrarars helse, som eg ønskjer velkommen. Det er òg viktig at vi klarer å rekruttera fleire med innvandrarbakgrunn til helse- og omsorgssektoren.

Til slutt nokre setningar om svømmeundervisning i skulen. Det er utruleg viktig at vi får eit betre tilbod. Vi veit at det er altfor mange tragiske drukningsulukker blant barn med innvandrarbakgrunn. Vi må få til ei satsing der.

Øyvind Korsberg hadde her overtatt presidentplassen.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [12:31:56]: Først en liten kommentar til representanten Helleland, som snakket om det seriøse analysebyrået NyAnalyse. Jeg vil bare minne om at de hadde utelatt 17 mrd. kr i velferdsutgifter. Men det kan vi komme tilbake til en annen gang.

Veksten i folkemengden i Norge øker kraftig. Veksten var på 1,3 pst. i fjor. Det er 65 400 personer. Det er en rekordvekst. Man skal helt tilbake til 1920 for å slå det. Det sier litt om hvilke utfordringer og endringer det norske samfunnet går inn i.

Jeg må si jeg synes det er interessant å høre på Arbeiderpartiets representanter. Det som sies fra denne talerstolen, minner meg om Orwells nytale. Det heter ikke «innvandrere» lenger – det heter «medvandrere». Å, nei, du må ikke si «annen generasjons innvandrere» – det heter «første generasjons nordmenn». Etter hvert blir vel utgifter til inntekter og utfordringer til fordeler, og segregering blir egentlig til integrering. Det er mange nye, flotte ord som blir brukt fra denne talerstolen for å markere hvor flott alt går. Jeg kunne ønske det var så vel, men dessverre er det faktisk ikke slik.

Integrering betyr at man skal prøve å få til noe som skal fungere sammen. Da kan man ikke begynne å snakke om arbeidsinnvandring og hvordan en sveitsisk sivilingeniør gjør det i Nordsjøen, for det har altså ingenting med saken å gjøre. Det som er utfordringen, som alle vet – og man bør si det man vet, i stedet for å snakke om andre ting – gjelder kultur, utdanning og arbeid, og å få dette til å fungere i det norske samfunnet. Da må man respektere de grunnleggende verdiene i det norske samfunnet. Det er det faktisk mange som ikke gjør. Da burde vi være enige om hva som er de grunnleggende verdiene, som jeg har nevnt fra denne talerstolen mange ganger: Likeverd, likestilling, ytringsfrihet, toleranse og ikke minst religiøs og seksuell frihet – frihet til å gifte seg med hvem man vil, frihet fra ikke å måtte gifte seg arrangert, slik 15 pst. av all innvandring er i dag, nemlig arrangerte ekteskap ved henteekteskap. Selvfølgelig er tvangsekteskap ingenting annet. Hvis man fikk en statsråd fra SV til å si at man vil forby tvangsekteskap, etablerte ekteskap, henteekteskap, kunne man langt på vei fått til mye når det gjelder integrering. Det aller beste ville jo vært om noen fra f.eks. Pakistan eller Somalia kunne giftet seg med noen etniske nordmenn. Men det skjer jo ikke. Så mye ønsker de ikke å integrere. Nei, de bor segregert, gifter seg segregert og lever segregert. Man driver med Orwellsk nytale og later som at alt fungerer i beste velgående, bare man er snille nok og gir nok ytelser til dem som kommer. Det er dessverre feil. Jeg skulle gjerne snakket i 20 minutter til, men så mye tid har jeg ikke.

Statsråd Inga Marte Thorkildsen [12:35:08]: La meg starte med å ønske Fremskrittspartiet lykke til med debatten om felles ekteskapslov på neste landsmøte, som nettopp handler om retten til å få lov til å gifte seg med hvem man vil, og som handler om utviklinga norsk kultur har gjennomgått.

Forsøket på å være nyansert fra Fremskrittspartiets side varte i nøyaktig fem minutter med representanten Ørsal Johansens første fem. Deretter gikk det nedover. Men jeg har lyst til å understreke at hovedbildet etter denne debatten likevel er bred oppslutning om det som er hovedlinjene. Utgangspunktet for å lykkes er det beste, for det er nemlig at de aller fleste er enige om at det er bra for dette landet at det blir stadig mer mangfold, at vi har innvandring, og at vi er et flerkulturelt land. Det er nemlig bud nr. 1 hvis vi har tenkt å lykkes i integreringspolitikken. Hvis man derimot inntar det motsatte standpunktet, som Fremskrittspartiet gjør i disse debattene, er sjansen for å mislykkes tilsvarende stor.

Jeg har også lyst til å si at Fremskrittspartiet er veldig opphengt i kultur. Man er veldig opphengt i norsk kultur, særlig sistnevnte taler, som forsvant ut av salen så fort han kunne, men som har reist en debatt om akkurat det. Det er i stor grad nytale, for mye av det handler nettopp om klasse. Klassebegrepet er i stor grad gått ut av det norske språk, men det er absolutt verdt å snakke om. Når det dreier seg om mennesker som kommer til Norge, spiller klasse en veldig stor rolle for hvor man havner og hvor godt man lykkes. Det som er helt grunnleggende for oss, er sosial utjevning. Den rød-grønne regjeringas helt overordnede politikk er inkludering i arbeidslivet for kvinner og menn. Det er å sørge for sosial mobilitet. Det er å sørge for utdanning til alle, at ulike barn skal lykkes og kunne bidra til samfunnet med sine evner. Da er det også viktig å ha en offensiv politikk for områdeløft. Den områdesatsinga som vi har fått til i Norge, har vært uvurderlig – satsinga på gratis kjernetid i barnehagene. Vi skal nå gå videre – med SFO/aktivitetsskole på Mortensrud i Oslo. Det blir veldig spennende. Det handler om det samme, nemlig å inkludere barn. Det handler om sosial mobilitet. Vi ser at sosial mobilitet i Norge faktisk er langt større her enn det er i USA, som er forrige talers drømmeland. Vi klarer å realisere den amerikanske drømmen i mye større grad enn amerikanerne greier i USA. Det skal vi være stolte av, men det er ikke noe som kommer av seg sjøl. Det kommer bare ved offensiv politikk for omfordeling, ved å forstå at det spiller en rolle hva slags bakgrunn man har, hva slags utdanningsnivå man har, og at man ikke bare kan peke på enkeltmennesket og si: Du må skjerpe deg. Du må ta deg sammen. Du må delta mer. – Men det forutsetter at også fellesskapet er villig til å tilrettelegge. Det er kun i samspillet mellom den enkeltes vilje til å bidra og samfunnets tilrettelegging for at den enkelte skal kunne bidra, at vi klarer å lykkes.

Presidenten: Aksel Hagen har hatt ordet to ganger tidligere i debatten, og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Aksel Hagen (SV) [12:38:21]: Jeg har to gode råd til Fremskrittspartiet. For det første bør de lytte til hva som blir sagt av Høyres Trond Helleland. Han reflekterer over arbeidsinnvandringsbegrepet og ikke minst de mulighetene som ligger i god arbeidsinnvandring.

For det andre bør Fremskrittspartiet lese debatten nøye og høre nøyerer etter på hva som er blitt sagt i denne debatten. Meldinga vi diskuterer i dag, sier jo at det er noen utfordringer knyttet til innvandring og integrering. Meldinga sier videre at det må vi gjøre noe med. Det er nettopp det som ligger i meldinga. En kan da ikke si at vi ikke ser at det er utfordringer der ute.

Så litt til lønnsomhetsproblematikken. Jeg syns det er veldig morsomt at det vises til en SSB-rapport. Den viste jo først og fremst at folk ikke lønner seg. I går hørte vi at Siv Jensen vil bruke milliarder mer på sjukehus, veg og jernbane og øke det private forbruket. Da blir jo dette regnestykket enda verre for Fremskrittspartiets del, for da ville jo alle lønne seg enda mindre enn vi gjør i dag, ved at vi ville bruke av det såkalte oljefondet.

Lise Christoffersen (A) [12:39:41]: Det har vært en lang og spennende debatt. Jeg har bare noen få kommentarer helt på tåpen.

Representanten Hagesæter sa at det er en tydelig skillelinje i denne debatten – alle de andre mot Fremskrittspartiet. Det er en analyse jeg deler fullt ut, sånn er det – og jeg sier: Heldigvis er det sånn at Fremskrittspartiet blir stående isolert med sine holdninger, som jeg synes, hørt framført fra talerstolen her i dag, ikke taler til Fremskrittspartiets fordel. Det tyder på at Fremskrittspartiet henger litt igjen i en gammelmodig, lite framtidsrettet måte å tenke på, og som heller ikke har særlig gjenklang i den norske befolkningen.

Verden globaliseres og vi globaliseres med den, men Fremskrittspartiet har på en måte ikke kommet dit ennå, det synes jeg mange av innleggene bærer tydelig preg av.

Fremskrittspartiet sier at vi glorifiserer – nei, vi gjør ikke det. I flere innlegg har vi tatt opp viktige utfordringer, men samtidig skal vi ikke la de viktige utfordringene overskygge mulighetene som finnes, og de positive resultatene som er.

Statistisk sentralbyrå – og forskerne der er noen av våre beste på statistikk – sier bl.a. at de som roper på en helt ny integreringspolitikk, må tenke seg om en gang til og ikke sette bort verktøykassa, men bare finjustere noen av verktøyene. Det er jo det vi diskuterer her i dag.

Så har jeg også en kommentar til Trine Skei Grande som mener at meldingen er preget av idétørke. Jeg tror det er en avsporing å mene at tiltak for en enda bedre integrering skal klekkes ut i et departement. Som Statistisk sentralbyrå også påpeker: Alle bor i en kommune, det er der vi lever – det er der vi går på skole, det er der vi jobber, det er der vi deltar i idrett, besøker venner, mv. Trine Skei Grande sa selv i sitt innlegg at det er mange små kommuner som gjør en bra jobb. Ja, faktisk er det sånn at bygdeinnvandrerne er bedre integrert enn byinnvandrerne. Da synes jeg at vi skal la den kreativiteten blomstre ute.

Trine Skei Grande viste til kreativiteten i den forrige regjeringen med innføring av introduksjonsprogrammet – men det var etter at hovedansvarlig i den forrige regjeringen bl.a. hadde vært i Drammen på besøk og lært av det lokale initiativet vi hadde tatt der, til å bygge opp vårt eget introduksjonsprogram. Vi var allerede i gang, dels for egne penger og dels for statlige penger. Jeg tror det er der nøkkelen ligger. Det er i lokalsamfunnet folk lever livet sitt. Staten må legge rammene til rette, så må kreativiteten blomstre der ute hvor menneskene møtes.

Presidenten: Representanten Morten Ørsal Johansen har hatt ordet to ganger tidligere, og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [12:43:00]: Det var ikke lange tiden.

Statsråd Aasrud mener at man ikke skal mene noe som helst om utenlandske ansatte i offentlig sektor og deres språkkunnskaper. Det må jeg si er noe spesielt og ikke minst utrolig passivt.

Statsråden mener at barnehageassistenten fra et annet land ikke trenger å kunne godt nok norsk til å kunne fortelle foreldrene i barnehagen om barnets hverdag. Spørsmålet mitt er også: Bør ikke fastlegen fra et annet land kunne forstå norsk når en eldre person som bare kan norsk, skal fortelle om sine lidelser – og føle seg ivaretatt og forstått? Bør ikke saksbehandleren i Nav som kommer fra et annet land, kunne skrive vedtak på norsk til sine klienter i et forståelig brev? Er det ikke sånn at rengjøreren på et sykehus skal kunne gjøre seg forstått når noen kommer og spør om veien, eller at man klarer å lese veiledningen om hvordan man skal utføre sitt eget arbeid?

Trine Skei Grande (V) [12:44:13]: Til det å bli integrert, høre til fellesskapet og å si noe om felles verdier, må jeg si: Den jeg har mest lyst til å integrere – gi et ordentlig integrasjonsprogram – i denne debatten, er nok representanten Tybring-Gjedde. Han hadde hatt godt av å bli litt mer integrert i det fellesskapet som vi andre føler at vi har. Jeg vil gjerne bidra til det.

Jeg tror det er viktig å innse at man må ta noen statlige grep for å få gjort de gode tingene. Det er det vi har gjort i de elleve forslagene vi har lagt fram her i dag.

Det er greit at representanten Christoffersen innrømmer at det egentlig ikke ligger inne noen forslag i denne stortingsmeldinga fra regjeringa side, men jeg tror at vi må korrigere og utvikle de virkemidlene vi har. Mye av det går på språk, mye av det går på tilskudd, mye av det går på skolene våre – at de faktisk får mulighet til å gjøre den gode jobben som man trenger å gjøre. For Ørsal Johansen har rett i én ting: Det hjelper ikke å få barn i barnehagen hvis de som jobber i barnehagen, ikke snakker godt nok norsk. Det hjelper ikke på språkundervisningen. I f.eks. Oslo jobber man kjempehardt akkurat med det. Sjøl om man ikke kan veldig godt norsk fra dag én, er det veldig viktig at man lærer barn at det heter å gå på do – ikke gå i do. Det å kunne norsk ganske perfekt når man skal lære barn språk i barnehagen, er veldig viktig, og det brukes det mye energi på. Det er f.eks. store planer her i byen om at alle som jobber i barnehage, skal kunne veldig godt norsk for å kunne lære barna godt norsk, men man må ta noen statlige grep for å kunne gjøre det.

I løpet av denne debatten har vi lagt fram elleve forslag, og jeg tror at regjeringa må støtte alle sammen, for den ene stortingsrepresentanten etter den andre fra regjeringspartiene har sagt at man er for disse. Aksel Hagen er til og med for doble statsborgerskap – det er Venstre også. Jeg er spent på om det kommer forslag om det fra regjeringspartiene, når man taler for det her på talerstolen.

Vi må kunne ta noen statlige grep, sjøl om mye av arbeidet skjer i kommunene. De forslagene har vi konkret lagt fram her i dag, og jeg håper at det fører til at vi faktisk får støtte for noen av dem under avstemminga.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:46:46]: Debatten om integrering er en utrolig viktig debatt. Jeg lyttet med interesse til representanten Tetzschners innlegg: Integrering står i en klar motsetning til segregering og assimilasjon. Ved integrering beholdes den kulturelle egenarten, sam-

tidig som man tilpasser seg norske lover og regler. Representanten Tetzschner hadde et godt innlegg, etter mitt skjønn.

Jeg har noen kommentarer til arbeidslivet. Det sies at arbeidsinnvandring er en nødvendighet. Ja, det er en nødvendighet, men omfanget av nødvendigheten er et resultat av en økonomisk politikk, og konsekvensene av arbeidsinnvandring må vi diskutere.

Det føres i dag – under tesen om friest mulig bevegelse av kapital – en økonomisk politikk i Norge som innebærer et rentenivå som ikke er tilpasset norsk virkelighet, men virkeligheten helt andre steder. Det fører til en aktivitet i Norge som er unormal høy – en aktivitet som ikke kommer til å vare, en aktivitet som må ned når forholdene blir normalisert etter at krisa i euroområdet får sine konsekvenser. Derfor må vi ha litt utsyn – lenger enn i den bobla vi lever i i dag, der aktiviteten er ekstrem høy fordi det koster nærmest ingenting å låne penger. Det er helt unormalt at vi er inne i en sånn tid. Vi må altså ta høyde for det som kommer seinere.

Til konsekvensene for arbeidsmarkedet: Det er svært få her som snakker om hvordan arbeidsinnvandringa presser lønns- og arbeidsvilkår i næringer med svake fagforeninger eller frie yrker. Det er svært få som solidariserer seg med yrkesutøverne i de bransjene, enten det er reinhold, handel, matproduksjon eller transport. Jeg synes det er for svakt. Det er en svær utfordring, og det har vært snakk om klasser. Her utvikler det seg klasser – her utvikler det seg virkelig klasser! Den rød-grønne regjeringa bør ha større fokus på hvordan disse klassene utvikler seg. Når det blir et stort utbytte av arbeidskraft i et marked med svake faglige rettigheter, veit vi hva som blir konsekvensene. Derfor er det nødvendig med en debatt om ideologien: friest mulig bevegelse av arbeidskraft og kapital. Det er en ideologi som må korrigeres. Den vil over tid ikke kunne fungere, det må mer styring til, for det er nasjonalstatene som til sjuende og sist får ansvaret for innbyggernes, arbeidsinnvandrernes og asylsøkernes ve og vel. Da må man ha de nødvendige virkemidler for å sikre forlengelsen av de jambyrdige økonomiske forhold som særpreger Norge, og som er en viktig del av vår egenart.

Willy Pedersen (A) [12:49:52]: Jeg møter som vara til Stortinget, og følger ofte debattene om innvandring utenfra. Siden jeg har sjansen her nå, tenkte jeg at jeg skulle prøve å meddele litt av det jeg oppfatter som urettferdigheter i Fremskrittspartiets retorikk angående kultur.

Jeg kommer fra en by der den store majoriteten av innbyggerne historisk sett var finske innvandrere, og allikevel feirer vi 17. mai i den kommunen. Min nabokommune er en sjøsamisk kommune, som er stolt av den kulturen og kulturarven, med et helt annet språk enn det norske. Der feirer de også 17. mai.

Det å plassere den norske befolkningen inn i en så lukket, liten kulturell ramme som mest minner om avleggs bonderomantikk og de bildene som er tegnet av tyske malere, altså en norsk nasjonalromantikk – at man skal plassere oss inn i den båsen, finner jeg meg ikke i. Det er urettferdig, og det er feil bruk av retorikk, for den stem-

mer ikke. Representanten Tybring-Gjeddes framstilling av Norge som et ensartet kulturelt landskap med sære spesifikasjoner, eksisterer ikke. Det eksisterte ikke før Norge ble en nasjon og kommer ikke til å eksistere i framtiden heller. Det er et lite hjertesukk å få si denne typen ting i slike integreringsdebatter til nettopp de representantene som er så opptatt av denne kulturelle enheten. For den er feil – den har aldri eksistert.

Det er 250 mil fra mitt folkebibliotek i Vestre Jakobselv til Nasjonalgalleriet, og langs alle de milene nedover er det forskjellige dialekter, forskjellige kulturelle oppfatninger av hva som er mitt og vårt Norge, forskjellige måter å drive dugnad på, og forskjellige måter å synge og gå i 17. mai-tog på og ha 17. mai-arrangement på. Ja, vi er under ett flagg, vi er én felles nasjon, men denne nasjonen er så til de grader flerkulturell, og det har den alltid vært.

Statsråd Inga Marte Thorkildsen [12:52:22]: La meg først få gi skryt til foregående taler: Det syns jeg var et feiende flott innlegg.

Siden min statsrådkollega Rigmor Aasrud ikke er her, men fikk en utfordring i stad, tenkte jeg at jeg skulle svare for henne på spørsmålet om norsk kunnskaper. Det ble feilaktig framstilt av representanten Ørsal Johansen som at regjeringa, og statsråden spesielt, ikke er opptatt av å stille krav til norsk kunnskaper f.eks. til ansatte i barnehagene, hvilket er helt feil. Poenget er bare at vi har tillit til at man klarer å stille disse kravene på en fornuftig måte på den enkelte arbeidsplass og at ikke alle krav trenger å settes sentralt. Det er det eneste som ligger i dette svaret.

Så har jeg lyst til å si helt kort at flere av de forslagene som fremmes i salen i dag fra både Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre, er forslag som vi allerede er i gang å jobbe med. Noe av det er vi uenig i – som f.eks. åpning for større grad av midlertidige ansettelser, som Venstre fremmer forslag om, eller anonyme jobbsøknader, som vi heller ikke er for – mens andre ting er vi helt for, og gjør allerede. Det gjelder særlig mange av forslagene som angår kjønnslemlestelse, som er et forferdelig overgrep – et menneskerettighetsbrudd – der vi må gjøre hva vi kan for å både forebygge og reparere. Jeg vil gjerne gi honnør til helsevesenet vårt, hvor de har vært veldig flinke til å ta til seg ny kunnskap akkurat på dette området og bidrar veldig godt til å både forebygge og reparere. De gjør en innsats som jeg vil tro kan være ganske tøff også.

Lise Christoffersen (A) [12:54:24]: Hvis jeg er siste inntegnede taler, tror jeg at jeg skal benytte anledningen til å takke for en veldig god debatt som jeg er veldig glad for at jeg har fått lov til å være med på, og som jeg synes tjener dette stortinget til ære – stort sett.

Noen avsluttende kommentarer: Venstre var ute etter støtte til sine forslag og mente at kreativiteten måtte blomstre mer, og at det var litt idétørke i meldingen. Men når jeg leser igjennom Venstres forslag, finner jeg ingenting der som jeg ikke klarer å finne dekning for i meldingen, så Venstres forslag kunne for så vidt vært sammenfattet i ett forslag, eller i én setning: Stortinget ber regjeringen gjøre

det regjeringen i stortingsmeldingen sier at den vil gjøre. Og det er vi for så vidt enig i, men jeg ser ikke helt poenget med å fremme det i forslags form.

Venstre er ikke Arbeiderpartiets hovedmotstander i integreringsdebatten – langt derifra. Vi har mange felles synspunkter. Det er, som jeg sa i forrige innlegg, Fremskrittspartiet som skiller seg ut i det jeg vil kalle negativ retning. Jeg gjør en kort visitt til innlegget fra Ulf Leirstein tidligere i dag, hvor han på vegne av Fremskrittspartiet sa at vi må redusere innvandringen og stramme inn på andelen som får asyl i Norge. De som får asyl i Norge, har krav på beskyttelse etter internasjonale regler. Det er én måte å begrense andelen som får asyl i Norge, på: å bryte de internasjonale menneskerettighetene. Det har jeg aldri hørt noen andre partier ta til orde for, og det er jeg glad for.

Leirstein var også inne på det at minoriteten kan bli majoritet. Nei, ta det med knusende ro. Et godt råd: Ikke lytt til partifelle Amundsen som tidligere har påstått at nordmenn er i mindretall før 2050. Gå heller til den offentlige statistikken og Statistisk sentralbyrå som kan det med å lage prognoser, og sov godt om natta heretter.

Inga Marte Thorkildsen nevnte at Rigmor Aasrud ikke er her. Ja, det er flere statsråder som kanskje burde vært her i dag. Anniken Huitfeldt ble også adressert tidlig i debatten: Morten Ørsal Johansen var bekymret for om Anniken Huitfeldt ut fra sine synspunkter om aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere hadde fått kritikk fra egne partifeller – «kjæft» var vel det ordet som ble brukt. Jeg kan berolige Ørsal Johansen: Nei, Anniken Huitfeldt har ikke fått det. Det er sånn lov om sosiale tjenester er innrettet, og det er sånn kvalifiseringsprogrammet er innrettet – for øvrig et program som Fremskrittspartiet hele tiden har stemt imot, selv om det er et program for å få langtids sosialhjelpsmottakere ut i arbeid.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [12:57:34]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Ørsal Johansen, Gjermund Hagesæter og Åge Starheim om innstramminger i grunnlaget for å gi utenlandske statsborgere permanent oppholdstillatelse i Norge (Innst. 229 S (2012–2013), jf. Dokument 8:138 S (2011–2012))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Lise Christoffersen (A) [12:58:35] (ordfører for saken): Når vi nå nettopp har hatt en lang og god debatt om viktigheten av en målrettet og helhetlig integreringspolitikk, med hovedvekt på mangfold, muligheter og fellesskap, synes jeg at den saken vi nå skal behandle, står i ganske grell kontrast til det. Vi skal nå ta stilling til et representantforslag som går i stikk motsatt retning. Forslaget er framsatt av representantene Ørsal Johansen, Hagesæter og Starheim, alle fra Fremskrittspartiet, og det gjelder innstramming av kravene til permanent oppholdstillatelse i Norge.

Noen vil antakelig mene at kravene er for strenge som de er. Stortingsflertallet mener at kravene bør ligge der de ligger og ser ikke behov for å endre regelverket, i hvert fall ikke med utgangspunkt i dette forslaget. Komiteen har heller ikke ment at det var nødvendig å avholde høring i denne saken.

Forslagsstillerne fremmer hele ti forslag som stort sett skal gjøre det vanskeligere for folk å få permanent opphold. Samtidig sier de samme forlagsstillerne at det er et siktemål at de som flytter til Norge, raskest mulig skal bli i stand til å forsørge seg selv. Det siste er vel alle enig i, men ingen av de andre partiene her på Stortinget støtter et syn som går ut på at det å gjøre det vanskeligere å få permanent opphold, er et godt og fornuftig bidrag til å nå det målet.

Forslagene som fremmes fra Fremskrittspartiet i denne saken, kan deles i tre grupper. Seks av forslagene handler om ulike måter å forlenge perioden på som trengs for å få permanent opphold. To av forslagene skjerper kravene utover det, mens to forslag er å regne som en form for belønning for såkalt god oppførsel.

Perioden før permanent opphold kan gis, skal fordobles fra dagens krav om tre års botid til et krav om seks år, jf. forslag nr. 1. Oppå der kommer dessuten forslag nr. 4 med et krav om at vedkommende skal ha hatt arbeid på heltid i to og et halvt av de siste tre årene og ikke kan ha mottatt dagpenger eller sosial stønad i mer enn seks måneder de siste tre årene. Forslag nr. 6 innebærer at alle må ha bestått prøve i norsk før permanent opphold kan gis. Forslagene nr. 9 og 10 betyr en betydelig innstramming i mulighetene for familiegjening ved at referansepersonen må ha permanent opphold først, og at familiegjeningene aldri skal kunne innrømmes rett til ytterligere familiegjening. I tillegg kommer forslag nr. 5 om at alle må avlegge en erklæring om integrering og aktivt medborgerskap før permanent opphold kan innvilges.

Alle de andre partiene går imot disse forslagene. En botid på tre år bør være mer enn nok. Vi støtter heller ikke kravet om arbeid i en bestemt periode. Det finnes krav til forsørgelse når det gjelder familieinnvandring, og flertallet mener det er nok. Når det gjelder spørsmålet om bestått prøve i norsk for å få permanent opphold, viser flertallet til at det er en diskusjon om dette når det gjelder statsborgerskap, og at diskusjonen om krav til språk bør begrenses til det. Forslagene om ytterligere begrensninger i mulighetene for familieinnvandring er dels i strid med den europeiske menneskerettighetskonvensjonen og vil dels bety en kraftig begrensning i barns muligheter til å gjenforenes

med en forelder i Norge. Det er etter flertallets mening helt urimelige krav.

I tillegg ønsker Fremskrittspartiet å stramme ytterligere inn på reglene vi allerede har om å kunne nekte opphold og utvise personer som begår kriminelle handlinger. Flertallet mener gjeldende regelverk er bra nok. Å nekte opphold for alle personer som er avhengig av en eller annen form for økonomisk stønad, er heller ikke rimelig, slik flertallet ser det.

Til slutt fremmes et par forslag som kan sies å være en form for premiering av det Fremskrittspartiet anser som god oppførsel. Kravet til botid kan reduseres ved aktivitet i frivillig virksomhet. Flertallet er enig i at slike aktiviteter i seg selv er positive og kan bidra til god integrering, men kan vanskelig se at det tjener verken organisasjoner eller enkeltmedlemmer å innføre et element av tvang i det som i utgangspunktet er frivillig aktivitet.

Til slutt: Flertallet støtter heller ikke et system der tiden det tar for å få permanent opphold, gjøres avhengig av hvor raskt den enkelte klarer å gjennomføre introduksjonsprogrammet. Det kan fort bli en form for urettferdig sortering.

Flertallet stemmer mot alle de ti forslagene, som Fremskrittspartiet forutsetningsvis selv kommer til å ta opp.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [13:03:24]: Noe av bakgrunnen for å fremme dette representantforslaget er en voksende bekymring over innvandring i et omfang som gjør at nordmenn på lang sikt kan bli en minoritet i eget land. Norge er ikke det landet i Europa som tar imot flest innvandrere, men Norge er det landet som tar imot flest i forhold til landets innbyggertall.

Gjeldende innvandringspolitikk, som regjeringen er ansvarlig for, og som støttes av opposisjonspartiene – med unntak av Fremskrittspartiet – er verken ansvarlig eller økonomisk bærekraftig. Som jeg ser det, er gjeldende innvandringspolitikk basert på to myter. Den ene myten er at innvandring lønner seg. Dette er beviselig feil. Den 10. mai 2011 kom det et viktig signal. Det var den dagen Brochmann-utvalget leverte sin innstilling, NOU 2011: 7, Velferd og migrasjon, den norske modellens framtid. Konklusjonen i NOU-en er at innvandring ikke er økonomisk bærekraftig. Hvis noen i denne sal mot formodning ikke har lest NOU-en og lur på hvorfor, kan jeg fortelle at yrkesdeltagelsen blant innvandrere er vesentlig lavere enn hos sammenlignbare nordmenn. Siden er dette blitt bekreftet av SSB. I rapporten «Makroøkonomi og offentlige finanser i ulike scenarioer for innvandring», presentert i mai 2012, var en av konklusjonene at ikke-vestlig innvandring svekker statsfinansene. Av rapporten framgår det videre at Norge fra 2020 vil få en temmelig anstrengt økonomi hvis intet endres.

Kombinasjonen av høy innvandring og verdens beste velferdsordninger er en bombe under velferdsstaten. Fortsatt høy innvandring vil føre til at vi ikke vil kunne klare å opprettholde våre relativt generøse velferdsordninger. Det viser seg at arbeidslivssyklusen til store innvandrergupper er for kort. Resultatet er at to av tre innvandrere går på trygd, ifølge en rapport fra Frischsenteret ved Universite-

tet i Oslo. 35 pst. av statsbudsjettet brukes på trygd. Det er svimlende 370 mrd. kr. 20 pst. av befolkningen i arbeidsfør alder går på trygd. Kan noen da fortelle meg at det er bærekraftig?

Den andre myten gjelder det flerkulturelle mangfoldet. Hvilken gevinst har dette mangfoldet gitt oss? Det vi vet, er at Groruddalen tømmes for nordmenn, som i motsetning til de aller fleste politikere opplever mangfoldet på nært hold. Vi vet at Oslo ikke lenger er en trygg by, og at kvinner ikke bør gå ute alene om natta. Vi vet også at i land hvor utviklingen har kommet lenger enn her, har statssjefene Angela Merkel, David Cameron og nå avgåtte Nicholas Sarkozy tatt avstand fra multikulturalismen. Den største feilen som har blitt begått i Norge når det gjelder integrering, er at en ikke har stilt krav til innvandrere. I stedet har vi forsøkt å tilpasse oss. Dette finner jeg fullstendig meningsløst. Hva slags gjester er det som stiller krav til vertskapet? Hvis en ikke trives i vertskapets selskap, kan en benytte seg av en av de friheter man har, nemlig å forlate selskapet.

Fremskrittspartiet mener at det å få permanent opphold og til slutt statsborgerskap, skal henge høyt. De forslag vi fremmer i denne saken, er etter vår mening ikke urimelige krav, men krav enhver som ønsker å være en del av det norske fellesskapet, vil kunne synes er overkommelige.

Jeg vil til slutt bemerke at når det gjelder de brev vi har sendt med spørsmål til statsråden, har hun unnlatt å svare fordi hun er uenig i forslagene. Vi viste til noen av disse forslagene, som er innført i Danmark, og spurte om Danmark har blitt dømt etter Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen for noen av dem. Meg bekjent har de ikke det, men statsråden har unnlatt å svare på spørsmålene fordi hun var uenig i forslagene, og ikke så nytten av det.

Presidenten: Ønsker representanten Ørsal Johansen å ta opp de forslagene som er i innstillingen?

Morten Ørsal Johansen (FrP) [13:07:40]: Det vil jeg gjerne.

Presidenten: Representanten Morten Ørsal Johansen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Aksel Hagen (SV) [13:07:57] (komiteens leder): Politikk må forsøksvis være kunnskapsbasert. Så: Nei, det finnes ingen forskningsrapporter som viser at såkalte nordmenn blir minoritet i eget land. Det er på tide at vi får noen referanser hvis den påstanden fra Fremskrittspartiet fortsatt skal brukes i debatt etter debatt.

Så var det rapporten fra Statistisk sentralbyrå. Legg merke til hva representanten Ørsal Johansen sa i innlegget sitt, at det i den rapporten står «hvis intet endres». Det var jo nettopp det forrige debatt dreide seg om, hva vi må gjøre for at innvandring og integrering i enda større grad skal bli et suksessprosjekt for oss. Det er et nødvendig prosjekt for oss.

Jeg gjentar det jeg litt raskt prøvde å si i min siste stutte merknad i forrige debatt, at det den rapporten på en artig måte viste, var at i og med at vi fortsatt tar ut penger fra et oljefond, var hovedkonklusjonen at det er ingen nord-

menn som per i dag lønner seg, ved at vi nettopp bruker det fondet. Da er det interessant at det partiet som vil bruke enda mer av fondet, er så opptatt av dette her, for da vil jo ulønnsomheten ved oss alle bli enda større.

Margreth Olin kaller filmen sin «De andre». Det er en glimrende film, og ikke minst er det en glimrende tittel. Dette blir ikke minst bekreftet av Fremskrittspartiet i denne innstillinga. Vi har liksom oss norske, dette norske «vi» som en gruppe, og så har vi innvandrere, «de andre», som en annen gruppe. Der tillit er det gode ordet blant oss norske, det norske vi, er mistillit det dominerende ordet vi skal nærme oss dem, de andre, med.

Vi, det norske vi, skal akseptere samlivsbrudd. For dem, de andre, er det utvisningsgrunn. Vi, det norske vi, har et eget regelverk som settes i kraft hvis vi begår et lovbrudd eller ikke klarer å betale gjeld. De, de andre, har et annet regelverk, der hovedpoenget er: Ut med dem! Vi, det norske vi, aksepterer arbeidsløshet, og ikke minst aksepteres deltid – en del mener faktisk det er et pluss hvis ikke minst kvinner arbeider deltid framfor heltid. Men de, de andre, skal ha to valg – enten heltid eller ut av landet. Vi, det norske vi, hyller familie som et gode og en rettighet. Når det gjelder dem, de andre, skal ikke de få lov til å ha en slik rettighet, de skal ikke få lov til å vise at de har et slikt behov, det skal ikke på noen måte telle positivt – er det muligheter for å kaste ut deler av familien, så kaster vi ut deler av familien. I hvert fall Fremskrittspartiet er veldig opptatt av det.

Dette er en trist tilnærming, og takk og pris for at Fremskrittspartiet også her blir stående alene. Det er en umiddelbart egoistisk tilnærming fra Fremskrittspartiets side, og det litt artige og interessante er at det på sikt sannsynligvis er en veldig uklok tilnærming. For Norge – som vi fikk så godt fram i forrige debatt – er et land som på mange ulike måter er veldig tjent med at vi framover får en innvandring både rent kvantitativt, men ikke minst kvalitativt, at vi får inn personer med en annen bakgrunn, med en annen måte å tenke på, med en annen type kompetanse, som gjør at det norske samfunn blir bedre rustet til å bli et moderne, spennende og attraktivt samfunn framover.

Så til slutt en visitt til Willy Pedersen, som jeg må berømme for å holde et svært godt innlegg i forrige debatt: Det var nettopp et godt innlegg i debatten om hva som er «det norske» og «det norske vi», og hvem som er «de» og «de andre». Det Willy Pedersen sa, viser veldig godt at Trine Skei Grande fra Venstre hadde et veldig godt poeng da hun sa at det er representanten Christian Tybring-Gjedde som har en integreringsutfordring, som på mange måter er «den andre».

Heidi Greni (Sp) [13:12:46]: For et øyeblikk siden debatterte vi regjeringens helhetlige integreringspolitikk. Nå er det Fremskrittspartiets innvandringspolitikk – eller kanskje jeg heller skulle si «ekskluderingspolitikk» – som er oppe til debatt. Den er ikke like helhetlig, og jeg er glad for at den heller ikke har like stor oppslutning som regjeringens integreringspolitikk. Det er betryggende at Fremskrittspartiet ikke får støtte fra noen andre partier i komiteen. Hvordan innvandringspolitikken til en eventuell

regjering bestående av Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Høyre skal se ut, vil vi sannsynligvis ikke få svar på før valget – og forhåpentligvis vil vi heller ikke få svar på det etter valget.

Fremskrittspartiets innvandringspolitikk går ut på å stille krav. Jeg er ikke uenig i at det skal stilles krav. Jeg er heller ikke uenig i at vi i de senere årene har stilt flere krav til innvandrere som ønsker varig opphold i Norge, men jeg mener Fremskrittspartiet går for langt.

Det er fort gjort å havne i den situasjonen man hadde i Danmark, der politikerne overbød seg selv og skruet stikka stadig ble strammet til. En del av kravene ble til slutt veldig vanskelig å oppfylle. En bieffekt var også at man fikk det mange i Danmark opplevde som et kaldt og hardt klima i integreringsdebatten. Det er et dårlig utgangspunkt for god inkludering.

Fremskrittspartiet mener at innvandringstakten er i ferd med å rive bort grunnlaget for god integrering. Det er jeg uenig i. Denne regjeringen har ført en streng, men rettferdig og human innvandringspolitikk, og det skal vi fortsette med. Det er et helt annet nivå på innvandringen til Norge enn det vi ser i vårt nærmeste naboland, Sverige. På VG Nett i dag kunne vi se tallene fra 2012 når det gjelder asylsøknader: Norge har hatt en økning på 8 pst., Sverige på 48 pst. og Danmark på 61 pst. Bare fra Syria fikk Norge i fjor 327 søknader, mens nabolandet Sverige fikk ca. 8 000.

Vi er ikke blåøyde – vi har utfordringer med integreringen også i Norge. Derfor skal vi også ha et høyt ambisjonsnivå i integreringspolitikken framover. Det store bildet er likevel at Norge lykkes bedre med integrering av ulike innvandrergrepper enn det mange andre land gjør.

Ifølge Fremskrittspartiet er ikke innvandrere bærekraftig. Jeg er redd det er flere av oss som ikke er bærekraftig. Selv har jeg i perioder vært delvis uføretrygdet på grunn av kronisk sykdom. Jeg er sannsynligvis verken bærekraftig eller lønnsom, men jeg kan opplyse representanten Ørsal Johansen om at jeg ikke har tenkt å legge det på meg, og slett ikke har tenkt å ha dårlig samvittighet for det.

For min del mener jeg at en helhetlig integreringspolitikk må anlegges et bredere perspektiv enn det Fremskrittspartiet legger opp til, og at summen av krav må være rimelig. Jeg viser i den forbindelse til den nevnte stortingsmeldingen om integreringspolitikk, til instillingen og til mitt innlegg i den debatten.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:16:33]: Jeg skal ikke si så veldig mye. Vi har hatt en lang integreringsdebatt før denne saken, som er ærlig, både på det som går bra når det gjelder integreringspolitikk, men også ærlig med tanke på de utfordringer vi har. Sånn sett hadde vi en god debatt i forrige runde, hvor det også ble pekt på tiltak, på hva som må gjøres bedre.

Ellers er det flott å høre representanten Heidi Greni snakke om en human asylpolitikk. Jeg vil bare minne representanten Heidi Greni om at ordet «human» er tatt ut av Soria Moria II. Mange av oss savner det ordet og ønsker at det kommer tilbake.

OECD har jo slått fast at sammenlignet med veldig mange andre land i Europa, går integreringen stort sett bra

i Norge. Vi lykkes på mange områder. Vi har utfordringer – det har vi vært ærlige på, og det skal vi snakke sant om – men stort sett går integreringen bra i Norge. Men til tross for at vi har denne «kunnskapsbasen», får vi altså høre at integreringen nærmest er en fiasko. Stikk i strid med den kunnskapen vi har, er det på mange måter det som er beskjedent fra Fremskrittspartiet. Så må de reise til Danmark for å lære mer om hvordan man skal stramme enda mer inn – jeg forstår det ikke.

Et annet spørsmål, og en annen observasjon, er at når Fremskrittspartiet snakker om integrerings- og inkluderingspolitikk, sauser de det veldig ofte sammen med innvandringspolitikk. Jeg opplever at de innstrammings tiltakene som fremmes i denne saken, handler mer om å stramme inn innvandringspolitikken enn at det har noe med integreringspolitikk å gjøre, og jeg vil advare sterkt imot å blande sammen disse to tingene, for da kommer vi ingen vei videre. Et eksempel på dette er når Fremskrittspartiet vil stramme inn på familiegjenforeninger. Veldig mange av oss ser jo at nettopp familiegjenforening kan være et integreringsfremmende tiltak. Allikevel er det der Fremskrittspartiet vil stramme inn, for å slippe at det skal komme flere til Norge.

Integrerings- og inkluderingsarbeid er et arbeid som må legges til rette slik at alle kan lykkes i det norske samfunnet. Jeg tror ikke at disse forslagene fra Fremskrittspartiet vil være med på å bygge opp under det – snarere tvert imot. Her legger man opp til et integreringsarbeid som mer skaper avstand og utenforskap enn inkludering og integrering. Det handler også, som vi var innom i forrige runde, i forrige debatt, om dette med å legge til rette for en sosial mobilitet. Disse forslagene legger ikke til rette for det. Mitt alvorligste ankepunkt er at man her blander sammen integreringspolitikk og innvandringspolitikk, og da går det som regel veldig galt.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at å bruke uttrykket «sauser sammen» om andre representanters og andre partiers politikk, er uparlamentarisk.

Statsråd Grete Faremo [13:20:47]: Innvandringsregelverket er i stadig utvikling, og flere av de sentrale endringene som er gjennomført det siste tiåret, har bl.a. hatt som siktemål å legge bedre til rette for god integrering. Det er foretatt innstramminger i asylpolitikken overfor personer som ikke har reelt beskyttelsesbehov, regelverket for familieinnvandring har blitt skjerpet, og det er innført krav om gjennomført pliktig opplæring i norsk og samfunnskunnskap for å få permanent oppholdstillatelse.

Samtidig er vi alle enige om at det fortsatt finnes utfordringer og behov for å utvikle politikken videre.

Jeg mener imidlertid at de forslagene som forslagsstillerne her har fremmet, ikke er de rette. Jeg tror det er nødvendig å minne om hva som er den viktigste konsekvensen av permanent oppholdstillatelse, nemlig at man har rett til videre opphold selv når man ikke lenger oppfyller vilkårene for den opprinnelige oppholdstillatelsen. Dette betyr f.eks. at dersom man fikk opphold som ektefelle, mister man ikke oppholdstillatelsen selv om ekteskapet opphører.

Hvis man utvider botidskravet til f.eks. seks år – slik som forslagsstillerne foreslår – innebærer det at utlendingsmyndighetene helt fram til seks år har gått, jevnlig må vurdere om vilkårene for den opprinnelige tillatelsen fortsatt er oppfylt. Hvis ikke må utlendingen forlate Norge. Mener representantene f.eks. at en utenlandsk ektefelle som har bodd fem år i Norge, skal måtte forlate landet hvis ekteskapet som ga grunnlag for oppholdstillatelsen, da har gått i stykker?

Jeg har merket meg at forslaget kan forstås slik at skjerpede vilkår for permanent oppholdstillatelse bare skal være avgjørende for status for oppholdstillatelsen – om den skal være permanent eller fornyes hvert år. Jeg viser til at forslagsstillerne i innstillingen uttaler at den som har kommet som ektefelle gjennom regelverket om familieinnvandring, ikke skal nektes videre opphold selv om ekteskapet blir oppløst, men at det bare skal ta lengre tid å få permanent oppholdstillatelse. I så fall er det uklart for meg hvilken fornyelsesvurdering forslagsstillerne mener skal foretas.

Jeg må understreke at det å innføre slike skjerpede vilkår som forslagsstillerne ønsker, vil medføre en mer komplisert og omfattende saksbehandling for å avgjøre hvem som har rett til permanent oppholdstillatelse. Og i denne sammenheng må jeg minne om at utlendingsforvaltningen i fjor behandlet mer enn 18 000 saker om permanent oppholdstillatelse.

Jeg vil også understreke at forslaget vil føre til at det blir mange som får avslag på søknad om permanent oppholdstillatelse. De vil imidlertid fortsatt oppfylle vilkårene for midlertidig oppholdstillatelse, og deres saker må dermed vurderes på nytt ved hver fornyelse – som jeg antar forslagsstillerne mener skal skje én gang i året. Dette vil selvsagt medføre økt ressursbruk i utlendingsforvaltningen.

Når vi skal fastsette innvandringspolitikken, må vi ha en helhetlig tilnærming. Det er i forbindelse med første gangstillatelser at vi må legge størst vekt på kontroll og hensynet til en regulert innvandring. Når det gjelder saker om fornyelse og permanent oppholdstillatelse, må hovedfokus rettes mot en rask og effektiv saksbehandling. Selvsagt skal vi også i denne sammenheng legge vekt på hensynet til kontroll og regulering, men på dette punkt mener jeg at dagens regelverk ivaretar en god balanse.

Som justis- og beredskapsminister kan jeg forsikre om at jeg også er opptatt av at vi skal ha de nødvendige regler for å reagere mot utlendinger som begår kriminalitet. Det viktigste i denne sammenheng er reglene for utvisning. I de tilfellene der det ikke er aktuelt med utvisning, har vi regler om karantenetid for permanent oppholdstillatelse. Jeg vil alltid være åpen for at det kan bli behov for justeringer, men slike gjennomgående endringer som forslagsstillerne foreslår, mener jeg det ikke er grunnlag for.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [13:25:22]: Fremskrittspartiet har i denne saken sendt spørsmål til statsråden to ganger. Ingen av gangene har vi fått svar på det vi spurte om. Jeg rettet igjen spørsmål til statsråden fra taler-

stolen nå i denne saken, og fikk under statsrådets innlegg ikke svar på det jeg spurte om.

Jeg prøver igjen: Hvilke av de forslagene som Fremskrittspartiet her har fremmet – og som Danmark har innført – har Danmark blitt dømt for i henhold til Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen?

Statsråd Grete Faremo [13:26:17]: Når jeg svarer på henvendelser fra komiteer i Stortinget eller fra representanter, tar jeg utgangspunkt i de forslag som er fremsatt. De er i denne sak ikke identiske med dansk regelverk og praksis. Det er riktig at jeg i mitt svarbrev har vist til at enkelte av forslagene kunne være problematiske i forhold til våre forpliktelser etter Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen – ikke minst reglene om retten til familieliv. Poenget er at forslagsstillerne ikke noe sted i sine forslag har sagt noe om de vil gjøre slike unntak som bl.a. de danske reglene inneholder, f.eks. knyttet til retten til familiejenforeninger.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [13:27:25]: Jeg må få rette på statsråden lite grann, for de forslagene som danskene har innført – og som vi foreslår her – er klippet rett ut fra det som det danske Folketinget har vedtatt.

Spørsmålet mitt er igjen: Har Danmark blitt dømt i henhold til Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen for noen av disse vedtakene?

Statsråd Grete Faremo [13:27:56]: Jeg var i ferd med å nevne reglene om retten til familiejenforening, f.eks. mellom barn og foreldre. Det er etter min oppfatning slik at man må vurdere nøye hvorvidt de kommer i konflikt med Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen.

La meg ta et konkret eksempel: Dersom det stilles som vilkår at en flyktning skal ha hatt heltidsarbeid i to og et halvt av de siste tre årene for å få familiejenforening med ektefelle – og barn som vedkommende hadde før han eller hun kom til Norge – vil dette være strengere praksis enn i noe annet europeisk land. Jeg kan ikke se annet enn at dette er spørsmål som ville måtte vurderes grundig opp mot menneskerettighetskonvensjonen.

Presidenten: Siden ingen flere har tegnet seg til replikk, får representanten Ørsal Johansen også den siste replikken.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [13:29:01]: Jeg blir omtalt som en rimelig vrang mann enkelte ganger, for jeg gir meg som regel ikke når jeg ikke får svar på noe jeg lurer på.

Nå vil jeg prøve en siste gang – i hvert fall i denne sammenheng – å få et ja- eller nei-svar fra en statsråd, noe jeg vet kan være utrolig vanskelig. Jeg prøver likevel: Hvilke av de tiltakene som er gjennomført i Danmark, har Danmark blitt dømt for i henhold til Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen?

Statsråd Grete Faremo [13:29:44]: Nå har jeg gitt et eksempel på en sak som burde vurderes nøye opp mot

konvensjonen. Så lenge forslagsstillerne ikke selv har vært konkrete på hvilke unntak man tenker seg fra hovedreglene som er foreslått, og det finnes en rekke unntak i det danske regelverket, er det vanskelig å svare på det spørsmålet som er stilt. Jeg må også peke på at det er en rekke regler i det danske regelverket som nå er endret den senere tid. Det var også flere regler som var svært vanskelig å håndheve og kontrollere gjennomføringen av.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Gjermund Hagesæter (FrP) [13:30:53]: Eg vil først uttrykke at eg synest det er pinleg at vi har ein statsråd som til dei grader viser arroganse overfor Stortinget og ikkje svarar på eit konkret spørsmål frå representanten Morten Ørsal Johansen om kva vedtak Danmark hadde gjort, og kva dei var dømde for. Det avfeia statsråden gong på gong. Det synest eg er ein arroganse som er pinleg, og eg synest at statsråden bør ta ordet igjen og svare på det konkrete og tydelege spørsmålet.

Noreg er eit av verdas rikaste land, og det kjem av – i tillegg til at vi har store naturrikdomar – at vi har ei av verdas høgaste sysselsettingar og høgaste produktivitet. Det er veldig få land som har så høg sysselsetting og så høg produktivitet som Noreg har. Det er då ufatteleg at nokon kan hevde at det vil vere å tilføre verdiar når det kjem innvandrarar som har lågare sysselsetting og lågare produktivitet enn vi har i Noreg. I fjor kom det 50 000 til Noreg. Det skaper ein del utfordringar, og tala viser at desse har lågare sysselsetting – iallfall etter ei stund – og lågare produktivitet enn nordmenn har i utgangspunktet.

Vi har òg eit stort overskot på statsbudsjettet, som representanten Aksel Hagen var inne på. Vi har eit overskot på 380 mrd. kr, vi har eit oljefond på over 4 000 mrd. kr, og dersom ein reknar inn dei aksjane som staten sit på, m.a. i Statoil, utgjør dette meir enn 5 000 mrd. kr og meir enn ca. 1 mill. kr per innbyggjar. Det blir overført meir enn 1 mrd. kr i døgnet – berre sidan vi starta denne debatten, er det overført meir enn 150 mill. kr til oljefondet.

Aksel Hagen seier at dersom vi skal bruke oljepengar, vil ingen av oss vere lønsame, då vil alle vere ulønsame. Då har eg lyst til å stille spørsmålet til representanten Aksel Hagen: Er det det ein trur i SV, at olja kjem opp frå Nordsjøen og ut frå sokkelen av seg sjølv, utan at nokon bidreg til det, utan at det er nokon som yter verdiskaping for å få ho opp? Då vil eg berre seie at då bør ein ta seg ein studietur – der òg – og sjå korleis verdiskapinga skjer.

Presidenten: Å bruke uttrykket «arroganse» om andre representanters eller statsråders innlegg i denne salen, er uparlamentarisk.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [13:34:23]: Jeg følte bare behov for å ta ordet noen få minutter.

Det gjelder vår påstand om at vi kommer til å bli minoritet i eget land. Det er ikke vi som kommer med den påstanden, det er ikke vi som har laget tall på det, det er

Statistisk sentralbyrå. Når Statistisk sentralbyrå har sine befolkningsframskrivninger, har de tre alternativer – det er lav, middels og høy. Så bruker Statistisk sentralbyrå og veldig mange politikere middelsalternativet som det riktige. Men det viser seg gang på gang at middelsalternativet har vist seg å være feil. I henhold til middelsalternativet skulle Norges befolkning i 2020 – i 2020 – bli fem millioner mennesker. Vi passerte fem millioner mennesker i juni i fjor. I henhold til høyalternativet skulle vi passere fem millioner i 2015. Til og med der bommet Statistisk sentralbyrå med noen år. Så de tallene vi har, er hentet fra Statistisk sentralbyrås egne helt åpne befolkningsframskrivninger, og vi har sagt at hvis høyalternativet slår inn, blir det slik.

Så: Innvandring og integrering hører sammen. Det er to sider av samme sak, uansett hvordan en snur og vender på det. Jeg synes det er rart at Kristelig Folkeparti har skiftet politikk så til de grader. De vil nå stemme mot forslag som de tidligere har vært sammen med Venstre om, som gjelder kjønnslemlestelse. Det skuffer meg at Kristelig Folkeparti ikke ser viktigheten av dette lenger.

Aksel Hagen (SV) [13:37:05]: Først litt humoristisk: Jeg tror Morten Ørsal Johansen og jeg er enige om én ting, og det er at «saue sammen» er et godt dialektuttrykk i innlandet og dermed på grensen til parlamentarisk.

Presidenten: Det er ikke et parlamentarisk uttrykk i denne salen.

Aksel Hagen (SV) [13:37:20]: Men det er et godt dialektuttrykk.

Så var det til Gjermund Hagesæter og den diskusjonen vi har på gang rundt dette med lønnsomhet. Jeg prøvde bare å referere til hva den rapporten gjør. Den tar en lønnsomhetsrefleksjon over oss og finner fram – sjølsagt – til at de grupperinger som er mindre inne på arbeidsmarkedet, er såkalt mer ulønnsomme enn de grupperingene som er inne på arbeidsmarkedet for fullt. Det er det ene. Det andre – og det er det jeg syns er litt morsomt med den rapporten som så mange har påpekt – er at den rapporten finner også ut at vi alle er ulønnsomme. Nordmenn er per definisjon ulønnsomme, all den tid vi må ta ut penger av oljefondet til å finansiere aktiviteten vår. Det var for meg bare en litt humoristisk, morsom påpekning av hva som kommer ut av en Statistisk sentralbyrå-rapport, og som har med metoden som brukes, å gjøre – for øvrig en metodisk tilnærming som jeg ikke deler, og der ser det ut som om Gjermund Hagesæter og jeg er enige.

Willy Pedersen (A) [13:38:44]: Jeg skal ikke holde noe langt innlegg, men jeg skal omtale litt de tallene som blir brukt.

Det blir ikke mer sant om man gjentar noe gang på gang. Det gjelder også tallbruken fra Fremskrittspartiet om at vi blir minoritet i vårt eget land. Det er også litt spesielt, vil jeg legge til, at man sår tvil om SSBs egne tall, men man bruker dem likevel – man kan ikke si noe med sikkerhet, og så kommer man med et par eksempler på hvorfor de er

usikre. Likevel: 36 pst. – hvis Fremskrittspartiets spådommer slår til – av den norske befolkningen vil ha innvanderbakgrunn i 2070. Da er ikke innvanderne majoriteten, det er fortsatt en stor majoritet av landets befolkning som vil være etnisk norske. Tallbruken – og tallmagien – som jeg ofte opplever i argumentasjonen fra Fremskrittspartiet i denne typen saker, vil jeg påstå er feil. Og trusselen man i Fremskrittspartiet ser i framtiden, at innvandergrupper skal overta som majoriteten i dette landet, stemmer ikke og medfører ikke riktighet.

Lise Christoffersen (A) [13:40:14]: Jeg tenkte jeg skulle ta min statsråd i forsvar. Det er ikke, som Gjermund Hagesæter sier, pinlig, men meget smart av statsråden ikke å svare på den typen lurespørsmål som Fremskrittspartiet kommer med her. For jeg har en mistanke, uten at jeg vet det, om at svaret på det spørsmålet vet Fremskrittspartiet utmerket godt – Danmark har ikke vært dømt i Den europeiske menneskerettighetsdomstol. Fremskrittspartiet hadde vel tenkt at det svaret som en skulle prøve å provosere fram fra statsråden, seinere skulle brukes til å legitimere Fremskrittspartiets forslag. Men statsråden har jo nettopp påpekt at de forslagene som Fremskrittspartiet fremmer her, ikke er sammenlignbare med de danske, fordi det i Fremskrittspartiets forslag mangler vesentlige unntaksbestemmelser. Det går ikke an å sammenligne epler og pærer, og jeg synes det er meget lurt av statsråden ikke å gi seg inn på det heller.

Helt til slutt, når det gjelder de tallene for innvandring som Fremskrittspartiet er så redd for: For 40 år siden var det rundt 50 000 innvandrere i Norge, først og fremst fra andre nordiske land og EU-/EØS-land. I dag er det 600 000 innvandrere her i landet. Hvis en sammenligner over tid, fra 50 000 til 600 000, har jo Norge i dag mange innvandrere. Men hvis vi sammenligner med andre land i EU/EØS, ligger Norge et eller annet sted på gjennomsnittet. Dessuten har vi den nest høyeste befolkningsveksten i EU-/EØS-området, som følge av høyere fødselsrate og lengre levealder, bl.a. blant den etnisk norske befolkningen. Og det som altså har økt mest, er arbeidsinnvandringen fra EU og østeuropeiske land.

Det er vel én Oslo-representant i salen, men siden ingen har følt for å si noe om Groruddalen for å rette opp det inntrykket som Fremskrittspartiet prøvde å gi her innledningsvis, vil jeg si at Statistisk sentralbyrå har påvist at Groruddalen på langt nær har så store sosiale problemer som en har sett i f.eks. deler av Malmø og Paris. Byrådet sier at det nok vil bli et flertall av innvandrere i Groruddalen etter hvert. Det er en del sosiale problemer der, men en del sosiale problemer gjelder etniske nordmenn. Mange innvandrere klarer seg altså bedre i Groruddalen enn andre steder, kan Statistisk sentralbyrå fortelle oss.

Jeg har også sett andre forskningsrapporter som sier at forsøket på å stemple Groruddalen som en getto, ikke stemmer med virkeligheten. Groruddalen er et konglomerat av mange forskjellige nasjonaliteter, og vi ser jo at folk som selv bor der, er glad i dalen sin.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [13:43:19]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Hans Olav Syversen og Kjell Ingolf Ropstad om bedre koordinering og strategisk styring av IKT-prosjekter i offentlig sektor (Innst. 180 S (2012–2013), jf. Dokument 8:144 S (2011–2012))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Michael Tetzschner (H) [13:44:17] (ordfører for saken): Forslagsstillerne anliggende faller i tre ledd. De ønsker samling av det politiske og administrative ansvaret for alle store, statlige IKT-prosjekter i ett departement, som gis myndighet til å utøve en overordnet, strategisk IKT-styring. For det andre ønsker forlagsstillerne en bedre styring av det enkelte statlige IKT-prosjekt. For det tredje ønsker forlagsstillerne at det skal stilles gjennomgående krav til gjennomføring av kost–nytte-analyser i statlige IKT-prosjekter.

Forslagsstillerne har vist til de problemene man hadde i forbindelse med innsending av selvangivelser, med Altinn-systemet, som nok reflekterer det som var det mest aktuelle da forslaget ble skrevet. Under denne behandlingen har vi mer dagferske eksempler, som sikkert også vil kunne illustrere forlagsstillerne problemstillinger.

Forslagsstillerne mener at det er grunn til å spørre om f.eks. Altinn-saken er et symptom på et større problem, nemlig mangelfull styring av IKT-prosjekter i offentlig sektor. De viser til at staten ikke har noen oversikt over hvor mye det offentlige bruker på IKT-formål i året, og at ansatte i Nav, politiet og helsesektoren fortviler over systemer som ikke fungerer, manglende styring og en digital hverdag som fremdeles er langt unna.

Et flertall i komiteen, regjeringspartiene, viser til statsrådets svarbrev av 17. oktober 2012 og støtter statsrådets vurdering av de enkelte forslag i Representantforslag 144 S. Flertallet legger vekt på at regjeringen er i ferd med å etablere en felles infrastruktur, en grunnmur, for alle IKT-løsningene i det offentlige. Likeledes mener flertallet at felleskomponenttilnærmingen vil kunne være en viktig driver for å koordinere og standardisere IKT-løsningene på tvers av sektorene. Samtidig bidrar felleskomponenter til at det samlede kostnadsnivået for IKT-løsninger i sektorene blir lavere, bl.a. på grunn av gjenbruk og sambruk av IKT-komponenter.

Dermed vil jeg gå over til å redegjøre for mitt eget partis synspunkter, som også langt på vei har fått følge av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Disse partiene

er enig i at det er et viktig samfunnsanliggende at det offentlige gjennomfører strategiske IKT-satsinger som gir samfunnet størst mulig avkastning i form av mer effektiv tjenesteyting og en enklere hverdag for publikum. Disse partiene, sammen med forlagsstillerne, vil peke på at en god koordinering og styring av IKT-prosjekter vil være kritiske faktorer for å få realisert gevinstpotensialet. Det betyr i konklusjon at de tre partiene stiller seg bak forslaget om en gjennomgående kost–nytte-vurdering i prosjektene. Derfor kan jeg på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ta opp forslag nr. 1, som går ut på det.

Vi er noe mer avventende når det gjelder selve organiseringsspørsmålet. Dette med ett departement kan ha fordele og ulemper, men vi tror ikke det er departementsorganiseringen som er det største problemet. Det er heller gjennomføringskraften. Der har vi et nokså grelt eksempel i at det nå har gått svært lang tid siden Stortinget vedtok en ny straffelov i 2005. Mens vi behandler saken i dag, kan jeg konstatere at den ikke er trådt i kraft, og at avisene forleden dag kunne fortelle oss at den formodentlig heller ikke trer i kraft før i 2021, selv om justisstatsråden er blitt sitert på at hun håper det kan skje i 2017. Det er mer et uttrykk for manglende gjennomføringskraft, for det har veldig lite med teknologi å gjøre.

Vi har tillatt oss å se på betingelsene for den forrige straffeloven, som ble vedtatt i 1902, og som trådte i kraft ved det neste årsskiftet, etter at den var vedtatt i Stortinget. De hadde da skrivemaskin som «the state of the art», så de ville nok forundret seg over at generasjonen 100 år senere ikke klarer å gjøre dette innenfor en ramme av, la oss si, 10 til 16 år.

Presidenten: Representanten Michael Tetzschner har tatt opp det forslaget han refererte til.

Willy Pedersen (A) [13:49:43]: I forbindelse med representantforslaget fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Hans Olav Syversen og Kjell Ingolf Ropstad om bedre koordinering og strategisk styring av IKT-prosjekter i offentlig sektor ønsker jeg å vise til merkningene fra flertallet i komiteen. Flertallet, bestående av medlemmene fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, støtter statsrådets vurderinger av de enkelte forslag. Regjeringen la i 2012 fram digitaliseringsprogrammet «På nett med innbyggerne», som skal legge til rette for et raskere møte mellom offentlig sektor og innbyggerne i Norge. Det forventes også at en slik endring, eller dreining, fra tradisjonelle offentlige møteplasser til digitaliserte møteplasser, skal forbedre ressursbruken innenfor offentlig sektor.

Flertallet i komiteen trekker også fram regjeringens arbeid med å samle og etablere en felles teknisk plattform og et tilpasset regelverk for digital forvaltning av statens felles IKT-løsninger.

Forslagsstillerne problematiserer en for stor variasjon innen statens IKT-løsninger og fremhever at kommunikasjonen mellom systemer derfor blir svak. Regjeringen svarer på denne problemstillingen når man i behandlingen av denne saken fremhever arbeidet med å etablere en felles infrastruktur – en grunnmur for alle statens IKT-løsninger.

Hensikten med en slik digital grunnmur er å opprette såkalte felleskomponenter, som kan sambrukes og gjenbrukes av alle offentlige virksomheter. Eksempler på felleskomponenter er plattformer som Altinn, ID-porten, folkerregisteret, Enhetsregisteret og Matrikkelen. Det varierer noe i hvor stor grad disse plattformene benyttes, men målsettingen er at alle offentlige virksomheter skal ta denne infrastrukturen i bruk.

Flertallet i komiteen forventer at det lanserte samordnede digitaliseringsarbeidet på departementsnivå vil bidra til gode digitale fellesløsninger. Flertallet i komiteen mener at samordningen og involveringen av digitaliseringsarbeidet vil skape gode rammebetingelser for driften og forvaltningen av offentlig sektor.

Selv om man i stor grad jobber med samordning og gjenbruk, tror jeg mangfoldet i offentlig sektor noen ganger også vil kreve egne, sektorielle IKT-løsninger. Jeg mener det vil være urealistisk å forvente at alle tjenester skal kunne leveres på en og samme plattform. Dette kan også være kostnadsdrivende for etatens kjernevirksomhet, fordi man tilpasser tjenesten til systemet og ikke omvendt. Regjeringen framhever også denne problemstillingen i sitt brev til komiteen og viser derfor en svært bred refleksjonsflate rundt problemstillingene som reises i denne saken.

Avslutningsvis vil jeg trekke fram noen av de forutsetningene som mindretallet i komiteen bygger disse forslagene på, nemlig en oppfatning av en offentlig sektor som bedriver sløsing med offentlige midler, som har manglende eller lav evne og forståelse for rasjonell virksomhetsutøvelse, og at det i offentlig sektor er «generelt svak forståelse for hvor viktig det er for produktiviteten å foreta utstyrsinvesteringer for å understøtte den enkelte medarbeiders effektivitet». Dette er antakelser og en generalisering av offentlig sektor som undertegnede ikke støtter. Jeg mener det er et forsøk på å male et bilde av en offentlig sektor som er totalt ineffektiv, som ikke gjør de tingene som de skal, og som ikke tar ansvar for de oppgavene de skal gjøre, med tanke på økonomi. Det mener jeg er feil. Hvis vi bruker eksempler fra helsevesenet, hvor man jobber meget rasjonelt, og hvor man har et stort fokus nettopp på å holde kostnadene i sjakk og yte god service, må alle forutsetningene for dette forslaget gi et feil bilde av offentlig sektor. Det vil jeg framheve.

Gjermund Hagesæter (FrP) [13:53:48]: Etter Framstegspartiets syn er det særdeles viktig at det offentlige gjennomfører strategiske IKT-satsingar som kan gi samfunnet størst mulig avkastning i form av meir effektiv tenesteyting, ein enklare kvardag og betre service til innbyggjarane.

Framstegspartiet vil derfor gi si tilslutning til at det blir stilt meir gjennomgåande krav til gjennomføring av kostnytte-analysar i statlege IKT-prosjekt, slik at kostnader og kompleksitet i prosjekta kan avgrensast i størst mogleg grad.

Det er òg særdeles viktig at offentlig sektor oppnår å få realisert gevinstpotensialet i dei IKT-investeringane som blir vedtatt. Eg vil her vise til dei enorme gevinstane danskane har oppnådd ved gjennomføring av sine IKT-strate-

giar. Då er det heilt nødvendig med god koordinering og styring av IKT-prosjekta.

Mens mykje av innovasjonen i privat sektor er IKT-dreven, er situasjonen i offentlig sektor at ein blir hengande etter i den tekniske utviklinga. I offentlig sektor er det generelt ei svak forståing for kor viktig det er for effektiviteten at det blir føretatt utstyrsinvesteringar for å understøtte den enkelte medarbeidar.

Framstegspartiet vil påstå at evna til å ta i bruk IKT er svakast utvikla på område der det offentlege har monopol. Ein viser heller ikkje interesse for å kjøpe inn system som er ferdig utvikla hos andre med liknande verksemd. Det er altså ikkje alltid nødvendig å finne opp krutet på nytt.

Altinn og andre portalar løyser ikkje dei fundamentale utfordringane når det gjeld manglande koordinering mellom store statseigde einingar og den unødige offentlege pengebruken som følgjer av dette. Hadde ein innført eit pasientjournalsystem for nokre år sidan, hadde betydelege summar av fellesskapets midlar vore sparte. Kanskje burde ein slått saman pensjonssystema i Nav og Statens pensjonskasse i staden for å utvikle to system til ein svært høg kostnad.

Framstegspartiet meiner at det bør vurderast å opprette ei gruppe med IKT-ekspertar knytt til eit koordineringsdepartement, slik Danmark har gjort, og at dette bør gjerast uavhengig av om ein vil samle IKT-ansvaret tydelegare i eitt departement. Ei slik gruppe kan erstatte kostbare konsulentar i dei respektive prosjekta. Dessutan vil det kunne bidra til verdifull erfaringsutveksling mellom statlege prosjekt, og dermed vil dei vere meir effektive enn tradisjonelle konsulentar, som ikkje har bransjekunnskap.

Framstegspartiet meiner at IKT-utviklinga ikkje må gå på kostnad av personvernet og folk sin rett til privatliv. Det er derfor viktig med eit sterkt datatilsyn og klare lovmessige avgrensingar knytte til kva slags informasjon myndigheter og private instansar kan samle inn om folk og gjere seg nytte av.

Framstegspartiet støttar forslagsstillarane sine intensjonar om betre styring av IKT-prosjekt i staten og betre utnytting av dei økonomiske midlane som blir stilte til disposisjon for desse.

Vi vil gjerne leggje til ein viktig dimensjon: IKT-sikkerheit. Vi vil her peike på dei mange angrepa som blir utførte mot nasjonal infrastruktur frå ulike kjelder og miljø. Betre styring av IKT-prosjekt i staten må også omfatte ei større fokusering på sikre løysingar, og nasjonal kritisk IKT-infrastruktur må bli betre skjerma frå folk sine brukarretta tenester.

Avslutningsvis vil eg ta opp dei forslaga som Framstegspartiet står bak, enten aleine eller saman med Kristeleg Folkeparti.

Presidenten: Representanten Gjermund Hagesæter har tatt opp de forslagene han refererte til.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:58:17]: La meg begynne med det positive. Et av statens viktigste IKT-prosjekter, Altinn, synes å ha fungert bedre i år enn tidligere år. Det er det verdt å glede seg over. I og med at saksord-

føreren nevnte Altinn, som jo var et av utgangspunktene for dette representantforslaget, synes jeg det er riktig å nevne det – og starte med det positive. Vi skal glede oss over det.

Likevel kan ikke statens IKT-styring friskmeldes, etter vårt syn. Staten har ikke oversikt over hvor mye man bruker på IKT i året. Ansatte i Nav, i politiet og i helsesektoren fortviler over systemer som ikke alltid fungerer, og den digitale hverdagen er fremdeles langt unna i mange sektorer.

Til grunn for disse problemene ligger muligens flere strukturelle utfordringer. For det første er det en mangel på koordinering og sviktende incentiver til effektiv ressursbruk. Hvorfor skulle f.eks. Statens pensjonskasse ha sin egen digitale pensjonskalkulator for innbyggerne, når Nav allerede hadde utviklet en? Hvorfor har det blitt innført flere pasientjournalssystemer istedenfor at man har ett? Det er også manglende koordinering av de funksjonelle kravene til IKT-system. I kontraktene spesifiseres hvilke egenskaper IKT-løsningen skal ha, men ikke om noen krav er viktigere enn andre. Resultatet er at leverandørene må løse alle kravene, noe som ofte gjør løsningene unødvendig komplekse, og økt kompleksitet øker risikoen for feil og er vesentlig mer ressurskrevende.

Kristelig Folkeparti fremmer i dag forslag om å samle det politiske og administrative ansvaret for alle store statlige IKT-prosjekter i ett departement. En slik overordnet styring kan gi bedre samkjøring av IKT-prosjekter, slik at man unngår dagens situasjon hvor store prosjekter kjøres nesten helt uavhengig av hverandre, og der samme problem gjerne blir løst flere ganger. Det kan bedre koordinering av driftsorganisasjonene og det kan bedre samkjøringen av innkjøp og løsninger, slik at man unngår at ulike statlige foretak velger ulike løsninger for å dekke de samme behovene.

For det andre trengs det bedre styring av det enkelte prosjekt, og her er kompetanseoppbygging viktig. Det må etableres incentiver for kostnadseffektive løsninger som er rimelige å forvalte. Departementet som gis ansvar for overordnet IKT-styring, bør inngå i prosjektorganisasjonene med et eierperspektiv og være en pådriver for at midlene brukes optimalt.

For det tredje gjøres det ikke nok kost–nytte-analyse i forbindelse med offentlige IKT-prosjekter. Dermed implementerer man gjerne funksjonalitet, selv om f.eks. en manuell håndtering ville vært mer lønnsom. Dette gjør løsningene unødvendig dyre og komplekse. Kristelig Folkeparti foreslår at det bør stilles mer gjennomgående krav om at det gjennomføres kost–nytte-analyser, slik at kostnader og kompleksitet i prosjekter kan begrenses.

Kristelig Folkeparti foreslår i tillegg en langsiktig, overordnet IKT-strategi for statlige virksomheter som omfatter følgende hovedpunkter:

For det første bør det utarbeides en oversikt over store statlige IKT-investeringer, omtrent som man har for veiutbygging.

For det andre bør det være føringer for overordnede valg, f.eks. felles applikasjoner på tvers av statlige enheter og sentralisering av databaser og forvaltning. Det finnes en rekke databaser med personopplysninger som kanskje kan forvaltes på en rimeligere og sikrere måte, f.eks. folkeregisteret, Nav, politiet og førerkortregisteret.

For det tredje bør det gjøres vurderinger av potensialet for å samkjøre store prosjekter som har overlappende funksjonsområder eller bruke standardiserte verktøy framfor skreddersøm.

For det fjerde bør en statlig IKT-strategi omfatte føringer for gjennomføring av prosjekter, bl.a. prioritering av krav, standardisering, kost–nytte-analyser, anskaffelse og gevinstrealisering.

Dette er noen av de tingene Kristelig Folkeparti tar til orde for i dette representantforslaget, og jeg er glad for at både Fremskrittspartiet og Høyre til dels støtter både intensjonen og også noen av forslagene.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Rigmor Aasrud [14:03:28]: Investeringer i IKT er viktige, men også vanskelige. De er viktige fordi de er nøkkelen til en effektiv og brukervennlig offentlig sektor. Men de er også vanskelige.

På den ene siden er IKT av liten verdi hvis vi ikke samtidig endrer arbeidsprosessene, tilpasser regelverket og gjør IKT til en strategisk del av hver enkelt virksomhet. Skal vi lykkes med prosjektene, må de gjennomføres i nær kontakt med ledere og medarbeidere i en mangfoldig stat.

På den annen side får vi ikke ut verdiene av IKT hvis vi ikke samarbeider på tvers av etater. Vi må utveksle data og tilby innbyggerne og bedrifter fellesløsninger. Hver etat kan ikke ha hver sin løsning for elektronisk ID og sikker elektronisk post. Det betyr at vi må styre og koordinere. Det er ikke lett, men smart koordinering og styring er enda vanskeligere.

For noen år siden var vi i en situasjon med svak styring og koordinering. Det har vi gjort noe med. Vi har gjort det fordi vi mener styring og samordning er viktig når vi skal spare penger og gi brukerne gode tilbud. Vi har etablert Difi, som er statens samordner på dette feltet. Vi har utviklet viktige fellesløsninger, som elektronisk ID. Vi stiller nå felles krav, som standarder og arkitekturprinsipper, som alle etater må følge. Hvert år sender vi ut de felles krav som skal stilles til statlige IKT-prosjekter. Vi har etablert Skate, som samler de viktigste etatslederne for å samordne seg. Vi har etablert rutiner som gjør at mitt departement vurderer IKT-forslag før budsjettmidler skal fordeles.

Dette har gitt resultater. Da Riksrevisjonen sammenliknet situasjonen i 2011 med situasjonen i 2007, var vurderingen av mitt departement vesentlig mer positiv. Samtidig pekte de på at det var mer å gjøre – og det har vi gjort.

Ved påsketider i fjor lanserte regjeringen sitt digitaliseringsprogram. Det staker opp veien videre mot en fulldigitalisert forvaltning. Styrket styring og samordning er en nødvendig del. Vi har fått på plass nye virkemidler for bedre prosjektgjennomføring, bl.a. Prosjektveiviseren. Vi har støttet etableringen av KommIT, som er kommunenes organ for samordning, og vi har invitert KommIT inn sammen med de statlige topplederne. Vi har etablert bedre samordning på departementsnivå. Vi jobber systematisk med å endre regelverket for å få til digitalisering. Vi har lansert en egen strategi for informasjonssikker-

het og samler ansvaret for IKT-sikkerhet for å understøtte strategien.

Men i alt vi har gjort og planlagt ligger det i bunnen hvordan IKT-ansvaret må koples med sektor- og virksomhetsansvaret. Derfor vil vi ikke samle det politiske og administrative ansvaret for alle store IKT-investeringer i ett departement og under én statsråd. Selv om hensikten er den beste, vil forslaget kunne skape ineffektivitet og oppgaveløsninger som ikke er bra, langtrukne prosesser og kompliserte ansvarslinjer på tvers av statsrådenes ansvar for egen sektor.

Som IT-minister skal jeg påvirke rammene for prosjekter både i mitt eget departement og i andre sektorer.

Men det er langt fra dette til å overta alle prosjektene. Det vil ikke være forsvarlig om jeg skulle ha ansvaret for moderniseringsprogrammene i Nav, eller for IKT-prosjekter i politiet eller i Biotechnologinemnda. Spennvidden er stor mellom de ulike IKT-investeringene i staten, og IKT-ansvaret bør ikke flyttes bort fra fagansvaret.

Vi skal stille felles krav, men nytteverdien av de overordnede kravene til bedre beslutningsgrunnlag og beslutningsprosesser må ikke overstige verdien av det merarbeidet og de merkostnadene vi påfører virksomhetene.

Så til slutt: Det sies her at vi ikke har oversikt over IKT-utgiftene i staten. Ja, vi ba om det, fordi Stortinget ønsket det. Så fra og med regnskapene for 2011 vet vi at vi bruker 10,8 mrd. kr på IKT i staten, og alle store IKT-prosjekter undergis de samme reglene for kvalitetssikring som andre store investeringsprosjekter i staten.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Michael Tetzschner (H) [14:08:45]: Stortinget vedtok i 2005 en ny straffelov. Det er åtte år siden. Blant annet ble det utvidet mulighet til å idømme økt straff for dem som begår terrordrap. Det er altså lovbestemmelser som kunne ha vært brukt mot 22. juli-gjerningsmannen, hvis straffeloven da hadde vært i funksjon. Det er den ikke, under henvisning til at man har uoverstigelige – later det til – IKT-problemer.

Men det ser ikke ut som den skal iverksettes snarlig heller, for en kollega av statsråden, justisministeren, har nå antydning at 2017 kan være et startpunkt, mens avisene mener å vite at det kan først finne sted i 2020–2021. Kan statsråden si hvilket år IKT-problemene kommer til å være løst, slik at straffeloven blir gjennomført?

Statsråd Rigmor Aasrud [14:09:54]: Jeg kan si til representanten Tetzschner at deler av straffeloven fra 2005 er tatt inn i dagens lovverk, så mange av de bestemmelsene som var nye i 2005, er tatt inn i den straffeloven som nå gjelder – det gjelder også mange av de områdene som Tetzschner var innom.

Så har justisministeren tidligere i denne salen redegjort for det IKT-arbeidet som skjer i hennes departement. Det er et betydelig arbeid som gjøres for å forbedre IKT-løsningen i justissektoren. Som justisministeren tidligere har sagt, er det et program som går under Merverdiprogrammet, der flere prosjekter og leveranser skal defineres og

kvalitetssikres hver for seg. Jeg tror det er viktig at justisministeren får anledning til å gjennomføre de prosjektene og foreta de nødvendige kvalitetssikringsprosjektene før vi kan gå ut med helt eksakt på hvilken dato og hvilket årstall man er ferdig.

Michael Tetzschner (H) [14:10:58]: Jeg stilte et veldig konkret spørsmål. Jeg må stille det igjen: Vet statsråden når den nye straffeloven er tenkt gjennomført? Svaret om at den allerede er dekket i mange paragrafer i den gamle straffeloven, er ikke et tilfredsstillende svar, fordi det var jo en grunn til at Stortinget vedtok en ny straffelov. Det var nettopp fordi man ikke skulle ha den gamle, man skulle ha en ny straffelov. Så spørsmålet er igjen: Når trer den nye straffeloven i kraft?

Statsråd Rigmor Aasrud [14:11:28]: Innføring av ny straffelov er noe Justisdepartementet har ansvaret for, og gjennom det justisministeren. Jeg har orientert om at justisministeren jobber med å få på plass de IKT-systemene som er nødvendige for også å innføre ny straffelov, at det er et arbeid som er i gang og som justisministeren er i ferd med å kvalitetssikre. Når ny straffelov kan innføres, mener jeg er et spørsmål som bør stilles til justisministeren.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [14:12:04]: Statsråden var innom at dette med koordinering og styring ikke er lett. Det vi peker på her, er bl.a. å koordinere og styre det slik at de enkelte etater, som bruker noen av de samme systemene, ikke er nødt til å finne opp kruttet på nytt hver eneste gang. Jeg pekte f.eks. på Statens pensjonskasse. Hvorfor skal de ha sin egen digitale pensjonskalkulator for innbyggerne når Nav allerede har utviklet en? Hvorfor er det blitt innført flere pasientjournalssystemer i stedet for ett? Dette er eksempler på hvordan ressursene brukes og hvor en bedre koordinering kanskje kunne spart samfunnet for store midler. Det er noe av dette jeg vil utfordre statsråden på: Mener hun virkelig at dette er forsvarlig ressursbruk?

Statsråd Rigmor Aasrud [14:12:57]: Det har vært mye ressursbruk som ikke har vært fornuftig opp igjennom tiden fordi vi har latt hver enkelt etat få lov til å utvikle sine egne IKT-systemer. Det har vi tatt et grep om nå gjennom å innføre krav til felles standarder og felles arkitekturprinsipper. Vi ønsker også at man skal bruke mer standard programvare.

Så er det sånn at om vi fatter vedtak i denne sal eller i regjeringskollegiet, endres ikke de gamle IKT-systemene av den grunn. Det vil ta tid før vi har IKT-systemer som henger godt sammen, fordi vi må skifte ut veldig mange gamle systemer som ikke bygger på de standarder og arkitekturprinsipper vi nå har vedtatt. Med de grepene vi tar, gjør vi de riktige tingene for framtiden, men det vil fortsatt være systemer som henger igjen fordi de er utviklet etter andre prinsipper enn dem som gjelder per i dag. Men det er viktig nå at vi følger opp og har stort trykk på at vi sørger for at ingen systemer blir utviklet utenfor de standarder og prinsipper som er vedtatt.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Michael Tetzschner (H) [14:14:14]: Den manglende gjennomføringen eller iverksettelsen av straffeloven er en obstruksjon av lovgiverviljen. Hvis man ser på Ot.prp. nr. 90 for 2003–2004 under Økonomiske og administrative konsekvenser, er det ikke der beskrevet med et eneste ord at denne loven ikke lar seg iverksette på grunn av organisatoriske, tekniske eller økonomiske forhold. Stortinget må da kunne gå ut fra at den blir iverksatt innen en rimelig tid.

Ved å svare slik statsråden gjorde i dag, og henvise til Justisdepartementet, mener jeg at man i grunnen har illustrert forslagsstillernes poeng, at det er ingen som tar ansvar. Dette er i virkeligheten den statsråden som regjeringen har sendt for å svare på spørsmål om IKT. Vi vet at IKT er den største anstøtsstenen for at den nye straffeloven ikke er iverksatt, og hun kan ikke svare på det under henvisning til at fagdepartementet arbeider med saken.

Det stopper ikke der. Det er også slik at Dagsavisen den 12. mars kunne referere riksrevisor som «raser mot årevis med datatrøbbel i sykehusene» – altså helsevesenet – det er to etater som staten og regjeringen som Stortingets utøvelsesorgan har det direkte daglige ansvaret for. Det kan umulig være verken demokratisk eller tilfredsstillende at denne manglende handlekraften gjør at statsviljen, slik den kommer til uttrykk i denne salen, ikke blir gjennomført. Dette er en regjering som er god til å kommunisere, men ganske slett til å gjennomføre.

Jeg hadde også forventet et mer forpliktende svar, i hvert fall antydninger om når man har tenkt å gjennomføre lovgiverviljen i dette huset. Straffeloven er ikke en hvilken som helst lov, heller. Den er faktisk ganske sentral. Jeg har allerede pekt på at dette har hatt materielle følger i en av de største drapssakene i norgeshistorien, som da ikke har fått den sanksjon som denne sal og dette hus har forutsatt. Det er i seg selv et demokratisk problem med en regjering som obstruerer Stortinget.

Så får man si til det gode at det skal regjeringen ha, at den gjør ikke forskjell på Stortinget og andre. Den behandler også folk som står i helsekø på samme måten. Så de behandler høy og lav på samme måten. Men at man her har et styringsproblem fordi man ikke klarer å styre elementære IKT-prosjekter, mener jeg denne debatten har vist.

Statsråd Rigmor Aasrud [14:17:21]: Jeg kan ikke ta ansvar for de formuleringene som var i Stortinget i 2003 og 2004, og hvilke vurderinger som ble gjort da når man foreslo at straffeloven kunne fremmes uten vesentlige økonomiske konsekvenser. Det er det nok andre i denne salen som er bedre til å svare på enn meg.

IKT er kommet for å bli, og det bruker vi i alle sektorer, i alle deler av samfunnslivet, i alle deler av statsforvaltningen. Derfor er det viktig at IKT, strategisk tenking, gjennomføring av de enkelte systemene og prioritering av hvilke IKT-systemer som er viktigst, må gjøres av den en-

kelte etaten, som sørger for både å implementere og planlegge. Da må det være sann at den enkelte statsråd også foretar vurderinger av hva som er riktig å gjøre på hvert enkelt tidspunkt. Jeg opplever at statsråd Faremo har gitt gode svar på at man nå er i gang med et større IKT-prosjekt i Justisdepartementet som også vil bære frukter.

Så er det mitt ansvar å sørge for at vi lager systemer som henger sammen, som gjør at vi kan bruke komponenter på tvers, så vi ikke gjør unødvendige investeringer i de enkelte departementene. Det er jeg glad for at vi har fått et godt system på nå. Det betyr at de feilene som ble gjort tidligere da vi etablerte hvert vårt IKT-system, vil vi i framtiden unngå. Men det vil ta lang tid før vi er der, for de gamle systemene er der fortsatt.

Michael Tetzschner (H) [14:19:10]: Jeg håper de mer skarpsindige observatører merket seg statsrådens svar. Det impliserte at det var de som skrev Ot.prp. nr. 90 for 2003–2004 som undervurderte implikasjonene av å gjennomføre straffeloven. Men det var Stortinget som vedtok straffeloven i 2005, og fra det tidspunktet har den nåværende regjering hatt gjennomføringsansvaret. Det kan jo være at de som skrev Ot.prp. nr. 90 for 2003–2004, hadde forhåpninger om at det var en mer handlekraftig regjering som skulle ha fortsatt etter valget i 2005 – det vet vi ikke.

Men det er altså et stående pålegg å gjennomføre de lovforslag som denne nasjonalforsamlingen setter som norsk lov. Det å vise til at verden likevel går videre – under henvisning til at mange av bestemmelsene i straffeloven av 1902 ikke er utdatert – er på en arrogant måte å sette seg over Stortingets lovgivervilje, for det er jo en grunn til at Stortinget i 2005 valgte å gi oss en ny straffelov. Dette er etter mitt skjønn igjen et ganske godt eksempel på at denne regjeringen kanskje er brukbar til å kommunisere, men den er én sammenhengende handlingslammelse.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

S a k n r. 4 [14:20:44]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2013 under Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (Rehabilitering av Slottsplassen) (Innst. 249 S (2012–2013), jf. Prop. 58 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Heidi Greni (Sp) [14:21:49] (ordfører for saken): Slottsplassen skal framstå i ny drakt til grunnlovsjubileet 17. mai 2014. En samlet kommunal- og forvaltningskomité anbefaler at Stortinget i dag vedtar de endringene i statsbudsjettet som må til for at arbeidet kan starte opp og bli ferdigstilt innen grunnlovsjubileet. Det betinger anleggsstart allerede i mai 2013.

Jeg vil takke mine kolleger i komiteen for at de har bidratt til rask og smidig behandling av saken. Komiteen peker i innstillingen på at Slottet og Slottsplassen er en helhet som sammen utgjør et av de fremste symbolene på Norge og det nasjonale fellesskapet. Slottsplassen er også en turistattraksjon som hvert år blir besøkt av tusenvis av turister fra inn- og utland. Som nasjonens fremste parade-plass vil Slottsplassen ha en sentral funksjon ved markeringen av grunnlovsjubileet. Det er et etterlenget rehabiliteringsarbeid som nå blir satt i gang, både for dem som daglig ferdes over Slottsplassen, for turismen og for nasjonen som sådan. Vi har altfor lenge hatt en slottsplass som til tider har vært lite representativ, vanskelig å ferdes på og som har gitt problemer også for naboene rundt omkring. Problemene er knyttet til mangelfull drenering. Store nedbørsmengder fører til avrenning med regnvann som graver store renner, groper og hull. Når vannet renner nedover Slottsplassen, tar det med seg store mengder grus. Tilstanden har forverret seg fra år til år og gir økte kostnader til vedlikehold og reparasjon. Naboer har heller ikke vært forsånt. Det blir opplyst at Det kongelige hoff har mottatt klager fra Universitetet i Oslo, som har fått vannskader i det historiske bibliotek, på grunn av grus som har stoppet til vannsluk.

Rehabilitering av Slottsplassen er blitt diskutert flere ganger de siste årene. Valg av toppdekke har vært et tema i diskusjonen. Løsningen det nå legges opp til, innebærer at det skal etableres et nytt fast toppdekke av stabilisert grus i et gjennomsliktig bindemiddel. Vel så viktig som det nye dekket er det grunnarbeidet som skal gjøres, med utskifting av masse og drenering. Prosjektet innebærer også rehabilitering av veier og fortau i tilknytning til plassen. Alt dette vil gi Slottsplassen et representativt utseende og en mer rasjonell drifts- og vedlikeholdssituasjon.

Det foreslås en kostnadsramme på 70 mill. kr. Prosjektet foreslås i proposisjonen finansiert over Statsbygg kap. 1581 Eiendommer til kongelige formål post 30 Større rehabiliteringsprosjekter. For 2013 er det bevilget 37,94 mill. kr på denne posten til fullføring av takprosjektet på Det Kongelige Slott. Sluttprognosen for prosjektet ligger imidlertid ca. 20 mill. kr under budsjett. 20 mill. kr foreslås derfor omdisponert til prosjektet på Slottsplassen. I tillegg foreslås det å øke bevilgningen på post 30 med 37,5 mill. kr og å øke post 1 Driftsutgifter med 2,5 mill. kr.

Som det framgår i innstillingen, har komiteen merket seg at det ikke fullt ut er samsvar mellom teksten i proposisjonen og forslaget til vedtak. Det manglende samsvaret gjelder forslaget om å øke bevilgningen på kap. 1581 Eiendommer til kongelige formål post 30 Større rehabiliteringsprosjekter. I teksten i proposisjonen omtales en økning til 75,44 mill. kr, mens det i forslaget til vedtak står 74,44 mill. kr. Komiteen mener beløpet som framkom-

mer i forslaget til vedtak i proposisjonen, framstår som en åpenbar inkurie og foreslår derfor at vedtaket til bevilgningsendring på kap. 1581 post 30 innebærer en økning til 75,44 mill. kr – ikke til 74,44 mill. kr som det står i vedtaksforslaget.

Michael Tetzschner (H) [14:26:11]: Høyre vil gjerne støtte innstillingen i den konklusjonen som går ut på at man legger til rette for en kostnadsramme som gjør at Slottsplassen kan settes i god skikk til grunnlovsjubileet i 2014.

Nå brukte saksordfører uttrykket «ny drakt», og det er vel en mild overdrivelse. Det man gjør med denne bevilgningen, er å reetablere grusdekket og kanskje også løse de avrenningsproblemene med grus som brukere av byen vil kjenne til. Hittil har det vært slik at deler av grusen etter en stund har endt nede i Karl Johans gate, og det er sikkert fint når det blir brakt i orden. Men noen ny drakt blir det ikke. Det blir grus, og vi synes det er synd, og det er det vi vil bemerke i saken når vi da ellers kommer til å stemme for denne konkrete bevilgningen. Vi vil bemerke at man burde ha benyttet anledningen til å vurdere hvordan alternativ utforming og belegning kunne ha tilført Slottet en mer verdig slottsplass av høyere teknisk og estetisk kvalitet enn plassen slik den nå ligger. I en slik vurdering kunne selvfølgelig også de langsiktige vedlikeholdsutgifter ved et dekke av høyere kvalitetsinnhold ha inngått. Men som sagt: Vi skal altså støtte bevilgningen av disse pengene, så grunnlovsjubileet kan foregå i de beste former som det nå er mulig å skape, innenfor den tidsrammen man arbeider.

Statsråd Rigmor Aasrud [14:28:16]: Jeg er glad for at vi står foran et vedtak om å oppruste Slottsplassen; denne saken har vært diskutert i årevis. Debatten har gått om kostnader, og den har ikke minst gått om hva slags dekke som skal brukes. I godt samarbeid med antikvariske myndigheter og kongehuset er det nådd fram til enighet om å benytte grus som toppdekke.

Statsbygg har gjort et grundig forarbeid. Ulike typer toppdekker er testet ut. Det er blitt gjennomført befarings i England og i Danmark for å studere liknende toppdekker som nå foreslås brukt på Slottsplassen.

At det er behov for utbedring av Slottsplassen, er det ingen tvil om. Utfordringene med Slottsplassen kommer særlig til syne etter mye nedbør. Det er ikke noe vakkert syn med all grusen som flommer nedover Slottsbakken, tetter sluk på andre eiendommer og legger seg i nabogate-ne. Jeg er glad for at en samlet komité slutter seg til regjeringens forslag om å ruste opp Slottsplassen. En rehabilitert slottsplass til 200-årsjubileet for Grunnloven i 2014 vil være en fin gave til nasjonen. Dette er en av de fineste paradeplassene i landet. Formålet med prosjektet er å gi plassen et verdig preg og la den stå fram som et uttrykk for vår nasjonale kulturarv.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mener regjeringen har arbeidet med prosjektet under for stort tidspress. Det er riktig at regjeringen har ønsket å være ferdig med oppussingen til 17. mai neste år. 200-årsjubileet for Grunnloven er en svært viktig

begivenhet i norsk historie og for utviklingen av vårt demokrati gjennom de siste 200 årene. For nasjonen og befolkningen har Slottsplassen derfor stor betydning, og den har sterk symbolverdi på nasjonaldagen.

Det ville tatt seg dårlig ut om Slottsplassen 17. mai neste år er en delvis byggeplass, eller at den ligger der som i dag med groper og renner til sjanse for ferdsel og for øyne som ser. Til komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti kan jeg forsikre om at det er gjort grundige vurderinger før det ble besluttet hvordan plassen skulle utformes. Selv om slottsanlegget ikke formelt er fredet, har Riksantikvaren bestemt at det skal behandles som om det var fredet. Det innebærer at Slottsplassens hovedform skal beholdes uendret. Som sagt er det gjennom et tett samarbeid mellom Statsbygg, hoffet og Riksantikvaren at det er besluttet å legge et fast toppdekke med nedvalset grus. Grusens farge og kornstørrelse blir slik at det visuelle inntrykket av plassen ikke blir veldig forskjellig fra i dag.

Dermed blir Slottsplassens historiske uttrykk opprettholdt, og jeg tror dette toppdekket vil være en driftsmessig, funksjonell og estetisk god løsning for Slottsplassen. Det er ikke umulig at det kunne vært driftsmessige fordeler med brolegging, som det er vist til fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Men dette har av historiske og antikvariske årsaker ikke vært tema i denne prosessen.

Oslo kommune har ansvaret for den nedre delen av plassen. Det er innledet et svært godt samarbeid med kommunen om prosjektet, slik at vi kan være ferdig med hele prosjektet innen 17. mai 2014.

Som saksordføreren sa, er kostnadsrammen for prosjektet 70 mill. kr, fordelt med 40 mill. kr i 2013 og 30 mill. kr i 2014. Det er riktig som komiteen har merket seg at kap. 1581, post 30, foreslås økt til 75,44 mill. kr, og ikke – som det står i saken ved en inkurie – 74,44 mill. kr.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [14:32:12]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Per-Willy Amundsen, Kenneth Svendsen, Tord Lien, Bård Hoksrud, Oskar J. Grimstad og Øyvind Korsberg om endring i § 3 lov om motorferdsel i utmark (lokal forvaltning av snøscootertraseer), og om representantforslag fra stortingsrepresentantene Linda C. Hofstad Helleland, Bjørn Lødemel, Øyvind Halleraker, Anne Karin Olli, Anders B. Werp og Svein Harberg om motorferdsel i utmark (Innst. 236 L (2012–2013), jf. Dokument 8:11 L (2012–2013) og Dokument 8:15 LS (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning

til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tor-Arne Strøm (A) [14:33:58] (ordfører for saken): I dag skal vi behandle Dokument 8:11 og Dokument 8:15 om motorferdsel i utmark.

Det er en viktig sak som behandles i dag. Det er spesielt en viktig sak for Distrikts-Norge. Jeg skal innledningsvis ikke legge skjul på at det har vært mange diskusjoner og runder mellom regjeringspartiene, men jeg vil påstå at slik denne saken foreligger i dag, har vi ingenting å skjennes over. Jeg synes vi har kommet et godt stykke på vei.

Motorferdsel i utmark er en sak vi har diskutert i denne salen mange ganger. Det er mange som har vært med på den debatten. Det er en sak som betyr mye for mange, en sak som krever vanskelige avveininger mellom ulike hensyn. Særlig er det avveininger mellom hensynet til klassisk friluftsliv og miljøvern, og hvordan det skal kombineres med økt scooterkjøring. Det er litt av utfordringen.

Går vi litt tilbake i tid, så kan vi stille spørsmålet: Hvorfor løste ikke de borgerlige partiene denne saken i 2001 og 2005 når de var så opptatt av den? Vi kan kanskje komme tilbake i dag til en del uttalelser fra daværende statsråd Børge Brende i forbindelse med denne saken.

I løpet av denne stortingsperioden har vi behandlet flere forslag til endringer i motorferdselsloven. Debatten omhandler to forslag. Begge forslagene handler om snøscooter- eller motorferdsel i utmark med noe ulike innretninger. Forslagene gjelder i hovedsak det samme.

Uavhengig av behandlingen av Dokument 8:11 og Dokument 8:15 har regjeringen arbeidet med endringer i regelverket for motorferdsel i utmark. Det er heller ingen hemmelighet at regjeringen har arbeidet lenge med å komme fram til en løsning i denne saken. Jeg er veldig glad for at vi har kommet fram til en løsning som kan ivareta både naturvern og bruk av scooter i naturen. Vi har gått skrittvis framover.

Regjeringen har varslet at den vil komme med endringer i reglene for bruk av motorferdsel i utmark. Regjeringen åpner for at 40 kommuner skal kunne utprøve eller etablere løyper for rekreasjonskjøring med snøscooter i en avgrenset periode fra 2014 til 2018. De kommunene som allerede har forsøk med slike løyper, inngår i de 40.

Det blir også utvidet mulighet til næringskjøring gjennom en viss åpning for kjøring av turister. Kommuner som grenser mot Finland og Sverige, skal kunne etablere tilførselsløyper til løypenettet der. I noen kommuner i Troms og Finnmark, der det allerede er en lov om rekreasjonskjøring, vil det bli enklere å knytte løypenettet sammen over kommunegrensene og øke muligheten til å kjøre fra reiselivsanlegg til løypenettet. Det vil være restriksjoner og forbud mot å legge løyper i enkelte områder, slik som verneområder, villreinsområder osv.

Vi har hatt en del forsøkskommuner som er veldig for-

nøyd med det man har fått til hittil, også i forbindelse med næringsutvikling. Jeg kan henlede oppmerksomheten både til Hattfjelldal kommune i Nordland og Vinje kommune i Telemark.

Jeg mener at dette er en balansert løsning som ivaretar flere hensyn. For Arbeiderpartiet og regjeringen har det vært viktig å finne en god løsning i denne saken som ivaretar ønsket mange har om å gjøre det lettere å tilrettelegge for snøscooterkjøring i kommunene og hensynet til det klassiske friluftslivet, som jeg sa i stad.

Med dette forslaget vil det legges til rette for at flere kommuner kan bruke plan- og bygningsloven til å regulere scooterløyper, og det vil kunne åpnes for næringsvirksomhet basert på scootersafari med løyve i distriktene. Det vil bli enklere og smidigere å samarbeide med våre naboland innen turistnæringen.

Jeg er tilfreds med den løsningen regjeringen har landet på i denne saken. Motorferdsel er en viktig sak for mange. Jeg ble spesielt glad den 15. mars, da jeg slo opp lokalavisene Helgeland Arbeiderblad og Rana Blad, og på lederplass sto det følgende: «God scooterløsning», og han skriver mer i lederen som jeg vil sitere: «Æren for kompromisset er det SVs miljøminister som skal ha. Det er et godt og konstruktivt politisk håndverk. Der er det mange som har deltatt.» Jeg er enig i denne lederartikkelen. Jeg syns den var veldig god, og det kan vi være stolte over.

Jeg tar opp forslaget fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet.

Presidenten: Representanten har tatt opp det forslaget han refererte til.

Oskar J. Grimstad (FrP) [14:39:26]: Så er vi atter ein gong i ferd med å debattere motorferdsel i utmark, men denne gongen i eit valår. Etter nær åtte år med massivt press i denne saka er det på tide at tillita får vinne fram. Dersom Framstegspartiets forslag får fleirtal, vil det bli lettere for bønder og næringsdrivande å leggje til rette for eit reiselivstilbod som inkluderer scooterkjøring på ein berekraftig og miljøvenleg måte. Det vil også gjere det enklare å få til nytte- og næringskøyring, og det vil kunne bli drive rekreasjonskøyring og leggjast til rette for løyper i område der desse løypene ikkje sjenerer nokon. Dette er viktig òg for bevegelseshemma og eldre, som gjennom vårt forslag vil få moglegheit til å ferdast i naturen i større grad enn i dag.

Det er no på høg tid at dei gode erfaringane frå dei åtte forsøkskommunane, som har vore i gang sidan 2000, får leggje grunnlaget for resten av landet. Evalueringa av dei åtte forsøkskommunane som blei utført av NINA i 2005, viser at kommunane har handtert dette svært godt. Dei negative konsekvensane som blei påviste, var så små at forsøket blei vidareført, og vil effektivt kunne eliminerast ved lokale justeringar.

Evalueringa viser òg at ein i forsøkskommunane har hatt ein meir heilskapleg motorferdselspolitikk gjennom planprosessane og ei demokratisk forvaltning ved involvering av alle partar i saka. Likevel får ein påstanden om at forslaget vårt er eit frislepp som vil true natur og friluftsliv.

livsopplevingar dersom det får fleirtal. Lat meg derfor vere heilt tydeleg: Ingen tek til orde for frislepp, absolutt ingen – ikkje Framstegspartiet, ikkje Høgre og slett ikkje Kristeleg Folkeparti.

Framstegspartiet, Høgre og Kristeleg Folkeparti fremjar i dag forslag om å la kommunane styre dette sjølve – ei svært god og demokratisk løysing som Senterpartiet har moglegheit til å vere med på i staden for å gi støtte til regjeringa sitt langt dårlegare forslag for distriktskommunane. Det er underleg at delar av regjeringa framleis meiner at ein skal sitte i Oslo og bestemme kvar og når ein skal kunne køyre scooter ute i distrikta.

Førre veke hadde Senterpartiet ein snøscooteraksjon utanfor Stortinget. Det har skapt store forventingar i mange lokalmiljø, og ikkje minst har utsegner frå enkeltrepresentantar i regjeringa og spesielt representanten Lange Nordahl gjort det. Dersom det nok ein gong viser seg at Senterpartiet seier éin ting, men gjer noko anna, vil aksjonen framfor Stortinget framstå som grov populisme i forkant av påska. Senterpartiet vil miste alt truverde dersom dei stemmer ned forslaget vårt i dag. Ein kan ikkje stille med ein stor scooter framfor Stortinget, love veljarane liberalisering og deretter stemme ned forslaget to veker seinare. Svært mange såg på Senterpartiet sin aksjon som ein garanti for støtte til forslaget om kommunal styring.

Med vårt forslag vil kommunane avgjere kva ein vil tilate av scooterkjøring. Det er ingen grunn til at dette skal regulerast av andre enn kommunane sjølve, og Framstegspartiet har full tiltru til at kommunepolitikarane klarer å vurdere dette på ein hensiktsmessig måte.

Det blei teke fram aviser og leiarar. Òg i Nationen er ein tydeleg i sin konklusjon når det gjeld det omtalte forslaget frå regjeringa. Der skriv ein:

«Kompromisset er svakt, og langt fra prinsipielt. Det ville vært riktig å overlate styringen med skuterbruk til kommunene.»

Det er konklusjonen derfrå. Og dette er ei landsavis.

Det er mange paradoks i forslaget til dei raud-grøne. Det betyr m.a. at det vil kunne opnast for løyper i Valdres, men ikkje i ein av landets største reiselivsregionar, Hallingdal. Eksemplet viser at begge kommunane burde få lokal avgjerdsrett, slik Framstegspartiet har arbeidd for i mange år. Spesielt Senterpartiet bør ha ein flau smak i munnen over slik meningslaus forskjellsbehandling. Derfor framstår forsøket på å kome lokaldemokratiet i møte panisk. Det har ein slett ikkje klart med det framlagde forslaget, snarare tvert imot. Framlegget vil medføre ei ytterlegare forskjellsbehandling av kommunane, der altså 40 av 428 kommunar vil få andre rammevilkår og anna lovgiving.

Ikkje minst er det eit paradoks at vedtaket ikkje skal vedtakast no, men skal ut på ny høyring. Etter snart 13 år med forsøksordning skal altså eit nytt forslag ut på høyring. Kor lenge skal ein halde på med dette spelet?

Det ein no har klart å få til med regjeringa sitt forslag er full krig mellom kommunane om løyve til å delta i dette nye forsøket. Tilfeldighetene vil rå. Kommunane som grensar til Sverige og Finland kan etablere løyper som fører til løypenettet i nabolandet. Med andre ord

ønskjer ein å prakke på nabolanda dette utysket som er uønskt i heimlandet. Kva slags dobbeltmoral er dette? Vi vil ikkje ha slitasje på vår natur, men naboane er det ikkje så nøye med. Kva slags prinsipiell haldning er dette til motorferdsel i naturen?

Når Tollvesenet til sjuande og sist skyt ned forslaget då all grensekryssing skal om ein tollstasjon, er komikken over forslaget fullstendig.

Eg vil ta opp forslaget frå Framstegspartiet og Høgre.

Presidenten: Representanten Oskar J. Grimstad har tatt opp det forslaget han refererte til.

Bjørn Lødemel (H) [14:45:01]: Saka om motorferdsle i utmark har vore ein gjengangar i Stortinget ved fleire høve dei siste åra. Det nye denne gongen er at regjeringa dagen etter at komiteen la fram si innstilling, lanserte eit nytt prøveprosjekt med 32 nye kommunar som skulle få vere med på ei prøveordning med motorferdsle i utmark.

Dette er rein trenering av ei sak som skulle ha vore handsama for lenge sidan, og eit godt døme på at regjeringspartia ønskjer å leggje lok på den interne striden i regjeringa. Her går kamelane ned både medhårs og mothårs.

Høgre meiner at det regjeringa no legg opp til, fører til mange år med endå større forskjellshandsaming av kommunane i dette landet. Nokre kommunar får lokal råderett, andre ikkje. Det er dårleg politisk handverk frå regjeringa si side. Høgre har så stor tillit til lokale folkevalde at vi meiner dei vil vere betre i stand til å avgjere denne type saker enn statsbyråkratar i departement og i direktorat, og vi er glade for at det no er fleirtal for dette i komiteen.

Det er viktig å slå fast at fleirtalet i komiteen understrekar at fred og ro og moglegheitene for å nyte naturen framleis skal stå sentralt i forvaltinga av den norske fjellheimen.

Det er viktig å understreke at auka lokalt sjølvstyre med motorferdsle i utmark ikkje skal innebere eit frislepp for køyring med snøscooter i norsk natur. Det må berre føregå innanfor avgrensa område og innanfor strenge nasjonale retningslinjer. Auka kommunalt sjølvstyre føreset at kommunane tek sitt ansvar for å sørge for at viktige natur- og friluftsinteresser blir tekne vare på.

Allereie i perioden 2000–2005 vart det gjennomført eit forsøksprosjekt med utvida lokalt sjølvstyre i åtte utvalte kommunar. Dei kommunane som har vore med på prosjektet, har hatt løyve til å etablere både turistløype og rekreasjonsløyper.

Alle kommunane har det til felles at det berre er marginale delar av kommunane sitt areal som har blitt regulerte med moglegheit for snøscootertrafikk, i medhald av regelverket for prøveprosjektet og det lokale planverket.

Norsk institutt for naturforskning har på oppdrag frå Miljøverndepartementet lagt fram sine evalueringsrapportar frå prosjektet, men dei har aldri blitt lagde fram for Stortinget.

I staden for å evaluere desse prøveprosjekta og gjere ordningane permanente, og på den måten likebehandle kommunane, ønskjer altså regjeringa ei ny prøveordning i mange år. Det er å gå baklengs inn i framtida.

Dette viser berre kor liten tillit raud-grøne politikarar har til lokalt folkevalte og til lokaldemokratiet. Saka om motorferdsle i utmark skulle ha vore lagd fram for Stortinget med sikte på å innarbeide ho i lovverket for fleire år sidan.

I svar til komiteen skriv statsråden:

«Miljøverndepartementet foretar nå grundige vurderinger av mulige løsninger. De erfaringer forsøkskommunene har gjort utgjør en del av grunnlaget som vi bygger våre vurderinger på.

Jeg kan ikke love noe nå om når spørsmålet om rekreasjonskjøring vil være avklart, men vi arbeider med det og vil ikke la det gå for lang tid. Dersom regjeringen beslutter å sende et forslag på høring, vil det skje i innværende stortingsperiode.»

Eg håpar at statsråden kan svare på om det nye prøveprosjektet også skal ut på høyring, og korleis dei 32 nye kommunane blir plukka ut til dette prosjektet.

Høgre er glad for at det er fleirtal i komiteen for eit godt framlegg om å gje alle kommunar ansvar for å handsame saker om motorferdsle i utmark, og vi har registrert at fleire senterpartipolitikarar 6. mars poserte utanfor Stortinget på snøscooter til støtte for dette framlegget.

På nettsida til Nationen 6. mars kunne vi lese at senterpartipolitikar Irene Lange Nordahl uttalte at no er dei lei av SV si trenering. Tålmodet er no slutt. Senterpartiet krev at kommunane skal få styre motorferdsle i utmark og få moglegheit til å etablere rekreasjonsløyper.

I den same saka uttalar senterpartipolitikar Heidi Greni at dette ikkje handlar om meir eller mindre motorferdsle, men om kven som skal bestemme og regulere.

Høgre forventar at senterpartipolitikarane held ord og stemmer for fleirtalsframlegget, slik at lovendringa kan gjennomførast omgåande. Noko anna ville vere ei fallitterklæring frå desse senterpartipolitikarane.

Saka om motorferdsle i utmark nærmar seg ein parodi. Ho har vore til handsaming i Stortinget kvart år dei sist seks åra og kunne ha vore avgjort for lenge sidan. I motsetning til Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har Høgre tillit til lokaldemokratiet, derfor ønskjer vi at kommunane skal ta avgjerder i saker om motorferdsle i utmark.

Eg vil fremje Høgre sitt forslag.

Presidenten: Representanten Bjørn Lødemel har tatt opp det forslaget han viste til.

Lars Egeland (SV) [14:50:04]: Motorferdsel – scooterkjøring – er en sak som engasjerer mange. Det finnes folk med sterke meninger, både for og mot i alle partier – i SV og helt sikkert også i Fremskrittspartiet.

Det har vært høylytte rop om å få lov til å kjøre mer scooter, men samtidig viser meningsmålingene at det faktisk er et flertall i utkantkommuner – også i forsøkskommunene – som ønsker mindre snøscootertrafikk. Det er åpenbart at sterke grupper har stått på hver sin side og steilt mot hverandre.

I dag behandler vi to Dokument 8-forslag, det ene der Fremskrittspartiet åpner for at ferdsel med snøscooter kan

planlegges fritt etter plan- og bygningsloven. Høyres forslag går ut på å endre motorferdselsloven, som i dag sier nei til snøscooterkjøring som ikke har nytteformål – igjen med det samme resultatet: Man skal kunne planlegge traseer for motorisert ferdsel i utmark. Fremskrittspartiet argumenterer med at deres forslag ikke betyr frislipp. Likevel avviser de å gå inn på et kompromiss, som regjeringas forslag er.

Regjeringa har nå arbeidet med å finne en løsning som kan virke samlende med hensyn til ulike hensyn i denne saken. Det gjelder hensynet til allmennhetens mulighet til friluftsliv uten å bli forstyrret av snøscootere. Det gjelder også hensynet til dem som syns det er urimelig strenge regler for bruk av snøscooter, og som vil gjøre det enklere å bruke den. Ikke minst er det dem som vil ha lokal næringsutvikling basert på snøscooter. Så gjelder det hensynet til verneområder, til dyre- og planteliv, og ikke minst til villrein. Vi kunne også legge til folkehelseperspektivet. Samtidig påpeker andre at snøscooteren faktisk gjør at flere kan komme seg ut i utmarka. Slik jeg forstår det, er dette åpenbart en sak som er egnet for et kompromiss.

Det er nå lansert et forslag som skal ut på høring, og som innebærer en forsiktig åpning for at flere kommuner kan prøve ut regulering av snøscooterløyper etter plan- og bygningsloven. I tillegg blir det åpnet for at mer turisttrafikk kan tas innunder definisjonen «lokal næringskjøring» – etter min mening et riktig prinsipp. Nettopp på spørsmål fra noen av grensekommunene er det åpnet for muligheten til å lage løyper inn i det svenske løypenetet – ikke for å jage turistene over til Sverige, men nettopp for – etter spørsmål fra grensekommunene – å kunne lage et turisttilbud også i Norge. Dette er et kompromiss som åpner for at vi får mer erfaring, som imøtekommer de kommunene som ønsker å få mer hånd om snøscooterpolitikken lokalt, men som samtidig sikrer det Den Norske Turistforening står utenfor her og ber om, nemlig at vi ikke får vår siste påske med mulighet for stille naturopplevelser i skogen og på fjellet.

Hos noen framstilles begrensningene i snøscooterkjøringa som storsamfunnets overgrep mot utkantene. Jeg har pekt på at det er ulike meninger, både i by og bygd om dette. Jeg mener at dette like mye handler om at byfolk ikke skal kunne kolonialisere utkantene med snøscooterne sine. Jeg tror regjeringa har funnet fram til en avbalansert løsning, og sjøl om Høyre og Fremskrittspartiet nå prøver å piske opp stemninga, ser vi at det har ikke vært noen flodbølge av protester. Noen mener vi er for liberale, andre mener vi fortsatt er for strenge. Men når reaksjonene kommer fra begge flokker, som sier det kunne vært verre, tenker jeg at vi har funnet et greit kompromiss, som alle de rød-grønne partiene kan stille seg bak, og som igjen viser at vi – de rød-grønne partiene – klarer å bli enige.

Knut Magnus Olsen (Sp) [14:54:34]: I dag vil Senterpartiet stemme mot Høyre og Fremskrittspartiets forslag om motorferdsel i utmark. Senterpartiet går i stedet inn for regjeringens forslag til nye regler for motorferdsel i utmark.

Senterpartiet er glad for at vi her har fått gjennomslag for viktige grep. Regjeringens forslag ivaretar mange hensyn og mye av det som har vært etterspurt når endringer i motorferdselsregelverket har vært diskutert. For kommuner som grenser mot Sverige og Finland, er endringene særlig viktige. De kan nå etablere løyper som fører mot løypenett i nabolandene. Da får vi bort hinderet som gjør at folk har måttet sette scooteren på bilhengeren og kjøre den over grensen fra hjemkommunen. Også for reiselivsnæringen er dette godt nytt. Regjeringens forslag gir utvidet adgang til næringskjøring i alle norske kommuner som ønsker det. Dette står i klar kontrast til hva Høyre selv sa da de var i regjering. Fra Stortingets talerstol sa Børge Brende:

«Motorisert ferdsel i utmark bør normalt ikke være en del av et miljøbasert reiseliv.»

I motsetning til Høyre ønsker regjeringen at snøscootersafari kan bli en del av utfartsnæringen. Kommunene gis muligheten til å opprette løyper etter plan- og bygningsloven. Det kommunale selvstyret er særlig viktig for Senterpartiet. Fra å ha en prøveordning som dekket bare åtte kommuner, gis nå 40 kommuner muligheten til å opprette rekreasjonsløyper. Evalueringen av prøveprosjektet med de åtte kommunene viser både positive og mindre positive erfaringer. Proveordningen viste at omfanget av ulovlig kjøring ble redusert. Det ble ikke den sterke økningen i scooterkjøring som enkelte fryktet. Verneområder ble godt ivarettatt. Det er gode erfaringer fra sikring av viltbiotoper. Samtidig ser vi eksempelvis at kommunenes kartgrunnlag for sårbare områder varierte. Noen kommuner hadde gode kart, andre hadde det ikke. Ikke alle erfaringene var positive. Derfor går Senterpartiet inn for en utvidet ordning, der 40 kommuner fra det distriktspolitiske virkeområdet gis muligheten til å opprette rekreasjonsløyper. Erfaringene fra prøveprosjektet i de åtte kommunene er tatt med inn i den nye ordningen. Funnene i evalueringen er del av grunnlaget for forslaget som kommer på høring. Det skal fortsatt tas hensyn til friluftsverdier, dyreliv og verne tiltak. Det skal tas sterke naturhensyn. Jeg ser med interesse at Erna Solberg, da Høyre var i regjering i 2002, uttalte at regjeringen generelt var skeptisk til å liberalisere motorferdselsregimet.

Denne regjeringen har imidlertid kommet med en balansert løsning som ivaretar viktige miljø- og naturinteresser og ønsket om bruk av snøscooter til både nærings- og fritidsformål.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [14:58:08]: Den årlige debatten om motorferdsel i utmark er blitt en tradisjon i Stortinget under den rød-grønne regjeringen. Beslutningsvegring og manglende evne til å følge opp egne løfter har skapt en uholdbar situasjon. I Soria Moria II-erklæringen står det at regjeringen vil fullføre gjennomgangen av lov om motorferdsel i utmark. Det har de ikke gjort. Siden avslutningen av prøveprosjektet i 2000–2005 har det vært en betydelig forskjellsbehandling av kommunene. I påvente av en endelig avklaring har forsøkskommunene fått forlenget adgang til kommunalt selvstyre over motorferdsel i utmark. Tiden er overmoden for å konkludere i saken. Kriste-

lig Folkeparti har konkludert, og vi har landet på et klokt standpunkt som ivaretar alle vesentlige interesser.

Før jeg går videre på vårt eget forslag, vil jeg kommentere regjeringens nye forslag. Forrige fredag kom det en pressemelding fra Miljøverndepartementet om nye regler for motorferdsel i utmark. Pressemeldingen er på fire avsnitt, og det foreligger ingen annen informasjon enn denne. Jeg siterer fra pressemeldingen:

«Dei endelege rammene for ordninga er ikkje avklart, og Miljøverndepartementet vil kome attende med fleire detaljar».

Jeg må si at det er ganske spesielt å ha en debatt og diskutere et forslag som ingen – i hvert fall ikke opposisjonen – vet noe om, men bare har en pressemelding. Men ut fra det jeg har klart å tyde av pressemeldingen, er det 32 nye kommuner som får samme mulighet som de åtte forsøkskommunene har hatt siden 2000, til å etablere flere løyper for fornøyleskjøring med snøscooter i en avgrenset periode fra 2014 til 2018. Kommunene som ønsker å delta, må sende søknad til departementet. Er dette en ny forsøksordning? Det sier de ingenting om. Det blir utvidet mulighet til næringskjøring gjennom en viss åpning for kjøring av turister – men ingen detaljer.

Så til sist: Kommuner som grenser mot Finland og Sverige, skal kunne etablere tilførselsløyper til løypenettet der. Det tipper jeg svenskene og finnene er kjempefornøyd med – nordmenn som er sulteføret på scooterkjøring skal geleides over grensen til Sverige og Finland for å få blåst ut litt der.

Da melder følgende spørsmål seg: Er det mindre støy, plager og skader knyttet til scooterkjøring i Sverige og Finland enn i Norge? Eller prøver regjeringen bare å utnytte nabolandenes frisinne holdning til motorferdsel?

Regjeringens forslag virker svært dårlig forberedt, lite prinsipielt, og det bærer preg av panikk i forkant av en valgkamp. Det er ikke et kompromiss, som flere hevder, men det er jo forskjellsbehandling. Jeg hadde forventet at etter åtte års jobbing med lovverket for motorferdsel i regjeringen, skulle det ende ut i et regelverk med litt mer substans.

Så til Kristelig Folkepartis forslag. Det er viktig å presisere at det er Kristelig Folkepartis forslag som flertallet i komiteen fremmer. Komiteen er tydelig på at det også skal tas naturhensyn. Vi har konkludert med at alle norske kommuner bør få samme mulighet som de åtte forsøkskommunene har hatt siden år 2000, til økt lokalt selvstyre over motorferdsel i utmark. Motorferdsel skal bare foregå innenfor avgrensede områder og innenfor strenge nasjonale retningslinjer. Økt kommunalt selvstyre forutsetter at kommunene tar sitt ansvar for at viktige natur- og friluftsinteresser blir ivarettatt.

I perioden 2000–2005 ble det gjennomført et forsøksprosjekt med utvidet lokalt selvstyre i åtte utvalgte kommuner. De kommunene som har vært med i prosjektet, har hatt lov til å etablere både turistløyper og rekreasjonsløyper. Forsøket har i ettertid blitt evaluert av Norsk institutt for naturforskning på oppdrag fra Miljøverndepartementet. Evalueringen viser at alle seks delmål for bedre motorferdsel ble helt eller delvis innfridd i forsøkskommunene.

Befolkningen i kommuner uten snøscooterløyper var faktisk mer plaget av støy enn innbyggerne i kommuner som deltok i prøveordningen.

Jeg vil minne om at en viktig overordnet målsetting med forsøksordningen var at formålsparagrafen i motorferdselloven skulle oppfylles bedre enn i dag. Formålsparagrafen bygger på tre hovedelementer: samfunnsmessig helhetssyn, vern om naturmiljøet og det å fremme trivselen. Gjennom plan- og bygningsloven ble det gitt mulighet for etablering av egne løyper for rekreasjonsformål – noe som ble gjort i noen kommuner, i andre ikke. Jeg mener at evalueringen nettopp viser at kommunene er i stand til å foreta disse avveiningene på en god måte, og at det er fullt mulig å opprettholde en restriktiv nasjonal politikk for motorferdsel, selv om en åpner for utvidet lokalt selvstyre og er åpen for lokale variasjoner.

Kristelig Folkeparti ønsker derfor å åpne for økt lokalt selvstyre for motorferdsel i utmark, med samme formål og begrensninger som var gjeldende for forsøksordningen. De som har skoen på, vet best hvor den trykker. Vettet er likt fordelt over hele landet.

Borghild Tenden (V) [15:03:19]: Det er sagt i dag at forsøket med lokal forvaltning av snøscooterløyper er positivt. Dette må oppfattes som at målene ble oppnådd. Slik ble det ikke. Første delmål med forsøket var å få mindre motorferdsel og ulovlig kjøring i utmark. Slik ble det heller ikke. Det ble mer trafikk og støy og kjøring inn og ut av løypenettet. Slik Venstre ser det, ble målet dermed ikke oppnådd. Hvis man mener at mer motorferdsel i utmark er positivt, bør man si det rett ut.

I Vinje og Stor-Elvdal var det bare innenbygdsboende medlemmer i scooterklubbene som fikk tilgang til løypene. Forsøket ga dermed ingen erfaringer med hva det vil si å legge ut åpne rekreasjonsløyper i befolkningstette områder i Sør-Norge, heller ikke med det å legge ut rekreasjonsløyper som strekker seg over flere kommuner. Det kan stilles spørsmål ved om muligheten til å diskriminere utenbygdsboende i fremtiden vil holde i et internasjonalt lovverk. Forsøket viste at kjøreomfanget økte som følge av nye kjøreformål. Slik sett kan man gå ut fra at det å åpne for rekreasjonskjøring i hele Kommune-Norge vil føre til vesentlig mer kjøring i utmark enn det som er tilfellet i dag.

Det sies at kjøring på snø og is ikke medfører varige skader på naturen utover støyplagene. Men da tar man ikke inn over seg skadene på vegetasjon og dyreliv. Ingen motor er uten eksos, støy og klimagasser. Hva med de negative helsekonsekvensene av ytterligere å motorisere friluftslivet for en befolkning som blir stadig mer inaktiv? Og – ikke minst: Ro og stillhet er en kvalitet for norsk natur og det fysiske aktive friluftslivet. Et stort flertall i Norge, faktisk 67 pst., vil bevare dette – som også representanten fra SV sa. Det viser årlige undersøkelser. Venstre vil ikke bifalle forslagene fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [15:06:12]: Spørsmålet om fornøyleskjøring i utmark er eit tema som engasjerer mange, og det er ingen hemmelegheit at det har vore ulike

syn både mellom parti og i partia på korleis ein skal løyse det spørsmålet.

I mitt svar til Stortinget i november 2012 skreiv eg at eg såg på

«muligheter for å gi kommunene større myndighet til å bestemme om de vil åpne for etablering av snøscooterløyper til rekreasjonsskjøring.»

Eg skreiv òg:

«Vi må være sikre på at eventuell økt lokal myndighet på motorferdselsfeltet lar seg gjennomføre uten at vi risikerer vesentlige konsekvenser for friluftsliv og naturmangfold.»

Eg meiner at vi ikkje er der at det er forsvarleg å opne permanent for snøscooterløyper for allmenta over heile landet, slik som forslagsstillarane ønskjer. Til det veit vi for lite om konsekvensane for naturmangfold, friluftsliv og for folkehelsa.

Regjeringa seier likevel at det er sterke ønske i enkelte kommunar om sjølv å kunne styre snøscooterbruken. Regjeringa seier òg at snøscooterturisme kan vere ei viktig inntektskjelde enkelte stader. Eg har òg sjølv i arbeidet med saka sett meg ganske grundig inn i ho, bl.a. hatt møte med tre–fire av dei forsøkskommunane som vi har hatt ein del år. Regjeringa foreslår derfor endringar som opnar for noko meir lokalstyring med motorferdsel i utmark, og som samtidig vil gje oss verdifull kunnskap som vi kan bruke ved seinare vurdering av dei spørsmåla.

40 kommunar skal kunne etablere løype for fornøyleseskjøring med snøscooter i ei avgrensa periode på fem år – frå 2014 til og med 2018. Dei sju kommunane som allereie har forsøk med slike løyper, inngår i dei 40.

Det vil verte ei søknadsordning for å verte med blant dei 40 kommunane som skal vere med i ordninga. Det skal gjelde klare vilkår og rammer for etablering av slike løyper i kommunane. Blant anna vert det forbode å leggje løyper i enkelte område som f.eks. verneområde, villreinområde eller viktige friluftsområde. Løypene skal etablerast gjennom arealplanlegging etter reglane i plan- og bygningslova.

Vi foreslår òg andre endringar: utvida moglegheit til næringskjøring gjennom ei viss opning for kjøring av turistar i løype, som del av utmarksnæring. Kommunar som grensar mot Finland og Sverige, vil kunne etablere tilførselsløyper til løypenettet der. I kommunar i Troms og Finnmark der det allereie er lov med fornøyleseskjøring i etablerte løyper, vil det verte enklare å knyte løypenett saman over kommunegrensene og økt moglegheit til å køyre frå reiselivsaneleg til løypenettet.

Eg tek sikte på å sende forslaga på høyring kort tid etter påske. Dei nærmare detaljane for forslaga vil departementet så kome tilbake til i forbindelse med høyringsbrevet.

Vi skal òg ha ei grundig evaluering av korleis ordninga fungerer i dei 40 kommunane. Det vil bl.a. gje oss omfattande informasjon om kva slags effekt på naturmangfold og friluftsliv etablering av slike løyper vil ha.

På bakgrunn av dette meiner eg òg det er riktig å stemme imot representantforslaga som opnar for både snøscooterkjøring og barmarkskjøring generelt, og at vi har funne fram til ei god og balansert løysing som seinare vil verte lagt fram meir detaljert i høyringsbrevet.

Eg meiner vi har funne ei løysing der vi tek både omsyn til naturmangfold og friluftsliv, samtidig som det vert auka moglegheit for fornøyleseskjøring med snøscooter.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Oskar J. Grimstad (FrP) [15:10:05]: Det blir hevda at regjeringa har lagt fram eit samlande forslag som eit alternativ til dagens representantforslag. Spørsmålet er: Samlande for kven – 40 heldige eller 428 uheldige? Det såkalla samlande forslaget inneheld også eit forslag om tilkomstløyper til nabolanda. Samtidig registrerer vi at tollvesenet seier at her blir det ikkje kryssa grenser utan at ein kryssar via ein tollstasjon.

Kor mange av desse kommunane, som grensar til desse nabolanda, har tollstasjon og kan – med andre ord – realisere denne opninga?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [15:10:50]: No presenterte eg i innlegget mitt hovudtrekka i det vi tenkjer å sende på høyring, det har eg òg presentert for offentlegheita tidlegare.

Kort tid etter påske vil vi sende ut eit høyringsbrev som meir i detalj går igjennom det rammeverket vi foreslår. Der vil vi òg ta opp korleis vi skal setje det ut i livet. Så vil det bli ein høyringsrunde der motforestillingar, spørsmål og uklarheiter kan reisast, noko som er poenget med ein høyringsrunde. Etter det vil vi kome tilbake med ein endeleg presentasjon av forslaget.

Bjørn Lødemel (H) [15:11:38]: Det er interessant å høyre at statsråden snakkar om det dei tenkjer å sende på høyring, og at politikarar frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og SV faktisk allereie sluttar seg til det som statsråden tenkjer å sende på høyring. Det er litt spennande.

Det har vore mykje snakk om evalueringane frå prøveprosjektet 2000–2005. Det var ein klok mann som ein gong sa at papir som blir liggjande lenge i eit departement, ligg til gulning. No har evalueringsrapportane frå forsøksprosjekta som var utarbeidde for dei åtte kommunane, lege til gulning i mange år. Eg kunne tenkje meg å høyre litt om korleis statsråden vurderer erfaringane frå desse åtte kommunane? Kvifor er det behov for å lage nye evalueringar og nye prøveprosjekt?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [15:12:34]: Eg har lese NINA-rapporten som summerte opp dette forsøket, og som eg nemnde i mitt innlegg, har eg òg møtt representantar frå om lag halvparten av dei kommunane som har delteke i forsøket. Eg føler at eg kjenner ganske godt til det. Det forsøket har nokre klart positive oppsummeringar, men vi ser også nokre betydelege utfordringar knytte til forsøka, noko eg eigentleg synest har blitt nyansert belyst gjennom fleire innlegg her.

Kanskje aller mest var dei forsøka prega av at ein i for liten grad følgde utviklinga samla sett – det at ein hadde eit samanlikningsgrunnlag før og under forsøka og eit breiare referansebilete av alle kommunar.

Det vi no gjennomfører av endringar, vil gje oss eit

langt betre grunnlag for å ta stilling samla sett dersom vi er flinke til å følgje opp med følgjeforskning og faktisk skaffar oss ny kunnskap gjennom ho. I tillegg kjem vi til å imøtekomme noko som ganske mange kommunar i Noreg er opptekne av i denne saka.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [15:13:46]: Jeg tror vi alle deler oppfatning om at en må balansere hensyn. Statsråden mener at regjeringen har landet på en fornuftig konklusjon, og vi som ikke helt har sett konklusjonen ennå, er litt usikre på om den fanger opp det prinsipielle i at det etter så lang tid bør være mulig for alle kommuner å komme inn på en slik ordning.

Det som jeg synes er interessant, og som jeg vil be statsråden svare på, er: Hva er det med naturen i Sverige og Finland som gjør at det tydeligvis ikke blir like mye slitasje der, siden han ønsker å flytte trafikken fra Norge og over til Sverige og Finland?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [15:14:25]: Det er eit etablert løypenett i dei landa. Det er mogleg at Kristeleg Folkeparti kanskje er ueinig i akkurat det punktet, og ikkje ønskjer å etablere dette, men vi meiner det kan vere gode grunnar for å etablere tilførsel til løypenettet som er etablert i dei to landa.

Sidan Kristeleg Folkeparti no tydelegvis meiner at det er eit prinsipp som står på spel her, nemleg at kommunane skal få bestemme sjølve, må eg få minne om at Kristeleg Folkeparti styrte Noreg – i hovudsak – i dei åtte åra før 2005 og hadde moglegheit til å følgje det prinsippet – viss det er det det dreier seg om. Ein må då spørje: Hadde ein eit anna prinsipp den gongen, eller var det ganske enkelt det at ein ikkje var så interessert i å få gjennomslag for sitt syn?

Eg synest kanskje at ein heller skulle ha den tilnærminga til dette – som eg trur mange vil ha – at det faktisk er reelt motstridande omsyn som er nødvendig å balansere. Det er ikkje eit spørsmål om det eine prinsippet opp mot det andre, men å finne balanserte, gode løysingar.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [15:15:34]: Det kan jeg gjerne svare på. For Kristelig Folkeparti er det ikke et prinsipp at det skal være sånn, men et prinsipp er motstridende, nemlig den lokale selvbestemmelsen opp mot naturhensynene. Men det jeg oppfatter som utfordrende, og som jeg tror statsråden også skjønner er mitt poeng, er at det nå åpnes for 40 kommuner. Det kunne vært interessant å se hvilke aktuelle kommuner som ikke får lov. Det kan være 100 – det er ikke alle kommunene i landet som dette kommer til å være reelt for. Derfor synes jeg det er spesielt at man nå øker tallet til 40 i stedet for bare å si at nå prøver vi ut dette i alle kommunene.

Det jeg synes er spesielt, er at det har gått så lang tid. Det som var poenget for Kristelig Folkeparti, var at man burde evaluert forsøksordningen fra 2001–2005. Det har ikke regjeringen gjort de siste åtte årene. Hadde man gjort det, og fått en grundig evaluering og laget en sak på det, mener jeg man kunne gått et steg videre allerede nå – som Kristelig Folkeparti foreslår i dag – med både

lokal forankring og strenge nasjonale natur- og friluftshensyn.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [15:16:39]: Forsøket den gongen vart evaluert. Eg har sjølv lese rapporten. Men det var ei stor svakheit når forsøket vart etablert og gjennomført at ein ikkje etablerte ei systematisk innhenting av kunnskap slik at ein f.eks. kunne måle situasjonen før og under på ein betre måte. Det må vi sørge for å gjere på ein betre måte med denne ordninga. I det ligg det at når ein skal prøve noko ut, prøver ein det ut ein del stader før ein innfører det alle stader.

Eg vil understreke at i tillegg til ei ordning for 40 kommunar, er det enkelte andre moment. Noko av det eg trur mange vil ha interesse av, er å opne for utmarksnæring – med næringskøyring i løype. Viss vi klarer å lage dei stramme rammene rundt dette – som varetek friluft og natur – vil vi kunne behalde dei verdiane som ligg i at vi kan nyte fjellheimen vår utan ein masse støy, samtidig som vi opnar for noko meir motorferdsel.

Henning Skumsvoll (FrP) [15:17:57]: Statsråden sa at prøveordningen vil vare fra 2014 til 2018. Det er en begredelig situasjon når en sak om å tillate snøscooterkjøring skal ta 18 år. Jeg mener: Er det garantert – hvis denne regjeringen sitter – at man får laget et regelverk? Eller skal vi gå ut på en endeløs vandring igjen for å innhente nye opplysninger? Er 2018 det endelige mål for å komme i havn og se om kommunene kan overta disse søknadene?

Statsråd Bård Vegar Solhjell [15:18:34]: Eg skjønner at representanten er noko pessimistisk på Framstegspartiet sine vegner når han legg til grunn at vi styrer i 2018 òg – etter stortingsvalet i 2017.

Eg trur eg vil svare at vi no har lagt fram eit alternativ vi meiner er balansert. Vi vil sende det på høyring, gjennomføre det og følgje det opp vidare. Vi meiner dette samla sett ei god løysing. Eg trur at det samtidig òg vil vere viktig å vinne kunnskap om spørsmål om motorferdsel. Det trur eg vil gjere framtidige debattar om spørsmålet meir kunnskapsbaserte.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bendiks H. Arnesen (A) [15:19:36]: Jeg konstaterer at det opplegget som nå foreligger fra regjeringen, er den største endringen som noen gang har skjedd i denne saken. Jeg har merket meg at Høyre har gått svært høyt på banen, både gjennom de foreliggende forslagene og i forhold til det opplegget som regjeringen nå har lagt fram.

Da Høyre hadde miljøvernministeren under Bondevik II, ble det jobbet mye for å få etablert en løype – Arctic Trail – fra dyreparken Polar Zoo i Bardu kommune i Troms og over til Sverige, en avstand på knappe to mil. Dette var med tanke på å kunne frakte vinterturister mellom våre to land. På svensk side går det en slik løype til grensen til Norge. Dette ble det ikke gitt noen som helst åpning for fra

daværende miljøvernminister Børge Brende. Han var ikke interessert i å få dette realisert. Med det opplegget regjeringen nå har lagt fram, vil dette spennende prosjektet kunne realiseres.

Arbeiderpartiet har hele tiden vært opptatt av å finne løsninger som kan ivareta miljøet og naturen, samtidig som motorferdsel skal kunne skje i utmarka i kontrollerte former. Dette synes jeg de åtte forsøkskommunene har bevist på en god måte.

Da Arbeiderpartiet i 2002 tok motorferdsel i utmark opp med daværende miljøvernminister Brende for å få bedre ordninger, sa han at Arbeiderpartiet ville «liberalisere for fulle mugger». Han stilte også spørsmålet:

«Er det slik at Arbeiderpartiet ønsker brølende scootere rundt omkring i utmarka vår?»

Jeg registrerer at Høyre både før 2001 og etter 2005 har krevd raske løsninger på denne saken, men i regjering slo pendelen deres så til de grader i motsatt retning.

Hva er grunnen til dette? Kan det være at de da måtte ta noen andre hensyn enn de må når de sitter i opposisjon? Dette må vel være som å svelge kameler både medhårs og mothårs samtidig. Her kan man også ta Kristelig Folkeparti med i samme slengen. Hvorfor gjorde de ikke noe når de var i regjering og hadde makt til å gjøre det?

Jeg legger ikke skjul på at regjeringspartiene har hatt mange runder om denne saken, og jeg er glad for at vi har kommet et så langt skritt videre – lenger enn noen annen regjering noen gang har klart med dette spørsmålet.

Kåre Simensen (A) [15:22:47]: Flere år etter høringsrunder om endringer av motorferdsel i utmark foreslår nå regjeringen en oppmykning av det som mange har oppfattet som både litt stivbent og begrensende. Det som legges fram i dag, er bra, og har også blitt godt mottatt i mitt hjemfylke.

Etter at regjeringen la fram sitt endringsforslag, har debatten blitt typisk norsk politisk hverdag. Jaggu på tide, åtte år i regjering uten at noe er gjort, er opposisjonens budskap. Ikke overraskende, men jeg tror at hvis vi er ærlige mot oss selv, så er det mangt et parti som bør lese referatene fra tidligere motorferdselsdebatter i dette huset.

Representanten Arnesen, som har 16 års erfaring fra å delta i disse debattene, hadde ikke bare et godt innlegg i stedet, men han husket også veldig godt hvem som sa hva i tidligere debatter. Å møte seg selv i døren er ikke alltid like hyggelig, dette med en spesiell hilsen til noen av opposisjonspartiernes representanter her i salen i dag. La det bli med det.

Jeg velger å se litt lenger framover og har noen tanker om det som foreslås, men også om noe som kan gjøres bedre. For det første vil jeg si at jeg er svært fornøyd med at statsråden på vegne av regjeringen nå signaliserer at det skal bli enklere å justere løypenettet. Flere har snakket om løypenett mellom våre naboland, men at det blir lettere å justere løypenettet mellom kommuner, blir svært godt mottatt. Dagens praksis med at én kilometer ny løype medfører tilsvarende kutt i en annen løype vil bli historie.

Også når det gjelder kjøring på islagt vann, bør vi endre dagens praksis. Kjør du 301 meter fra løypa på vannet

for å slå leir eller fiske, risikerer du bøter i tusenkronersklassen. At du kjører båt med påhengsmotor helt fritt på det samme vannet om sommeren, er greit. Denne praksisen må endres, og jeg tolker budskapet fra statsråden dit hen at dagens håndheving av kjøring på islagte vann, vil tilhøre gårsdagen. Noe annet vil overraske meg.

Reiselivsnæringen i nord har allerede ropt hurra til de endringene som nå foreslås. I dag står rigide regler i sterk kontrast til de satsinger som vi politikere har ønsket skal skje innen vinterturismen, og i altfor lang tid har man bejublet opplevelsesturismen samtidig som turistoperatørene har hatt uforutsigbare dispensasjoner å forholde seg til. Når nå regjeringen også åpner for samarbeid over grensen, tror jeg det kan bli en vinn-vinn-situasjon for mange aktører på begge sider av den norsk-finske grensen, spesielt i nord.

I min hjemby Alta har vi også en enestående sjanse til å utnytte økt interesse for vintercruise, bl.a. på grunn av nordlysturismen. Da vil det samme gjelde her, og at næringslivsaktørene får bedre vilkår, vil skape enda bedre produkter for dem som ønsker å besøke vår landsdel.

For dem som måtte tvile, da sier jeg inkludert statsråden, så er jeg trygg på at gjennom økt kommunalt selvstyre også når det gjelder motorferdselsloven, vil den bli forvaltet av lokaldemokratiet med den samme klokskap som på andre forvaltningsområder.

Henning Skumsvoll (FrP) [15:26:15]: I kommuner med stabile snøforhold fenger motorferdsel i utmark stor interesse hos de fleste. Det dreier seg i det vesentlige om snøscooterkjøring. Tillatelse til snøscooterkjøring har bare de åtte forsøkskommunene og Troms og Finnmark fylke. I stortingsperioden har vi behandlet snøscooterkjøring mange ganger, men det er like aktuelt i valgår. Det er en god valgsak for de fleste som har problemer med å få lov til å kjøre på snø.

Denne stortingsbehandlingen viser klart det enkelte partis holdning, og det er utrolig å høre på Knut Magnus Olsen fra Senterpartiet, som skryter av det som ligger på bordet, når han vet at for mindre enn én måned siden sto en snøscooter – den fineste jeg har sett – på utsiden her sammen med Irene Lange Nordahl og Sandra Borch, for her skulle man virkelig slå på stortromma. Men det skjer ingenting. Så har man faktisk kommet i den situasjonen at nå er regjeringens forslag veldig bra.

Prøvekommunene har jo vært i sving nå i 12–13 år; ingenting er gjort. Nå skal man innhente, som statsråden sier, flere opplysninger, mer opplysninger. Det er ikke vanskelig å forstå at en sak om prøveboring i Lofoten/Vesterålen tar lang tid når man skal bruke så uendelig lang tid på en enkel sak som å tillate at lokalpolitikerne skal få lov til å bestemme om man skal kjøre snøscooter på snø. Det er banalt.

Regjeringens holdning i denne saken er et grelt eksempel på hvordan regjeringen hindrer det kommunale selvstyret. Alle kommuner er pålagt å ha en bygningsavdeling. Man kan levere inn de mest kompliserte byggplaner, og kommunene er nødt til å skaffe opplysninger sånn at de kan behandle tillatelser. De samme lokalpolitikerne kan deri-

mot ikke vurdere om man skal få lov til å kjøre snøscooter på snøen. Det finnes jo ikke presedens når man sammenlikner de to sakene – på den ene siden: meget vanskelige og kompliserte saker, på den andre siden: å behandle snøscooterkjøring må være enkelt.

Det må spesielt for Senterpartiet være vanskelig når man skal ut i distriktene og forkynne budskapet om at vi nå skal vente i fire–fem år til, for kanskje å se om dette kan ordne seg, men man skal ha prøveperiode. Man skal ha 40 kommuner. De resterende 388 kommunene skal ikke få lov til noe som helst i denne perioden. Så for Senterpartiet å drive politikk på denne saken er vanskelig.

Torstein Rudihagen (A) [15:29:41]: I ein engasjert og kanskje noko tilspissa debatt om motorferdsel i utmark – slik eg òg har registrert i media – blir ofte nyanthane borte. Men når ein skal drøfte spørsmålet om å opne for meir motorisert ferdsel i utmark, er det viktig at ein nærmar seg det spørsmålet med stor respekt for naturen, friluftslivet og dei omsyna som ein må ta.

Det kan vere både veldig morosamt og ei oppleving å køyre snøscooter. Samtidig trur eg faktisk det er eit stort fleirtal i det norske folket som ønskjer å nyte naturen og friluftslivet med den roa og den stilla som naturen kan gi oss. Vi vil også ta vare på flora og fauna. Derfor registrerer eg at det er ingen, i hvert fall ikkje mange, som tek til orde for eit frislepp av snøcooterkjøring i utmark – det er ikkje det det er spørsmål om. Spørsmålet er kor restriktive vi skal vere i reguleringa, i kor stor grad vi skal styre gjennom lover og reglar sentralt, eller i kor stor grad ein kan overlate dette til lokal forvaltning.

Vi har i dag ei rimeleg god lov om motorferdsel, som faktisk gir kommunane stor myndigheit til å opne for nyttekøyring, og det er jo veldig mykje scooterkjøring – innanfor omgrepet «nyttetekøyring» – rundt omkring i heile landet. Det har eg inntrykk av at ein klarar å handtere på ein veldig god måte. Det er òg slik at landet vårt er veldig forskjellig når det gjeld folketettleik og tilgangen på areal og natur, og derfor er det veldig bra at den skissa til kompromiss eller løysing som regjeringa no har trekt opp, nettopp opnar for ei differensiering. Eg trur det er viktig at ein igjen utvidar forsøksordninga til desse 40 kommunane og hentar ny erfaring, slik at vi nærmar oss ei utviding av dette – som eg sa i starten – med omsyn til naturen og naturverdiane. Når ein opnar for dette, vil ein avsløre kor stort behovet eigentleg er, kor mange kommunar som vil søkje om dette, og kor mange av desse kommunane som eigentleg har areal og utmark som ligg til rette for dette.

Det er òg lagt opp til at ein kan utvide høvet til nyttekøyring innanfor reiseliv og turistverksemd – det trur eg er riktig. Mykje av utkantturismen har veldig marginal økonomi, og i den grad dette kan bidra til å gi han fleire bein å stå på – styrkje det grunnlaget – er det veldig bra. Kanskje det òg må gå føre seg i veldig styrte former, og eg trur det er viktig at ein rundt omkring i Bygde-Noreg ikkje opnar for at turistar kan få kome inn og køyre snøscooter, mens bygdas eiga befolkning ikkje har høve til det. Her må rettane vere like for alle.

Per Roar Bredvold (FrP) [15:32:57]: Dagen i dag kunne ha vært en gledens dag, ikke bare for dem som har snøscooter som nyttekjøretøy eller rekreasjonskjøretøy, men også for den enkelte kommunes mulighet til selv å bestemme hva som gagnar den og dens innbyggere. Derfor er det spesielt i denne saken verdt å merke seg hva Senterpartiet gjør i dagens avstemning.

Senterpartiet har gått ut i media og ellers og mer eller mindre lovet snøscooterfolket at det nå skulle bli lov å bruke snøscooteren, og snøscooterfolket har jublet. I dag ser det ut som det kun blir et fåtall av Norges kommuner – og kun dem som grenser til Sverige eller Finland – som kan få tillatelse til dette. Resten av Norges kommuner får ikke lov.

Vi har hatt et prøveprosjekt siden 2000 hvor åtte distriktskommuner har fått lov til å prøve seg og la snøscootertrafikken være lovlig. Av de tilbakemeldingene jeg har sett, er alle positive. Hvorfor skal man da prøve i mange år til – til og med 2018 – for å evaluere nok en gang? Hvorfor ikke – en gang for alle – gi den enkelte kommune muligheten til selv å si ja eller nei til snøscooter?

For meg personlig, som bor i en kommune som grenser til Sverige og dermed er blant de heldige, er dagen grei, mens mange kommuner i mitt fylke, Hedmark – som sårt trenger muligheter til nye arbeidsplasser og mulighet til å utvide begrepet «livskvalitet» – faller utenfor, takket være Senterpartiet. Hedmark er ett av mange fylker hvor det å kunne bruke snøscooter kunne trygget og kanskje også skapt nye arbeidsplasser innenfor bl.a. turisme og reiseliv. Dette er en næring som sliter, og her kunne snøcooteren vært et arbeidsverktøy som er sterkt etterspurt og ønsket.

Derfor er jeg sterkt undrende til Senterpartiets representant fra Hedmark, som aksepterer kompromisset til regjeringspartiene. Hun tar det som en selvfølge at ordningen blir varig utvidet etter 2018. Hvis vi må vente så lenge, tror jeg at denne delen av regjeringens distriktspolitikk vil gjøre at det ikke vil være noe behov for denne endringen, da det i store deler av Distrikts-Hedmark – i 2018–2019 – ikke lenger kommer til å bo folk. Heldigvis tror jeg ikke at vi behøver å vente så lenge. Hvis det blir et regjeringsskifte fra 1. oktober 2013, vil denne saken være en av de mange som blir tatt opp, og kommunenes selvråderett vil gjelde også når det gjelder snøscooterkjøring og tillatelser til denne typen motorferdsel.

Ellers vil jeg bemerke at det er mange til stede i salen, flere enn det vanligvis bruker å være når saker debatteres. Det viser engasjementet for denne saken, og at det er mange som er positive til dette, men regjeringspartiene – med Senterpartiet – skuffer meg dessverre veldig.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Bård Hoksrud (FrP) [15:36:06]: Det blir litt som keiserens nye klær, med hoffet av rød-grønne politikere som løper rundt omkring og forteller hvor flott og fin den nye motorferdselen i utmark skal bli. Men så sier statsråden i salen i dag at vi egentlig ikke vet hvordan det kommer til å bli, for først skal det ut på høring, og så skal vi ta hensyn til

alle innspillene som kommer i høringen. Da begynner jeg virkelig å lure på hva det egentlig er de rød-grønne løper rundt og skryter av skal komme, når statsråden sier at vi skal ta hensyn til de innspillene som kommer. Vi vet allerede at tollvesenet har sagt at det er uaktuelt å få lov til å kjøre der det ikke er en tollstasjon som kan få klarert deg inn til og ut av Norge. Dette kan bli spennende.

Så sier man at det er kjempebra at prøveprosjektet skal utvides fra åtte kommuner til 40 kommuner. Spørsmålet er da: Hvilke kommuner skal få lov til å være med? I mitt eget hjemfylke vet jeg om én som får lov til å være med, og det er Vinje, fordi den var med forrige gang – den er en av de åtte kommunene. Det er til og med en SV-ordfører som styrer den kommunen, og han sier at man skal kjøre på, at dette er kjempebra, at det må åpnes for mer motorferdsel i utmark, at flere kommuner bør få lov til å være med, og at kommunene til og med bør få lov til å bestemme det selv – en SV-ordfører, fra de rød-grønne partiene. Jeg registrerer at det er veldig mange rød-grønne politikere som ikke til stede er her, eller som ikke kommer til å ta ordet, men det er mange som må ha en bitter smak i munnen når man i dag skal fatte det vedtaket Stortinget kommer til å fatte. Jeg har oppslag på oppslag med rød-grønne politikere som har sagt at de mener at vi bør tillate at det er kommunene selv som skal få bestemme dette. Alle kommuner bør få muligheten til å bestemme dette. Jeg tror på lokaldemokratiet, jeg tror på lokalpolitikere, og jeg tror de vet hva som er best. Det er faktisk sånn at hvis de gjør en dårlig jobb og gir for mange scooterløyver, så kan de bli kastet i neste kommunevalg. Det er altså helt opp til hver kommune.

Jeg ble oppringt i går av en person som hadde tatt med seg moren sin på over 80 år på snøscootertur. Da hun kom ut og så den fantastiske naturen, da hun så solnedgangen og månen som kom opp, kom tårene fram i øynene hennes. Men det hun var mest bekymret for, var at sønnen hennes kjørte ulovlig, at det hun gjorde faktisk var ulovlig – en 80 år gammel dame var redd fordi det man gjorde, var ulovlig. Men det var en fantastisk opplevelse å få se naturen, å få lov til å komme ut og kjøre på denne måten, og hun ville sannsynligvis aldri ha fått den muligheten hvis det ikke hadde vært for at sønnen valgte å ta henne med ut.

Derfor håper jeg virkelig at en del rød-grønne politikere besinner seg og stemmer for det forslaget hvor man vet hva man får, og ikke for det forslaget der man ikke vet hva man får og som skal ut på en ny høring. En prøvetid på 18 år er det vel nesten bare ordningen med arbeidsreiser for funksjonshemmede som har hatt, eller som i hvert fall har vært i nærheten av å ha hatt like lang prøvetid. Heldigvis er det nå blitt en permanent ordning.

Svein Harberg (H) [15:39:19]: Jeg må innrømme at det nå begynner å bli vanskelig å vite hvor man skal begynne i denne saken, for saken om motorferdsel i utmark har tatt stadig nye vendinger bare de siste ukene. Det begynte med at Senterpartiet demonstrerte utenfor Stortinget på scooter, og så at nå ville de støtte Høyres forslag. Så skulle komiteen levere sin innstilling, og Senterpartiet – som de andre regjeringspartiene – gikk imot Høyres

forslag. Samme dag kom Senterpartiet med en pressemelding – samme dag – om at de nå hadde vunnet fram i regjeringen – riktignok en veldig utydelig pressemelding. Etter nærmere undersøkelser ser vi altså at de har tapt. Eller vi tror i hvert fall det, for nå er forvirringen stor. Her snakkes det om kompromiss – det skjønner vi jo, at det er det som ligger bak – det snakkes om forslag, og Bendiks H. Arnesen snakket til og med om det som «foreligger» her i dag. Ja, jeg synes nesten det er en parodi sånn som denne debatten er nå, der altså halvparten av representantene snakker i detalj om et forslag som de mener å vite innholdet i, statsråden sier han har tanker om hva han skal sende ut på høring, og resten av forsamlingen har ikke sett noe som helst. Det er ikke en verdig debatt. Vi forholder oss til det vi vet, ikke at en lover at en kanskje skal gjøre noe.

Det er et stort ønske om å avgjøre saker om motorferdsel i utmark rundt om i kommunene. Høyre har stor tro på lokalt demokrati, og vi mener at dette skal avgjøres lokalt, i grundige prosesser gjennom de regler og lover som gjelder for arealbehandling i kommunene. Det er en av de tryggeste behandlingsmåtene vi har. Selvfølgelig skal det avgjøres av dem som kjenner forholdene best, som kjenner de lokale forholdene, og det skal gjøres etter nasjonale føringer og retningslinjer som Fylkesmannen kontrollerer. Derfor har de innsigelsesmulighetene her. Det er en trygg og god behandling. Som Rudihagen sa: Alle vil ha de nasjonale føringene som tar vare på de verdiene vi vil ta vare på. Jeg må for øvrig si at jeg tror nesten at hele treminuttersinnlegget til Rudihagen kunne vært mitt, for vi var veldig enig i vurderingen her og balanseringen.

Så over til et par faktagrunnlag som legges til grunn. SV-representanten snakker om byfolk som ødelegger for dem i distriktet. Det er godt og vel 70 000 snøscootere i dette landet. Hvis vi satte prikkene inn på et kart, var det ikke byene som ble fargelagt. Det er 50 000 scootere uten løyve – hvis de prikkene ble satt inn på et kart, var det altså ikke byene som ble fargelagt. Det er en fullstendig misforståelse av virkeligheten der ute.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [15:42:26]: Regjeringens forslag vil ikke i særlig grad endre mye på dagens situasjon i Finnmark, for vi har et etablert løypenett. Men det vil fortsatt bli slik at Fylkesmannens miljøvernaveiling kan overkjøre lokale demokratiske vedtak, og lokalt demokrati og lokalt styre ønsker tydeligvis verken Arbeiderpartiet, Senterpartiet eller SV. Regjeringspartiene har tydeligvis liten tro på lokal kompetanse og folkeveit i de kommunene og fylkene de selv representerer. I praksis innebærer regjeringens forslag at det skal være slik at Lierne og Røyrvik skal kunne få forvaltningsmyndigheten og adgang til å etablere scooterløyver, men ikke nabokommunene Grong og Snåsa. Verdal og Meråker skal også kunne få myndighet til å etablere scooterløyver, men ikke nabokommunene Levanger og Stjørdal. Det er ikke 1. april i dag, men man skulle faktisk tro det. For paradokset i det man her legger fram, er faktisk at regjeringen nå innfører tre ulike rettslige regimer mellom kommuner innenfor det samme rettsområdet.

Et annet poeng i denne sak etter vanvittig mange år med

saksbehandling er at regjeringens såkalte kompromiss skal ut på høring i en mengde tilsyn, organisasjoner, foreninger, kommuner og fylkeskommuner. Så hva som kommer tilbake til Stortinget – ja, det er det vel ingen i denne sal som vet i dag. Vi erfarer altså at allerede nå har tolletaten slaktet hele forslaget og hevder at forslaget bryter norsk lov. Tydeligvis er ønsket om å skyve hele denne saken ut i tid, langt større enn viljen til å ville noe som helst. Slik er det, og slik har det dessverre vært i 18 år, hvorav Senterpartiet og Arbeiderpartiet er de partiene som har vært lengst i regjering. Jeg regner ikke med SV i den blokken der, for hadde det partiet bestemt, hadde vi ikke hatt scootere i Norge, og vi hadde ikke hatt denne debatten i Stortinget i dag.

Frank Bakke-Jensen (H) [15:45:22]: Det er med undring jeg hører ovasjonene fra en del rød-grønne politikere her. Den rød-grønne regjeringen har altså levert – den rød-grønne regjeringen har levert den største endringen innenfor dette feltet noensinne. Det eneste som er levert, er en statsråd som har tenkt høyt. Og hva slags statsråd er det som har tenkt høyt? Jo, det er en representant fra regjeringens parti SV, SV i regjering, som holder lokaldemokratiet så høyt at man sendte ut Heidi Sørensen som statssekretær for å drive lobbykurs for Ngo-ene, sånn at man skulle kunne plan- og bygningsloven og naturmangfoldloven så godt at man kunne stikke kjepper i hjulene for kommunene. Det er en representant fra aktivistdemokratipartiet SV. SV er det partiet som i forbindelse med forsøksordninger rundt kommunale videregående skoler kunne gi oss beskjed om at når forsøks tiden var over, kunne man ikke forlenge den eller starte et nytt forsøk, for man kunne ikke drive med evige forsøk for å skape god politikk. Den statsråden som har tenkt høyt, er den statsråden som i forrige uke ikke tenkte høyt nok rundt mineralstrategien og tillatelsene til Nordic Mining, sånn at man nesten fikk en Økokrim-anmeldelse da de to statsrådene gikk i klinsj på Vestlandet. Det er altså det partiet, SV, som uten blygsel stiller demokratiske prosesser på sidelinjen hvis man bare kan nå egne mål. Vi har ikke fått levert noe som helst, vi har fått levert antydning om et høringsforslag som kanskje en gang skal komme. Dette er en kjent teknikk i forkant av et valg. Det skal ikke komme noe som helst – vær trygg på det.

Så Høyre – hvorfor er denne saken viktig for Høyre? Dette handler om lokaldemokrati, og det handler om maktspredning. Det handler om at det skal være mulig å snu seg i eget lokalsamfunn, lage gode løsninger for det gode liv i eget lokalsamfunn. Så enkelt er det. Det er ikke primært sånn at det for Høyre er viktig å få dobbelt antall snøscootere som er ute og kjører tur på en søndag. Det er ikke sånn at Høyre har en rettferdig nøkkel som sier at hvis det ikke er like mange snøscootere som kjører i alle kommuner i Norge, er det urettferdighet, og da styrer vi dette landet feil. Det handler ikke om det i det hele tatt. Det handler faktisk om at det skal være mulig for lokalpolitikkerne våre å benytte de kreftene og de musklene som lokaldemokratiet skal være for å skape det gode liv.

Det er heller ikke sånn at vi har bare åtte kommuner som har prøvd ut dette. Jeg kommer fra et fylke der vi har 19 kommuner hvor man har kjørt snøscooter i årevis. Det

går helt fint, men også der vi har denne ordningen, ser vi at vi fra år til annet kunne ha tjent på at lokalpolitikkerne kunne justere løypenettet, sett ut fra at forhold forandrer seg, ting forandrer seg, behov forandrer seg. Det er ikke verre. Stol på lokalpolitikkerne, så går det oss godt i dette landet.

Lars Egeland (SV) [15:48:46]: Jeg vil kommentere noe av debatten. Til Frank Bakke-Jensen: Ja da, SV har stor innflytelse i regjeringen, men her har vi også strukket oss langt for å finne et kompromiss som alle kunne akseptere, og jeg forutsetter at når vi nå har funnet, skissert, en løsning, skal den komme raskt ut på høring. Så får vi kjeft for at den skal ut på høring også, men, som flere har sagt, vet- tet er jevnt fordelt utover landet, og den høringen skal være en ordentlig høring. Men den skal komme raskt, forutsetter jeg.

Harberg påpeker at de fleste snøscooterne er ikke i byene, men på bygda. Det er også mitt poeng – det skal de fortsatt være.

Det er egentlig Kristelig Folkeparti og Ropstad som overrasker meg mest, når han sier at Kristelig Folkepartis forslag ivaretar alles interesser. Det var i hvert fall ikke friluftsforslagene som demonstrerte utenfor her, enig i. Så sier han at vi skal sende folk «som er sulteføret på scooterkjøring» over til Sverige. Han snakker så mye om Sverige at jeg må spørre: Er snøscooterpolitikken i Sverige idealet for Kristelig Folkeparti? Dette var et forsøk på å imøtekomme nettopp, som Bendiks Arnesen var inne på, lokale krav og ønsker om å koble løypenettet for å få til lokal verdiskaping til løyper i Sverige.

Representanten Bredvold sier at etter hvert vil det ikke bo folk på landsbygda i Norge. Jeg tror ikke at det kommer til å gå så ille i Norge som det har gjort i Sverige.

Så sier Venstre at å åpne for rekreasjonskjøring i hele landet vil føre til mer snøscooterkjøring, og det tror jeg er rett. De bifaller altså ikke forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet. Vi har funnet et kompromiss, mens Venstres mulige samarbeidspartnere avviser et sånt kompromiss og har ingen forståelse for at det er ulike vurderinger. Det er det bildet vi ser å tegne seg, at de rød-grønne greier å komme til enighet, på den andre siden gjør man ikke det.

Høyre og Fremskrittspartiet framstiller det som om de som ikke blir med på ordningen, er uheldige, de taper, som om alle norske kommuner ville ønske å bli med i denne ordningen. Vi så allerede da det var snakk om den første forsøksordningen, at det var kommuner som sa fra at de ikke ønsket å bli med. De som ikke blir med, sier representanten Skumsvoll, får ingenting å gjøre. Men det må i så fall være etter at Fremskrittspartiet har vunnet fram med en politikk som fratar kommunen alt ansvar for eldreomsorg, skole osv. Så lenge de ikke gjør det, er det mange kommuner som ikke ønsker å være med, som vil ha nok av arbeidsoppgaver likevel.

Oskar J. Grimstad (FrP) [15:52:01]: Vi diskuterer konkret forslag i dag om det som representanten Bård Hoksrud karakteriserte som «keiserens nye klær». For det

er jo ei rekkje spørsmål: Er det 40 kommunar som vil få løyve? Er det lokalbefolkninga, eller er det gjestane, eller er det begge delar? Nokre kallar det eit framlegg, andre kallar det ei skisse. Regjeringspartnarane er fornøgde, men med kva?

Statsråd Solhjell seier at ein ting skal liggje i botn: Det skal vere kunnskapsbasert. Spørsmålet som det då må vere lov å stille, er: Kor treig skal ein vere når ein har brukt 13 år og framleis ikkje synest at ein har fått nok erfaring med denne saka? Og som det blei opplyst av representanten Bakke-Jensen frå Finnmark: Der har alle kommunane fått erfaring.

Spørsmålet er også: Skal det no bli lovleg, noko som mange spør, å kjøre på ein skogsveg når det har lagt seg 10 cm med snø, eller skal det framleis vere forbode, men når snøen har smelta, kan du bruke all slags kjøretøy?

Representanten Lars Egeland var frampå her, og eg føler argumentasjonen hans er på ein slik måte at han blir kledd fullstendig naken politisk, saman med SV-vennene sine, i denne saka. Dei er bremseklossar. Dei presenterer dette som eit kompromiss, men det er eit kompromiss som vi ikkje har sett innhaldet i. Ingen kjenner til det eller har oversikt over det, og her er ei rekkje spørsmål det ikkje er svart på.

Likevel ser vi at leiaren i energi- og miljøkomiteen, Senterpartiets Erling Sande, uttaler i Trønder-Avisa at han synest det er direkte pinleg at ein ikkje allereie no har fått avgjort saka i kommunanes favør. Han får også medhald av Gerd Janne Kristoffersen frå Arbeidarpartiet. Men likevel, trass i den presentasjonen vi har så langt, har Senterpartiets nestleiar og landbruksminister Trygve Slagsvold Vedum konkludert: «Dette er norsk politikk på sitt beste». Tru det om du vil eller ei!

Tord Lien (FrP) [15:54:32]: Flere av de rød-grønne representantene har i dag referert til det forslaget som de visstnok kanskje kommer med. Men vi har altså kun ett forslag til behandling her i dag. Det er det forslaget Høyre og Fremskrittspartiet har fremmet sammen med Kristelig Folkeparti. Den rød-grønne regjeringen, hvor Senterpartiet har vært medlem nå i åtte år, har ikke levert et eneste komma i motorferdselloven til Stortinget. Det er sannheten. Det er i dag sikkert den fjerde eller femte gangen jeg er med på å behandle forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet. Den rød-grønne regjeringen har ikke levert noe som helst om snøscooter, og kommer ikke til å gjøre det før de går av 1. oktober 2013. Det er sannheten.

Det er en endring i lov om motorferdsel absolutt alle Senterpartiets stortingsrepresentanter har lovet oss, og det er det et betydelig antall av Arbeiderpartiets stortingsrepresentanter har lovet oss, gang etter gang. Det har ikke den rød-grønne regjeringen levert, og det er ikke det vi diskuterer i dag.

Jeg er glad for når vi først har kommet dit vi har kommet – etter det som kommer til å bli 18 år med prøveprosjekt – at både Senterpartiets parlamentariske leder, Lars Peder Brekk, og Senterpartiets ansvarlige statsråd i regjeringen for forhandlingene, Trygve Slagsvold Vedum, har sagt at de er fornøyd – de er fornøyd med et kompromiss

som de ikke engang vil vise i Stortinget når vi diskuterer denne saken. Men det er Senterpartiet fornøyd med. Det er en avklaring jeg tror at scooterfolket i Trøndelag er veldig glad for at Senterpartiet har gitt dem i dag.

Lov om motorferdsel har alltid vært en lov laget av Oslo-folk og for Oslo-folk. Med det forslaget vi har lagt fram i dag, sier noen at det skal bli lov å kjøre scooter. Det er jo ikke det vi foreslår. Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti tar til orde for at man ikke skal sitte i Oslo og bestemme hvor og når og hvem som skal kjøre scooter, men at den avgjørelsen må man kunne ta i de kommunene hvor folk bor.

Og forsøksprosjektet: Her må man lese evalueringsrapportene som fanden leser Bibelen. Det går ikke an å argumentere med at forsøksprosjektet ikke har vært en stor suksess – for sikkerheten for dem som kjører scooter, for floraen, da man kanaliserte trafikken ut av de mest sårbare områdene, for friluftslivet ved at det blir mer friluftsliv i kommunene enn det var, og man fikk en sterkere kanalisering av motorferdsel, så man kunne holde noen områder fri for motorferdsel.

Så sier de rød-grønne politikerne at det kanskje blir noe rekreasjonskjøring, og hvem vet hvordan det blir? Men det som er klart, er at det skal være basert på at du skal leie en scooter. Det vil altså si at byfolket nok en gang kan reise ut, leie seg en scooter og kjøre seg en tur. Men hvis du vil kjøre en tur sammen med kompisen din, må du ifølge den rød-grønne regjeringen leie scootereren hans, og han må leie scootereren din, og du må sikkert betale momskompensasjon også!

Robert Eriksson (FrP) [15:57:48]: Det har vært en interessant debatt så langt, og det er mye som man er fristet til å kommentere. Men la meg minne om hva denne saken egentlig handler om. Den handler om hvorvidt vi har tiltro til at kommunepolitikerne rundt omkring i det ganske land klarer å ta bestemmelsen om man skal ha en scootertrase i sin kommune eller løypetrasé. Det er det vi skal votere over.

Vi vet også at plan- og bygningsloven, som Erik Solheim for en del år tilbake la frem, åpner nettopp for at man kan regulere dette i kommunene. Da trenger man bare å gjøre én liten endring, og det er i § 3 i lov om motorferdsel å fjerne ett ord, ordet «denne». Det er flertallet i denne sal ikke villig til å gjøre. Man prøver å bruke alle andre ord og uttrykk og kommer med mange forskjellige bortforklaringer og lager dette til en helt annen sak enn det det egentlig handler om.

Jeg ser utover salen, og jeg har også hørt hva statsråden har sagt: Vi må ta balanserte hensyn, vi må ta hensyn til kulturmangfold og friluftsliv. Mitt spørsmål tilbake er: Kan statsråden forklare meg hvorfor det er sånn at kommunestyrerepresentantene i mitt eget fylke, Nord-Trøndelag, i Røyrvik, Lierne, Snåsa, Verdal og Meråker er kompetente nok til å ta de balanserte hensynene, fordi det er kommuner som ligger mot svenskegrensen, mens kommunepolitikerne i Namsskogan, Grong, Høylandet, Steinkjer, Levanger og Stjørdal ikke er kompetente nok til å ta den samme vurderingen av de balanserte hensynene til friluftsliv og kul-

turmangfold? Det er det det kompromisset som vi ikke har sett her i dag, egentlig går ut på. Eller hva det går ut på, vet vi ikke, for det vet jo heller ikke statsråden. Han har sagt klart og tydelig fra at hvordan dette blir, er man ikke helt klar på, men det man er klar på, er at man skal ha forvaltningsmulighet i de kommunene som ligger mot svenkegrensen, og at man skal åpne for 40 nye forsøk. Ja, det betyr – rett og slett – for meg et håpløst kompromiss, hvis dette blir fremmet i Stortinget. Det betyr at man forskjellsbehandler kommuner i enda større grad. Fremskrittspartiet har tillit til kommunepolitikkerne – tillit til at de kan ta avgjørelser selv om hvorvidt man skal ha snøscootertraseer eller ikke. Jeg har tillit til at de er i stand til å ta disse balanserte hensynene, og at en kommune som Namsskogan er like god til å ta disse hensynene som folkevalgte i Lierne kommune.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [16:00:56]: Jeg ble utfordret av representanten Egeland, som var overrasket over Kristelig Folkeparti og vårt syn på saken, og at vi ikke var enige med friluftsforslagene. Men hvis man leser innspillene til Dokument 8-forslagene, er det én ting, men jeg mener også at det i innstillingens forslag til vedtak i dag er et viktig punkt B, der man nettopp viser til hvilke hensyn som skal legges til grunn for ordningen.

Vi erkjenner dilemmaene og konflikten. Det jeg har sagt i dag, er at jeg synes det er veldig spesielt å stå her og diskutere en pressemelding på fire avsnitt, som er det som har kommet fra regjeringen etter åtte år. Etter åtte år burde det vært mulig å komme lenger. Det jeg synes er utfordrende, er at jeg ser de samme dilemmaene når det gjelder natur, friluftshensyn og muligheten for lokal selvbestemmelse, og at det også skal være mulig å kunne ha snøscooterkjøring innenfor visse rammer. Jeg mener bare at det såkalte kompromisset, som jeg ikke opplever som et kompromiss, men som forskjellsbehandling, er utfordrende, fordi vi – gjennom vårt forslag – løfter fram at dette nettopp skal gjelde for alle kommunene, og det skal gjelde innenfor strenge rammer. Det mener jeg er løsningen vi bør ende på.

Jeg har ingen problemer med at dette skal på høring. Tvert imot – jeg mener det er helt nødvendig i denne typen saker, når regjeringen velger å komme med dette. Det synes jeg er helt greit. Det er ikke det jeg reagerer på. Jeg reagerer på innholdet, som ikke engang er kjent.

Når det gjelder Sverige, er jeg ikke mer glad i Sverige. Det var ikke derfor jeg brukte tid på Sverige. Jeg syntes bare det var spesielt at det var helt greit for regjeringen å sende nordmenn over til Sverige for å frese av seg der. Det synes jeg fremdeles er spesielt. Man kunne nesten vært fristet til å stille spørsmålet tilbake, om snøscooterpolitikken i Sverige er den optimale for SV, siden man vil sende snøscooterne over dit? Er Sverige et forbilde? Vil man ha den samme politikken i Norge som i Sverige, fordi det er det man prøver å gi nordmennene?

Vi må finne gode løsninger på problemene i Norge – ikke i Sverige. Det hadde vært interessant å sende høringen til Sverige og høre om de er fornøyd med at man skal få lov til å kjøre i Sverige, men ikke i Norge.

Et annet poeng, som jeg synes er litt interessant, er at Irene Lange Nordahl fra Senterpartiet – hun var en av dem som satt på snøscooter utenfor Stortinget den 6. mars – for 14 dager siden skrev på Twitter:

«Er ikke fornøyd med Ap og SV som ikke vil følge Senterpartiet og kommunene i scooter-saken. Jeg stemmer med opposisjonen den 21. 03.»

Det er et klart signal fra en representant fra Senterpartiet, og jeg hadde forventet at hun hadde holdt et innlegg og i hvert fall hadde fulgt opp det hun skrev på Twitter tidligere.

Vårt signal er klart: Vi ønsker et kompromiss. Vi ønsker å ivareta begge hensyn, og det mener vi at gjør på en god måte gjennom forslaget som ligger i innstillingen i dag.

Svein Harberg (H) [16:04:05]: Jeg har noen kommentarer og til slutt tre spørsmål til statsråden, som jeg håper han vil svare på.

For det første, til Kåre Simensen, som snakket om å lese debattene fra tidligere: Ja, jeg har med glede lest debatten fra i fjor, og jeg kommer til å lese den igjen og sammenholde den med debatten i dag. Jeg tror det kan bli spennende lesning.

Til Egeland: Jeg kan ikke komme til noen annen konklusjon enn at vi har fullstendig forskjellig tro på lokaldemokratiet. Egeland omtaler dette som om Høyre vil ha frislipp. Jeg har i hvert fall – etter at dette dukket opp – hatt stor forståelse for min Høyre-kollega Ånen Werdal i Hægebostad kommune, som sier at han håper dette kommer, for de vil ikke ha mer snøscooterkjøring. Slik er det. Det er lokaldemokratiet, og det er det vi har tillit til. Jeg merker at andre ikke har tillit til det.

Jeg må kommentere – som Ropstad også var inne på – at det er ett parti som er fraværende i debatten. Jeg forstår det egentlig veldig godt, for det kan ikke være enkelt, men jeg skulle ønske at de likevel var her og stod på det de har stått på.

Noen spørsmål til statsråden, som jeg håper vi kan få oppklart: For det første – i replikkrunder svarte statsråden at grunnen til at det var et poeng å lage løyper over til Sverige, var at det der er et etablert løypenett, og det er det ok å bruke. Da tolker jeg statsråden dit hen og vil gjerne ha svar på følgene: Er det da slik at dersom vi får etablert et løypenett her i Norge, er det ok å kjøre i det? Det hadde det vært fint å få svar på.

Det andre gjelder spørsmålet om dette med prøveordningen, som – slik den skisseres, i hvert fall – er en ganske stor forsøksordning, og som altså viser vilje til noe mer. Slik oppfatter jeg det ut fra statsrådets svar i replikkrunder. Er det riktig forstått? Det er det greit å få vite.

Det siste poenget: Vi har vært opptatt av lokalt selvstyre og behovet for å få ordninger som er tilpasset lokale forhold – enten det er topografi eller andre ting, som gjør at det er ekstra behov. Men det som nå er utvelgelseskriterium nr. 1, er om en kvalifiserer til distriktspolitiske virkemidler. Er det riktig at dette ikke nå dreier seg om natur og det behovet den enkelte kommune har, men er et rent distriktspolitisk virkemiddel?

Øyvind Korsberg (FrP) [16:06:57]: Jeg er rimelig glad i tradisjoner, men enkelte tradisjoner kan jeg for så vidt styre meg litt for. Jeg har vært 16 år på Stortinget, og hver vår er det en tradisjon at vi debatterer forslag om å liberalisere snøscooterkjøring og delegere dette til kommunene. Det gjør vi uansett hvilken regjering vi har. Det gjorde vi også da Høyre satt i regjering. Vi var i opposisjon, og vi fremmet forslag – sammen med Senterpartiet den gangen – om å liberalisere reglene. Det skjer et eller annet fra man er i opposisjon i denne salen til man kommer i regjeringskontorene – da blir man imot å la kommunene selv få denne selvvråderetten.

Nå har Fremskrittspartiet som mål å komme i regjering – det håper jeg vi gjør – og jeg har som personlig mål å bli miljøvernminister og sørge for at dette blir gjennomført. Jeg må si det så sterkt, for jeg tør ikke sende noen andre inn i departementet, i tilfelle det skjer et eller annet, slik at de glemmer hva de gjorde da de var i opposisjon. Det er min ambisjon.

Det er mange som diskuterer pressemeldingen som kom fra regjeringskontorene, og mange sier at det er det som foreligger i dag. Nei, det er ikke det som foreligger i dag. Det som foreligger i dag, er de to forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre, som vi debatterer. De forslagene ønsker Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Venstre å stemme imot. Det er ingenting annet vi har oppe til debatt i dag.

Jeg registrerer i pressemeldingen som kom fra regjeringen, at forslaget skal ut på høring. Hvor mange høringer skal man ha? Hvor mange befaringer og høringer i forbindelse med representantforslagene skal man ha? Man har hatt disse i 16 år. Skal man ha en ny høring og en ny utredning for hver gang det kommer ny snø? Det er det som er realiteten. Man gjør dette bare for å trenere saken. Man ønsker ikke å få denne løsningen. Det er en seier for SV i denne saken. Så enkelt og ærlig tror jeg man må si det.

Det er mange som etterlyser Senterpartiet i denne debatten. Jeg skjønner godt at Senterpartiet ikke er her under denne debatten. Det har de ikke ryggrad til. Det er det som er realiteten, og hvis det er noen som lurar på hvordan man skaper politikerforakt, tror jeg Senterpartiet og enkelte representanter i Senterpartiet har svaret.

Bendiks H. Arnesen (A) [16:10:13]: Representanten Korsberg snakket om tradisjon og ambisjon. Jeg skal holde meg til tradisjonen, og det stemmer at de argumentene som har vært framme i dag, har man hørt mange ganger. Men det nye er at vi er kommet lenger ved at regjeringen har lagt på bordet et opplegg – og til representanten Harberg må jeg si: Jeg sa «et opplegg».

Jeg har fortsatt ikke fått noe svar, verken fra Høyre eller fra Kristelig Folkeparti, på hvorfor de ikke gjorde noe med disse spørsmålene da de var i regjering. Kan vi få et svar på dette her i dag? Jeg kan hjelpe dem litt på vei: Kan det være fordi det i Sem-erklæringen ble slått fast at hovedprinsippet om forbud mot motorferdsel i utmark skulle opprettholdes? Og kan det også være at nåværende partileder i Høyre, Erna Solberg, utdypet dette med å si at i dette lå det at regjeringen var skeptisk til å liberalisere motorferdsels-

regimet? Tar jeg ikke feil, sto også representanten Meling bak dette i komiteen den gangen.

Med hensyn til dagens forslag vet jeg hva daværende miljøvernminister skrev til komiteen for nøyaktig ni år siden. Jeg skal tillate meg å sitere litt fra det brevet, og det gjør jeg med hensyn til de forslagene som ligger på bordet i dag. Statsråden skrev den gangen:

«Men endringer som foretas enkeltvis og uten å bli vurdert i en større sammenheng, vil lett kunne føre ut i nye gråsoner. Jeg finner det derfor ikke naturlig å ta stilling til enkeltforslag (...).»

Det er jo dette denne saken dreier seg om. Man sier nei til enkeltforslag, men man går altså videre med et opplegg som regjeringen har lagt på bordet, som skal ut på høring, og som skal resultere i noe som er varig og håndfast – både for dem driver med motorferdsel i utmark, og dem som vil ha ro og fred på sine turer i utmarka. Jeg synes det tjener regjeringen til ære at de har kommet videre med et opplegg som vi har etterspurt i alle de år jeg har vært på Stortinget.

Tor-Arne Strøm (A) [16:13:16]: Jeg skal prøve å gjen- ta noe av det jeg sa i stad. For det første vil jeg vise til lederen i Rana Blad og Helgeland Arbeiderblad 15. mars, «God scooterløsning». Så skal jeg i korte trekk referere noen av de løsningene regjeringen har landet på. Kanskje blir det mer avklarende da. Jeg skal ta det punktvis, så kan det hende at noen av representantene bør høre godt etter.

- Adgangen til å delta i prosjektet gis etter søknad til kommuner som ligger i det distriktspolitiske virke- området.
- Det iverksettes en ordning for perioden 2014–2018 hvor 40 kommuner gis anledning til å utprøve re- kreasjonskjøring etter løype.
- Kommuner som inngår i ordningen, kan beslutte opp- rettelse av løype gjennom arealplanlegging etter reglene i plan- og bygningsloven. De nærmere vilkår og rammer for planleggingen framkommer i motor- ferdselsregelverket. Det skal være forbud mot løy- per i bestemte områder, f.eks. verneområder – og villreinområder, som jeg også sa tidligere.
- Kontrolltiltak utøves etter samme regler som ved kjø- ring etter løype i Finnmark og Nord-Troms. De åtte kommunene hvor det i dag er forsøk med kjøring etter løype, innlemmes i den nye ordningen som 8 av 40 kommuner. Ordningen evalueres ved utgangen av perioden.
- Det gis utvidet adgang til næringskjøring gjennom åp- ning for rekreasjonskjøring som en del av utmarks- næring i form av snøscootersafari etter løype. Slik reiselivsvirksomhet skal forutsette løyve.
- Det gis åpning for at kommuner som grenser til Sve- rige og Finland, kan etablere løyper som fører til løypenett i nabolandet.
- Det gis også åpning for følgende endring i adgang til rekreasjonskjøring i Finnmark og Nord-Troms:
- Kommunen skal kunne knytte sammen løyper i to til- grensende kommuner uten å måtte redusere allerede eksisterende løyper.
- Reiselivsbedrifter gis økt adgang til kjøring for kunder

til og fra reiselivsanlegg som ligger utenfor, men nær eksisterende løypenett.

Det er derfor vi har sagt at dette er en god og balansert løsning, og den ivaretar ikke minst flere hensyn. Derfor tror jeg det er viktig at når vi snakker om at dette er det opplegget vi har, må vi få muligheten til å komme tilbake til det. Da synes jeg kanskje man fra opposisjonens side kunne ha innrømt litt at vi er kommet et godt stykke på vei. Jeg må si at da representanten fra Venstre var her oppe i stad, ble jeg ikke noe særlig beroliget såfremt det skulle bli et mulig regjeringsskifte, og en sterkt Høyre- og Fremskrittsparti-dominert regjering skulle ha med seg Venstre på laget. Da tror jeg vi kommer til å måtte gå to skritt tilbake i denne saken.

Ida Marie Holen (FrP) [16:16:26]: Jeg er kommune-politiker, bor på Ål, har hytte på fjellet og har gudskjelov en svoger som har scooterløyve. Hver påske får mannen min og jeg besøk av en brukergroupe funksjonshemmede som aldri ville hatt muligheten til å komme inn i fjellet hvis ikke svogeren min hadde scooterløyve.

Når det gjelder det distriktspolitiske virkeområdet, vil Hallingdal ikke på noen som helst måte ha mulighet til å være med i dette prøveprosjektet som nå kommer. Valdres vil derimot kunne få det. Det er blodig urettferdig.

Da Senterungdommen, tre ordførere og elleve varaordførere fra Senterpartiet sto her utenfor Stortinget, var det glede i Fremskrittspartiet. Dagen etter var jeg så heldig å treffe Senterungdommens leder nede i stortingskantina, og hun sa at dette skal vi få til. Men plutselig var det altså noen i regjeringskontorene som tenkte at søren klype, her må vi gjøre noe, og nå må vi gjøre noe fort. Da kom pressemeldingen.

Jeg er så heldig at jeg som stortingsvararepresentant i dag skal få lov til å trykke på den knappen som forteller meg at jeg ønsker lokalt selvstyre – jeg ønsker at sånne som meg, som er lokalpolitikere, skal få lov til å være med og bestemme hvordan vi skal ha det i vår kommune. Det er jeg så heldig at jeg får gjort i dag. Jeg synes jammen meg synd på de Senterparti-folkene som er nødt til å trykke på en knapp de absolutt og totalt er imot.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [16:18:44]: Det ble fra talerstolen spurt om hvorfor regjeringens forslag er så håpløst. Vel, grunnen til det er egentlig ganske enkel. De tre partiene som er i regjeringen, er ikke enige når det handler om lokalt selvstyre. Derfor ender vi opp med en debatt som gjelder et kompromissforslag som ingen vet hvor ender.

Det som regjeringen og statsråden presenterer i dag – og absolutt ingen vet hva som kommer tilbake til Stortinget etter høringsrunden, heller ikke statsråden – minner oss først og fremst om en regjering som har panikk. Ikke minst synliggjør det et veldig stort amatørskap. Etter syv års utredning av denne regjeringen vet regjeringen like lite om saken som for syv år siden. Og hva kan grunnen være til det? Grunnen er enkel: Man vil ikke vite, for man vil ikke ha lokal forvaltning. Den saken Stortinget egentlig debatterer, er jo om vi ønsker å ha en lokal forvaltning eller ikke. Her er altså Arbeiderpartiet, Sen-

terpartiet og SV krystallklar: Det er langt bedre å trenere saken og skyve den ut i tid enn å behandle noe som helst på Stortinget.

Hva er det de er så redde for? Jeg er fra Finnmark. Jeg bruker scooteren nær sagt hver gang jeg er hjemme i vinterhalvåret. Hva er det vi gjør som er så forferdelig? Jo, vi pakker scooteren ferdig, med ski og de ulike tingene som ungene må ha. Så drar vi på tur. Da kan vi være fra fem til femten familier som møtes sosialt. Ungene går på ski, renner og herjer. Andre fisker, og man sitter der og har det praktfullt. Men hvis bålplassen er uten le, kan det hende at vi må dra 350 meter utenfor løypa for å få le. Da kan vi alle risikere å få bot, for det er ulovlig. Har det mye med frihet og lokalt demokrati å gjøre? Eller er det slik at tiden er overmoden for å få det på plass?

Presidenten: Det er kanskje fåfengt av presidenten å minne om at vi har en lang kveld foran oss.

Elisabeth Aspaker (H) [16:21:59]: I denne saken blir det bare tydeligere og tydeligere at Senterpartiet og Arbeiderpartiet er totalt overkjørt av en miljøvernminister fra SV.

Det har vært en avslørende debatt. Særlig Senterpartiet og Arbeiderpartiet er ikke til å kjenne igjen. For jammen har scooterpipa fått en annen låt. Jeg sitter med et fylkestingsvedtak fra Troms fylkesting fra desember 2012. Da stemte alle partier, unntatt SV og Rødt, for. Det betyr at også Arbeiderpartiet og Senterpartiet har stilt seg bak et krav om at kommunene må gis mulighet til å opprette scooterløype for nærings- og rekreasjonskjøring gjennom prosesser hjemlet i plan- og bygningsloven. Klarere kan det ikke sies, og man la til: Det må skje snarest, vi har ventet lenge nok. Her er Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjeringskontorene og i Stortinget på klar kollisjonskurs med sine lokalpolitikere i Troms.

Jeg har også lagt merke til at regjeringspartiene og representantene derfra er mer opptatt av å se bakover. Men jeg tror ærlig talt at norske velgere nå er opptatt av å se framover og er interessert i det som skal skje etter valget til høsten.

I snart åtte år er vi blitt lovet at regjeringen skulle legge fram sak med forslag til ny lov om motorferdsel i utmark. Det vi fikk, var en pressemelding med en skisse til lov. De som hadde et håp om at forsikringen fra senterparti- og arbeiderpartifolk om at regjeringen skulle komme med en lov som gjorde kommunene til herrer i eget hus, må jo oppleve det skisserte lovforslaget som et skikkelig slag i ansiktet.

Norge har plass nok. Det kan ikke være plassmangel som er forklaringen på at regjeringen nå legger fram et så restriktivt lovforslag. Vi har areal nok til å kunne lage et løypenett for snøscootere og fortsatt kunne ta vare på dyreliv, naturverdier og samtidig kunne gå på ski og nyte verdens flotteste natur uten å bli sjenert av støy fra snøscootere. Å påstå noe annet er tøv.

Som jeg kjenner våre lokalpolitikere, føler jeg meg veldig trygg på at de vil greie denne balansegangen i denne saken som i andre saker, hvor man skal veie ulike hensyn

opp mot hverandre, men hvor det er om å gjøre å finne gode løsninger som kan imøtekomme flere behov.

Denne loven osrer av dobbeltmoral. Man vil sende scootertrafikken til Sverige og Finland. Man snakker om at man skal utvikle vinterreiselivet, men man nekter mesteparten av Norges vinterkommuner å gjøre noe for det. Jeg må bare konstatere at her er regjeringen mildt sagt på kollisjonskurs med sine egne folk ute i det ganske land, og man er på kollisjonskurs med det å kunne utvikle ny næring.

Heidi Greni (Sp) [16:25:14]: Det er ingen tradisjon for at nye lover vedtas i denne salen ved behandling av Dokument nr. 8-forslag. Det gjelder uansett hvem som til enhver tid sitter i regjering. Slik bør det fortsatt være.

Jeg er veldig opptatt av lokal forvaltning av motorferdsel i utmark. Jeg har lenge ønsket at kommunene skal få mulighet til å opprette rekreasjonsløyper for snøscootere. Derfor er jeg glad for at regjeringen nå har varslet at det kommer en sak til Stortinget som langt på vei imøtekommer dette. Grensekommunene skal få mulighet til å opprette løypene, pluss 40 forsøkskommuner. I alle kommuner i landet vil det bli mulighet for næringskjøring og nye arbeidsplasser knyttet til turisme – scootersafari. Dette er et langt steg i riktig retning.

De to forsøkene i de åtte kommunene har vært vellykket. Når forsøket nå blir videreført og kraftig utvidet, er jeg ikke i tvil om at det vil bli en permanent ordning i alle kommuner.

Jeg har tiltro til lokaldemokratiet. Jeg har til og med slik tiltro til lokaldemokratiet at jeg tror kommunene kan bestemme kommunesammenslåing og kommunegrenser selv. Der er et par partier her i salen som har en lang vei å gå.

Når det gjelder forslaget, er det vist til Røros kommune. Man viser til at Røros etterspør scooterled. I Høyres merknader etterspør de muligheter for scooterled, mulighet for næringskjøring osv. Enten har de handlet mot bedre vitende eller så har de vært veldig dårlig til å velge eksempel. Røros kommune er en forsøkskommune. Røros kommune har mulighet til å opprette scooterløyper. De har et lokaldemokrati som har sagt at de ikke ønsker det. Jeg håper Høyre ikke mener at man skal pålegge kommunene å opprette det. Jeg mener det skal være en mulighet, ikke et pålegg.

Røros kommune har næringskjøring. Alle hoteller på Røros annonserer med snøscootersafari, så i Røros kommune blir det ikke store endringer. Men for de andre grensekommunene i Sør-Trøndelag er dette en kjærkommen endring.

Røros har ikke valgt å utnytte dette potensialet. Det betyr at de har brukt lokaldemokratiet til å si nei. De som ønsker å si ja, vil utnytte det på den måten, og slik må det være. Vi kan ikke pålegge noen å følge dette. Det må være frivillig.

Røros er en grensekommune og vil dermed komme innunder den ordningen. For alle de andre kommunene som måtte ønske det, vil det være mulig å søke om å bli en forsøkskommune. Jeg kommer derfor ikke til å støtte Dokument nr. 8-forslaget i dag.

Lars Peder Brekk (Sp) [16:28:42]: Jeg bestemte meg for å vente lenge med å ta ordet i denne debatten, for jeg skulle i alle fall høre hva visepresidenten, nei, unnskyld, representanten Øyvind Korsberg, sa. Vi er jo litt vant med at tomme tønner ramler mest i enkelte diskusjoner.

Det er riktig, som alle har sagt her, at Senterpartiet vil gå imot de foreslåtte lovendringene som har kommet i Dokument 8-forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet. Vi har ingen tradisjon for å vedta lover gjennom å diskutere den slags forslag i Stortinget.

Vi har lagt vekt på å legge fram forslag som kommer fra regjeringen i henhold til ordinære lovprosesser. Det har også saksordfører Strøm redegjort for. Jeg kan gjenta det på nytt: Alle grensekommunene blir med i denne ordningen for grensekommunene, som er en varig ordning. Alle landets kommuner ellers kan søke om utvidet næringskjøring – en løyveordning koblet til reiselivet. Jeg behøver ikke å gå nærmere inn på det. De 40 kommunene som skal ha en prøveordning, vil ha mulighet til å søke om dette innenfor det distriktpolitiske området. Det vil også innebære at mange kommuner vil få en utvidet mulighet til det jeg kaller rekreasjonskjøring. Det har vært viktig for oss – lokalt selvstyre i den sammenheng er viktig for oss.

Så har jeg lyst til å spørre, siden det er veldig mange her som svinger seg til de store høyder i beskrivelsen av de forslagene som foreligger – og ikke minst når det gjelder det som har blitt signalisert fra regjeringen: Hva er det egentlig Høyre og Fremskrittspartiet snakker om når de ønsker å ta vare på naturen og ønsker å kjøre scooter? De har i sine forslag foreslått barmarkskjøring. I Dokument 8-forslaget fra Høyre foreslår man barmarkskjøring og kjøring på snødekt område. Det har aldri Senterpartiet vært inne på i sin diskusjon rundt snøscooterkjøring. Det er en stor utvidelse og en alvorlig trussel hvis det skal bli en åpning for det, slik jeg ser det. Hva mener disse partiene med lokalt selvstyre når representanten Lødemel sier «innanfor strenge nasjonale retningslinjer»? Her er det flere som trenger å rydde opp litt i begrepsbruken og argumentasjonen i saken.

La meg til slutt si om Tollvesenet – og jeg har også hørt at politiet har uttalt seg, i alle fall i Trøndelag: Tollvesenet og politiet er nødt til å forholde seg til de lover og regler som Norge har. Jeg har gått mange ganger på ski over grensen til Sverige. Jeg har vært i Sverige og handlet – det vet dere også – for jeg har i mange år vært på hyttetur i Sverige. Men det har aldri hendt at Tollvesenet har kommet etter meg der – og jeg kunne jo selvsagt hatt et eller annet i sekken (presidenten klubber).

Presidenten: Presidenten vil minne om taletiden. Denne kvelden blir lang nok, selv om man holder taletiden.

Representanten Lars Egeland har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Lars Egeland (SV) [16:32:15]: Representanten Asaker tar kraftige ord i bruk når hun sier at dette forslag osrer av dobbeltmoral – og det er åpning for løyper til Sverige hun mener. Høyre mener altså at det ville vært bedre uten en sann åpning, det overrasker meg.

Til lokal styring: Det er klart at det er en balanse mellom lokal og nasjonal politikk. Mange av oss er bekymret for at det vil føre til en veldig sterk økning i snøscootertrafikken om vi lar alle kommunene få styre dette selv. Jeg ser heller ikke gevinsten ved at Hægebostad kommune skal få retten til å styre dette, når de ikke sjøl vil ha slike løyper.

Så gjør representanten Korsberg det til et personlig prosjekt å sørge for at det skjer noe på dette området. Da har jeg lyst til å si: Det kan gjerne være et personlig prosjekt for meg – og også for miljøvernministeren, tror jeg – å understreke at dette er ny politikk, dette er ikke trenering, det kommer et forslag om ny politikk på høring.

Olov Grøtting (Sp) [16:33:24]: Mange har etterlyst hvor Senterpartiet er i denne debatten. Vi er her, men må ikke nødvendigvis være først i debatten.

Så har jeg også registrert at det er annen gruppe som er litt underrepresentert i et likestillingsperspektiv. Jeg tror det er 20 pst. kvinner i salen, men det er langt færre enn det som har hatt ordet.

Senterpartiet har lovet en liberalisering av lov om motorferdsel i utmark. En liberalisering blir det, om enn ikke for alle kommuner i første omgang, som mange av oss ønsker. Denne liberaliseringen handler ikke om snøscooterkjøring overalt. Den handler om at kommunene selv skal få lov til å bestemme om de vil tillate rekreasjonskjøring med snøscooter.

I Hedmark, der jeg kommer fra, er det slett ikke alle kommuner som ønsker å tillate snøscooterkjøring, men noen vil. Vi har, etter mye diskusjon regjeringspartiene imellom, funnet fram til en omforent løsning. Det kompromisset innebærer at vi vil gi 40 kommuner muligheten til å ha en prøveordning, som mange har sagt her før, men i tillegg – og det er det slett ikke mange som har sagt – skal alle grensekommunene få muligheten til å anlegge snøscooterløyper.

Så er det snakk om dobbeltmoral – om vi skal sende snøscooterkjørere til Sverige. Selvsagt skal de ha en løype i sin egen kommune som de kobler sammen med løyper i Sverige. Da regner jeg faktisk med at det ikke blir enveiskjøring på grensen.

Så snakket representanten Brekk om at det er den som lager lover og regler, som skal bestemme om det skal være lov til å krysse grensen eller ikke. Det må nok Tollvesenet forholde seg til.

I tillegg til dette skal også reiselivsnæringen i Norge – i alle kommuner – få lov til å legge opp løyper for snøscootersafari dersom kommunen tillater det. Det er derfor en god ordning, som kommunene selv vil ha ansvaret for, som kommer. Men det er riktig som det er blitt sagt: Det er ikke den vi diskuterer her i dag.

Jeg har lyst til å nevne én ting til: Det er helt feil – og det er blitt sagt av flere av representantene – at Hallingdal ikke er med i distriktsvirkemiddelområdet. Visst er de det, men de er ikke i sone 4 eller 5. Det forundrer meg at representantene fra Hallingdal ikke vet det.

Jeg ser fram til å få denne ordningen på plass. Det blir en god ordning for Distrikts-Norge, men det er – ganske riktig – ikke denne ordningen vi diskuterer her i dag. Det

er grunnen til at jeg stemmer nei (presidenten klubber) til dette dokumentforslaget.

Tord Lien (FrP) [16:36:39]: Representantene fra Senterpartiet og Trøndelag, Greni og Brekk, sa at de kunne ikke stemme for dette, fordi dette er et Dokument 8-forslag. Men jeg fikk en følelse av déjà vu da jeg hørte det, for det samme hørte jeg i 2005, i 2006, i 2007, i 2008, i 2009, i 2010, i 2011, i 2012 – og jeg har også fått høre det nå, i 2013. Det er noen som prøver å få til noe, og så er det noen som synes det er vondt og vanskelig å stemme for et Dokument 8-forslag, men man leverer ikke noe som helst til Stortinget, i tråd med valgløftene. Så jeg er glad for at representantene fra Senterpartiet sier at de er glade. Det skal jeg sørge for å videreformidle til velgerne i Trøndelag, at representanten Greni er glad for det som nå kommer – at det ikke blir noen endring i lov om motorferdsel.

Så snakket representantene Arnesen og Strøm om opplegget som regjeringen har lagt på bordet. Hvilket bord ligger dette opplegget på? Det er mulig at betjentene ikke har gjort jobben sin, men det ligger i hvert fall ikke noe opplegg på plassen min i salen. Hvis det er sånn at vi i Stortinget har begynt å behandle pressemeldinger, vil det være en ny tradisjon som jeg håper presidentskapet rydder opp i.

Det vi vet kommer, er som sagt rekreasjonskjøring i næring. Det synes jeg er en morsom betegnelse. Det betyr, akkurat som det gjorde den første gangen jeg hadde ordet, at man kan reise opp i fjellet og leie scooter av en grunneier lokalt, og så kjøre rekreasjonsløyper – kanskje, vi får se når dette kommer. Men det betyr også at det scooterfolket som bor i dalene i Trøndelag og i resten av landet, ikke kan sette seg på scooteren og kjøre en tur på fjellet, noe som Senterpartiet har lovet at det skal bli åpning for. Representantene Brekk og Greni har lovet at det skal bli åpning for det. I grensekommunene får man kanskje lov til å kjøre scooter en gang i blant, og så skal det være 32 kommuner til. Det er faktisk 19 scooterfylker i dette landet. Da blir det en-to forsøkskommuner i hvert fylke. Da ønsker jeg representantene Brekk og Greni lykke til med å forklare de førtitalls kommunene i Trøndelag som ikke får være med i ordningen, om dette er å følge opp valgløftene.

En lokal forvaltning og en endring av motorferdselloven har Senterpartiet lovet – det er ikke det som blir levert i dag.

Så til miljøvernministeren: Man har holdt på med dette forsøket i tolv år – i tolv år! Det er få ting som er forsket på og undersøkt så mye som dette. Hva er det vi ikke vet i dag, som vi skal få vite ved å holde på i seks-åtte år til?

Robert Eriksson (FrP) [16:39:52]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å ta ordet, men når en sitter her i salen og hører på denne debatten, minner det meg litt om det gamle NRK-programmet «Du skal høre mye».

Jeg registrerer at representanten Greni fra Senterpartiet sier at hun er så voldsomt opptatt av lokaldemokratiet, og at hun derfor velger å stemme imot at lokaldemokratiet skal få forvaltningsrett over scootertraseer. For meg blir det veldig inkonsekvent. Den samme representanten sier også at hun føler seg temmelig sikker på at når forsøket er

ferdig, blir det en permanent ordning. Jeg vil gjerne at de rød-grønne partiene går opp på talerstolen i dag og bekrefter at det er tilfellet, at alle kommunene da får selvråderett og får bestemme dette selv i fremtiden. Selvfølgelig er det ikke det som ligger inne i det man kaller et kompromiss, som ingen har sett. Dette er et tydelig bevis på at det er stor uenighet i regjeringspartiene. Man forsøker å trenere saken videre for ikke å ta stilling – det er det som er sakens kjerne. Og det er Senterpartiet som har tapt, og ikke klarer å stå for den retorikken man er for.

Jeg må også si at jeg blir litt skuffet – og jeg lurer på om jeg har misoppfattet – men det kan godt være at man har ordlagt seg litt feil, for jeg noterte at det ble sagt at det er ingen tradisjon å diskutere lovforslag her. Unnskyld meg, men er ikke dette den lovgivende forsamling? Er det ikke nettopp denne salen som vedtar lovene i det norske samfunn? Det er vel ingen sal som diskuterer mer lovforslag enn Stortinget. Og at vi heller ikke skal gjøre det når det gjelder motorferdsel i utmark, blir for meg helt ubegripelig.

Det er 14 år siden jeg første gang fremmet et representantforslag om å la kommunene få lov til å få forvaltningsretten over scooter. 14 år har gått, og – uten å gjenta representanten Liens holdninger og argumentasjon i denne salen – argumentasjonen har vært den samme. Da blir mitt spørsmål, eller min konklusjon, ganske enkelt: Når vi har ventet i 14 år, og når det bare er ett eneste ord i § 3 i lov om motorferdsel i utmark og vassdrag som trenger å endres eller fjernes for å ha dette på plass – hvorfor kan ikke Senterpartiet støtte forslaget? Det handler ikke om barmarkskjøring. Hvorfor kan ikke Senterpartiet støtte forslaget? Hvis Senterpartiet skal liberalisere lov om motorferdsel i utmark og vassdrag, og man ikke kan fjerne bare ett ord, ordet «denne» – ja, hvordan skal man da liberalisere den loven? Kan Senterpartiet forklare meg det? Senterpartiet kaster rett og slett blå i øynene på distriktene og har ikke tiltro til lokaldemokratiet i distriktene.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [16:43:10]: Som flere har sagt: Denne debatten dreier seg om to representantforslag. Dei raud-grøne partia kjem til å stemme imot dei. Men mykje av debatten har dreidd seg om rammene for eit forslag som regjeringa har varsla at vi vil sende på høyring. Rammene har flere gått igjennom her. Vi vil sende forslaget på høyring – som ein skal gjere med eit sånt forslag i demokratiet – og kunne kome tilbake til ytterlegare detaljar og diskusjonar om det. Det vil heilt sikkert verte anledning til å diskutere det ytterlegare her i salen etter kvart.

Eg fekk flere spørsmål under debatten – først frå representanten Harberg: Han spør om eit etablert løypenett i Sverige, og om det ville vore ok med scooterkjøring i etablerte løypenett i Noreg. Svaret er ja. Der det vert etablert løyper, trur eg dei kjem til å verte brukte, slik som i Nord-Troms og Finnmark i Noreg. Og eg synest det er naturleg at løypenetta i Sverige og Finland, f.eks., vert brukte.

Han spør om forsøksordninga viser vilje til noko meir. Til det trur eg eg vil svare at det vi legg fram no, viser vilje til det vi legg fram no. Så vil det heilt sikkert, både i denne salen og elles i samfunnet, vere ulike syn

på desse politikkområda som vi er godt kjende med over tid.

Utveljinga av kommunane opplever eg det har vore svart på ganske mange gonger her oppe. Når det gjeld ordninga for dei 40 kommunane, skal ho vere søknadsbasert.

Representanten Lien spurde om kunnskap: Kva er det vi ikkje veit? Vi veit ein del, og derfor gjer vi nå ein del endringar. Men eg trur det er nyttig å følge opp dei endringane vi gjer, med å etablere meir kunnskap. Det er veldig sjeldan sånn at meir kunnskap viser seg å vere farleg i ettertid.

Heilt til slutt har eg lyst til å seie at eg ikkje har like lang erfaring frå stortingssalen som mange andre her, men eg trur at dette er den av dei debattane eg har vore med i sjølv, som har hatt den kanskje hardaste ordbruken på mange måtar. Det har vore på litt ulike vis, men særleg har det vore brukt veldig harde ord frå Høgre og Framstegspartiet mot Senterpartiet. Det har eg lyst til å seie to ord om, fordi det går i alle fall an å sjå det på ein litt annan måte òg: Fleire parti i Noreg har over noko tid vore tilhengjarar av å gjere noko med motorferdsleregelverket – rollene har skifta litt, men det er berre eitt parti som dei siste ti åra har lukkast med å gjere substansielle endringar i det, og det er Senterpartiet. Eg trur at mange i Bygde-Noreg og dei som er einige med partiet i sak, vil merke seg det, og eg trur at grunnen til at dei vil merke seg det, er det langvarige engasjementet partiet har lagt ned, og prioriteringa av det området. Eg synest dette høyrer med i det biletet som har vore presentert her i salen.

Per Roar Bredvold (FrP) [16:46:21]: Dette blir antakeligvis mitt siste innlegg når det gjelder snøscooter, etter 16 år på Stortinget. I motsetning til enkelte partier har Fremskrittspartiet stått for det samme i alle de 16 årene. Vi har snakket om snøscooter, om å liberalisere motorferdselloven og om å gi det enkelte kommunestyre eller den enkelte kommune myndighet til selv å bestemme. I motsetning til representanten Brekk, som praterte om at tomme tønner ramler mest, skifter i hvert fall ikke Fremskrittspartiet mening fra vi er på Løvebakken til vi kommer på talerstolen. Det synes jeg enkelte skal ta til seg.

Jeg registrerer også at alle i regjeringspartiene er fornøyd. SV er fornøyd, og det skjønner jeg. Arbeiderpartiet er fornøyd, og det kan jeg også godt skjønne. Men at Senterpartiet er fornøyd, kan jeg fortsatt ikke skjønne, selv om det har vært noen representanter fra Senterpartiet på talerstolen. Og jeg kan i hvert fall ikke skjønne at representanten fra Senterpartiet i Hedmark er fornøyd, når man ser på hvordan en snøscooterlov eller motorferdsellov kunne gitt nye, trygge arbeidsplasser og gjort livet interessant på mange måter for dem som lever i Hedmark. Det samme gjelder for mange, mange andre kommuner også.

Jeg har mange kamerater som reiser til Sverige for å kjøre snøscooter. Grunnen til at de gjør det og ikke kjører i Hedmark, f.eks., er jo at det ikke er lov. De reiser til Sverige i weekender med familie og venner, kjøper snøscooter i Sverige, kjøper bensin og olje, overnatter der på hotell eller hytter eller leier seg et hus eller kjøper et lite torp eller småbruk, og de er der hele helgen og legger igjen mye pen-

ger. Grunnen til at de gjør det, er at det å ha en snøscooter i kontrollerte former og kjøre på godkjente leder gir dem livskvalitet. Den livskvaliteten kunne de like gjerne hatt hjemme i sitt eget fylke, men det får de altså ikke lov til.

Regjeringspartiene vil ikke gi den enkelte kommune mulighet til å gi innbyggerne det de etterspør. Det er helt greit hvis det er et kommunestyre som sier nei, og som ikke vil ha denne typen motorferdsel og ikke tillater snøscooter – da er det helt greit. Men Fremskrittspartiet ønsker å støtte de kommuner og kommunestyrerepresentanter som ønsker å gi sine innbyggere den muligheten.

Jeg tror at hvis dette hadde gått igjennom, hadde livskvaliteten, næringsgrunnlaget etc. vært mye bedre.

Jeg kan også love at den som kommer etter meg på Stortinget, vil fortsette å jobbe for at det å kjøre snøscooter skal det være opp til den enkelte kommune å si ja eller nei til.

Henning Skumsvoll (FrP) [16:49:25]: Representantforslaget om endring i § 3 lov om motorferdsel i utmark, lokal forvaltning av snøscooter i traseer, er datert 24. oktober. Det måtte gå nesten fem måneder før man kunne få en pressemelding som skisserte et opplegg for hvordan den sittende regjering skulle løse problemet, i stedet for å diskutere det forslaget som ligger på bordet i dag. Det er klart at det bare er én grunn til at det tok fem måneder: å få det utsatt lengst mulig. Dette må takelegges nå i valgkampåret. Det er en elendig sak, spesielt for Senterpartiet, men også for i hvert fall Arbeiderpartiet. Bypartiet SV er det vel kanskje ikke så viktig for, men det er en ren trenering som er gjort.

Det er sagt mye om hvor glimrende denne løsningen skal bli for kommunene som grenser til Sverige. Politikerne i de kommunene er gitt en slags ekstra vurderingsevne som resten av Kommune-Norge ikke har. Det er ikke fornuft i dette, det er jo helt tydelig. Alle må se gjennom tåken at dette kun er for å dra ut tiden.

Brekk ønsker ikke å diskutere lovforslag i denne sal. Som Robert Eriksson sa, det er vi i denne salen som gir lover, så vi må også diskutere dem. Lars Egeland ønsker ikke å gi makt til politikerne på kommunenivå. Det forstår jeg, det er det SV står for.

Til slutt: Statsråd Solhjell sier at mer kunnskap ikke er farlig. Nei da, det er klart det er ikke farlig, men man kan holde på til dommedag med å finne og innhente kunnskap uten at man klarer å ta et standpunkt. Det er jo egentlig det som skjer. At man kan gi kommunepolitikerne tillatelse til å gi byggetillatelse for de mest kompliserte bygg, men ikke gi de samme politikerne rett til å tillate rekreasjonskjøring på snø er vanskelig å forstå.

Dag Terje Andersen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Lars Peder Brekk (Sp) [16:52:26]: Det er litt risikabelt å dra ut møtet slik vi har gjort i denne debatten, men samtidig er det viktig å få svare på harde ord og på den diskusjonen som har kommet opp. Jeg skal ta et par poeng til, som jeg ikke fikk tid til å ta i det første innlegget mitt. Det som er viktig å understreke her, er at vi ikke har noen

tradisjon – det var det jeg prøvde å si, jeg var kanskje ikke klar nok i mitt første innlegg – for å ta lovforslag på sparket etter et Dokument 8-forslag i denne sal. Det er det som er utgangspunktet vårt, som også flere av våre representanter har understreket. Det er ett poeng. Selvsagt er det slik at det er Stortinget som vedtar og diskuterer lover – det skulle bare mangle. Det er det vi tar sikte på når regjeringen skal legge fram forslag til endringer i motorferdselslovverket så snart som mulig, som skissert i det som har kommet fra regjeringen og regjeringspartienes side.

Det andre poenget jeg har lyst til å understreke enda mer, er at når vi nå snakker om motorferdsel i utmark, er det en balansegang, som mange har sagt, mellom det å tillate bruk av motorisert kjøretøy – scooter, firehjuling eller hva vi nå kaller det – og det å ivareta natur og dyreliv. Denne balansegangen sier alle sammen at de ønsker å ivareta. Det partiet som på sett og vis er mest uklart når det gjelder akkurat det, er Høyre, som har kommet med et Dokument 8-forslag om å tillate barmarkskjøring. Man har kommet med et forslag som går mye lenger enn det de andre partiene har lagt opp til på det området. Det er i etterkant støttet av Fremskrittspartiet og er da et mindretallsforslag, selvsagt. Det er det som er tilfellet. Det er Høyre, med støtte fra Fremskrittspartiet, som går inn for å utvide dette. Samtidig sier de at en skal ivareta natur, dyreliv, støy osv. Det er et eller annet her jeg synes en skal merke seg i argumentasjonen. Spesielt skal en merke seg det når en vet hva Erna Solberg sa i 2002 på et spørsmål fra Torbjørn Andersen i Fremskrittspartiet. Vi har blitt beskyldt for dobbeltmoral fra denne talerstol nå, men hun sa da:

«I Sem-erklæringen slår Regjeringen fast at hovedprinsippet om forbud mot motorferdsel i utmark skal opprettholdes (...) I dette ligger det at Regjeringen generelt er skeptisk til å liberalisere motorferdselregimet.»

Det har skjedd store endringer hos enkelte partier, og vi må jammen meg diskutere grunnlaget for de endringene når vi hører diskusjonen i dag.

Presidenten: Representanten Tord Lien har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tord Lien (FrP) [16:55:37]: Representanten Brekk snakker om å «merke seg». Vi skal merke oss at vi skal ivareta floraen, friluftslivet og støyen. Det har forsøksprosjektene med lokal forvaltning av motorferdsel vist at går an. Jeg håper at både folk i denne salen og velgerne der ute merker seg at representanten Brekk har større tillit til at friluftsliv, flora og støyproblematikk best ivaretas av Bård Vegar Solhjell fra Oslo enn av lokalpolitikere i Nord-Trøndelag og i resten av landet. Det synes jeg er et oppsiktsvekkende standpunkt, men jeg har merket meg det.

Olov Grøtting (Sp) [16:56:41]: Denne debatten blir lang nok, så jeg skal være kort. Vi skal ikke gjøre det til en lokal debatt, men jeg ble utfordret av Fremskrittspartiets representant fra Hedmark på hvordan jeg kunne være fornøyd med forslaget regjeringen vil legge fram. Hed-

mark har 23 kommuner. Det er åtte grensekommuner som gjennom forslaget får mulighet til scooterkjøring. De fleste andre kommunene kan søke om rekreasjonskjøring. Alle 23 kommunene kan søke om næringskjøring. Derfor vil vi gjennom det kommende forslaget legge til rette for næringsutvikling i Hedmark, og derfor kan jeg stemme mot dette Dokument 8-forslaget med god samvittighet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [16:57:43]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra representantene Siri A. Meling, Henning Skumsvoll, Kjell Ingolf Ropstad og Borghild Tenden om brukerrepresentasjon i Statnetts organer, en nasjonal plan for kraftlinjer og kostnadsfordeling i sentralnettet (Innst. 237 S (2012–2013), jf. Dokument 8:17 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talarlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Bendiks H. Arnesen (A) [16:58:51] (ordfører for saken): Stortinget skal nå behandle et forslag som tar for seg å opprettholde Statnetts brukerråd, spørsmålet om utarbeidelse av en nasjonal plan for kraftlinjer og kostnader i sentralnettet. Forslagene støttes av et flertall i komiteen, og jeg vil opplyse om at Stortingets flertall – de tre regjeringspartiene – for tiden er i mindretall i komiteen.

Flertallet har konkludert med at Statnetts brukerråd og brukernes representasjon i Statnett SFs styre skal opprettholdes. Flertallet ber også regjeringen sørge for at det utarbeides en nasjonal plan for kraftlinjer, som oppdateres og fremmes for behandling i Stortinget en gang hver stortingsperiode. Flertallet går også inn for at regjeringen i løpet av vårsesjonen 2013 legger fram en sak om fordeling av kostnadene i sentralnettet mellom produsenter og forbrukere. Jeg går ut fra at flertallet i komiteen selv vil redegjøre mer i detalj for sitt syn.

Jeg vil gjøre oppmerksom på at Stortinget så sent som i forbindelse med behandlingen av gjeldende statsbudsjett vedtok at ordningen med et eget råd av sentralnettbrukere skulle opphøre.

I budsjettokumentet for 2013 ble det bemerket at det i lys av Statnetts store utbyggingsoppgaver de neste årene er viktig å sikre foretakets nøytralitet. Det er viktig å stå fast ved denne endringen, fordi dette må ses i sammenheng

med de store endringene i kraftforsyningen som skjedde ved omorganiseringen av Statkraft.

Brukernes innflytelse i foretaket bør i framtiden organiseres på en måte som i større grad samsvarer med ordinær selskapsorganisering.

Når det gjelder behovet for en nasjonal plan for kraftlinjer, deler ikke regjeringspartiene dette synet.

En samlet komité er enig om at det er Statnett og de større regionale nettselskapene som er ansvarlig for bygging og drift av det sentrale strømmettet, og at energimyndighetene har en rekke tiltak og virkemidler som påvirker investeringene. Komiteen viser til at det er innført krav om ekstern kvalitetssikring av store linjeprosjekter, og at dette styrker energimyndighetenes styring med konseptvalget og den faglige kvaliteten på beslutningsgrunnlaget.

Fra regjeringspartienes side oppfatter vi denne prosessen som betryggende og at den tilrettelegger godt for nødvendige nettinvesteringer. Dette er også det beste grunnlaget for å sikre en trygg strømforsyning for hele landet. Jeg synes ikke det er vanskelig å forstå industriens bekymring for hva dette vil bety av kostnader for dem. Samtidig vet jeg at vi har en regjering som er opptatt av at industrien skal overleve, og at det skal skapes langsiktighet for bedriftene. Dette er godt dokumentert gjennom de grep som hittil er tatt for industrien. Derfor følger jeg meg trygg på at dette vil bli resultatet også i denne saken.

Jeg kommer selv fra en landsdel som sårt trenger et nett som er langt mer tidsmessig enn i dag, og som kan skape trygghet for den strømforsyningen som er så avgjørende for både bosetting og næringsliv.

Statsråden har i brev til komiteen på en meget god måte også redegjort for kostnadsfordelingen i sentralnettet, og en samlet komité deler regjeringens syn på at kostnadene for det maskede sentralnettet fortsatt skal fordeles på alle kundene.

Regjeringspartiene deler også statsrådets syn på at Statnett som systemansvarlig har den beste forutsetningen for å se utviklingen av utenlandsforbindelser opp mot det norske kraftsystemet som helhet. Regjeringspartiene kan derfor ikke se at det er nødvendig å fremme en egen sak for Stortinget om fordeling av kostnadene i sentralnettet.

Jeg tar da opp det foreliggende forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Øyvind Korsberg hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Da har representanten Bendiks H. Arnesen tatt det forslaget han refererte til.

Henning Skumsvoll (FrP) [17:04:11]: Representantforslaget 8:17 S for 2012–2013 om brukerrepresentasjon i Statnetts organer; en nasjonal plan for kraftlinjer og kostnadsfordeling i sentralnettet, er nært knyttet opp til representantforslaget 8:18 S for 2012–2013 om en fremtidsrettet nettstruktur. Komiteen har likevel ønsket og valgt å behandle disse forslagene separat.

Helt siden i begynnelsen av 1990-årene har det vært investert lite i det sentrale overføringsnettet. Det har derimot

vært drevet med nødvendig effektivisering, og det er i dag et stort behov for å øke kapasiteten og bygge om deler av strømmettet. Det er nødvendig å bygge ut strømmettet av flere grunner. Viktigst er det å skaffe bedre sikkerhet for strømleveranser til deler av landet som i dag har et svakt sentralnett.

Fornybar energi har blitt gitt en skikkelig pådriver av ordningen med grønne sertifikater sammen med Sverige. Det skaper behov for nye kraftlinjer for å få strømmen fram til forbruker. Planene om elektrifisering av sokkelen er også med på å skape etterspørsel etter nye kraftlinjer. Sentralnettet er en nasjonal infrastruktur som kommer hele landet til gode. Det er i de fleste interesser å opprettholde og utvikle denne infrastrukturen. Kostnadene fordeles på alle kundene i sentralnettet.

Nytt forbruk eller ny produksjon tilknyttes ofte sentralnettet via radialer. Nyten av radialene kan som regel føres tilbake til få brukere. Fremskrittspartiet mener staten bør vurdere om det er økonomisk riktig at et lite antall dekker alle kostnadene for disse radialene. Anleggsbidrag og tariffbestemmelsene kan bli for store økonomisk. Fremskrittspartiet mener at det bør vurderes om ikke storsamfunnet også vil dra stor nytte av radialene og derved ta en del av kostnadene.

Statnett har meget store utbyggingsplaner det neste tiåret. Siste reviderte sentralnettverksplaner har en kostnadsramme på 50–70 mrd. kr. Bare disse investeringene kan medføre en dobling av nåværende nettariff for alle brukerne av nettet. I tillegg kommer investeringer til regional- og distribusjonsnettet, som er anslått til å ligge i størrelsesorden 40–50 mrd. kr.

Kraftnettet er et monopol, og dagens ordning er at alle kostnader dekkes av konsumentene. Fremskrittspartiet er av den oppfatning at en del av kostnadene bør kunne dekkes av fellesskapet over skatteseddelen. Gjøres det på denne måten, vil det være med på å få i gang mer industrireising i distriktene. I dag er dette vanskelig bl.a. på grunn av dyre kraft- og nettutgifter.

De største brukerne av sentralnettet har hittil vært representert i Statnetts styre. Denne ordningen ble avvirket etter vedtak i statsbudsjettet. Dette gjorde Statnetts organer mindre synlige, og de største aktørene i dette markedet mener at deres syn er så viktig at ordningen med brukerråd ikke burde vært avvirket.

Forslagsstillerne av representantforslaget er av den klare oppfatning at ordningen med Statnetts brukerråd og brukerrepresentasjon i Statnetts styre burde videreføres. Forslagsstillerne mener at det ville være naturlig om Stortinget fikk behandle de planlagte investeringer i sentralnettet. En slik behandling ville være på linje med Stortingets behandling av petroleumssektoren og investeringer i samferdsel.

Forslagsstillerne mener det er et tankekors at det planlegges milliardinvesteringer i sentralnettet uten at Stortinget behandler saken. Det som er ønskelig, er at planer for sentralnettet blir gjenstand for Stortingets behandling i hver stortingsperiode. Forslagsstillerne mener at de store kostnadene til sentralnettet burde være gjenstand for en nøyere gjennomgang av Stortinget. Mye av kostnadene er

i forbindelse med utenlandskabler. Inntektene fra disse kablene vil i stor grad komme strømprodusentene til gode. Stortinget burde derfor vurdere nettariffen. Fremskrittspartiet mener at en del av disse utgiftene kunne dekkes av staten. Dette ville være på samme måte som at staten dekker direkte en del av kostnadene til annen infrastruktur uten at brukerne fullt ut dekker utgiftene.

Til slutt vil jeg anbefale komiteens innstilling, som Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti står bak.

Siri A. Meling (H) [17:09:20]: Statnett har store investeringsplaner for sentralnettet i den kommende tiårsperioden, og i den reviderte nettutviklingsplanen som ble presentert i juli 2012, anslås investeringsbehovet å være i størrelsesorden 50–70 mrd. kr.

Det er stor politisk enighet om behovet for investeringene – både for å fjerne flaskehalsen i nettet, for å kunne ta imot økte mengder fornybar energi i tråd med målsettingene med elsertifikatmarkedet og EUs fornybardirektiv, og med tanke på forsyningssikkerhet og å sikre beredskap til et samfunn som i stadig økende grad blir elektrifisert, og hvor vi gjør oss avhengig av strøm til vitale samfunnsfunksjoner.

Store investeringer betyr også endringer i nettariffene. Statnett er en monopolist, og det er brukerne av nettet – dvs. husholdningene, næringsliv, industri og kraftprodusentene – som betaler etter en nærmere angitt fordelingsnøkkel.

Høyre mener det ville være naturlig å diskutere kostnadsfordelingen for sentralnettet i lys av de store investeringene vi har foran oss. Vi har etterlyst denne vurderingen i flere sammenhenger, bl.a. da Stortinget i fjor behandlet nettmeldingen «Vi bygger Norge – om utbygging av strømmettet». Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har ikke ønsket å ta denne debatten og vurderingen – dette på tross av signaler og frykt for konsekvensene av en to- til tredobling av tariffene for industrien. Her snakker vi om store summer – flere titalls millioner i økte kostnader.

Industrien krever at sentralnettariffen må ta hensyn til industriens konkurransesituasjon. Mange aktører har en ganske marginal lønnsomhet for tiden. Dessverre fikk 250 ansatte ved Södra Cell på Tofte en tung beskjed i går – uten at jeg skal knytte dette direkte opp mot kommende endringer i sentralnettariffen, men brukt som et eksempel på at mange industribedrifter er i en ganske krevende situasjon. Kraftprodusentene på sin side frykter også en økning av tariffene, og de påpeker at økte kostnader kan medføre en redusert investeringsvilje i Norge under elsertifikatmarkedet.

Hvis dette er riktig, risikerer vi at norske forbrukere vil subsidiere investeringer i fornybar energi i Sverige, siden Norge uansett skal finansiere halvparten av de 26,4 TWh ny fornybar produksjon elsertifikatmarkedet skal stimulere fram i Norge og Sverige.

I dette bildet velger altså regjeringen å videreføre dagens nettkostnadsfordeling. Statnett arbeider i disse dager med en revidert tariffstrategi for sentralnettet for perioden 2014–2018. Dette er i beste fall en undervurdering av kon-

sekvensene av de store nettinvesteringene i årene fremover, og i verste fall en diskusjon regjeringen og de rød-grønne partiene ikke tør ta.

En monopolist som Statnett, er avhengig av tillit hos både myndigheter, politikere og kunder – dvs. husholdninger, industri og øvrig næringsliv. Det betyr at Statnett må tilstrebe en størst mulig grad av åpenhet og god dialog rundt sine prioriteringer og aktiviteter. Videre må Statnett kunne levere prosjekter innenfor tids- og kostnadsrammer som viser kontroll i alle ledd. Innsyn og åpenhet vil også for Statnett kunne være en kvalitetssikring.

Høyre mener regjeringen tok en feil beslutning ved å legge ned Statnetts brukerråd og brukernes representasjon i Statnetts styre. Vi trenger mer, ikke mindre åpenhet og mulighet for innsyn i en periode med så store investeringer.

Dette representantforslaget som vi har fremmet sammen med Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, omhandler også et ønske om at Stortinget – i alle fall én gang i løpet av en stortingsperiode – får seg fremlagt en plan for sentralnettinvesteringene fremover. Utbygging av kraftlinjer kan være kontroversielt, og det kan være en fordel med en mer direkte politisk forankring i tillegg til det faktum at vi på nettinfrastruktur bruker store beløp uten at Stortinget involveres – i motsetning til på en del andre områder, som eksempelvis samferdsel.

Vi går mot en situasjon med kraftoverskudd i Norge. Det er viktig å styrke utvekslingskapasiteten mot utlandet – for å øke forsyningssikkerheten i Norge, øke verdiskapingen og bidra til at våre naboland når sine klimamål ved å kunne levere balansekraft til kontinentet.

Høyre mener vi må øke ambisjonene på dette området i form av økt kapasitet, slippe alle gode krefter til i byggingen av disse forbindelsene og signalisere en aktiv holdning til samarbeid med våre naboland.

Lars Egeland (SV) [17:14:16]: Utbygginga av ny fornybar energi, befolkningsvekst og befolkningsendring, utviklinga av ny kraftkrevende industri, elektrifisering av installasjoner på sokkelen – altså den store overgangen fra fossil energi til rein kraft – gjør at vi står overfor svære oppgaver i å fornye og bygge ut elnettet i årene som kommer. Det gjelder sentralnettet, det gjelder regionalnettet og det gjelder nye utenlandsforbindelser, for å bidra til forsyningssikkerhet og større evne til kraftutveksling for å styrke bruken av uregulerbar fornybar kraft fra vind og sol.

Det vil være utfordrende med hensyn til både planlegging og gjennomføring og hensyntaken til natur og biomangfold. Ikke minst vil det koste mye penger, og nettarifene vil øke.

For å sikre kraftkrevende industri har regjeringa fått på plass en CO₂-kompensasjonsordning, som industrien har ønsket. Statnetts prisstrategi for årene 2014–2018 legger opp til at industri med lang brukstid og høyt maksuttak fortsatt skal betale lavere nettariffer enn øvrig forbruk. Regjeringa vurderer også endringer i lovverket med sikte på ytterligere å styrke industriens tilgang til kraft, som vi mener er viktig.

SV mener også at det er riktig å åpne for anleggsbidrag for radialene, som komiteen er enig i. Det er rik-

tig at de som utløser et behov for nettutbygging, må bidra ekstra.

Det er noen punkter der det er uenighet mellom den rød-grønne fraksjonen og høyrefraksjonen. Det gjelder selvfølgelig krav om mer utredning, som opposisjonen pleier å stille krav om. Deretter er det spørsmål om Statnetts brukerråd, som høyrefraksjonen vil ha gjenopprettet. Det er egentlig litt overraskende at høyrefraksjonen står for det, fordi det innebærer et brudd med det som er vanlig forretningsmessig organisering. På den annen side er det viktig at brukerne blir hørt, og det er viktig også å erkjenne at brukerne faktisk ikke har felles interesser. Jeg har derfor tro på det brukerforumet som Statnett nå har opprettet, samtidig som det er viktig å si at den politiske styringen av Statnett må sørge for å følge opp de ulike brukernes synspunkter.

Ellers tar Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti til orde for at utenlandskablene kan være privateide. Regjeringa har nå et forslag om offentlig eierskap på høring. Konkurransetilsynet påpeker at Statnett må være eier av utenlandsforbindelsene fordi vi trenger en nøytral aktør. Vi kan ellers risikere at kraftprodusentene får en urimelig stor makt ved både å produsere og ha kontroll over infrastrukturen.

Men Høyres, Fremskrittspartiets og Kristelig Folkepartis holdning er i tråd med de samme partienes politikk om salg av offentlig eierskap til norsk vannkraft ved å sette Statkraft på børs eller å dele selskapet. For SV er det imidlertid viktig å ha et offentlig eierskap både til naturressursene og til infrastrukturen knyttet til dette. Dette er naturressurser som skal komme folket til gode, og som skal forvaltes til beste for folket.

Knut Magnus Olsen (Sp) [17:18:09]: Representantforslaget vi behandler nå, handler om tre beslektede temaer: brukerrepresentasjon i Statnetts styre, opprettelse av nasjonal plan for kraftlinjer og fordeling av kostnader i sentralnettet.

I statsbudsjettet for 2013 foreslo regjeringen at ordningen med sentralnettbrukernes råd og direkte brukerrepresentasjon i Statnetts styre skal avvikles. Senterpartiet støtter disse endringene. Ordningen ble etablert for over 20 år siden, i forbindelse med omorganiseringen av Statkraft. Ordningen ga mening for 20 år siden, det gjør den ikke lenger.

Sett i lys av de store investeringene Statnett nå står overfor, er det viktig å styrke nøytraliteten til selskapet. Det er bakgrunnen for endringene, som er både viktige og riktige.

Olje- og energiministeren har forutsatt at Statnett fortsatt legger opp til en god brukerkontakt. I nettmeldingen var regjeringen tydelig på at Statnett har et spesielt ansvar for å tilrettelegge for store forbrukere av kraft, nettbygging og produksjon. For å oppfylle ansvaret må foretaket ha god kontakt med alle sine brukere.

Det ble også lagt opp til at brukerkontakten vil bli styrket nå som ordningen med sentralnettbrukernes råd er opphørt og Statnett selv organiserer brukerkontakten.

Når det gjelder nasjonal plan for kraftlinjer, mener Sen-

terpartiet at det ikke er behov for å fremme nasjonal plan for kraftlinjer i hver stortingsperiode. Vi mener at dagens arbeidsdeling, hvor regjeringen legger fram målene og hovedlinjene i nettpolitikken og nettselskapene har ansvaret for å fremme de gode prosjektene, legger godt til rette for at det kan gjennomføres nødvendige nettinvesteringer for å gi en sikker og trygg strømforsyning i hele landet.

Til slutt: Når det gjelder forslaget om å legge fram en sak for Stortinget om fordeling av kostnader i sentralnettet mellom produsenter og forbrukere, mener vi at kostnadene for det maskede sentralnettet fortsatt skal fordeles på alle kundene. Statsråden har snakket om at det blir godt for helheten i energipolitikken og hvordan det vil påvirke kostnadene for industrien. Senterpartiet støtter derfor ikke endringene i kontrollforskriften nå.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [17:21:06]: Som flere har vært inne på, har Statnett store investeringsplaner i årene som kommer. Fra 2011 til 2012 økte selskapets anslag for planlagte investeringer i sentralnettet i årene framover fra 40 mrd. kr til 50–70 mrd. kr.

Statnett er en monopolist som finansierer sine investeringer gjennom nettariiffen for brukerne av strømmettet. Brukerne i denne sammenheng er oss vanlige strømkunder, industrien og kraftprodusentene. Økt investeringsnivå i sentralnettet vil med sikkerhet føre til økte nettariiffer, noe som vil kunne ramme hardt, spesielt for kraftintensiv industri. Kristelig Folkeparti mener derfor det er behov for en nærmere vurdering av framtidig kostnadsfordeling i sentralnettet mellom produsenter og forbrukere.

Kristelig Folkeparti er opptatt av at kundesiden blir ivarettatt og opplever en trygghet med tanke på behovet for planlagte investeringer, kostnadsanslag og prosjektgjennomføring. Ordningen med et brukerråd og brukerrepresentasjon i Statnetts styre har hatt som formål å sikre brukerne innsyn og innflytelse over Statnetts disposisjoner.

Brukerrådet ble avvirket av regjeringen fra i år. Avviklingen var uheldig for åpenhet og innsyn i Statnetts prioriteringer og drift. Kristelig Folkeparti mener derfor at Statnetts brukerråd og brukernes representasjon i Statnett SFs styre burde vært opprettholdt.

Statnett og de større regionale nettselskapene er i dag ansvarlig for bygging og drift av det sentrale strømmettet. Slik skal det fortsatt være. Myndighetene har en rekke tiltak og virkemidler som påvirker investeringene. Blant annet må nye prosjekter ha konsesjon etter energiloven. Kristelig Folkeparti mener imidlertid det bør vurderes en sterkere forankring og involvering av politiske myndigheter i den overordnede planleggingen av kraftnettet. Flere store kraftledningssaker, herunder framføring av nye kraftlinjer fra Sima til Samnanger og fra Ørskog til Fardal, taler for at Stortinget bør involveres sterkere i arbeidet med styrking av kraftnettet og framføring av nye kraftlinjer i Norge. Kristelig Folkeparti mener det vil være naturlig at Stortinget får de store planlagte investeringene i sentralnettet til behandling i form av en nasjonal plan for kraftlinjer, som oppdateres og fremmes for behandling i Stortinget én gang i løpet av hver stortingsperiode. Begrunnelsen for dette er det betydelige etterslepet i investeringer som har bygd seg

opp over flere tiår, og mangelen på helhetstenkning som i dag preger nettpolitikken.

Et konkret eksempel på dette er de utsiktene som nå foreligger for betydelig økt olje- og gassaktivitet i nord i nær framtid samt det uutnyttede potensialet for fornybar energiproduksjon som finnes i Nord-Norge. Mangelen på kapasitet i strømmettet framstår i dag som den fremste hindringen for elektrifisering av framtidige oljeinstallasjoner i nord, og for å kunne utnytte de store fornybare energiressursene i landsdelen.

Så til sist utenlandskabler. Her må jeg bare si at jeg sliter med å skjønne hva statsråden egentlig mener. Signalene har gått i begge retninger. Er statsråden for eller mot nye utenlandskabler? Det hadde vært fint å få en avklaring på dette. Statnett har halvert ambisjonene for utenlandskabler, med begrunnelse i at det ikke er nok kapasitet i det norske sentralnettet til å gjennomføre en større satsing på utveksling med våre naboland. Dette opplyses fra Statnett, uten at det gis innsyn i data som er nødvendig for å gjøre en uavhengig kapasitetsanalyse. Derfor tillater jeg meg å spekulere om det kanskje ligger noen politiske føringer bak denne endringen. Mangelen på overføringskapasitet er med på å undergrave effekten av grønne sertifikater, fordi kraftprodusenter og utbyggere som regner på lønnsomhet bl.a. i nye vindparker, er nødt til å ta høyde for lave kraftpriser som følge av kraftoverskudd og mye inntenst kraft. Her virker det som om statsråden er altfor bakoverlent. Det ser ut som om han ikke vil ta inn over seg realiteten, og synes å tro at han kan true kraftselskapene til å bygge uavhengig av lønnsomheten i prosjektene. Kristelig Folkeparti ønsker en mer offensiv politikk for utenlandskabler. Vi er positiv til at også andre aktører kan initiere, bygge og eie utenlandsforbindelser. Kontroll ivaretas ved konsesjonstildeling, og gjennom avgifts- eller skattesystem kan myndighetene regulere og kanalisere tariffinntekter tilbake til sentralnettet på samme måte som i dagens regime. Derfor støtter Kristelig Folkeparti forslagene.

Borghild Tenden (V) [17:25:43]: Venstre slutter seg i hovedsak til innleggene fra de andre forslagstillerne, men vi vil knytte et par kommentarer til forslaget.

Det er fra Venstres side svært viktig å ha brukerne til stede når store vedtak skal fattes, for å få best mulige vedtak, spesielt med tanke på å ivareta både brukernes interesser og samfunnets interesser. Brukerne har en viktig røst når store kostnader skal fordeles og vedtak om store investeringer fattes. Dette er nevnt av flere.

Når det gjelder en nettmelding, er det fra Venstres side viktig å presisere at denne skal gjelde de overordnede føringene på nettpolitikken og ikke en detaljplan for alle linjene som skal bygges, med trasévalg og konsesjoner. Overordnede planer er viktige, slik at Stortinget får diskutert politikken, samtidig som detaljene fortsatt skal ligge på forvaltningen og regjeringens bord.

Til slutt vil jeg bare nevne at ved fordeling av kostnadene for et sentralnett er det to elementer som det må tas høyde for. For det første er industrien i en internasjonal konkurransesituasjon og store nye kostnader vil forverre denne situasjonen. De må selvfølgelig ta en andel, men

tåleevnen må vektlegges. For det andre gjelder dette også kraftprodusentene. Etter at vi har inngått avtale om et felles grønt sertifikatmarked med Sverige, og vindkraft allerede har dårligere avskrivningsregler enn i Sverige, vil større kostnader gjøre at norske prosjekter har dårligere konkurransevilkår enn de svenske, og en større andel havner nettopp der. Dette er ikke heldig.

Statsråd Ola Borten Moe [17:27:29]: Jeg registrerer at forslagsstillerne ønsker at ordningen med Statnetts brukerråd og brukernes representasjon i Statnett SFs styre skal opprettholdes.

Bestemmelsene om brukernes innflytelse i Statnett gjennom sentralnettbrukernes råd og en representant i foretakets styre er nødt til å ses i sammenheng med og på bakgrunn av de store endringene som fant sted ved omorganiseringen av Statnett og Statkraft for over 20 år siden.

Tiden er nå moden for at brukernes innflytelse i foretaket organiseres på en måte som i større grad samsvarer med ordinær selskapsorganisering. Som sentralnettteier og systemansvarlig har Statnett en helt avgjørende rolle i kraftforsyningen. Foretaket må derfor fortsatt ha en utstrakt dialog med brukerne av sentralnettet. I stedet for at departementet utnevner medlemsorganisasjoner, er det nå Statnett selv som organiserer brukerkontakten, slik at kontakten dekker flere brukere og flere typer saker alt etter behov. Jeg mener at Statnetts brukerkontakt vil bli styrket, ikke svekket, nå når ordningen med sentralnettbrukernes råd opphører.

Representantene har også foreslått at det utarbeides en nasjonal plan for kraftlinjer, som oppdateres og fremmes for behandling i Stortinget en gang hver stortingsperiode. Regjeringen la i nettmeldingen politikken for utbygging og reinvesteringer i det sentrale overføringsnettet for strøm fram for Stortinget.

I meldingen har vi presisert skillet mellom ansvaret til nettselskapene – systemoperatørene – og ansvaret til energimyndighetene – regulator, departement. Nettselskapene har ansvaret for byggingen og driften av strømmettet. Myndighetene har en rekke tiltak og virkemidler som påvirker investeringene, og utbyggingsprosjektene må ha konsesjon etter energiloven.

Framfor å lage en nasjonal plan for kraftledninger mener jeg det er langt mer hensiktsmessig at regjeringen legger fram målene og hovedlinjene i nettpolitikken, slik vi har gjort gjennom nettmeldingen. Blant annet har vi i meldingen gjort endringer i planlegging og konsesjonsbehandlingen for å styrke tidlig involvering av interessenter og tydeliggjøre de politiske valgene som må tas knyttet til beslutningen om store kraftledninger. Regjeringen har nå klargjort målene for nettutvikling, og det er nettselskaperes ansvar å fremme de gode prosjektene.

Jeg merker meg at det er enighet om at alle kundegruppene skal være med på å betale for de økte kostnadene i sentralnettet. Jeg er fullstendig klar over at nettariifene utgjør en betydelig kostnad for industrien, men det blir feil å se nettariifene løsrevet fra den totale energipolitikken.

Regjeringen har lagt godt til rette for industrien fram-

over. Blant annet har vi fått på plass en CO₂-kompensasjonsordning som industrien har ønsket og bedt om. Vi har også fått på plass elsertifikat som industrien slipper å betale for, men som man høster fordelene av gjennom at man legger til rette for mer fornybar kraft i årene framover. Det presser den totale regningen ned, ikke opp. Videre har industrien også selvsagt nytte av bedre fungerende elmarked og økt forsyningssikkerhet, som kommer som en følge av disse investeringene.

Statnetts prisstrategi for årene 2014–2018 legger også opp til at industri med lang brukstid og høyt maksuttak fortsatt skal betale en lavere nettariif enn øvrige brukere.

Når det så gjelder utenlandsforbindelser, mener regjeringen at det er viktig med en koordinert utvikling av utenlandsforbindelser, sett i sammenheng med utviklingen av det innenlandske sentralnettet og innenlands forsyningsikkerhet. Jeg mener at Statnett som systemansvarlig har best forutsetninger for dette. Det er også viktig at eierskap til infrastruktur er adskilt fra kraftproduksjon og andre særinteresser. Det var et skille som Stortinget fastla gjennom energiloven for over 20 år siden. Jeg mener at det er et riktig skille, og et skille som bør bestå også inn i framtiden. Derfor mener jeg at det åpenbart er Statnett som bør eie og drive utenlandsforbindelser fra Norge.

Det er også sånn at disse utenlandsforbindelsene genererer overskudd – genererer verdier. Gjennom at det er Statnett som eier dem, vil disse pengene gå til å presse ned nettleien for brukere for øvrig. Det vil man ikke kunne gjøre hvis man organiserer eierskapet på annet vis.

Vedtektene slår fast at det er samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer som skal gjennomføres. Dette gjelder både for nett i Norge og for utenlandsforbindelser. Vi har presisert ved flere anledninger, sist i nettmeldingen, at utenlandsforbindelser inngår i sentralnettet.

Presidenten: Det blir åpnet for replikkordskifte.

Henning Skumsvoll (FrP) [17:32:52]: Alle utgiftene i forbindelse med nettutbygging skal rette seg etter gjeldende regler, det være seg i det private, det offentlige eller industrien. Da er det særlig den kraftkrevende, kraftforedlende industri jeg tenker på, som jeg har lang bakgrunn fra. Alcoa Lista er et lite aluminiumsverk som produserer i underkant av 100 000 tonn aluminium per år. Med den foreslåtte økningen av tariffen fra Statnett, vil ekstrakostnadene for Alcoa Lista kunne være opp i 30 mill. kr per år. Når man vet at overskuddene ikke er veldig store, er dette en alvorlig økning. På seks år er det jo ca. 16 pst. per år.

Jeg lurar på om statsråden kan si noe om regjeringen er villig til å se på dette, mot de store økningene? 16 pst. per år er jo mye.

Statsråd Ola Borten Moe [17:33:56]: La meg begynne med å si at jeg opplevde at et samlet storting sluttet seg til de ambisjonene som regjeringen presenterte for nettpolitikken i nettmeldingen, altså en offensiv oppgradering av den kritiske infrastrukturen som sentralnettet representerer, og at vi nå går inn i en periode med historisk

høye investeringer i sentralnettet, og langt bedre nett og forsterkninger både internt i landet og mot utlandet.

Selvsagt kommer dette til å koste mye penger, og det er ingen andre til å ta disse kostnadene enn brukerne av nettet. Allerede i dag er det en prisstruktur som gjør at industrien relativt sett betaler mindre. Mange av disse investeringene er til stor fordel for industrien, og som sagt mener jeg at man må se hele bildet under ett. Faktum er at for industrien kommer strømgjeldingen til å gå ned i årene som kommer – ikke opp. Vi har også sett en veldig gledelig utvikling de siste årene, ved at det er mange langsiktige kraftkontrakter som er inngått. Det er gode rammevilkår for kraftkrevende industri i Norge.

Siri A. Meling (H) [17:35:14]: Det er sann at vi på mange måter – politisk – har skapt et kraftoverskudd i Norge og Norden, bl.a. gjennom subsidieordninger på elsertifikater. Det har helt opplagte konsekvenser når det gjelder pris – veldig fallende priser. I dette bildet oppmuntrer vi selskaper til å investere i ny produksjon. Det er klart at for dem som sitter og skal investere, er det en krevende øvelse å regne hjem disse investeringene. Når en da frykter for innelåst kraft, hvis vi ikke får opp takten og tempoet på kraftutvekslingen med utlandet, har vi en utfordring når det gjelder å sikre investeringene.

Mitt spørsmål til statsråden er: Tror statsråden at vi kommer i mål på å få i hvert fall 13,2 tWh ny fornybar produksjon her hjemme innen 2020, uten at en øker ambisjonsnivået på kraftutveksling med et større marked i Europa?

Statsråd Ola Borten Moe [17:36:18]: Vi har jo et velfungerende nordisk elmarked. Dynamikken i sertifikatmarkedet er sann at det er summen av sertifikatpris og strømpris som til sammen skal skape lønnsomme og gode prosjekter. Da er det selvsagt sann at er alt annet likt, så vil sertifikatprisen gå opp hvis strømprisen går ned, hvis det er nødvendig for å utløse tilstrekkelig med ny produksjonskapasitet. Det betyr at innenfor de etterspørselskurvene som vi har vedtatt, vil det til enhver tid utløse og skape lønnsomhet for de beste prosjektene i Norge og i Sverige, for den strømmen som vi betaler for.

Jeg forventer ikke at noen skal gjennomføre ikke-lønnsomme prosjekter, men jeg er helt trygg på at dette markedet kommer til å fungere, og kommer til å levere den strømmen som vi betaler for.

Så er det interessant å merke seg at forrige replikant var veldig opptatt av at industrien hadde altfor høye strømgjeldinger, og nå er altså neste replikant veldig bekymret for at strømprisene er altfor lave til at vi får den nødvendige utbyggingen. Med respekt å melde – det går ikke.

Siri A. Meling (H) [17:37:26]: Vi er fra Høyres side opptatt av et balansert marked, at det er harmoni mellom tilbud og etterspørsel. Da tror vi at markedet utvikler seg på beste måte.

Vi er opptatt av kostnadssiden på den utbyggingen som vi nå skal i gang med på sentralnettet, og opplever det samme fra industrien og fra kraftprodusentene. Da er det

avgjørende at Statnett har tillit når det gjelder at de klarer å levere i henhold til budsjett og tid, og også at det er de rette prosjektene som prioriteres.

Derfor synes jeg det er underlig at regjeringen legger opp til et system som gir mindre innsyn, ikke mer innsyn. Jeg har problemer med å se at modellen med dette markeds- og driftsforumet skal gi mer innsyn enn det brukerrådet ga tidligere, så hvis statsråden kan forklare meg hvordan dette nye systemet oppmuntrer til mer innsyn, er jeg takknemlig for det.

Statsråd Ola Borten Moe [17:38:25]: Jeg tror alle deler, om vi ikke skal kalle det bekymringen, så i hvert fall ønsket og forutsetningen om at de midlene og ressursene som vi nå bruker på å oppgradere nettet, blir brukt så effektivt og på en så god måte som overhodet mulig.

Statnett er avhengig av legitimitet og av at vi alle sammen er trygge på at ressursene brukes forsvarlig og godt. Det er noe som vi har vært opptatt av i vår løpende kontakt med foretaket, foretaket selv er opptatt av det, og vi har også innført endringer i behandlingsmåten som gjør at man skal få en ekstern kvalitetskontroll av bl.a. samfunnsøkonomien i prosjektet.

Det er mange ulike brukerinteresser. Jeg er helt trygg på at man ikke sikrer innsyn gjennom at kraftprodusentene har en egen styrerepresentant i Statnetts styre. Jeg tror at det er nødt til å avveies mellom de ulike hensynene man har når det gjelder de ulike sakene. Hvis man skal bygge en kraftledning, er det uhyre viktig å ha god representasjon (presidenten klubber) og god dialog med lokale og regionale krefter. Jeg er helt trygg på at vi nå får ... (presidenten klubber igjen).

Oskar J. Grimstad (FrP) [17:39:48]: Som det blei sagt her, er det forventninger om at strømprisene vil gå ned. Men nettleiga er høy og vil bli høyere.

Når det gjeld dette med at ein skal ha ei betydeleg nettutbygging, og ein har ein ambisjon om å elektrifisere sokkelen, har ein heller ikkje full oversikt over nettbehovet spesielt knytt til elektrifisering av sokkelen endå. I den sammenhengen er Framstegspartiet opptatt av den private forbrukaren, som i veldig mange samanhengar må ta rekninga, for, som det blir sagt her: Kraftkrevjande industri skal skjermast. Vi ser det òg med omsyn til dei store utbyggingane. Ormen Lange i Møre og Romsdal gjorde at ein fekk behov for ei betydeleg utbygging, men anleggsbidrag og den typen bidrag for å samle dette var ikkje aktuelt.

Vurderer statsråden anleggsbidrag frå petroleumssektoren for utbyggingar som ein i dag ikkje ser?

Statsråd Ola Borten Moe [17:40:50]: Det er jo veldig klare regler for dette. Knyttar man seg til masket nett, er kostnadene ved det fordelt på alle. Trenger man en produksjons- eller forbruksradial, finnes det egne regler for det.

Siri A. Meling (H) [17:41:13]: Som flere har vært inne på, har Statnett store investeringsplaner, på 50–70 mrd. kr den neste tiårsperioden, og det er klart at dette skal finansieres. Selskapet vil være avhengig av å gå ut og hente

kapital i markedet. Nå har vi en situasjon når det gjelder gassfelt på sokkelen, hvor et høringsutkast har skapt en del usikkerhet blant investorene med tanke på om en må legge inn en ekstra buffer for politisk uforutsigbarhet når det gjelder tariffing.

Mitt spørsmål til statsråden er om han tror at vi nå kan risikere at vi får problemer med å finansiere infrastruktur i Norge som følge av at statsråden selv bidrar til å skape politisk usikkerhet rundt forutsigbarheten for framtidige inntekter på infrastrukturprosjekter i Norge.

Statsråd Ola Borten Moe [17:42:15]: Jeg vil ta skarp avstand fra den virkelighetsforståelsen som representanten Meling her tegner – og bidrar til å prøve å tegne. Som regulator har vi både en plikt til og et ansvar for å følge opp det som alltid har vært norsk olje- og gasspolitikk. Det er først og fremst god ressursforvaltning, og det er å sørge for at man tar ut verdiskapingen, ekstraintektene, grunnrenten på ressursene, ikke på infrastrukturen. Hvis det er slik at Høyre ønsker at man skal ta ut merinntekter av grunnrente på infrastrukturen, og at man vil prioritere utenlandske pensjonsfond framfor det som er norsk grunnrenteavkastning, får man heller si det rett ut.

Nå er dette ute på høring. Vi skal gjennomgå høringsvarene på skikkelig vis, men det er få andre land som har en så forutsigbar og en så grundig myndighetsbehandling som den norske myndigheter representerer – og har hatt. Det er en tradisjon som jeg selvsagt skal sørge for fortsetter.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [17:43:24]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Siri A. Meling, Henning Skumsvoll og Borghild Tenden om en fremtidsrettet nettstruktur (Innst. 238 S (2012–2013), jf. Dokument 8:18 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Bendiks H. Arnesen (A) [17:44:27] (ordfører for saken): Stortinget skal nå behandle et representantforslag som gjelder en fremtidsrettet nettstruktur i Norge. Dette forslaget er fremmet av representanter fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre.

Forslaget går ut på at regjeringen i løpet av vårsesjonen 2013 skal legge fram en sak om regional- og lokalnettet for framføring av strøm og de utfordringer og oppgaver nettselskapene står overfor de kommende årene, med forslag til tiltak som kan gi en effektiv og fremtidsrettet nettstruktur i Norge, med færre og mer robuste nettselskaper enn i dag.

En samlet komité deler selvfølgelig forslagsstillernes syn på at et robust strømmnett med tilstrekkelig kapasitet for framføring av elektrisk kraft i hele landet er nødvendig for en sikker strømforsyning i hele landet.

Vi har alle blitt stadig mer avhengig av et velfungerende kraftsystem, og nesten alle viktige samfunnsoppgaver og -funksjoner er kritisk avhengig av at tilgangen på strøm fungerer optimalt. Dette ble vi som bor i Sør-Troms, Vesterålen og Lofoten minnet om for et par uker siden, da strømmen falt ut i et halvt døgn på grunn av en kortslutning og en påfølgende brann i en transformator. I så måte kan vi si at hele samfunnet gjennom denne utviklingen har blitt stadig mer sårbart.

Nettvirksomheten i Norge må derfor drives rasjonelt og effektivt, og det er nettselskapene som er ansvarlige for at nettet skal være driftssikkert, ha høy leveringskvalitet og være i stand til å møte etterspørselen etter overføringskapasitet. Det er ingen tvil om at kravene til selskapene fortsatt vil øke betydelig i tiden som kommer.

Mange mener at den omfattende sammenslåingen av nettselskaper både kan styrke kvaliteten på det de leverer, og redusere og utjevne nettleien.

Jeg går ut fra at forslagsstillerne redegjør for sine merknader og forslag, som ligger i innstillingen.

Regjeringspartiene vil imidlertid vise til at statsråden i lang tid har oppfordret nettselskapene og deres eiere til å vurdere om dagens nettstruktur er hensiktsmessig. Dette er en sak som det er viktig å arbeide videre med, og det kan neppe gjøres på annen måte enn det statsråden hittil har gjort: i dialog med selskapene og deres eiere.

Det er også grunn til å være tilfreds med at departementet skal se nærmere på hele nettstrukturen i Norge. Alle forstår at dette er et meget omfattende arbeid, og at det er vanskelig å ta stilling til den videre prosessen i denne saken nå i dag. Det må derfor kunne betegnes som urealistisk at man skal kunne legge fram en melding om dette i løpet av de tre månedene som er igjen av vårsesjonen i 2013.

Henning Skumsvoll (FrP) [17:48:10]: Vi debatterer i dag en fremtidsrettet nettstruktur for transport av elektrisk kraft fra produsent til konsument. Mens produksjon av elektrisk kraft foregår fra mange produsenter, har nettselskapene over hele landet monopol på sitt produkt.

For å ha en sikker strømforsyning i hele landet som både er robust og har nok kapasitet, må nettstrukturen på alle nivåer være tilfredsstillende.

Strømmnettet i Norge deles inn i tre nivåer: distribusjonsnett, regionalnett og sentralnett. Ansvarlig for bygging og drifting av alle strømmnett er det Statnett og de lokale nettselskapene på stedet som har ansvaret for. Sentralnettet binder sammen produksjon og forbruk i ulike landsdeler, gir produsentene i alle landsdeler tilgang til markedet

og sørger for utveksling av elektrisk kraft til alle regioner. Sentralnettet omfatter også utenlandsforbindelsene. Statnett eier ca. 90 pst. av sentralnettet, mens den resterende delen eies av de største strømprodusentene. Regionalnettet binder sammen sentralnettet og distribusjonsnettet. Strømnettet er et naturlig monopol. Dets oppgave er å framføre elektrisk strøm inn i sitt geografiske område. Siden all nettverksvirksomhet er monopolistisk, er det viktig at denne virksomheten er sterkt regulert, og ansvaret er fordelt mellom energimyndighetene, systemansvarlige og nettselskapene.

Nettbrukerne finansierer driften av nettet og investeringer gjennom nettleien. Nettleien utgjør for mange en stor del av den totale strømregningen. Forbrukerne kan ikke skifte nettleverandør, slik som de kan med strømleverandør. Derfor må nettvirksomheten overvåkes, slik at den drives optimalt både økonomisk og sikkerhetsmessig.

Fremskrittspartiet viser til viktigheten av å sette kunden i sentrum. Norge står overfor store oppgaver med oppgradering og utbygging av overføringsnett i de neste tiår. Statnetts planer, som sist ble revidert i 2012, ligger i størrelsesorden 50–70 mrd. kr i de neste tiår. I tillegg vil disse store investeringene utløse oppgraderinger på regional- og distribusjonsnett og nyanlegg anslått til 40–55 mrd. kr. På toppen av dette kommer investeringer i automatiske måleravlesningssystemer, AMS, som kan beløpe seg til 5–10 mrd. kr. Alle disse investeringer skal belastes forbrukerne og ikke minst den kraftforedlende industrien rundt om i landet.

Norge er et stort land geografisk, men med lav folketetthet utenfor de store byene og tettstedene. Det medfører store kostnader for å bygge og drifte et sikkert strømnett på alle tre områder.

De investeringene som det tidligere var referert til, skal alle dekkes av forbrukerne og industrien, særlig den kraftforedlende. Monopolvirksomheten, som strømnettet omfattes av i Norge, må undergå den strengeste kontroll. Effektivisering, planlegging og kontrollert utbygging må være grunnpilarene i ethvert prosjekt for nettutbygging og rehabilitering. Stram kontroll må råde, men i mange tilfeller er det motstridende til den utbyttepolitikken som forventes fra eierne, som i det alt vesentlige er stat og kommune. Fra flere nett og kraftprodusenter meldes det om at selskapene må låne for å kunne betale forventet utbytte til eierne. Fremskrittspartiet er bekymret for denne utviklingen, da sluttregningen for nettkostnadene veltes over til forbrukerne og industrien.

Det finnes i dag ca. 150 nettselskaper – de minste med bare er par tusen abonnenter. Fremskrittspartiet mener at det er nødvendig med en sterk reduksjon av antall nettselskaper for å styrke driften og redusere enhetskostnadene. Pareto har vist at enhetskostnadene er størst for de minste selskapene.

Fremskrittspartiet, sammen med Høyre, foreslår at Stortinget ber regjeringen i løpet av vårsesjonen 2013 fremme en sak om regional- og lokalnett for fremføring av strøm. Denne saken må kunne ut i forslag som kan gi en effektiv og fremtidsrettet nettstruktur i Norge, med færre og mer robuste nettselskaper enn i dag.

Det som er virkeligheten, er at vi fremsatte dette representantforslaget i slutten av oktober 2012. Så hvis man hadde ønsket det fra regjeringens side, hadde de nok greid å få fram et dokument som vi etterspør.

Til slutt tar jeg opp fellesforslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Presidenten: Representanten Henning Skumsvoll har tatt opp det forslaget han refererte til.

Siri A. Meling (H) [17:53:15]: Som vi også debatterte i forrige sak, må vi påregne store investeringer i strømnettet fremover. Det gjelder både i sentralnettet og i de underliggende nett.

En samlet investeringsramme på mellom 90 og 125 mrd. kr i den neste tiårsperioden er sannsynlig basert på Statnetts siste nettutviklingsplan og estimater som er kommet fra Norges vassdrags- og energidirektorat.

Investeringene anses å være nødvendige. Et moderne samfunn er avhengig av strømtilførsel og forsyningssikkerhet for de fleste funksjoner.

Vi trenger mer og et sterkere nett for å kunne fase inn nye mengder energi – i tråd med både elsertifikatavtalen med Sverige og Norges fornybarmål som del av EUs fornybardirektiv. Videre anses investeringene å være nødvendige ut fra fremtidens forventninger om et varmere, villere og våtere klima, som vil kreve en mer robust infrastruktur.

Nettvirksomheten er et monopol, og det innebærer at vi, dvs. både politikere, offentlige myndigheter, kraft- og nettselskaper, har et ekstra stort ansvar i å ivareta kundenes interesser. Store investeringer i regional- og distribusjonsnettet fremover vil bety økte nettariffer for kundene, både private husholdninger, industri og annen næringsvirksomhet. Høyre er opptatt av at kundene skal få et kvalitetsmessig godt produkt til en mest mulig kostnadseffektiv pris.

Samfunnet bruker elektrisitet på stadig nye områder, men vi bruker den også mer effektivt, bl.a. hos husholdningene. Nye byggetekniske krav og ulik teknologiutvikling gjør også at strømforbruket hos husholdningene sannsynligvis vil gå ned. Da vil også nettariffen fremstå som dyrere enn selve strømforbruket, og en del kunder opplever dette allerede i dag og setter spørsmålsteget ved hvorfor tariffene er såpass høye.

For Høyre er det viktig at kundene skal ha en trygg forvissning om at elektrisiteten er levert på en så kostnadseffektiv måte som mulig.

I Norge har vi mange nettselskaper. Flere rapporter tyder på at en strukturendring i retning færre og større nettselskaper vil være tjenlig for kundene og gi en samfunnsøkonomisk gevinst både i form av kostnadsbildet og for å sikre en god kvalitet på infrastruktur og tjenester knyttet opp til strømnettet.

Det faktum at det ikke har skjedd spesielt store endringer innenfor nettstrukturen det siste tiåret, i kombinasjon med de store investeringene vi står foran, er bakgrunnen for at Høyre, sammen med Fremskrittspartiet og Venstre, har fremmet representantforslaget som ber regjeringen fremme tiltak som kan gi oss en mer effektiv og fremtidsrettet regional og lokal nettstruktur.

I etterkant av at vi fremmet dette representantforslaget, har NVE gjort grep som innebærer at nettselskaper som velger å fusjonere, kan beholde fusjonsgevinsten en lenger periode enn tidligere. Dette er bra, og det er et skritt i riktig retning. Spørsmålet er om dette tiltaket er nok. De økonomiske rammene som nettselskapene driver under, er regulert og overvåket. Det er gjennom disse rammene vi må foreta endringer som stimulerer til færre og større nettselskaper. NVE har varslet ytterligere endringer, og det anser jeg for å være nødvendig. Og det haster.

Investeringsbehovet fremover vil kreve mye ressurser, når det gjelder både kompetanse og kapital. Videre skjer det en del endringer i hvor verdiene hentes ut langs verdikjeden mellom kraftprodusenter via nettleverandører til sluttkunde. Analyser som ble presentert på Energi Norges vinterkonferanse sist uke, bl.a. av konsultentselskapet McKinsey, viser hvordan en stadig større andel av verdiene knyttet til kraftproduksjon tas ut nærmere sluttkunden. Det er nedgang i lønnsomheten oppstrøm, og en oppgang i lønnsomheten nedstrøm og tradisjonell nettdrift. Hvordan skal kraftselskapene håndtere det presset de får når det gjelder marginer fremover? Dette er både en utfordring og en mulighet for eierne av kraftproduksjon i Norge, dvs. i all hovedsak offentlige eiere som kommuner, fylkeskommuner og stat. For å kunne ta del i denne verdikjeden er det viktig at nettselskapene er i stand til å tilby gode teknologiplattformer og produkter og tjenester mot sluttkunden – og dette krever både trendforståelse, kompetanse, kapital, gjennomføringsevne og ikke minst en lyst til å satse. Hvis nett- og kraftselskapene ikke benytter seg av dette mulighetsbildet, så er det en relativt stor sannsynlighet for at andre aktører vil ta en stadig større andel av verdiskapingen og lønnsomheten i næringen.

Det har vært mye usikkerhet knyttet til utrulling av AMS og kravet til når dette skal være gjennomført. Jeg synes det er bra at statsråden har valgt å utsette tidsfristen med et par år. Det er viktig at vi får på plass teknologi og løsninger som er gode og fremtidsrettede.

Vi er fra Høyres side også fornøyd med at statsråden har valgt å avslutte planene og arbeidet for en felles tariffing for sentral- og regionalnettet.

Lars Egeland (SV) [17:58:34]: Fremskrittspartiet og Høyre ber om at Stortinget i løpet av vårsesjonen får en sak om lokal- og regionalnettet og de oppgavene som nettselskapene står overfor. Formålet er å få til en mer robust struktur.

Dette er en sak som regjeringa jobber med, men det er ikke mulig å få en sånn sak ferdig – og grundig ferdig – i løpet av våren. Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti mener at framtida ligger i sammenslåinger, og jeg deler langt på vei det synspunktet. Jeg deler forslagsstillerens forventning om at vi må ha et robust strømmett, vi skal ha effektive og økonomisk godt drevne selskaper, og sammenslåinger kan bidra til det.

Samtidig er det store forskjeller mellom nettselskapene i Norge både med tanke på størrelse, med tanke på nettleie og sjølsagt med tanke på de geografiske forholda de arbeider under.

I befolkningsrike områder, der selskapene gjerne er store, er det lettere å ha høy beredskap, og selskapene framstår som mer lønnsomme fordi det er mange kunder å dele utgiftene på i et konsentrert nett. I mer spredtbygde strøk kan sentralisering og sammenslåing fort føre til dårligere beredskap. Av den grunn har mange lokalsamfunn en sterk tilknytning til sine nettselskap.

Etter SVs mening er det riktig å stille strenge krav til nettselskapene med hensyn til ansvar for forbrukernes sikkerhet, for levering av strøm under alle forhold. Det må stilles strenge krav om kompetanse i nettselskapene både med hensyn til drift og beredskap og om investeringsevne. Og så får i hovedsak organiseringa bli styrt nedenfra av eierne av nettselskapene.

Knut Magnus Olsen (Sp) [18:00:44]: Senterpartiet tar hele Norge i bruk. For Senterpartiet er det derfor helt sentralt å ha et robust strømmett i hele landet.

Folk er helt avhengig av en sikker strømforsyning, uansett hvor i landet de bor. Vi trenger strøm til alt fra lys og varme i husene til sykehusdrift, næringsvirksomhet og, for den saks skyld, lading av elbiler. Vi må ha et kraftsystem som er velfungerende.

Etter mange år med for lite investeringer og fornyelse i nettet, både i sentralnettet og det underliggende nettet, har dagens regjering sørget for at vi nå er på vei inn i en periode med historisk høye investeringer. Slike store nettinvesteringer er nødvendig for å sikre forsyningssikkerheten og å gjøre det mulig å koble på den fornybare energiproduksjonen som skal inn i nettet innen 2020, i tillegg til å legge til rette for nye industrietableringer og reinvesteringer.

Nettselskapene står også overfor store oppgaver som krever kompetanse, bl.a. ved innføringen av AMS, som flere har nevnt.

Nettselskapene må også være i stand til å ta på seg de nye oppgavene samtidig som overføringskapasiteten utvides. Senterpartiet er derfor glad for at Olje- og energidepartementet skal se nærmere på nettstrukturen i Norge.

M a r i t N y b a c k hadde her overtatt presidentplassen.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [18:02:25]: Jeg er glad for at et samlet storting er enig i at Norge trenger et robust strømmett med tilstrekkelig kapasitet for framføring av elektrisk kraft i hele landet. Dette er nødvendig for en sikker strømforsyning. I det moderne samfunnet vi har, er så godt som alle viktige samfunnsoppgaver og -funksjoner avhengig av et velfungerende kraftsystem.

Kristelig Folkeparti er opptatt av at nettvirksomheten i Norge skal drives rasjonelt og effektivt. Nettselskapene er ansvarlig for at nettet skal være driftssikkert, ha høy leveringskvalitet og være i stand til å møte etterspørselen etter overføringskapasitet. Kravene til nettselskapene vil øke i tiden som kommer, og det skal foretas enorme investeringer. Vi vet at det kommer mer uregulerbar kraft inn i nettet, og vi vet at det kommer nye EU-krav, og at det skal innføres automatisk måleravlesing, AMS.

Norge står overfor store oppgaver når det gjelder opp-

gradering og utbygging av overføringsnettet for strøm i årene framover. Statnett har i sin investeringsplan for 2012 anslått investeringsbehovet i sentralnettet til i størrelsesorden 50 mrd. kr–70 mrd. kr i de neste ti årene. Dette vil sannsynligvis utløse et omtrent like stort investeringsbehov i regional- og distribusjonsnettet.

Norges vassdrags- og energidirektorat har estimert et investeringsbehov på 40 mrd. kr–55 mrd. kr i regional- og distribusjonsnettet de neste ti årene. I tillegg kommer investeringer i automatiske måleravlesningssystemer på 5 mrd. kr–10 mrd. kr. Dette er svimlende beløp, som vi skal bruke på strømmettet i årene som kommer, og det er nødvendig. Dette er kanskje et av de viktigste løftene innenfor infrastruktur som vi må gjennomføre dersom vi skal greie å gjøre Norge til et mer klimavennlig samfunn. Forventede klimaendringer vil sannsynligvis medføre hyppigere tilfeller av ekstremvær, og dette stiller også store krav til kvalitet og robusthet i nettet.

De enorme investeringene som skal gjøres i strømmettet de kommende årene, vil innebære at kundene må forvente økte netttavgifter. Monopolvirksomheten som nettselskapene utgjør, har et ekstra stort ansvar for å påse at både utbygging, drift og vedlikehold skjer på en så kostnadseffektiv måte som mulig.

I dag er det store kostnadsvariasjoner mellom nettselskapene. Årlig settes det av 120 mill. kr på statsbudsjettet til utjevning av nettleie. Fra flere hold er det kommet signaler om at sammenslåing av nettselskapene kunne vært et bidrag for å redusere og utjevne nettleien.

Det er grunn til å tro at dagens struktur med så mange nettselskaper er lite optimal for å kunne møte de store oppgavene disse selskapene står overfor. Mange selskaper har utfordringer både med hensyn til kompetanse og kapital, noe som selvsagt påvirker muligheten til å løse oppgaven de er satt til å løse. Kristelig Folkeparti mener det er behov for en mer effektiv selskapsstruktur, som gjør at nettleien til kundene kan holdes så lav som mulig. Det registrerer jeg at hele komiteen er enig i. Kristelig Folkeparti deler imidlertid regjeringspartiernes syn om at det er lite realistisk å kunne legge fram en melding om dette i løpet av vårsesjonen 2013.

Borghild Tenden (V) [18:05:41]: Mye er sagt allerede, så jeg skal være veldig kort.

Nye oppgaver, klimaendringer og høyere kvalitetskrav gjør at Venstre mener vi er nødt til å se på om dagens nettstruktur er optimal, som flere har vært inne på. Bare innføringen av automatiske strømmålere og kostnader og kompetanse for å få på plass disse, gjør at bransjen er nødt til å tenke nytt.

I merknadene kan vi lese at komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet er kjent med at statsråden i lang tid har oppfordret nettselskapene og deres eiere til å vurdere om dagens selskapsstruktur er hensiktsmessig. Venstre mener at å oppfordre ikke lenger er tilstrekkelig, og mener vi også må se på forskjellige økonomiske virkemidler for å få dette på plass.

Utover dette slutter jeg meg i hovedsak til de andre forslagsstillerne, og støtter mindretallets forslag.

Statsråd Ola Borten Moe [18:06:51]: Først og fremst gleder det meg at det er bred enighet i komiteen om at det er behov for se nettstrukturen i en større sammenheng.

Kjerneoppgaven til kraftnettet er å transportere elektrisk kraft fra produsent til forbruker så effektivt og sikkert som mulig. De skal sikres nettilgang og tilgang til en sikker og pålitelig strømforsyning til en akseptabel pris. Det krever at nettet på alle nivåer drives og utvikles på en effektiv måte, og at nettselskapene er i stand til å foreta de rette investeringene til rett tid.

Det er et betydelig investeringsbehov for alle nettnivå, og satsingen på fornybar kraftproduksjon vil gi økte investeringsbehov i årene framover. I tillegg får nettselskapene stadig nye og mer krevende oppgaver, som krever særskilt kompetanse, bl.a. AMS, «smart grid» og felles nordisk sluttbrukermarked. Dette understreker behovet for en robust nettstruktur.

En framtidsrettet organisering av nettet i Norge må gi en sikker og effektiv framføring av strøm med selskaper som har styrke nok til å gjennomføre moderniseringer og utvidelser av overføringskapasiteten. Jeg vil også legge til at det ikke vil skade om nettorganiseringen ble enklere og dermed mer oversiktlig.

Å få til endringene bør være en overkommelig oppgave, selv om den kan bli krevende for noen, men jeg minner om at det å tenke nytt også åpner for nye muligheter. Jeg skal bidra til en utvikling mot et bedre organisert nett, men bransjen selv har et vesentlig ansvar for å ha en tjenlig nettstruktur. Å sikre et godt fungerende kraftsystem også i framtiden er en av de viktigste forutsetningene for et fortsatt velfungerende og sikkert samfunn.

Jeg er opptatt av at vi skal ha en effektiv, robust og framtidsrettet nettstruktur i Norge. Departementet vil nå arbeide videre med hvordan vi kan legge til rette for en mer helhetlig nettorganisering. Jeg anser det imidlertid som prematurt å fremme en sak om underliggende nett i løpet av vårsesjonen 2013.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Henning Skumsvoll (FrP) [18:09:17]: Statnett skal, som vi har hørt, investere mellom 55 mrd. kr og 70 mrd. kr de neste ti årene. Det regionale nettet skal oppgraderes og bygges ut med opp til 55 mrd. kr kanskje på samme tiden. Det må de lokale nettselskapene ta seg av i den grad det er innenfor de enkeltes område.

Vi har også hørt at statsråden har sagt at vi har for mange små selskap. Jeg lurte på om statsråden vil ta et initiativ til at antall nettselskaper kan reduseres, ikke bare anbefale det, men ta et grep. Antakeligvis må man få en viss form for økonomisk gevinst for at det skal bli færre selskap.

Statsråd Ola Borten Moe [18:10:15]: Det er mange fordeler knyttet til en noe mer oversiktlig nettstruktur og endog færre selskap. Det skjer jo også stadig endringer i bransjen, det skal også understrekes, og jeg er ganske trygg på at den utviklingen vil fortsette videre. I departementet kommer vi til å se nærmere på hvordan vi kan bidra til det.

Blant annet innførte vi nå en ordning som gjør at man får beholde gevinsten knyttet til en sammenslåing lenger enn det som var tilfelle tidligere.

Det er imidlertid viktig å understreke to ting. Det er selskapene selv og eierne av selskapene som er nødt til å sitte i førersetet ved eventuelle strukturendringer. Det er ikke min jobb som statsråd, men å legge til rette for det – ja – og å oppfordre til det – ja. Dernest er det viktig å si at det også finnes mange små nettselskap som driver godt. Vi må også i framtiden ha rom for at man på ulike plasser i landet kan få løse denne oppgaven forskjellig vis.

Siri A. Meling (H) [18:11:37]: En ting er hva statsråden sier, en annen ting er hva statsråden faktisk gjør. Hvis vi ser på hva statsråden og regjeringen faktisk har gjort når det gjelder dette med nettstruktur, er det jo grep som – bortsett fra det siste nå fra NVE som kom etter at vi hadde lagt frem vårt forslag – egentlig oppmuntrer til å sementere dagens struktur. Da sikter jeg til det grepet som ble gjort for et par år siden, med å doble tilskuddet til nettutjevning.

Så mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan kan statsråden si at han ønsker og oppfordrer til en endring, samtidig som han bevilger penger på en måte som bidrar til å sementere dagens struktur? Hvor er logikken i det statsråden gjør, i forhold til det han sier?

Statsråd Ola Borten Moe [18:12:28]: Nettutjevningsordningen er jo en viktig ordning for å redusere nettleien til de kundene som ligger i våre mest grisgrendte strøk – altså en utjevning av geografiske forskjeller i Norge. Ordningen sementerer ikke nettstrukturen, rett og slett fordi det ikke er nettselskapene som får ta del i den inntektsstrømmen. Dette fungerer; dette er en subsidiering av sluttbruker, ikke av nettselskap. Så dette er en kritikk som jeg rett og slett ikke kjenner meg igjen i. Det er for øvrig en ordning som har eksistert i mange, mange år.

Siri A. Meling (H) [18:13:17]: Bare som en oppfølging til det statsråden sa, har vi ikke vært uenig i overføringene, men det å doble beløpet mener vi bidrar til å sementere en struktur.

Men jeg går til mitt neste spørsmål til statsråden. Jeg er selvfølgelig glad for at det nå synes å herske enighet om at vi må få til en strukturendring i retning av færre og større selskaper. Men det mente vi også da vi behandlet nettmeldingen Vi bygger Norge for en tid tilbake. Den gangen ønsket ikke statsråden og regjeringen å se på de underliggende nett i det hele tatt. Hva er det da som har gjort at man plutselig nå har endret mening? Etter halvannet år er det plutselig viktig å få til en strukturendring i retning av færre og større selskaper, mens man tidligere ikke ville diskutere spørsmålet overhodet.

Statsråd Ola Borten Moe [18:14:05]: Jeg tror jeg har vært rimelig entydig i denne kommunikasjonen hele veien. Det er mange fordeler med å organisere nettet annerledes inn i en ny tid. Det er nye kompetansekrav, det er nye oppgaver som skal løses, det er store investeringer som skal tas.

Det er imidlertid store forskjeller i Norge, og i ulike deler av landet har man organisert dette på svært forskjellig vis. Det tror jeg også kommer til å være fasit i framtiden. Så man må uansett ha et system som legger til rette for at man kan løse disse oppgavene på mest mulig hensiktsmessig vis, men på forskjellig måte fra landsdel til landsdel – alt tilpasset lokale og regionale forhold. Men jeg har vært rimelig tydelig på at det er formålstjenlig at selskapene selv nå ser på endringen av strukturen, jeg har oppfordret til det og også lagt til rette for det – bl.a. gjennom den siste endringen.

Henning Skumsvoll (FrP) [18:15:17]: Jeg vil igjen tilbake til de store investeringene som Statnett skal gjøre de neste tiår. Dette tror jeg kanskje vil strekke organisasjonen til Statnett litt mye, og det er da mitt spørsmål kommer. Det er jo mange store nettselskap eller strømprodusenter som ønsker å bygge kabel til utlandet. Ville det ikke kanskje være en idé for å avhjelpe Statnett å la kommunale og statlige produsenter av strøm få bygge og drifte kabler på sikt, ikke bare la alt skje i regi av Statnett?

Statsråd Ola Borten Moe [18:16:00]: For over 20 år siden skilte man jo transmisjon og produksjon. Det mener jeg var svært fremtidsrettet den gangen. Jeg mener at historien har vist at det var et helt riktig grep, og jeg mener at slik må det også være i framtiden. Vi kan ikke ha et system der bukken skal passe havresekken, og det å skille produksjon og transport er åpenbart et godt og fremtidsrettet grep. Det å slippe produsentene inn i sentralnettet igjen mener jeg derfor er en dårlig idé. Jeg mener videre at Statnett som systemoperatør er den som åpenbart har de beste forutsetningene til å løse denne oppgaven på en formålstjenlig, god måte – sy det sammen med kraftnettet vårt for øvrig.

Det siste gode og viktige poenget er at det overskuddet disse linjene produserer, vil gå til å redusere nettleien for oss alle sammen – industri, privatforbrukere og det offentlige. Det er jo også et viktig hensyn – i alle fall hvis de bekymringene som representanten Skumsvoll bar til bords i forrige innlegg, er riktige.

Siri A. Meling (H) [18:17:20]: Det er jo slik at veldig mye av vår energipolitikk og føringene for den faktisk blir lagt i EU, og at vi gjennom EØS-avtalen da må ta disse ulike direktivene her. Et direktiv, som antas å ha ganske stor betydning bl.a. på nettsiden, er jo dette elmarkedsdirektivet. Så mitt spørsmål til statsråden er: Hvor i prosessen ligger dette direktivet? Når kan vi forvente å få noe til behandling her i Stortinget?

Statsråd Ola Borten Moe [18:17:56]: Jeg tror det er rom for å si – i alle fall som en historisk betraktning – at det er norsk energipolitikk som har fått stor betydning for europeisk energipolitikk, rett og slett fordi vi systematisk ligger foran, er tidlig ute og godt skodd for å møte de utfordringene som framtiden gir oss. Så den verd siden går nok andre veien oftere enn representanten Meling her ga uttrykk for.

Ellers er behandlingen av direktivet på vei, men her og

nå er jeg ikke i stand til å si noe om når det kommer til behandling i Stortinget.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Sak nr. 8 [18:18:41]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2013 under Olje- og energidepartementet (norsk deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk sokkel) (Innst. 239 S (2012–2013), jf. Prop. 60 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

- Det anses vedtatt.
- Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 9 [18:19:44]

Interpellasjon fra representanten Henning Warloe til kunnskapsministeren:

«På Forskerforbundets konferanse i november uttalte statsråden at hun ønsker å heve ambisjonsnivået for norsk forskning og våre universiteter. Hun sa også at våre nordiske naboland tydeligvis har gjort noen riktige grep, fordi deres universiteter kommer klart bedre ut enn de norske på samtlige internasjonale rangeringer. Dette temaet tok jeg opp i en interpellasjon i Stortinget i mars 2011 og spurte om regjeringen ville vurdere en nasjonal strategi for å løfte våre fremste universiteter og miljøer. Daværende statsråd for høyere utdanning og forskning svarte at dette måtte sektoren selv ta ansvar for. På bakgrunn av nevnte uttalelser i november håper jeg det nå kan være et gunstigere klima for å diskutere dette temaet på nytt.

Vil statsråden nå ta initiativ til en strategisk vurdering av hvilket ambisjonsnivå Norge bør ha for sine fremste universiteter og tiltak for å løfte dem på internasjonale rangeringer?»

Henning Warloe (H) [18:21:10]: Jeg prøver meg igjen, for å si det sånn. For ganske nøyaktig to år siden hadde jeg en interpellasjon om samme tema som i dag. Da hadde vi nettopp fått den siste universitetsrangeringen fra Times Higher Education, som viste at to norske universiteter var inne blant de 200 fremste i verden. Det overraskende den gangen, kanskje – ikke alle i Bergen vil være enig med meg i dette – var at Universitetet i Bergen var rangert øverst på 135. plass. På de fleste rangeringer ellers har Universite-

tet i Oslo hatt den høyeste norske plasseringen. Uansett er det viktigste poenget at det beste norske universitetet var rangert som nr. 6 i Norden, altså for to år siden.

Min egen refleksjon omkring dette var at det var vanskelig å vite om dette var et resultat vi burde være fornøyd eller misfornøyd med. Det avhenger jo av hvilken ambisjon vi har for våre beste universiteter. Og noen slik nasjonal ambisjon er ikke nedfelt noe sted. Derfor spurte jeg daværende statsråd Tora Aasland om det kunne være en idé å ta denne diskusjonen, og om regjeringen ville gjøre en analyse av de norske universitetenes internasjonale konkurransesituasjon, og deretter vurdere hvilket ambisjonsnivå Norge bør ha for sine universiteter. Kunne det f. eks. være en idé å ha som ambisjon at det beste norske universitetet på sikt også kunne bli det beste i Norden? Jeg fikk et hyggelig svar fra statsråden, men i kortform var svaret nei. Slike vurderinger fikk sektoren gjøre selv.

Det var derfor med stor interesse jeg hørte nåværende statsråds tale til Forskerforbundets forskningspolitiske konferanse i november i fjor. Der uttrykte hun en viss utilfredshet med at danske og svenske universiteter ble bedre rangert enn de beste norske på internasjonale målinger, og at det kanskje var på tide å heve det norske ambisjonsnivået for sektoren. Disse uttalelsene er direkte årsak til at jeg forsøker en interpellasjon om dette temaet igjen i dag. I mellomtiden har vi fått den nye forskningsmeldingen. Her har regjeringen faktisk kommet på den gode ideen å

«rette søkelyset mot den faglige utviklingen ved noen av våre mest forskningsintensive universiteter og sammenligne dem systematisk med de beste universitetene i Norden».

Dette er veldig bra. Jeg skal absolutt ikke insinuere at noen i departementet har stjålet ideen fra meg, eller at de har lyttet til Høyres leder Erna Solberg, som i sin tale til Høyres landsmøte i fjor sa at Høyres ambisjon var at det beste norske universitetet burde bli det beste nordiske universitet innen 2030. For regjeringen vil riktignok analysere, men den passer seg vel for å flagge noen ambisjon, utover at universiteter kan være ledende internasjonalt, og det kan man jo godt si om våre fremste universiteter i dag, litt avhengig av hvordan man teller. Men jeg vil understreke at jeg og Høyre fullt ut deler regjeringens utsagn om at det må være viktig at universitetene foretar faglige og tematiske prioriteringer, altså spiss fremfor bredde i noen sammenhenger.

Noen vil kanskje hevde at en målsetting om at det fremste norske universitetet skal være rangert øverst i Norden innen f.eks. 2030, egentlig ikke er så veldig ambisiøst. La meg derfor understreke at det er et ambisiøst og krevende mål. Vi skal kapre plassen som både for to år siden og på siste rangering fra Times Higher Education innehas av Karolinska Institutet. Sist var det på plass nr. 43, nå på plass nr. 42. Dessverre for Norge: Våre universiteter har falt ganske dramatisk på den siste rangeringen. Både Universitetet i Bergen og Oslo er ute av topp 200. Universitetet i Oslo ligger på en plass mellom 201 og 225. Universitetet i Bergen har falt ca. 100 plasser fra sist og får en plassering mellom 226. og 250. plass. Det beste norske universitetet er nå på 9. plass i Norden, og avstanden til de fremste er større enn før. Her finner vi bl.a. uni-

versitetene i Lund, Uppsala og Helsinki på plassene bak Karolinska.

Jeg er klar over at denne typen rangeringer kan problematiseres, at de neppe forteller hele sannheten, og at de kanskje i enkelttilfeller kan gi et direkte galt inntrykk. Men når det skjer store endringer på kort tid, som f. eks. i tilfellet med Universitetet i Bergen, kan det være grunn til å spørre hvorfor. Det er sikkert fornuftig å ikke overfortolke resultater i enkeltstående undersøkelser og rangeringer. Men jeg vil avvise fullstendig at rangeringene som finnes, og da særlig Times Higher Education, ikke skulle ha noen som helst verdi eller relevans. Det finnes noen i academia i Norge som hevder dette, og det mener jeg er en helt uinteressant debatt. Når rangeringer bygger på en rekke objektive kriterier, i dette tilfelle for Times Higher Education 13 kriterier, og de viser konsistente resultater over tid, er det av stor interesse hva de sier. Som vi vet, tillegges de internasjonale rangeringene mer og mer vekt av både forskere, studenter og bedrifter som alle gjør fortløpende vurderinger av det globale kunnskapslandskapet. Fokus på rangeringer kan i tillegg bli selvforsterkende ved at ressurser og talenter dirigeres mot dem som rangeres høyest, og som dermed styrker sin posisjon ytterligere. Det er derfor sannsynligvis klokke å forholde seg til rangeringene enn å fornekte dem.

EUs utdanningskommisær har for øvrig tatt initiativ til en ny og sannsynligvis mer omfattende europeisk rangering av universiteter, kalt U-Multirank, som skal gi universitetsmiljøer mulighet til å «benchmarke» seg mot tilsvarende i andre land og ved andre institusjoner. Dette kan bli et interessant verktøy i arbeidet med å løfte frem forskningsmiljøer i verdensklasse, slik både forskningsmeldingen åpner for, og som Høyre er opptatt av.

Men la meg for sikkerhets skyld understreke: Det er naturligvis ikke plasseringen eller rangeringen i seg selv jeg er opptatt av, men det den sier om en institusjons kvalitet og attraktivitet internasjonalt. Så kommer naturligvis verdien av den profilering en gitt rangering vil kunne ha for vedkommende universitet og land. Like det eller ikke: Vi deltar i et internasjonalt kunnskapskappløp som kanskje har større betydning for fremtiden enn det rustningskappløpet vi så under den kalde krigen.

La meg derfor vende tilbake til mitt utgangspunkt for to år siden: Hvilket ambisjonsnivå skal vi ha for våre fremste universiteter? Hva vil det kreve f.eks. for et norsk universitet å bli rangert som det beste i Norden? Er det i det hele tatt mulig? Er vi som land villig til å bidra med de ressurser og tiltak som er nødvendige? Vil regjeringen gjøre en strategisk vurdering av disse spørsmålene?

Jeg ser frem til statsrådets svar i dag. Jeg håper hun har et litt mer offensivt syn på disse spørsmålene enn det daværende statsråd ga uttrykk for i debatten for to år siden.

Statsråd Kristin Halvorsen [18:28:48]: Det er et faktum at norske universiteter kommer dårligere ut på internasjonale rangeringer enn de danske og svenske. Toppinstitusjonene i Norden hevder seg svært godt i konkurransen, men sier seg likevel ikke fornøyd med det.

Det kan rettes mange innvendinger mot rangeringene.

Forskningsindikatoren vektlegges for sterkt, datagrunnlaget er svakt og metodikken er omstridt. Dette resulterer i at forskningstunge institusjoner favoriseres på bekostning av dem som tar et stort ansvar for utdanning, og at plasseringene kan variere mye fra et år til et annet, som interpellanten også var inne på.

Universitetene og høyskolene i Norge har et bredt mandat som hviler på tre pilarer: forskning, utdanning og formidling. Institusjonene må først og fremst måles opp mot hvordan de ivaretar sine brede og samfunnsbyggende oppgaver gjennom høy kvalitet innenfor alle disse tre områdene. De skal sørge for at Norge bidrar til den globale kunnskapsallmenningen, og de skal gjennom å være en attraktiv internasjonal samarbeidspartner hente hjem kunnskap frambrakt i andre land. De skal bidra til økt forståelse av naturen og av oss selv som mennesker og som samfunn. Institusjonene er viktige for næringsutvikling og for kvaliteten på offentlige tjenester. Ikke minst skal institusjonene utdanne kandidater som kan sørge for nødvendig fornyelse i årtier framover. Utdanningene må være basert både på forskning og på utviklingsarbeid og samtidig være relevante for det arbeidet kandidatene skal ut i.

Vi må likevel erkjenne at rangeringene indikerer kvalitet. Rangeringene har ofte til felles at de bygger på indikatorer som forskningsverdenen anerkjenner som tegn på kvalitet. Andre typer evalueringer og målinger, som fagevalueringer, publiserings- og siteringsanalyser og gjennomslag i det Europeiske forskningsrådet, viser det samme. Framgangen for norsk forskning er god, men det er mer å gå på.

Hva kan vi så forvente av de norske universitetene når det gjelder internasjonal synlighet, gjennomslag og kvalitet?

Jeg er glad for denne invitasjonen fra representanten Warloe til å debattere kvalitet ved norske universiteter. Warloe etterspør strategiske vurderinger av hvilket ambisjonsnivå vi bør ha for universitetene. Som Warloe sikkert har registrert, er dette et tema regjeringen drøfter i den nylig framlagte forskningsmeldingen.

Det er åpenbart at Norge, som er på størrelse med en liten amerikansk delstat, ikke kan dominere de internasjonale universitetsrangeringene. Det er like åpenbart at vi som et rikt land har forutsetninger for å markere oss på linje med våre nordiske naboland.

Det norske bidraget til verdens samlede forskningsinnsats er på under én prosent, og en befolkning på fem millioner mennesker har sine begrensninger. Men betyr det at vi skal overlate den ressurskrevende og banebrytende forskningen til større aktører? Jeg mener nei. For det første er vi allerede blant de aller beste på noen områder. For eksempel er vi en av verdens fremste sjømatnasjoner. Her er det vi som har stått for en stor del av gjennombruddene.

Fordi vi er et land med begrensede ressurser, må vi spisse vår innsats og konsentrere oss om å hevde oss internasjonalt på områder der vi har ekstra gode forutsetninger. Å bli skikkelig gode på noen områder krever stabile rammer og god sammenheng mellom investeringer i bygg, studenter og forskere. Vi starter derfor opp med å lage en langtidsplan for forskning og høyere utdanning, som har

et tiårsperspektiv, og som blir et viktig virkemiddel når det gjelder hvordan man skal prioritere for å få tydeligere ambisjonsnivå på ulike områder. Det er et veldig viktig grep i den forskningsmeldingen som er lagt fram.

De store universitetene uttrykker ambisjoner om å styrke seg internasjonalt. Spørsmålet er om man er sultne nok i vårt oljesmurte samfunn til å virkeliggjøre de ambisjonene. I mange andre land er det store endringer i forskningssystemene. I Europa konsentreres forskningsressursene. Nye og framvoksende forskningsnasjoner i Asia og Latin-Amerika satser tungt og vil helt sikkert sette stadig større preg på den globale kunnskapsallmenningen. Ikke minst derfor må Norge føre en politikk som understøtter de største universitetenes internasjonale ambisjoner. Det er ikke nok å løpe raskere selv, hvis alle de andre også løper raskere.

Det vil gagne Norge som samfunn å ha ett eller flere universiteter som lykkes bedre internasjonalt. Kunnskapsdepartementet vil derfor rette søkelyset mot den faglige utviklingen ved noen av våre mest forskningsintensive universiteter og sammenlikne dem med de beste universitetene i Norden. Målet er å utvikle kunnskap som kan støtte institusjonene, Forskningsrådet og departementet i arbeidet med å forbedre forsknings- og utdanningskvaliteten.

Universitets- og høyskolepolitikken er i kontinuerlig utvikling. Sett i et lengre tidsperspektiv har det skjedd store endringer i sektoren, også i retning av å satse sterkere på kvalitet. Jeg mener at enda mer profilering og spissing av institusjonene må til for å få til et kvalitetsløft i sektoren. Økt profilering innebærer å velge faglig tyngdepunkt og ambisjonsnivå tilpasset hver enkelt institusjon.

Warloe etterspør tiltak for å løfte våre beste universiteter. Slike tiltak skal vi ha, men jeg er også opptatt av tiltak som kan løfte alle institusjonene, hver ut fra sine forutsetninger. Jeg vil særlig framheve tre tiltak: Det første er den nye målstrukturen fra 2012 for universiteter og høyskoler. Det er ett viktig tiltak for å stimulere til økt profilering og differensiering. Målstrukturen legger opp til mindre detaljstyring fra departementet og gir institusjonene handlingsrom og ansvar for å sette mål som er i tråd med deres egenart og ambisjoner. Det skal gi større rom for spesialisering innenfor felt hvor institusjonene har særlige forutsetninger for å lykkes. Institusjonene har stor frihet innenfor de rammene som storting og regjering setter, og må definere sine styrker og sine mål. Norske universiteter og høyskoler har i internasjonal sammenheng også høy bevilgning direkte fra myndighetene. Gitt den friheten som institusjonene har, følger det et tilsvarende stort ansvar til selv å sette sine prioriteringer for å nå de overordnede målene.

Et annet viktig tiltak for å øke kvaliteten i UH-sektoren er resultatbasert uttelling på indikatorer innenfor forskning og utdanning. I grove trekk har innretningen av finansieringen for universiteter og høyskoler stått uendret i snart ti år. Systemet er det samme for alle institusjonene og har gitt gode resultater på én måte, men har kanskje også bidratt til å gjøre norske universiteter og høyskoler mer like hverandre. I forskningsmeldingen har vi derfor varslet en helhetlig gjennomgang av finansieringen av universiteter og høyskoler. I den må vi bl.a. vurdere forholdet mellom di-

rekte bevilgninger og ekstern forskningsfinansiering. Det er også behov for å vurdere resultatbaserte bevilgninger opp mot finansiering som i større grad er basert på politiske målsettinger og institusjonenes strategier. Spørsmålet her er jo bl.a. om systemene nå er gode nok med hensyn til å nå lenger når det gjelder kvalitet.

Norges forskningsråd er et sentralt virkemiddel for økt kvalitet i norsk forskning. Evalueringen av Forskningsrådet gir et positivt hovedinntrykk av organisasjonen, men peker på utfordringer i forhold til å understøtte den virkelige dristige og grensesprengende forskningen. Forskningsrådet skal derfor vektlegge fornyelse og potensial for grenseoverskridende forskning sterkere når de utformer sine virkemidler og vurderingssystemer.

Samtidig må vi videreføre de kvalitetsvirkemidlene i Forskningsrådet som har vist seg å gi resultater. Ett slikt virkemiddel er sentrene for fremragende forskning. Før jul i fjor ble 13 nye forskningsmiljøer utpekt som SFF etter hard konkurranse. Disse sentrene illustrerer at brennpunktet for norsk elitesatsing i forskning ikke er institusjonene, men fagmiljøene. Ved våre universiteter og høyskoler vil det være noen fremragende miljøer, mens andre er mer gjennomsnittlige, og de fremragende trenger ikke nødvendigvis å befinne seg bare ved de største institusjonene. Likevel er brorparten av de nye sentrene lokalisert ved våre store universiteter, de som i utgangspunktet har størst mulighet til å løfte seg internasjonalt. Konsentrasjon av slike miljøer om enkelte institusjoner vil være med på å gjøre disse institusjonene mer synlige internasjonalt. Samtidig har departementet ønsket å framheve også den gode utdanningen. Derfor finansierer vi nå i alt fire sentre for fremragende utdanning. Det skal bli veldig spennende å se hvordan disse sentrene etter hvert fordeler seg mellom institusjonene.

Som nevnt innledningsvis må vi ikke glemme at universiteter og høyskoler har andre formål i tillegg til å frambringe internasjonalt synlige forskningsinstitusjoner. Universitetene og høyskolene leverer kandidater innenfor alle utdanningsområder både nasjonalt og til sine regioner. Uten gode profesjonsutøvere, som lærere, sykepleiere og ingeniører, vil offentlig tjenestetilbud og norsk næringsliv lide. Uten dyktige økonomer og samfunnsvitere vil kommunene og det offentlige Norge stanse opp. Vi skal opprettholde kompetansemiljøer i hele landet. Et godt utbygd tilbud av høyere utdanning er viktig for å oppfylle regionalpolitiske mål. Disse hensynene må vi klare å balansere samtidig.

Henning Warloe (H) [18:39:15]: Jeg vil takke for svaret. Jeg synes i bunn og grunn at statsråden var rimelig tydelig og ambisiøs, og jeg er veldig glad for at hun ikke brukte mye tid på å problematisere disse rangeringene. Det kan imidlertid være at det kommer noen i debatten senere som vil velge å gjøre det. Hvis man innvender at rangeringene ikke sier sannheten om de norske universitetene, så sier de kanskje heller ikke sannheten om noen av de andre universitetene.

Hvis man f.eks. mener at utdanning ikke vektes nok – så vidt jeg husker fra Times Higher Education, vektes ut-

danningstilbudet og kvaliteten med 30 pst., samt en rekke andre faktorer naturligvis – må man kanskje ha som hypotese at de norske universitetene er så mye bedre på utdanning enn de utenlandske, og ikke får uttelling for det.

KUF-komiteen har besøkt en rekke universiteter i andre land – Canada og USA, Sveits for ikke lenge siden, osv., osv. Vi har truffet norske studenter ved disse universitetene, og det inntrykket vi har fått fra dem – jeg snakker naturligvis bare på egne vegne – er ikke akkurat at de er misfornøyd med studietilbudet ved disse universitetene sammenlignet med de norske, snarere tvert imot. Som sagt brukte ikke statsråden mestepartene av sin tid på dette, og det er jeg veldig glad for.

Jeg er enig med statsråden i at Norge er et lite land. Vi kan neppe klare å holde bredde og – skal vi si – tyngde nok i alle våre miljøer, spredt over alle fag og temaer når det i tillegg også skal være et geografisk mangfold. Det er behov for en spissing for å heve kvaliteten i mange sammenhenger.

Jeg synes at statsråden stilte et godt spørsmål: Er våre institusjoner sultne nok i vårt oljesmurte land? Det kan man naturligvis si til sektoren, og så kan de sparke ballen tilbake. Det vet jeg at mange av dem gjør. De vil kanskje spørre om vi som politikere – som myndigheter og deres oppdragsgivere – er sultne nok i dette oljesmurte landet til å stille de ressursene og de verktøyene til disposisjon som de beste og mest ambisiøse miljøene og institusjonene våre etterspør? Det er kanskje det spørsmålet som først og fremst vi må ta stilling til. Jeg hadde naturligvis ikke ventet at statsråden her og nå nær sagt skulle legge frem eller varsle en igangsetting av et stort arbeid. Men jeg håper statsråden er enig i at det ville være en interessant øvelse ikke bare å se på statistikk og sammenligninger mellom våre institusjoner og de andre i Norden, men også gjøre denne øvelsen: Hva må til dersom et av våre universiteter skulle klatret opp, f.eks. på den plasseringen som Karolinska Institutet har per i dag?

Statsråd Kristin Halvorsen [18:42:38]: Jeg har stor respekt for dem som har lederoppgaver ved våre universiteter og høyskoler, og opplever dem som personer som både har ambisjoner og vet hvor bredt mandat de har, både når det gjelder forskning, utdanning og formidling. Så hvis vi spør – hva skal en si – hvordan sulten og ambisjonene ligger, tror jeg det må være en utfordring som går til alle.

Det er klart at vi som har kommet igjennom en internasjonal finanskrisa med Europas laveste arbeidsløshet, som har betydelige deler av næringslivet med gode utviklingsmuligheter, og som hevder oss bra, har mindre press og trøkk på oss enn veldig mange andre land har akkurat nå. Derfor må vi stille oss spørsmålet om – hva skal en si – hvordan vi skal sørge for at vi hele veien strekker oss lenger. Det gjelder ikke bare innenfor universiteter og høyskoler. Det gjelder samfunnet som helhet, og det gjelder ikke minst politiske myndigheter og de ulike partiene.

Jeg synes vel at jeg nyanserte innledningsvis i mitt svar hvordan ulike rangeringer av universiteter har mange svakheter. De måler det de måler, men det er også det vi

får svar på. De er en indikator på kvalitet. Det var min oppsummering. Det finnes mange motforestillinger til det.

Jeg har ikke lyst til å misforstå representanten Warloe i retning av å overforenkle det som er innholdet i interpellasjonen, nemlig å si at nå skal vi bare sette oss ett mål, og det er at vi skal ha ett universitet som hevder seg høyt på én internasjonal rangering. Det synes jeg ville være å overforenkle det som er problemstillingen her, og å misforstå med vilje. Jeg synes vi skal bruke de internasjonale rangeringene som en pekepinn på kvalitet ved ulike institusjoner i Norge, men aldri som noe som vil gi ett svar med én fasit på hvilke universiteter som har god kvalitet. De ulike rangeringene vektlegger ulike forhold, og det er en vesentlig del i forskningsmeldingen – sammenhengen mellom forskning og utdanning. En opplagt utfordring vi har, er å finne bedre indikatorer med hensyn til hva som er god utdanningskvalitet. Det er også vanskelig å fange opp i disse rangeringene.

Vi kommer helt sikkert til å få større muligheter til å diskutere dette når regjeringens forskningsmelding skal diskuteres i Stortinget, for et gjennomgående perspektiv i den meldingen er at vi som er et lite folk, og som alltid kommer til å ha en forholdsvis liten andel av verdens kunnskapsproduksjon, med fordel kan spise oss mer på ulike områder. Det gjelder alle institusjoner, men vi må samtidig ha det brede perspektivet på plass. Våre institusjoner skal også sørge for at vi har høyt utdannet og kompetent personell i alle deler av landet.

Tor Bremer (A) [18:46:14]: Me er i dag inviterte av representanten Henning Warloe til å diskutera kvalitet og ambisjonar for høgare utdanning. Det er nok ein invitasjon alle parti naturlegvis med glede takkar ja til, for dette er ein kontinuerleg debatt og eit kontinuerleg arbeid – ikkje fordi strategiane er for dårlege, fordi ambisjonane her i salen, i regjeringa eller på institusjonsnivå er for låge. Nei, det er fordi prioriterte mål, også på dette området, naturleg nok kan endra seg.

Arbeidarpartiet og arbeidarrørsla har alltid vore opp-tekte av å løfta all utdanning. Kampen for tilgang til kunnskap og utdanning har gått parallelt med kampen for sosiale gode. Alle våre reformer innanfor utdanningspolitikken – og dei har vore mange – har hatt som mål å gjera tilgangen til kunnskap og utdanning reell for alle i samfunnet, ikkje berre for eliten. Me har ytterlegare hatt som mål at utdanninga skal vera relevant for samfunnet, og ikkje minst: Me skal løfta kvaliteten. Dette har vore dei tre raude trådane som har gått igjen i dei fleste reformene i all utdanning, alt frå barnehagenivå til høgare utdanning.

Eitt av fagrørsla sine tidlege krav – som ein kan spora heilt tilbake til 1850-talet – fokuserte sterkt på at born frå allmugen skulle ha ein fri rett til høgare utdanning.

Dei fleste partia er no inne i ein politisk kreativ periode. Det er tid for programskriving. Det er kort og godt ei flott tid. Difor vil eg meir enn gjerne røpa – og dela – med forsamlinga kva me i Arbeidarpartiet tenkjer om kvalitet i høgare utdanning i framtida.

Det er nok ei breiare tilnærming enn berre kva ran-

gering våre universitet får i diverse internasjonale rangeringar. Eg har lyst til å understreke at det er rett – som interpellanten poengterer – at norske universitet gjer det dårlegare enn våre nordiske vener i desse rangeringane. Det indikerer nok at kvaliteten ikkje er heilt på topp. Eg skal ikkje ta ein disputt med representanten Warloe om dette er fakta, sjølv om han openbert hadde håpa på det.

På same måten som indikatorar i internasjonale rangeringar skal våre institusjonar byggja på forskning, utdanning og formidling. I tillegg har våre universitet og høgskular eit ytterlegare og tydelegare samfunnsmandat. For eksempel skal høgskulane etterkoma det regionale behovet i arbeidslivet for arbeidskraft med rett kunnskap. Dette handlar også om ei form for kvalitet i utdanninga. Det blir naturleg nok ikkje automatisk fanga opp i internasjonale rangeringar.

I Arbeidarpartiet er vårt perspektiv at norske utdanningar skal liggja i verdsklasse, for Noreg skal i framtida konkurrera med omverda basert på kunnskap og forskning.

Me må ha som mål at våre universitet og høgskular skal ha ei verdsleiarande utdanning innanfor prioriterte område. Difor vil me i Arbeidarpartiet og regjeringa ha ei betre arbeidsdeling og meir samarbeid innan høgare utdanning.

For å oppnå dette meiner me at det i programarbeidet må gjennomførast ei nasjonal kunnskaps- og strukturreform for å sikra nettopp desse måla. Men me må òg i tillegg gjennomgå finansieringsmodellen for sektoren, med særleg vekt på å vurdere korleis me kan auka studentgjennomstrøyminga, studiekvaliteten og korleis me sikrar ein likeverdig kvalitet i utdanninga i heile landet.

Når det er sagt, vil eg naturlegvis også visa til at ikkje alt krut nødvendigvis trengst å bli funne opp på nytt. Regjeringa har naturlegvis både høge ambisjonar, gode strategiar og velfungerande tiltak for å auka kvaliteten i høgare utdanning.

Dette dreier seg om alt frå sider ved dagens finansieringssystem, som openbert fungerer godt, til den nye forskingsmeldinga, som nettopp inviterer Stortinget til nye grep. Men den debatten må naturlegvis avvegast mot den nye målstrukturen, der me har gitt institusjonane større rom og ansvar for sjølv å definera sin kvalitet og sin plass i systemet.

Tord Lien (FrP) [18:51:28]: Jeg mistenker at temperaturen i denne debatten ikke blir like høy som i den debatten jeg deltok i tidligere i dag, som handlet om motorferdsel i utmark – og det er kanskje like greit.

Jeg synes jeg må få knytte en kort kommentar til det representanten Bremer sa nå, for han snakket veldig mye om ambisjoner. Men så vidt jeg kunne skjønne, var det eneste virkemiddelet som ble presentert, mer samarbeid. Det er for så vidt et virkemiddel jeg er enig i. Jeg skal prøve å komme med noen andre innspill etter hvert.

Jeg har også lyst til å takke interpellanten for at vi får tatt denne debatten. Jeg er enig med både statsråden og Bremer i at dette nok er et tema som vi er nødt til å adressere også når vi behandler forskningsmeldingen – som vi vel så vidt har begynt med i komiteen.

Så er jeg enig med dem som sier, har sagt og kommer til å si etter meg, at det er helt åpenbart fornuftig å diskutere rangeringen. Det er fornuftig å diskutere hva de egentlige målene er, og alt dette, og hvordan rangeringen kan gi et bedre bilde av de universitetene vi faktisk rangerer.

Alt det er vel og bra, men samtidig er det sånn at disse rangeringene er der, og vi må forholde oss til dem. Det gjør internasjonale forskere, det gjør internasjonale studenter, og det gjør norske studenter. Hvis vi skal klare å rekruttere de aller fremste både studentene og forskerne til norske universitet, er det tvingende nødvendig at vi har noen institusjoner som klarer å hevde seg på disse rangeringene.

Jeg tror også at å ha noen akademiske flaggskip som er godt synlige ute i Europa, er bra. Jeg tror også det er bra for de institusjonene som ikke kan forventes å ha den typen ambisjoner. Å ha noen flaggskip i Norge som utdanner og forsker på høyt, høyt nivå, vil også være rekrutteringsgrunnlag for andre institusjoner i resten av landet.

Så tror jeg det er åpenbart at noen av universitetene – det var vel interpellanten inne på også – må ta jobben med å hente hjem kunnskap fra forsknings- og utdanningsmiljøer andre steder i verden. Helt uavhengig av hvem som styrer Kunnskapsdepartementet, vil Norge levere mellom 0,5 pst. og 1 pst. av all forskningsproduksjon i verden. Vi kan ikke basere norsk velferd og velstand på 1 pst. av verdens kunnskapsproduksjon. Vi må ha noen flaggskip for å hente hjem denne kunnskapen. Derfor er det viktig å bygge sterke miljøer.

Så hørte jeg statsråden snakke om å utrede, evaluere, vurdere osv. Det er vel og bra, det. Jeg er for så vidt enig i det meste som statsråden sa. Men så håper jeg at jeg når budsjettet kommer i oktober en gang, nikker gjenkjennende til det – at ok, dette har statsråden faktisk fulgt opp – for det har jo en konsekvens også der.

Jeg er veldig enig i det statsråden sier, at institusjonene selv har et betydelig ansvar for å løse dette, og de må bruke sitt strategiske handlingsrom til å nå det målet. Da synes jeg det er et paradoks at det er blitt trukket fram, for vi vet at under den rød-grønne regjeringsperioden, i de siste åtte årene, har det strategiske handlingsrommet til universitetene som kunne blitt brukt til å posisjonere seg internasjonalt, de facto blitt redusert. Dette er det ikke Fremskrittspartiets utredningsavdeling som har kommet fram til, men det er Handlingsromsutvalget som har kommet fram til det.

Det er jo det ene – vi må styrke det strategiske handlingsrommet til disse institusjonene. Da handler det, tror jeg, om å prioritere. Det er vi altfor dårlige på å diskutere i denne sal. Jeg mener at skal vi få til dette, som jeg mener er en god ambisjon, må vi prioritere og tørre å satse midler på det.

Ett konkret innspill til: Vi har Forskningsrådet som det viktigste rådgivende organ og virkemiddelet for å styrke forskningen i Norge. Hvis vi er enige om de målsettingene som vi har diskutert i dag, er det et paradoks at bare 7 pst. av midlene som tildeles over Forskningsrådet, blir tildelt basert på rent kvalitative parametre. Det mener jeg er for

dårlig. En større andel av Forskningsrådets midler må gå til forskningsinitierte forskningsprosjekter.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [18:56:50]: For en tid siden fikk jeg en henvendelse fra en student i utlandet som var oppriktig bekymret over at ingen av de norske universitetene var å finne på rangeringslistene over de 200 beste universitetene i verden. Studenten lurte på hva vi kunne gjøre for å bedre dette. Derfor har jeg lyst til å rette en takk til representanten Warloe for å reise denne problemstillingen enda en gang, sjøl om det ikke er så veldig lenge siden sist vi var inne på det samme. Det er viktig at vi som stortingsrepresentanter har utviklingen i norske universitet og høyskoler til jevnlig debatt. Uten oppmerksomhet er det lett å styre unna radaren.

En kan i og for seg si at det ikke har noen betydning hvilken plass et norsk universitet plasserer seg på på internasjonale rankinglister. Universitetet kan jo være godt likevel, og kanskje er det også aller best innenfor sitt område. Men vi kan ikke komme bort fra det faktum at både norske og utenlandske studenter sjekker rangeringslistene før de skal studere. Noen arbeider målrettet for å sikte seg inn mot en plass på et av de mest prestisjetunge universitetene. Ja, sjøl komiteen ble jo, som representanten Warloe nevnte, litt «starstrucked» over å få lov til å besøke både Stanford- og Berkeley-universitetene på komitéreise i USA. Det å ha fostret opptil flere nobelprismottakere gir sjølsagt status, og det gir omverdenen inntrykk av at universitetet – også totalt sett – har høyere kvalitet i alle sine studier enn de norske.

Hva så med våre egne universitet? Vi kan godt mene at universitetene er sjølstendige og dermed bør sørge for å kvalifisere seg på egen hånd, men vi kan ikke som stortingspolitikere abdisere. Vi er de bevilgende myndigheter, og vi må stille både krav og ha forventninger til våre institusjoner også på dette området – som sektoren skal ha til oss.

Spørsmålet er om vi har gode nok og klare nok forventninger til hva universitetene skal levere av forskning, kvalitet i undervisningen og oppfølging for god progresjon. Stiller universitetene sjøl strenge nok krav til egne ansatte og til studentene? Organiserer vi oss riktig innad i institusjonene? Er det god nok ledelse? Vet vi faktisk hva som virker læringsfremmende i høyere utdanning, og hva som virker læringshemmende? Vet vi nok om hva som skal til for å heve oss på de internasjonale rankinglistene? Jeg tror ikke det.

Vi skjønner alle at det er krevende for et norsk universitet å ta mål av seg til å oppnå topplasseringer på de internasjonale rankinglistene. Jeg mener vi ikke skal forvente det, men vi må kunne ha en ambisjon om i alle fall å være inne på listene, og kanskje blant de 100 beste. Mange av de store og tunge utenlandske institusjonene har en helt annen historie og andre muligheter enn norske universiteter har, men vi må ta de beste erfaringene fra disse institusjonene, og så må vi sette oss noen mål. Det er heller ingen grunn til at ikke vi skal ha ambisjon om å være like gode som svenskene.

Karolinska Institutet ligger i dag som nr. 44 på Times

Higher Education for 2013. Svenskene har fire universitet blant de 140 beste på denne rankingen, og både Danmark og Finland har universitet på lista. Vi har ingen blant de 200 beste. Times Higher Education gir poeng for både undervisning, internasjonalisering, utbytte for bedrifter, forskning og sitering. De måler ut fra 13 ulike kriterier, så vidt jeg vet.

Vi lever i en global verden der avstander er små, mye mindre enn tidligere, og verden kan vurderes uansett hvor vi sitter. Rangeringslistene trenger ikke være et sannhetsvitne på hva som er best, men de har betydning. Det blir derfor interessant å se de første listene der de enkelte fagdisipliner måles mot hverandre, slik som U-Multirank har tatt mål av seg til å gjøre i 2016–2017. Så kommer det også til å bli en diskusjon om disse listene er gode nok all den tid det blir noe opp til den som leser sammenligningene, å mene hva som er godt og mindre godt.

Globalisering betyr at norske universiteter fortsatt vil kunne profitere på at vi ikke krever skolepenger av studentene. Man kan studere gratis. Selv om jeg har sett at enkelte har tatt til orde for å innføre skolepenger, til og med programkomiteen i Senterpartiet, er dette kanskje en av de største fordelene både studenter og institusjoner i Norge har, og noe vi bør verne om. Innføring av skolepenger, og sågar kun for utenlandske studenter, mener jeg overhodet ikke kommer til å bidra til at vi gjør våre institusjoner bedre.

Jeg tror det snarere tvert imot vil kunne føre til at vi mister en svært viktig dimensjon ved institusjonene. Internasjonalisering og studentmobilitet er med på å fremme kvalitet og muligheten til å stige på rankinglistene. Det kan ha et uvurderlig potensial for landet vårt framover. Disse studentene skaper seg nettverk mens de er i Norge. De lærer vår måte å leve på, hva som passer seg og ikke, slik norske studenter i utlandet gjør.

Øyvind Korsberg hadde her overtatt presidentplassen.

Karin Yrvin (A) [19:02:07]: Først vil jeg takke interpellanten for at han reiser en debatt om kvaliteten i høyere utdanning. Dette med rangeringer er viktig, og det er spennende.

En kan spørre seg hvorfor spørsmålet om målinger reises. Det kan skyldes at det er større nasjonal interesse knyttet til hvordan ressursene skal brukes, altså et ressursfokus. Det kan være at internasjonalisering og globalisering gjør at sammenligning med utlandet blir mer naturlig, og at rangeringer er en del av dette. Dessuten er rangeringer som skapt for mediasamfunnet.

Men rangeringene har en rekke utfordringer. Blant annet er det forskjell på hvor fokuset er, og en kan trekke ulike slutninger ut fra rangeringer, som at et universitet har blitt bedre eller dårligere på grunn av hopp eller fall på listen, uavhengig av å se det i relasjon til andres bevegelser på listen.

En utfordring med rangeringer er hvordan de leses. En kan utføre en liten lek med rangeringsdata. Hvis en f.eks. ser på Shanghai-rangeringen og stiller spørsmålet: Hvor

mange læresteder har de ulike land blant topp 100, er svaret at USA har 53, Storbritannia har 11, og Tyskland og Japan har 5. Ser en antall læresteder blant topp 100 sett i forhold til folketall, er Sveits nr. 1, Danmark nr. 3, Sverige nr. 4, Norge nr. 5 og Finland nr. 5. – vi er altså på topp 5.

Mer om dette kan leses i boken Kehm og Stensaker, 2009: University Rankings, Diversity, and the New Landscape of Higher Education. Der vil en se at en kan lese rangeringer på forskjellige måter, og det kan måles på forskjellige måter.

Men vi har andre kvalitetsindikatorer som vi kan bruke sammen med rangeringer, f.eks. vitenskapelig publisering. Produksjonen av vitenskapelige publikasjoner har økt med 50 pst. bare de siste fem årene. Det har gjort at Norge som et av få vesteuropeiske land har økt sin andel av verdens samlede artikkelproduksjon fra 0,53 pst. i 2001 til 0,63 pst. i 2011. Vår doktorgradsutdanning er godt ansett blant internasjonale kolleger, norske studenter er vel ansett i utlandet, og vi utdanner flere doktorander. Dette til sammen gir grunnlag for å si at Norge klarer seg bra. Selv om det er rom for forbedring, er det ingen grunn til å svartmale universitetene i Norge.

Skal vi ha et bedre forskningssystem, bør vi ha mer langsiktighet gjennom forskningsplaner og spissing, og vi må satse der Norge har folk og fortrinn, slik forskningsmeldingen legger opp til.

Henning Warloe (H) [19:04:47]: Jeg er enig med siste taler i at rangeringer kan leses forskjellig, og man kan trekke ut ulike typer kunnskap. Det er nødvendigvis interessante tema og interessante øvelser.

Det er klart at vi fra Høyres side ikke er opptatt av å svartmale. Jeg har ikke slått fast at det er – nær sagt – svært negativt for Norge at vi på siste Times Higher Education ikke har noe universitet inne blant de 200 beste. Det går an å tenke ulikt om det. Hvis det er slik – og nå må jeg ta forbehold om at jeg husker det riktige antallet – at det finnes et sted mellom 10 000 og 16 000 universiteter i verden – i Kina kommer det visstnok nye nær sagt hver uke, så det tallet er under utvikling – men la oss si at det finnes 10 000 universiteter i verden, og at lille Norge har 2 inne blant de 250 fremste, så er ikke det nødvendigvis noe dårlig resultat. Men det er nettopp det jeg har forsøkt å ta opp. Svaret på spørsmålet er avhengig av hvilket ambisjonsnivå man har bestemt seg for å ha. Det synes jeg er en interessant debatt, som nødvendigvis må basere seg på noen analyser og strategiske vurderinger. Jeg mener at regjeringen åpner for å gjøre en viss – de kaller det vel for en – systematisk sammenligning av ulike fakta over tid mellom våre fremste og de øvrige fremste universitetene i Norden. Det vil sannsynligvis være et godt utgangspunkt for å kunne vurdere hvilket forbedringspotensial våre universiteter har.

Selv om jeg har fått skryt fra noen for å reise en debatt om kvalitet, har jeg strengt tatt kanskje først og fremst ønsket å reise en debatt om ambisjonsnivå, fordi kvalitet kan man måle på så mange måter, men et ambisjonsnivå må ta utgangspunkt i noen konkrete valg. Da ville naturligvis et slikt valg være å ta de internasjonale rangeringene på alvor og si at disse må vi forholde oss til. Vi kan være uenig i

noen av kriteriene, men dette er verden slik den er skrudd sammen akkurat nå. Dette vies stor plass internasjonalt, og vi ønsker å lage en politikk som skal gjøre våre universiteter slik at de fremstår som mer konkurransedyktige. Jeg vil være helt overbevist om at de også vil ha høyere kvalitet dersom de over tid scorer systematisk høyere på disse rangeringene.

Jeg føler at vi ikke kommer så mye lenger her i dag. Debatten er strengt tatt snart slutt. Når vi kommer til behandlingen av forskningsmeldingen, kan jeg i hvert fall love at vi fra Høyres side vil ha en rekke konkrete forslag, nettopp for å løfte kvaliteten og profilere våre aller beste institusjoner og miljøer bedre og sterkere i den internasjonale konkurransen.

Statsråd Kristin Halvorsen [19:08:04]: Dette er vel kanskje en liten oppvarming til den diskusjonen komiteen først skal ha om forskningsmeldingen, og som så skal tas i Stortinget før sommeren. Jeg ser fram til å komme tilbake til diskusjonene som skal føres i kjølvannet av dette.

Jeg synes det er vanskelig å tenke seg at et mål for norske institusjoner skulle være å klatre på én bestemt, utvalgt internasjonal rangering. Et mål for norske institusjoner som dreier seg om å øke og spisse mer på noen områder, tror jeg passer bedre i forhold til det som er vårt utgangspunkt. Der har vi noen områder hvor vi er i verdensklasse allerede. Vi kan få flere, men vi bruker jo ikke de virkemidlene vi har i dag, f.eks. Senter for fremragende forskning, til å heve hele institusjoner. De spisser vi inn mot noen miljøer som vi ser har spesielle kvaliteter, og de konkurrerer også på kvalitetsparametere. Det er selvfølgelig en annen måte å tenke på. Det betyr også at mindre institusjoner kan delta i konkurransen om å være sentre for fremragende forskning, og kan tildeles dette.

Jeg ser fram til at vi kan komme tilbake til denne diskusjonen i forbindelse med behandlingen av forskningsmeldingen. Jeg oppfatter at det er en rimelig bred enighet i norsk politikk om at vi må ha høyere ambisjoner og spisse mer, men jeg understreker at det er en diskusjon som alle institusjonene bør ha. Vi bør ikke tenke sånn at vi har noen få universiteter som skal ha ambisjonene, og at de andre kan lene seg tilbake. Det bør ikke være sånn at vi tenker at vi har noen få universiteter som liksom skal ha ambisjonene, og så kan de andre lene seg tilbake. Det bør være sånn at man på hver enkelt institusjon tenker nøye igjennom på hvilke områder man virkelig ønsker å løfte seg, både innenfor forskning og innenfor utdanning, og særlig i samarbeidet mellom forskning og utdanning. Det er også et perspektiv som ligger i forskningsmeldingen, og som jeg selv er veldig opptatt av.

Den viktigste måten å spre god forskning på er gjennom studentene: gjennom den kvaliteten de har fått i sin utdanning, og gjennom det de tar med seg ut i samfunnet på alle de ulike områdene de kommer til å jobbe. Den viktigste måten å rekruttere til god forskning på er også gjennom studentene, gjennom dem man klarer å vekke til å yte en ekstra innsats.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [19:10:54]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden og Trine Skei Grande om å øke antallet undervisningspersonell med doktorgrad og sikre flere karriereveier i skolen (Innst. 213 S (2012–2013), jf. Dokument 8:27 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter, og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fire replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Mari Lund Arnem (SV) [19:11:54] (ordfører for saken): Vi har til behandling et representantforslag fra stortingsrepresentantene Tenden og Skei Grande om å øke antallet undervisningspersonell med doktorgrad og sikre flere karriereveier i skolen.

I den norske skolen arbeider det mange flinke folk – kompetente, kreative og omsorgsfulle mennesker – og flere skal det bli. Som nyutdannet lærer setter jeg stor pris på fokuseringen på nettopp lærerrollen og på den økte rekrutteringen til yrket. Jeg setter stor pris på det arbeidet regjeringen har gjort for å heve statusen til læreryrket, og for interessen som dette arbeidet har skapt for det som er verdens beste jobb. Å være lærer for barn og unge er krevende, litt slitsomt og veldig, veldig givende.

Komiteen viser i sine merknader til at det allerede er en dialog om disse spørsmålene. Gjennom GNIST-samarbeidet mellom partene i skole- og utdanningssektoren er karriereveier og rekruttering av nye lærere et tema. Men, som vi også skriver i våre merknader, mener komiteens flertall at dette er noe som skal være opp til partene i arbeidslivet å forhandle om. Derfor ønsker vi heller ikke å vedta forslagene Tenden og Skei Grande kommer med.

Forslagsstillernes ønske om et eget prøveprosjekt med ekstra lønnstilskudd til lærere med doktorgrader ser heller ikke komiteens flertall at er nødvendig, all den tid det er mulig å forhandle om lønnsinnpassing for lærere gjennom enten sentrale eller lokale forhandlinger. Det er likevel viktig å framheve det gode arbeidet regjeringen har gjort – og skal fortsette å gjøre – for å heve statusen til læreryrket.

I dag er det langt flere som ønsker å bli lærere. Flere søker seg til lærerutdanningene, og statusen er på vei oppover igjen. Men det er ikke gitt at alle med doktorgrad hever statusen til yrket, eller hever kvaliteten i utdanningen. For det er som reklamekampanjene sier: «Har du det i deg?» Det er ikke alle som har det i seg, og da skal de heller ikke bli lærere. Vi må rekruttere mennesker som kan formidle den kunnskapen de sitter på, enten de har kunn-

skap fra høyskoleutdanning, fra mastergrad eller fra doktorgrad. Av erfaring vet jeg at det er et stort sprang fra å skrive en master til å møte 14-åringer. Det er en utfordring å gå fra et høyt akademisk nivå til å svare på spørsmål som: Hitler, er det han med den store eller lille barten? De folka vi ser etter, er mennesker som klarer nettopp det spranget, og som kan oversette den kunnskapen de sitter på, til god undervisning på grunnskole- eller videregående nivå.

Vi må altså fortsette det gode arbeidet for å få flere til å velge å bli lærere, og for at flere skal fullføre den lærerutdanningen de nettopp har begynt på. Det er tydelig at kunnskapsministeren arbeider intenst og godt med nettopp dette. Vi må også få tilbake de frafalne lærerne, og da er det kanskje til og med noen her på huset som kan vurdere å komme tilbake igjen etter endt politikerkarriere. Vi må også rekruttere flere fra nye grupper, også mennesker med doktorgrad. Men da er det viktig at vi ikke forhaster oss, men at vi følger opp det gode arbeidet som kunnskapsministeren gjør, og ikke minst at vi lar partene gjennom bl.a. GNIST-arbeidet finne løsninger på nettopp disse utfordringene.

Jeg setter pris på Tenden og Skei Grandes ønske om å heve nettopp dette spørsmålet, og når flertallet i komiteen ikke ønsker å vedta forslagene representantene kommer med, er det ikke fordi vi ikke mener disse temaene er viktige, men fordi det allerede er et godt arbeid i gang både fra regjeringens og fra partenes side.

Elisabeth Aspaker (H) [19:16:05]: De siste ukene har vi fått ganske nedslående meldinger om betydelig lekkasje ut av lærerutdanningen, om studenter som angrer sitt studievalg, og om nyutdannede lærere som opplever møtet med virkeligheten i klasserommet som så tøft at de hopper av skolen nesten før de har startet sitt yrkesaktive liv.

Denne kunnskapen om alvorlig svikt i rekrutteringen til læreryrket må tas på større alvor. Høyre har selv tatt til orde for en rekke tiltak for lærerne, med det formål å øke utdanningens attraktivitet og heve yrkets status. Jeg nevner femårig masterutdanning med veiledet overgang til yrket, radikal opptrapping av etter- og videreutdanningstilbudet, et mer fleksibelt og desentralisert videreutdanningstilbud og sist, men ikke minst: Høyre vil ha nye karriereveier i skolen som innebærer at flinke lærere skal kunne videreutvikle seg og gjøre karriere der elevene er – i klasserommet.

Derfor støtter Høyre intensjonen i representantforslaget fra Venstre og mener det haster med å presentere tiltak som tydelig viser at samfunnet verdsetter høy kompetanse og lærere som ønsker å perfeksjonere seg faglig.

Prognosen for lærermangel i 2020 svinger nå fra 11 000 til 18 000, og det burde være en ytterligere vekker og underbygge behovet for tiltak som kan få opp søkningen til lærerutdanningen ytterligere. GNIST-kampanjen har ført til at flere søker, men lærerutdanningen har en stor utfordring knyttet til det høye frafallet fra studiet. Hva tenker GNIST-partnerskapet om dette? Ser statsråden at det kan stilles spørsmål ved de betydelige midlene som er satt inn i årlige reklamekampanjer, og om disse midlene kunne ha gjort bedre nytte for seg om de hadde blitt brukt til å prøve ut ordninger med f.eks. opptaksintervju og til styrket

veiledning for nyutdannede lærere som er ute i sin første jobb?

Forskningen har ettertrykkelig slått fast betydningen av den gode læreren. Vi vet også at god lærer blir man ikke uten å beherske både selve faget og formidlingen i møte med elevene. Å besitte slik kunnskap uten å ta konsekvensene av den, er en forsømmelse overfor alle de elevene dette angår hver dag med tanke på hva slags kompetanse lærerne har som møter dem i klasserommet.

Det er et sørgelig faktum, men lærerkrisen i Norge rykker nærmere for hvert år, og da er det bekymringsfullt å registrere at regjeringspartiernes innstilling i denne saken er at forslaget ikke vedtas. Det sender etter Høyres syn meget ukloke signaler til landets lærere. Det er behov for å tenke nytt om utviklingsmuligheter i lærerjobben, og jeg vil derfor sterkt appellere til at regjeringspartiene revurderer sitt syn og stemmer for forslag nr. 1 om at forslaget vedlegges protokollen.

Venstre fortjener ros for å ha fremmet dette forslaget, og for å fokusere på en av norsk skoles betydelige utfordringer: å skaffe nok kvalifiserte lærere og utvikle nye karriereveier for å motivere dyktige lærere til å utvikle seg videre og bli i skolen.

I statsbudsjettet for 2013 skriver regjeringen mye positivt om betydningen av kompetansen til lærere og peker på det faktum at dette er den enkeltfaktoren som har mest å si for læringen til elevene, om vi ser bort fra elevenes sosiale bakgrunn. Men hvis regjeringen og kunnskapsministeren vil dyrke fram enda mer kompetente lærere, etterlyser Høyre nå flere konkrete tiltak for å oppnå dette. Å legge til rette for nye karriereveier i skolen kan være ett slikt tiltak.

En regjering som bedyrer at den slår ring om fellesskolen, uten å ta tilstrekkelige grep for sikre at skolen har nok kvalifiserte lærere i fremtiden, har i realiteten sviktet elevene. Noe er feil hvis det er slik at elevene blir prisgitt flaks med hensyn til hva slags utbytte de får av skolen.

Høyre kan i dag ikke slutte seg til forslagene nr. 2 og 3, for vi mener at dette må utredes nærmere, og det er behov for å ha en dialog med lærernes organisasjoner og kommunesektoren, som har arbeidsgiveransvaret. Men Høyre mener regjeringen også har et stort ansvar for å ta initiativ og være en mer aktiv pådriver for tiltak som kan bidra til å heve læreryrkets status og gjøre det mer attraktivt å velge dette yrket.

Tiden er i ferd med å renne ut for oss. La meg si helt til slutt at det kanskje mest påfallende i den stortingsmeldingen som vi fikk for en uke siden, som heter «På rett vei», er at den store lærerrekrutteringsutfordringen ikke er viet mer plass og større og nødvendig oppmerksomhet. Lykkes vi ikke med å bemanne skolen med kvalifiserte lærere, kan det fort komme til å gå den gale veien for norsk skole.

Presidenten: Presidenten er litt usikker på om representanten Elisabeth Aspaker har tenkt å ta opp forslaget i innstillingen.

Elisabeth Aspaker (H) [19:21:05]: Det har Aspaker tenkt å gjøre. Jeg tar opp forslag nr. 1.

Presidenten: Representanten Elisabeth Aspaker har da tatt opp det forslaget hun refererte til.

Tord Lien (FrP) [19:21:20]: Denne saken handler til syvende og sist mye om hvordan vi kan styrke læreryrkets status. Det er i hvert fall helt nødvendig å gjøre det. Vi har allerede flere tusen stillinger i norsk skole hvor det ikke er kvalifisert personell til å utøve nettopp det yrket. Det i seg selv, at vi aksepterer den allerede eksisterende underdekningen av utdannede lærere i skolen – og ansvaret for det ligger ikke bare her, det ligger definitivt også ute i kommunene – er på mange måter å sende ut et feil signal. Det er selvfølgelig ikke bra. Derfor må vi jobbe med å styrke statusen til læreryrket.

Representanten Aspaker var inne på GNIST. Det har kostet noen kroner – det har jo det. Det har blitt flere søkere, det skal vi ikke stikke under stol. Men samtidig viser opptaksstatistikken at karaktersnittet nesten ikke har endret seg. Det er et tegn på at det kanskje ikke er de mest talentfulle videregående elevene man har truffet. Det er det man lykkes så godt med f.eks. i en del asiatiske land, og ikke minst i Finland, som får til dette med skolen, og rekrutterer de beste elevene i videregående til lærerutdanningen.

Uansett hva som skjer med dette – vi kan jo anta at det blir nedstemt – er det viktig at vi holder trykket. Derfor er jeg glad for at Venstre har fremmet dette forslaget, og at vi får sjansen til å diskutere det. Noe av det vi kan gjøre, er å skape attraktive arbeidsplasser, men da må vi også belønne faglig tyngde. Det kan vi gjøre gjennom å styrke etter- og videreutdanningsprogrammene, og vi kan gjøre det ved at man økonomisk, lønnsmessig, stimulerer dem med høyere utdanning, noe det strengt tatt – det tror jeg vi må være ærlige og si – er veldig begrenset rom for å gjøre i dag.

Så kan man si at vi må vente på partene. Ja, hadde dette vært en debatt som dukket opp i går, hadde det for så vidt vært et helt legitimt standpunkt, for det er klart at det er partene som til syvende og sist må ta grep og gjøre vedtakene. Men det går jo an å hjelpe dem litt på veien med å sende noen tydelige signaler fra denne talerstolen. Det gjør jeg nå, jeg håper i hvert fall at jeg er tydelig. Dette må vi få på plass. Vi er nødt til å belønne kompetanse i skolen i større grad enn i dag. Vi vet ganske mye om dette, at tung faglig kompetanse på undervisningssiden, særlig i videregående, har svært positiv effekt. Man har først og fremst prøvd med folk med hovedfag og mastergrad så langt, og i altfor liten grad med folk med doktorgrad. Jeg er sikker på at det vil fungere, og det vil sannsynligvis også påvirke hele læremiljøet på den enkelte skolen.

I likhet med Høyre er vi medforslagsstiller til forslag nr. 1, men vi velger i dag ikke å stemme for forslagene nr. 2 og 3. Men som sagt, vi kan ikke ha denne debatten år etter år etter år, og at det er partene, partene og partene som skal ordne opp. Hvis vi ønsker dette, må vi også bidra med å sende klare signaler om at kompetanse er viktig i skolen, og at vi prioriterer både å styrke kompetansen som allerede er der, gjennom etter- og videreutdanning, og å belønne folk med stor faglig kompetanse når de blir ansatt.

Dagrun Eriksen (KrF) [19:25:35]: Det er ikke tvil om at vi kommer til å trenge mange gode lærere i norsk skole i tiden framover. Flere har vært inne på at vi i framtiden kan mangle mellom 11 000 og 18 000 nye lærere, og hvis vi skal klare å skaffe mange nok og gode nok lærere til norsk skole, trenger vi både at de riktige og flinke folkene velger å ta utdanning så de kan bli lærere, vi er avhengige av at de starter å jobbe i skolen, og vi er også avhengige av at de blir der. Det er tre viktige forutsetninger hvis vi skal klare å skaffe mange nok og gode nok lærere i tiden framover.

Når SVs representant snakker om at de frafalne skal kalles tilbake, er det ord som klinger godt i en KrF-ers ører! Hvis vi skal klare det, handler det om å ha virkemidler som gjør at folk ser karrieremuligheter også etter at de har startet i skolen, at de kan få utvikle seg, og at de kan bli bedre i den jobben de er i. I så henseende mener vi at det er mange gode forslag i Venstres Dokument 8-forslag her.

La meg også nevne noe annet som jeg synes vil være viktig for å klare å få det til. Det ene har Kristelig Folkeparti tatt opp før. Vi er bekymret for at praksisandelen i den nye lærerutdanningen ikke ble økt når vi først tok oss tid til å lage en helt ny lærerutdanning. Jeg tror at det er i møtet med klasserommet at de fleste av dem som har begynt på studiene, eller fullført studiene, får et praksissjokk, de får et møte med virkeligheten og skolehverdagen som gjør at de kanskje velger ikke å fortsette i skolen. Vi mener at man må se på praksisandelen i den nye lærerutdanningen og se om man kan øke den andelen noe.

Så er det også viktig med karrieresteg og karriereveier som gjør at lærerne kan få utvikle seg i skolen. Da er etter- og videreutdanning viktig. Det vil være viktig med en obligatorisk mentorordning, og det vil også være viktig å få flere yrkesgrupper inn i skolen, sånn at lærerne faktisk kan utøve det yrket de er utdannet til og satt til. I dag tror jeg mange lærere opplever at de får oppgaver som de ikke hadde tenkt hørte inn under læreryrket, i møte med skolen.

Jeg tar opp forslag nr. 2, der Kristelig Folkeparti er medforslagsstiller. Hvis Venstre tar opp forslag nr. 3, vil jeg anbefale Kristelig Folkepartis representanter å støtte det.

Presidenten: Representanten Dagrun Eriksen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Trine Skei Grande (V) [19:29:09]: Det forslaget som vi har lagt fram her i dag, sier egentlig litt om kunnskaps-syn og viser noen skillelinjer i politikken, slik jeg ser det. Hva er den store utfordringa i norsk skole i dag? Jo, det er å få flere kloke, gode lærere inn i hvert klasserom. Det er det viktigste. Det mener jeg at man skal bruke alle krefter på.

Hva kan man da gjøre for både å få lærere tilbake, flere inn i utdannelsen, og flere gjennom utdannelsen, som er den største utfordringa? Jeg tror ikke på reklamekampanjer. Jeg tror at det gjøres ved å gjenreise respekten for læreryrket, stein for stein. Det gjør man ved å lage akademiske karriereveier for lærere, det å gjøre det mulig for lærere å kunne bygge opp faget sitt i løpet av tida i klasserommet, det å verdsette det å stå foran elever og undervise som det

gjeveste du faktisk kan gjøre i skolen – ikke å bli rektor, ikke å bli inspektør, ikke å bli utdanningstillitsvalgt, det er faktisk det å stå i klasserommet og stå foran elevene.

Så til det som kom fra saksordføreren, at bare du er trivelig og jovial og kommuniserer bra med elevene eller har det i deg, som det heter, er du en god lærer: Jeg skal fortelle at jeg har hatt mange gode lærere som har vært kjemperare, som har vært underlige personligheter, som har levd for sine fag – det er mange gode lærere som har levd for sine fag inni grå parkaser, men som har vært fantastiske lærere. Jeg tror at det å formidle fag ikke har noe med å være kul eller å være grei å gjøre, det har med at du kan faget ditt, du brenner for faget ditt, du har lyst til å formidle faget ditt.

Derfor vil jeg at vi skal ha et system som stimulerer lærere til å strekke seg etter fagene sine i løpet av en yrkeskarriere. Derfor vil jeg ha flere doktorgrader inn, sånn som man nå holder på å jobbe med i svensk skole. Der har man gjort akkurat det som vi har foreslått her. Derfor vil jeg ha flere som strekker seg etter fagene sine i løpet av en yrkeskarriere, og som kan stå i klasserommet og gjøre det.

Jeg har flere ganger fortalt historier fra Budapest fra denne talerstolen om professoren som måtte undervise på alle nivå for å kunne beholde professortittelen sin. Jeg mener at vi skulle hatt de aller beste til å undervise de aller, aller yngste. Jeg ville hatt dem som virkelig kan fagene sine, til å undervise de aller, aller yngste.

Hvis du ser f.eks. på institusjoner som virkelig har lykkes i Norge, på kunstfagene våre, som f.eks. innenfor musikk, som Barratt Due, hva er nøkkelen i Barratt Dues pedagogikk? Hva er hovedtankegangen i pedagogikken som den institusjonen er bygd på? Jo, den er bygd på at du skal bruke de aller beste lærerne på de aller, aller yngste. Du skal bruke de ypperste. Når de organiserer Valdres Sommersymfoni, henter de inn de beste pedagogene fra hele Europa – ja, fra hele verden – for å undervise niåringer på fiolin. Resultatet er fantastisk, selvfølgelig er det det. Når du har de beste fagfolkene til å jobbe med de yngste, får du fantastiske resultater. Da er det ikke om å gjøre å være kul, men om å gjøre å være kjempegod til å spille på fiolin.

Det mener jeg er en tankegang som vi må legge inn i hele det norske skolevesen. Det handler ikke om at vi har mistet makta ved å legge dette til en annen forhandlingsinstitusjon. En har masse muligheter til å bruke den makta fra departementet. Det handler om å legge karrierestigene.

Det er derfor vi har ønsket også å åpne for sertifisering, nettopp for å kunne gi mer status til det å være lærer. Det er derfor jeg kanskje også ville laget en helt annen stige med akademiske navn på det å være lærer, sånn at du også kunne lage en karrierestige knyttet til lønn og knyttet til det å stå i klasserommet foran elevene. Det er der jeg tror vi må strekke oss for å klare å rekruttere gode fagfolk framover. Det er sånn vi må gjøre det for å løfte statusen til læreryrket framover. Vi må gi «kreden» til kunnskapen. De forslagene som vi har lagt fram her i dag, mener vi er et skritt for å kunne gjøre det.

Da vil jeg gjerne ta opp de forslagene som vi har i saken. Dette kommer vi til å huske på også etter valget, og dette kommer til å være en av de viktigste tingene vi trenger å gjøre når vi skal løfte norsk skole framover.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Marianne Aasen (A) [19:34:15] (komiteens leder): Jeg har lyst til å starte med et sitat. «All makt i denne sal», er det noen som har sagt. I denne saken opplever i hvert fall jeg at det kanskje ikke nødvendigvis er sånn.

Nesten alt som er sagt fra denne talerstol, er jeg enig i, og jeg tror de aller fleste egentlig er enige om at vi ønsker bedre lærere, vi ønsker bedre utdanning for lærere, vi ønsker at flere skal bli lærere, vi ønsker at de dyktige i samfunnet vårt skal bli lærere. Vi mener at det er svært viktig, og det er vi egentlig enige om.

Årsaken til at jeg sier dette om «All makt i denne sal», handler om at det er to viktige institusjoner som er nøkkelinstitusjoner i så måte – i hvert fall den ene er institusjon, universitets- og høyskolesektoren, som er autonom. Hvordan de utvikler, implementerer, underviser og jobber med praksisrettet utdanning, bestemmer de i stor grad selv. Det gjør at det er krevende å styre herfra hvordan disse utdanningene skal være.

De som eier skolene i Norge, er enten kommuner, som har et lokalt selvstyre, og som har et arbeidsgiveransvar, eller private, og de private skolene styres også gjennom opplæringsloven. Da har vi selvfølgelig mye styring herfra, men akkurat i de tingene vi snakker om nå, er det en avmakt rundt hvilke virkemidler vi faktisk har. Det er klart at KS nok ikke vil være like begeistret for en del av disse forslagene som kanskje mange i denne komiteen ville være. Det er et faktum.

Likevel mener jeg at det er en veldig riktig og viktig debatt å reise fra Venstres side, for vi er helt enige om at skal noen satse på læreryrket, er du nødt til å ha utviklingsmuligheter. Det bør også være slik at man får en trappet stige når det gjelder lønn, som det er på veldig mange andre områder. Men det er Utdanningsforbundet og partene mindre interessert i enn kanskje andre fagorganisasjoner. Det må vi respektere, for sånn er spillereglene i Norge.

Det gjør at det er ganske krevende å vedta her hvordan dette skal gjøres i detalj, og det er hovedårsaken til at posisjonspartiene går imot, selv om vi mener at det er mange kloke tanker som ligger bak. Da har jeg lyst til å utfordre oss selv, og det gjelder dem som sitter og styrer norske kommuner – de er med i de samme partiene som oss, de kommer til å møte på landsmøtene utover våren, og de har mye makt rundt disse tingene: Vi kan utmerket godt lage karriereplaner og lage spesielle stillinger i norske kommuner. Vi kan gjøre det i Oslo også, hvor Høyre styrer sammen med Venstre. Vi kan gjøre det i mange av de kommunene Arbeiderpartiet styrer. Men vi er også nødt til å bidra til at våre lokale politikere som står tett på skolen som skoleeiere, i større grad bruker den typen virkemidler, sånn at vi får enda flinkere lærere, og at det jobbes systematisk med god rekruttering.

Statsråd Kristin Halvorsen [19:37:48]: Jeg traff den som ble kåret til Norges kuleste lærer i fjor, en konkurranse som jeg tror det var P3 som hadde, og det var en lærer som ikke hadde vunnet noe moteshow – ikke til forkleinselse for

denne læreren. Han var antakelig litt eldre enn meg, han hadde fascinert sine elever med sin ekstremt intense faglige dyktighet, men også med måten han jobbet på – dette var naturfag – fordi han hadde sørget for å få, hva skal en si, tiloversmateriale fra slaktede dyr og stappet fryseren full. Det betydde at disse elevene hadde ekte materiale å dissekere og lære fra i naturfagtimene – fantastisk interessant og inspirerende. Det var nettopp den kombinasjonen av faglig dyktighet, et intenst engasjement og en god pedagog som klarte å løfte elevene til de høydene, og de kåret ham til Norges kuleste lærer. Så kult trenger ikke å være slapt, har jeg bare lyst til å si til Stortinget.

La meg bare si følgende: Det er veldig mye av det som ligger i dette forslaget, som jeg er veldig enig i. Spørsmålet er: Hvordan er veien fram til å finne et system som gjør at vi klarer å sikre oss at de som har sterk faglig interesse av å utvikle sin faglige interesse, også er nærmest elevene? Hvordan er veien dit?

Det er noen som tror at GNIST-samarbeidet er en reklamekampanje. Men GNIST-samarbeidet er en måte å tenke på i forhold til hvordan man skal samarbeide med de berørte i sektoren for å få til noen gode resultater. GNIST-samarbeidet er altså samarbeid med lærerorganisasjonene, med KS, med høyskolesektoren og med studentorganisasjonene, og vi har jevnlig kontakt. Det er det som er bakgrunnen for at vi lykkes med å rekruttere flere til lærerutdanningen nå enn tidligere. Reklamekampanjene er en bitteliten del av det, men det systematiske samarbeidet på dette området er det som gir uttelling.

Jeg må si: Noen ganger føler jeg at regjeringen er litt ensom i kampen for å gjøre læreryrket attraktivt. Det er et utrolig krevende og spennende yrke, og jeg tror det er nettopp det ved de reklamekampanjene vi har hatt som har appellert til ungdom, nemlig at vi sier at dette ikke er et yrke for alle. Det er ikke et yrke for deg, hvis du ikke har i deg den faglige interessen, evnen til å skape kontakt med ungdom og muligheten til å følge dem opp skikkelig. Det er nettopp noe av bakgrunnen for at vi har økt rekrutteringen.

En del av dem som begynner på lærerutdanningen, skal slutte før de er ferdige, fordi de oppdager at de ikke hører hjemme der. Da er det bedre at de slutter enn at de hanger seg halv- eller uinteressert gjennom en lærerutdanning, er med på å demotivere de andre studentene og kommer ut uten å ha tenkt å være noe særlig i norsk skole. Det beste er selvfølgelig om de oppdager det før de starter på utdanningen, men hvis de oppdager det underveis, er det bedre at de finner på noe annet å gjøre.

Til det siste: Vi har et tett samarbeid, gjennom GNIST-partnerskapet, for å se på nettopp det som er intensjonen i disse forslagene; hvordan vi skal få til flere karriereveier. Vi hadde senest den 4. mars i år et møte om akkurat dette, som tok utgangspunkt i på hvilken måte vi kunne få opp interessen blant tariffpartnerne for et samarbeid om lokale løsninger for karrieresystem. Da tror ikke jeg det klosteste er at Stortinget gjør vedtak som kommer inn fra siden og sier: Slik har vi tenkt at det skal være. Da tror jeg det klosteste er at man blir enig med partene om hvordan man skal gå videre på dette.

Vi har diskutert sertifiseringssystem, og vi har hatt innledere fra Sverige som har gått igjennom på hvilken måte man har gjennomført sertifiseringssystem i Sverige. Det gjorde meg ganske skeptisk. Det er omtrent bare svensker som klarer å gjøre noe som har en så god intensjon, så byråkratisk, og det var det Utdanningsforbundets landsmøte også vedtok. Da er det neppe noe særlig klokt at vi fra sidelinjen trer det nedover hodet på Skole-Norge.

Jeg er veldig enig i veldig mange av intensjonene som ligger i dette forslaget. Men all min erfaring når det gjelder hva det er vi lykkes med når vi får opp rekruttering og interesse for læreryrket, er at godt samarbeid med partene er avgjørende. Hvis vi trer noe nedover hodet på partene som gjør at denne forholdsvis krevende diskusjonen skjærer seg i utgangspunktet, kommer vi ingen vei.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Elisabeth Aspaker (H) [19:43:16]: Om rapporten som nettopp har kommet, og som sier noe om frafallet under utdanning: Statsråden sa at det er greit at noen slutter, men det kan ikke være greit at etter to år hadde 40 pst. av studentene i Bergen sluttet på denne nye 4-årige utdanningen, og på landsbasis hadde 22 pst. sluttet etter ett år og 30 pst. sluttet etter to år. Det er klart at hvis dette blir trenden framover, og hvis studenter går halve utdanningsløpet og tar opp plasser for andre som burde gått der, og som hadde hatt som intensjon å bli lærere, greier vi ikke å utdanne de lærerne vi trenger.

Vil statsråden vri noen av disse GNIST-midlene som investeres i søkerfasen i dag, over i den fasen hvor studentene faktisk er i utdanningen for å motivere dem underveis eller ta grep som gjør at vi får flere gjennom utdanningen? Det er alarmerende at så mange slutter.

Statsråd Kristin Halvorsen [19:44:17]: Jeg er helt enig – 30 pst. er altfor mye. Det betyr at vi rekrutterer en del studenter som enten ikke er motiverte, ikke vet hva de går til, eller ikke følges opp skikkelig under studiet. Det er særlig det siste vi kan gjøre noe med når det gjelder å få lærerutdanningen til å fungere bedre. Det er nettopp derfor vi har denne følgeforskningen som gjør at vi får den kunnskapen som det nå vises til underveis.

Vi skal selvfølgelig gå veldig nøye igjennom hva vi kan bidra med overfor institusjonene. Vi har hevet finansieringen av lærerutdanningen én kategori, slik at vi har gitt et bedre økonomisk grunnlag for at dette skal være en praktisk og relevant utdanning. Men vi må regne med en del frafall, og det mener jeg er riktig, men ikke i størrelsesorden 30 pst. Så må vi få opp kvaliteten i utdanningen, slik at vi er sikre på at flere fullfører. Men jeg mener at de tingene som tas opp i dette Dokument 8-forslaget, er viktige for nettopp å motivere for senere, for det dreier seg om karriereveier.

Elisabeth Aspaker (H) [19:45:26]: Ja, det har vært snakk om disse karriereveiene, og hvem som skal ha ansvaret for å designe og lage dem, og jeg blir litt i stuss når

jeg hører her at man mener at man ute i hver kommune skal lage hver sine karriereveier. Mener virkelig ikke statsråden at dette også handler om nasjonal politikk? Det handler om å få til noen føringer som gjør at man skal kunne se det systemet: Blir du lærer, vet du at den karriereveien kan du regne med å forfølge, enten du blir ansatt i Finnmark, Oslo eller rundt omkring, eller mener statsråden virkelig at dette er noe som staten skal abdisere fra og ikke mene noe om?

Statsråd Kristin Halvorsen [19:46:06]: Jeg tror jeg sa akkurat det motsatte, nemlig at den kontakten, dialogen og den felles møteplassen og diskusjonen vi har mellom partene i GNIST-samarbeidet, er på sentralt nivå. Det er med arbeidstakerorganisasjonene, arbeidsgiverorganisasjonene – KS – og utdanningsinstitusjonene og studentorganisasjonene. Det er det som har vært vårt forum for å diskutere dette, fordi hvis vi kan klare å bli enige om noen gode, sentrale råd som kan gjennomføres, tror jeg det hadde vært veldig interessant. Men det hadde også vært interessant – på veien dit – hvis kommuner og fylker tok ansvar for å prøve ut noen systemer, eller tenke på: Hvordan kan vi tiltrekke oss arbeidskraft som vi gjerne vil ha i skolen? Der ligger det mange muligheter.

Jeg mener faktisk at det finnes tilnærmingmåter her fra begge kanter, og at det hadde vært veldig interessant hvis flere fylker og kommuner tenkte i retning av hva de selv ville legge vekt på, og tenkte på noe i retning av å få dette inn i lønssystemet. Det står de fritt til.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Mari Lund Arnem (SV) [19:47:38]: Først vil jeg takke for en god debatt, med mange gode ord om lærerstanden, for jeg har det i meg. Det betyr ikke at lærere skal bare være snille, gode, kule, spille de tøffeste hip hop-videoene eller gjøre de artigste tingene. Det betyr at lærerne skal kunne ta kunnskapen fra et høyt nivå og formidle den på et nivå som elevene forstår. Det betyr at vi også må jobbe for å finne de gode folkene – de som kan ta det de har i hodet og snakke på en måte som elever forstår.

Jeg er helt enig i det kunnskapsministeren sier, for det er ikke alle som skal bli lærere. Det er de dyktigste folkene, de som klarer å formidle den kunnskapen de sitter på, som skal bli lærere. Om de er litt rare, veldig kule eller veldig snille – så lenge de klarer å formidle det de kan, er det det viktigste.

Jeg er glad for at vi er i ferd med å heve statusen til læreryrket. Flere vil nå bli lærere, og lærerstudiet har blitt mer populært. Jeg blir stolt av både den jobben kunnskapsministeren gjør for å heve statusen til det yrket jeg har valgt, og det gjør meg stolt som lærer at jeg vet at stadig flere ønsker å bli det samme som meg.

Vi trenger flere som har det i seg.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [19:49:06]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om overgangsordninger for studenter som blir gravide rett etter fullført utdanning (Innst. 212 S (2012–2013), jf. Dokument 8:28 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Karin Yrvin (A) [19:50:05] (ordfører for saken): Det er viktig at alle foreldre og barn har mulighet til å være mest mulig sammen det første året. Det gjelder for dem som er i jobb, og det gjelder for dem som er studenter. Med god tilrettelegging er det mulig å tilpasse livet som student også til det å ha ansvar for barn.

Sammenlignet med andre land har Norge gode ordninger for studenter som får barn. Det finnes flere særordninger for studenter med barn i dagens utdanningsstøtteordning. Studenter som får barn under utdanning, får foreldrestipend, som har mange likheter med foreldrepengeordningen i arbeidslivet. Dette er en ordning der all utdanningsstøtte gis som stipend i opptil 44 uker etter fødselen. Studentforeldre har frihet til å fordele denne perioden mellom seg. Studenter med barn har også rett til forsørgerstipend i tillegg til vanlig utdanningsstøtte.

I 2008 ble universitets- og høyskolelovens § 4-5 første ledd endret for å sikre like rettigheter for alle studenter som får barn i studietiden. Bestemmelsen gir alle studenter rett til permisjon fra studiene under svangerskapet og til omsorg for barn. Videre er det presisert i loven at studenten fortsatt har status som student ved institusjonen mens han er hjemme med permisjon, og han har også rett til å gjenoppta sine studier på tilsvarende nivå som før permisjonen. Dette har vært viktig for hvordan institusjonene innretter seg overfor studenter som får barn.

Bestemmelsen gir også departementet hjemmel til å gi en forskrift om regler for utsatt eksamen ved fødsel, og enkelte institusjoner har allerede lokale regler for dette. Gjennom loven er universiteter og høyskoler pliktige til å legge til rette for at studenter som er i permisjon, kan gjenoppta sine studier så raskt som mulig etter fødselen. I 2008 ble det også gjort endringer i forskrift om studentsamskipnader, slik at studenter i fødselspermisjon kan velge å betale semesteravgift, noe som gir tilgang til studentsamskipnadens mange velferdstilbud også i permisjonstiden.

Utdanningsstøtten må også ses i sammenheng med

andre velferdsgoder for studenter med barn, som billigere studentbarnehager, studentboliger og studentrabatter, engangsstønad i forbindelse med fødsel, barnetrygd, barnebidrag og engangsstønad for enslige forsørgere. Vi har merket oss at det gis foreldrestipend i sommermånedene til dem som får barn i løpet av sommeren etter avsluttet utdanning.

En stor andel av studentene som har jobbet ved siden av studiene, vil ha krav på foreldrepenger tilsvarende den inntekten de har hatt, og det er grunn til å anta at en del studenter som får barn når de avslutter studiene, vil ha hatt en inntekt som tilsier at de kan motta foreldrepenger fra Nav.

Det er allikevel en gruppe, tross alle disse ordningene, som befinner seg i skjæringspunktet mellom to velferdsordninger, og som kan risikere å falle mellom to stoler. Det er viktig å forbedre situasjonen for dem som får barn mellom studier og arbeid. Derfor bør det ses nærmere på denne problemstillingen i grenseområdet mellom ulike velferdsordninger.

Mette Hanekamhaug (FrP) [19:53:20]: Vi i Fremskrittspartiet er opptatt av å sikre at landets studenter får gode ordninger som bidrar til at studiesituasjonen fungerer tilfredsstillende. Vi må sørge for å ha gode rammebetingelser, velfungerende økonomiske ordninger og fleksible løsninger, som gjør at studentene kan fokusere hverdagen sin inn på å tilegne seg kunnskap i studiet framfor andre ting.

Men samtidig mener vi også at lik rett til høyere utdanning er viktig. Det betyr at vi må sikre at alle som ønsker det og er i stand til det, gis mulighet til å ta høyere utdanning. Dette fordrer f.eks. gode økonomiske forutsetninger for dem som er studenter i dag. Her er studielån og stipend selvfølgelig viktig for å realisere målet vi i Fremskrittspartiet har om å gjeninnføre fulltidsstudenten og sørge for at alle, uansett økonomisk bakgrunn, faktisk får muligheten til å studere på fulltid.

Men bortsett fra Fremskrittspartiets ønske og kamp for høyere studiefinansiering er det også et annet viktig tema som vi her er inne på, nemlig den økonomiske situasjonen til studenter som enten har barn fra før, får barn under studietiden eller blir gravid under studietiden og føder rett etterpå. Som representanten Yrvin var inne på, har vi veldig mange gode ordninger i dag for studenter som har barn eller får barn i løpet av studietiden – alt fra gode permisjonsordninger, ekstra økonomisk støtte, tilrettelegging av eksamensavvikling, studentbarnehager o.l. – som er med på å gjøre det mulig for kvinner å ta høyere utdanning uansett livssituasjon og familiesituasjon. Det er utrolig viktig for å sørge for at alle har lik rett og tilgang til utdanning.

Men en ting som langt fra er bra nok, er ordningene for de studentene som blir gravide mot slutten av studieløpet og føder rett etterpå. Representanten Yrvin var inne på at dette er en utfordring vi må se videre på, men det er ikke bra nok. Her har vi en gruppe som ikke er stor – det er et fåtall dette gjelder – men like fullt er det utrolig viktig å sørge for at denne lille gruppen faktisk får gode økonomiske ordninger som gjør dem i stand til å overleve økonomisk. Situasjonen i dag er slik at den som er i arbeid, fulltidsarbeid e.l., har sine rettigheter gjennom folketrygden og får øko-

nomisk stønad ved fødsel gjennom denne. Videre har man dem som er midt i studieløpet, som har tilgang til økonomiske støtteordninger gjennom Lånekassen, og som får sin støtte.

Dessverre er det slik at de som føder rett etter endt studieløp, før det har gått seks måneder, ikke har tilgang til de økonomiske ordningene verken gjennom folketrygden eller gjennom Lånekassen. Da ser vi at det er et fåtall studenter som faller mellom to stoler, og som havner i en situasjon hvor de ikke får noen økonomisk støtte. Da er det ikke godt nok å se videre på dette. Man må faktisk se på det første forslaget som Venstre her kommer med, nemlig det som går på at man må sikre økonomisk støtte til de studentene dette gjelder.

Presidenten: Ønsker representanten Hanekamhaug å ta opp forslaget i innstillingen?

Mette Hanekamhaug (FrP) [19:56:34]: Ja, president. Vi ønsker med dette å fremme det forslaget i innstillingen der Fremskrittspartiet er medforslagsstiller.

Presidenten: Da er det omtalte forslaget tatt opp av representanten Hanekamhaug.

Svein Harberg (H) [19:56:57]: Vi har over tid, også inneværende stortingsperiode, gjort vedtak i Stortinget for å sikre sosiale rettigheter for studenter. NSO mener på vegne av studentene at vi fortsatt har noe å rette på for at rettighetene skal være på nivå med samfunnet for øvrig, og det er en debatt vi garantert kommer tilbake til.

Saken i dag handler imidlertid ikke om rettighetene som student, men om rettighetene, eller rettere sagt mangelen på dette, i perioden fra en avslutter studiene og til tilsvarende ytelser er oppnåelige fra folketrygden. Når studiene er fullført og eksamen er avlevert, flyttes den enkelte fra Lånekassens regime og over til Nav og folketrygden. Da er det folketrygdens regler som gjelder, og for en del rettigheter gjelder det da altså opptjeningsperioder.

Utfordringen med studenter som føder kort tid etter avlagt eksamen og før de har opptjent rettigheter hos Nav, er kanskje ikke så stor i omfang, men for den det gjelder, er det selvsagt en brutal virkelighet som oppstår. Venstre skal ha ros for å etterlyse løsninger for denne gruppen, noe det burde være enighet om å se på.

Vi opplever relativt ofte at enkeltpersoner henvender seg til oss som stortingsrepresentanter med saker der de opplever å falle mellom to, eller flere, stoler i de offentlige velferdsordningene. Det er vondt å høre disse historiene. Noen ganger er det misforståelser eller logiske forklaringer. Andre ganger virker det helt urimelig, og i forsøket med å løfte slike saker for å finne en løsning har jeg stadig følt meg maktesløs. Det gjør vondt. Dem vi ser på løsningene for her i dag, er ikke en sterk og stor gruppe som står på Eidsvoll's plass og demonstrerer. De trenger at vi tar saken for dem likevel. Derfor foreslår vi i dag at regjeringen må se på en ordning for dem som faller mellom ulike velferdsordninger.

Hva skal så være løsningen? Ja, vi må innrømme at det

enkle svaret ligger ikke åpent i dagen. Jeg tror det er stor enighet om at når man har avsluttet studiene, og Lånekassens ansvar er opphørt, vil det ikke være riktig å bruke penger avsatt til støtte for studenter til dette, i hvert fall ikke utover noen enkelte tidsbegrensede overgangsordninger som allerede er etablert. Det er altså Navs ordninger og folketrygden som er rette instans. Det betyr at denne gruppen må ses i sammenheng med andre som også føder uten å ha opptjent fulle rettigheter til foreldrepenger. Det er imidlertid én stor forskjell: Disse andre har ikke hatt en slik rettighet umiddelbart i forkant. Det er det som gjør den store forskjellen. Det må altså utarbeides en egen ordning som ivaretar disse. Det er det vi ber om.

Jeg legger merke til at både statsråden i sitt svarbrev til komiteen og noen representanter bruker mye oppmerksomhet på de ordningene som finnes i Lånekassen for studenter som føder under studiene. Det er gode ordninger, men som før sagt: Det er ikke det som er saken her.

Jeg har også behov for å presisere at de forslag som ligger i innstillingen, og som gjelder studiefinansiering og støtterordninger fra Lånekassen, ikke får Høyres støtte i dag, nettopp fordi de etter Høyres mening må ses på i en sammenheng der studiefinansiering i sin helhet tas opp til vurdering.

Avslutningsvis vil jeg si at jeg håper statsråden følger opp den positive avslutningen på svarbrevet til komiteen og fortsatt ser positivt på forslag som kan forbedre situasjonen for dem som får barn mellom studier og arbeid. Regjeringspartiene vil at forslaget skal vedlegges protokollen. En samlet opposisjon er klare til å bestille en tilbakemelding fra regjeringen. Statsråden har klare signaler om støtte og kan bare sette i gang arbeidet med å finne de gode løsningene.

Presidenten: Det blir en liten endring i den annonserte talerlisten. Neste taler er representanten Trine Skei Grande, så representanten Dagrun Eriksen.

Trine Skei Grande (V) [20:01:18]: Tusen takk, både til presidenten og Kristelig Folkeparti.

Venstre og Kristelig Folkeparti er jo veldig glad i hverandre, og dette er en sak som Venstre og Kristelig Folkeparti har vært sammen om. Kristelig Folkeparti skal ha mye «kred» for å ha kjempet for det.

Det som forundrer meg i dag, er at dette er noe vi har vært enige om tidligere, og som jeg trodde skulle komme. En enstemmig komité har skrevet at «...det er viktig å forbedre situasjonen for dem som får barn mellom studier og arbeid, og ber om at det ses nærmere på denne problemstillingen i grenseområdet mellom ulike velferdsordninger.»

Så jeg trodde at dette snart skulle være i boks. Vi har diskutert det flere ganger før. Jeg skjønner ikke hvorfor regjeringspartiene syns dette er så vanskelig å stemme for. Dette er ikke noen stor gruppe. Dette er ikke en stor horde av mennesker, men noen som faller mellom to velferdsordninger, som vi mener det er viktig å ha. Denne salen har så mange ganger snakket varmt om at dette er viktige grupper å ta vare på, og som det er viktig å legge til rette

for. Så jeg er egentlig litt forundret over at vi ikke skulle få mer støtte her i dag, for dette er grep som jeg mener burde ha vært tatt. Det er et stort engasjement i studentorganisasjonene for å få gjort noe med disse velferdsordningene, for det er med på å gi en sikkerhet til dem som er under utdanning.

Vi har lagt fram et forslag i dag – som vi selvsagt støtter. Kristelig Folkeparti har lagt fram et par andre gode forslag også, som vi egentlig synes er gode, men som vi ikke har dekning for i våre budsjetter. Vi fremmer bare forslag i denne salen som vi også fremmer i våre alternative budsjetter. Derfor vil vi sørge for at det er sammenheng i den stemmegivningen. Ellers kommer vi til å jobbe videre med de forslagene som Kristelig Folkeparti har lagt fram.

Dette er et av de hullene vi har i velferdsordningene våre, som jeg synes det er viktig å få tettet, og det er en av de ordningene jeg synes det framføres veldig dårlig argumentasjon for at man ikke kan stemme for.

Jeg tar opp forslag nr. 2.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Dagrun Eriksen (KrF) [20:03:43]: Det må være et mål at studenter som blir gravide, sikres praktisk og økonomisk støtte slik at de både får mulighet til å fullføre svangerskapet og fortsatt kan ha mest mulig normal progresjon i studiene.

Som Kristelig Folkeparti har snakket om flere ganger fra denne talerstolen, gir samfunnet ganske motstridende signaler når det gjelder kvinner og graviditet. Det er en forventning at kvinner skal kunne få barn tidlig. Samtidig har vi laget ordninger som legger opp til det stikk motsatte. Heldigvis er det nå flere kvinner som tar høyere utdanning enn tidligere. Flere kvinner tar lange utdanningsløp, noe som tilsier at de må kunne ha muligheten til å få barn mens de ennå studerer, eller i overgangen mellom studier og jobb.

Enslige mødre må også ha en reell rett til å ta den utdanningen som de selv ønsker og har behov for. Det trengs derfor etter Kristelig Folkepartis mening en bedre tilrettelegging for studentfamilier for å få mer likestilling mellom mannlige og kvinnelige studenter. Det bør også gis rett til mulighet for pappapermisjon for studenter.

Kristelig Folkeparti mener også at det bør innføres andre og bedre studiefinansieringsordninger, som bl.a. å innføre 12 måneders studiestøtte for foreldre med barn. Det kan være ganske vanskelig å ha en deltidsjobb eller en sommerjobb som gir nok inntekt i sommermånedene, da også mange barnehager er stengt for denne gruppen. Også barn av studentforeldre må ha rett og mulighet til å ta sommerferie sammen med sine foreldre.

Så til innholdet i forslaget fra Venstre. Kristelig Folkeparti er glad for at det er flere partier som engasjerer seg i disse sakene. Det må vises større fleksibilitet i overgangen mellom studier og foreldrepermisjon. Terminatoen følger sjelden studieåret og semesterinndelingene. Det er vanskelig for studentforeldre å komme tilbake til studiet midt i et semester eller å få startet i jobb til passe tid, slik at

disse ordningene går i hop. Dette krever både fleksibilitet og tilrettelegging.

I tillegg vil jeg igjen minne om finansieringsordningen for studentbarnehagene som ble flyttet over til de kommunale budsjettene. Saksordfører Yrvin var inne på at billige studentbarnehager er et viktig velferdstilbud til denne gruppen. Men denne overføringen fra Kulturdepartementets budsjetter til andre budsjetter har medført en vesentlig nedgang i tilskuddene til mange av disse studentbarnehagene. Nå begynner man å se konsekvensene av dette i flere av studentbarnehagene.

SiO har f.eks. sett seg nødt til å legge ned 95 barnehageplasser. Dette er alvorlig for de studentene som er avhengig av det tilbudet studentbarnehagene gir. Studentbarnehager er annerledes enn andre barnehager fordi de tar hensyn til studentforeldrenes situasjon. Kristelig Folkeparti mener også det er avgjørende å ha et studentbarnehage-tilbud som er tilpasset studenters behov i forhold til studieåret. Alle studenter som ønsker det, bør kunne få tilbud om en hensiktsmessig barnehageplass til sine barn.

Kristelig Folkeparti støtter forslaget, som støttes av opposisjonen, om å få til bedre overgangsordninger mellom studier og foreldrepermisjon. Det tror vi er veldig viktig å få på plass. Vi har i tillegg lagt fram forslag som Kristelig Folkeparti mener er viktige, knyttet til studiefinansieringsordningen. Jeg tar opp forslagene nr. 3 og 4, som Kristelig Folkeparti har fremmet.

Presidenten: Da har representanten Dagrun Eriksen tatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Kristin Halvorsen (20:08:16): Dette er ikke et ukjent tema. Komiteen har diskutert det i mange runder tidligere. Det er en problemstilling som studentorganisasjonene sikkert har tatt opp med alle her i salen og med meg.

Det er viktig å legge til rette for studenter som får barn i studietiden, og at vi styrker utdanningsstøtten for studenter med barn. Det er nevnt som en målsetting i Soria Moria II, som altså er denne regjeringens erklæring.

Vi har heldigvis allerede gode låneordninger i Lånekassens regelverk for studenter som får barn: Studentforeldre kan få hele utdanningsstøtten som stipend i 44 uker etter fødselen, de kan få ekstra stipend til forsørgelse, og de har utvidede rettigheter til sykestipend ved sykt barn, til støtte ved forsinkelse i utdanningen og til utvidet øvre grense for hvor lenge støtten kan gis. Alle disse forholdene har vært temaer i Stortinget tidligere.

Regjeringen har også gjennomført noen forbedringer, og til nå har vi vært opptatt av å gjøre endringer for dem som har særskilte behov blant studentforeldrene. Vi har bl.a. utvidet perioden med rett til foreldrestipend og hevet aldersgrensen for rett til sykestipend når barna blir syke. I inneværende budsjett fikk vi også på plass et par mindre tiltak som er viktige for noen få som tidligere risikerte å stå uten rettigheter. Dette gjelder dem som føder før termin, og studenter som føder sent i undervisningsåret, og som ikke har søkt om foreldrestipend i den ordinære søknaden om utdanningsstøtte.

Jeg mener at det er nødvendig å arbeide videre for å forbedre utdanningsstøtten for studenter med barn. Jeg ønsker samtidig å understreke at studenter med barn er en stor gruppe med ulik økonomi og ulike behov for tilpasninger. De nye tiltakene bør være målrettet, slik at de treffer de studentene som har det største behovet. Målsettingen er at studenter skal ha økonomi til å få barn mens de studerer, og at de samtidig skal være i stand til å gjennomføre utdanningen uten unødige forsinkelser.

Studenter som får barn enten rett før eller rett etter utdanningsperioden, kan risikere verken å få foreldrestipend fra Lånekassen eller foreldrepenger fra Nav. Denne situasjonen skyldes at bare arbeid gjelder som opptjeningsgrunnlag for foreldrepenger, og bare utdanning som gir rett til støtte, gjelder som opptjeningsgrunnlag for foreldrestipend. Det medfører, som komiteen påpeker, at noen personer kun får engangsstønad ved fødsel og dermed faller mellom to stoler. I den forbindelse ber komiteen om at det blir sett nærmere på denne problemstillingen i grenseområdet mellom de to velferdsordningene.

Foreldrestipendet skal legge til rette for studenter som får barn mens de studerer, slik at disse ikke skal tape økonomisk og dermed sitte igjen med mer utdanningslån enn sine medstudenter. Å utvide ordningen med foreldrestipend til en periode som fortsetter også etter selve studietiden, vil derfor bryte med det grunnleggende prinsippet om at søkeren må være student for å ha rett til utdanningsstøtte.

På den annen side vil det å la foreldrestipend inngå som opptjeningsgrunnlag for rett til foreldrepenger gjennom folketrygden også være et brudd med prinsippet om at retten til foreldrepenger er opptjent gjennom arbeid. Dersom personer som har vært i utdanning, skal unntas fra dette prinsippet, vil andre kunne påberope seg at det skaper forskjellsbehandling mellom grupper som har en forholdsvis lik tilknytning til yrkeslivet. Dette er de dilemmaene vi har når vi skal vurdere løsninger for dem som faller mellom disse stolene.

Jeg er absolutt positiv til forslag som kan forbedre situasjonen for dem som får barn mellom studier og arbeid, og som ikke har opparbeidet seg rett til foreldrepenger gjennom Nav. Derfor ser jeg nærmere på disse problemstillingene i grenseområdet mellom de ulike velferdsordningene. Men vi må altså tenke litt lenger på hvordan vi finner løsninger her, for andre grupper vil veldig raskt kunne føle at de er i lignende situasjoner som studenter som får barn, enten rett før eller rett etter at de er ferdig med studiene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [20:12:53]

Stortingets vedtak til lov om endringer i skatteloven (om skatt av formue og inntekt) (Lovvedtak 40 (2012–2013), jf. Innst. 242 L (2012–2013) og Prop. 70 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da går vi til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 36 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Morten Ørsal Johansen på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 2–19, fra Morten Ørsal Johansen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 20–25, fra Trond Helleland på vegne av Høyre
- forslagene nr. 26–36, fra Trine Skei Grande på vegne av Venstre

Det votes først over forslagene nr. 27, 28, 32, 33, 35 og 36, fra Venstre.

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi økt støtte til frivillige organisasjoner som jobber med integrering og prioritere tilrettelegging for frivillige organisasjoners integreringsinnsats rettet mot kvinner.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en sak for Stortinget med endringer i arbeidsmiljøloven slik at bruk av midlertidig ansettelser tillates noe mer i privat sektor, slik at terskelen for å komme inn senkes for innvandrere og unge.»

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at skjønnsmidler til kommunene utformes slik at skoler med spesielt høy andel elever med innvandrerbakgrunn får tilstrekkelig ressurser til å ha færre elever per lærer, styrke leksehjelpsordningen og skolehelsetjenesten.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre tilskuddsordningene, slik at skoler får mulighet til å gi tilbud om norskopplæring til elevenes foresatte.»

Forslag nr. 35 lyder:

«Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for videreutdanning av lærere i flerkulturell forståelse og kommunikasjon.»

Forslag nr. 36 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette stimulerings tiltak for å rekruttere flere lærere med minoritetsbakgrunn.»

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 100 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.21.58)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 29 og 30, fra Venstre.

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre forsøk med anonyme søknader i offentlig sektor slik at kun kvalifikasjonene kommer frem av søknaden.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for mentorordninger og nettverksarenaer i arbeidslivet, både for høytutdannede innvandrere og arbeidstakere med spesielle behov på vei ut i arbeidslivet.»

Høyre har varslet at de støtter forslagene.

Votering

Forslagene ble med 84 mot 17 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.22.23)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 26 og 34, fra Venstre.

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere og styrke dagens norskopplæring og introduksjonsprogram.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at elever som kommer til landet uten fullført grunnskole, ikke overføres fra mottaksklasser til ordinære klasser før de behersker norsk godt nok.»

Fremskrittspartiet har varslet at de vil støtte forslagene.

Votering

Forslagene fra Venstre ble med 77 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.22.49)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 31, fra Venstre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen effektivisere prosessen med å få vurdert og godkjent utdanning fra utlandet.»

Fremskrittspartiet og Høyre har varslet at de støtter forslaget.

Votering

Forslaget fra Venstre ble med 61 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.23.14)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 21 og 22, fra Høyre.

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en modell med forhåndsgodkjenning av bedrifter.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere innføringen av «Blått kort» etter modell fra EUs «Blue Card» i Norge.»
Venstre har varslet at de vil støtte forslagene.

Votering

Forslagene fra Høyre ble med 83 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.23.38)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 20 og 23, fra Høyre.

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre språkopplæring som en rettighet for ledigmeldte arbeidsinnvandrere fra EØS-land.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen tilby gratis kjernetid i barnehage for barn mens én eller begge foreldre deltar på introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere og flyktninger.»

Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de støtter forslagene.

Votering

Forslagene fra Høyre ble med 78 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.24.01)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 24 og 25, fra Høyre.

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med et forslag om at ordningen med språkkartlegging av 4-åringer på helsestasjonen gjøres gjeldende for hele landet.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette en nasjonal kunnskapsbase for godkjenning av utenlandsk utdanning.»

Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de støtter forslagene.

Votering

Forslagene fra Høyre ble med 55 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.24.27)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2–19, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid for at både offentlig og privat sektor skal sette tydelige krav

til språkkunnskaper for utenlandsk arbeidskraft, spesielt for personer som omfattes av introduksjonsloven.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag som sikrer at personer som ikke har fullført introduksjonsprogram eller som har gjennomført og som lever på offentlige ytelser, skal møte opp for forefallende arbeid, skoling eller kurs, for eksempel tilleggsundervisning i norsk og samfunnskunnskap.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å sikre en jevnbyrdig kontroll av underliv i forbindelse med helseundersøkelser for å avdekke kjønnslemlestelse.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av de mange tiltaksplaner som er blitt igangsatt for å forhindre tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og vold med utspring i æresbegreper, for å måle effekten av tiltakene enkeltvis og i en total sammenheng.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen senke terskelen for når yrkesgruppene som omfattes av vergebestemmelsen i kjønnslemlestelsesloven, får en plikt til å melde fra.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en plikt for dem som jobber på asylmottak, til å informere om at kjønnslemlestelse er forbudt i Norge, hva dette lovforbudet går ut på og hvorfor kjønnslemlestelse er forbudt i Norge.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en ordning som innebærer at alle de som kommer til Norge fra land der kjønnslemlestelse praktiseres, må underskrive på at de er kjent med at kjønnslemlestelse er straffbart i Norge og at vi har en straffesanksjonert avvergelsesplikt.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kjønnslemlestelse blir et tema under helsestasjonsprogrammet for nyfødte.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kjønnslemlestelse blir et tema under skolestartundersøkelsen.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at de som jobber i skolehelsetjenesten, blir skolert i hva kjønnslemlestelse innebærer, hvem som står i fare for å bli utsatt for det og hvordan man bør snakke med foreldre om det.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å innføre obligatorisk helsekontroll av jentebarn med formål å avdekke kjønnslemlestelse.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om ansvarliggjøring av foreldre ved gjennomført og avdekket kjønnslemlestelse.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om tiltak som sørger for straffeforfølgelse av personer som medvirker til kjønnslemlestelse.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for utarbeidelse av lettfattelig informasjonsmaterieil til barnehagepersonell og skolepersonell i grunnskolen og videregående skole, for hvordan de skal gå frem hvis de mistenker en forestående kjønnslemlestelse, hvis de har mistanke om utført kjønnslemlestelse, eller har avdekket kjønnslemlestelse.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et internasjonalt samarbeid, slik at det kan bli mulig å straffeforfølge brudd på lover mot kjønnslemlestelse, og endre dagens lovverk slik at det blir mulig å straffeforfølge straffbare forhold begått i utlandet også i de tilfeller hvor kjønnslemlestelse ikke er forbudt i det landet den straffbare handlingen blir utført.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag slik at de som vil erverve norsk statsborgerskap etter søknad, må ha gjennomført norskopplæring og bestått eksamen skriftlig og muntlig.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag slik at avgangsvitnemål fra pliktig gjennomført opplæring i norsk og samfunnskunnskap inneholder bestått eksamen skriftlig og muntlig med henvisning til kursdeltakernes ferdighetsnivå.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag som sørger for at de som vil erverve norsk statsborgerskap etter søknad, må ha gjennomført samfunnskunnskapsundervisning og bestått obligatorisk prøve, og at slik undervisning i dette emnet foretas på norsk.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 78 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.24.49)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en grundig evaluering av alle handlingsplaner for bedre bruk av innvanderes kompetanse.»

Kristelig Folkeparti har varslet at de støtter forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 56 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.25.12)

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 6 (2012–2013) – om en helhetlig integreringspolitikk – mangfold og fellesskap – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Morten Ørsal Johansen satt fram i alt ti forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag med sikte på å endre kravene til oppholdstid i Norge som grunnlag for permanent oppholdstillatelse fra 3 til 6 år.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag som reduserer utenlandske borgeres mulighet for permanent oppholdstillatelse i Norge hvis man er idømt fengselsstraff i minst 1 år, samt at det innføres karenskrav ved lovovertridelser av mindre alvorlig grad, som påtaleunntatelse, betinget fengselsstraff eller ubetinget fengselsstraff som samlet ikke overstiger 1 år, behandlingsdom eller forvaringsdom.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag som fører til at utenlandske borgere som har forfalt gjeld til det offentlige, for eksempel tilbakebetalingspliktige ytelser etter lov om sosiale tjenester, forskuddsvis utbetalt barnebidrag, foreldrebetaling til barnehage, for mye utbetalt bostøtte med mer, ikke blir berettiget til permanent oppholdstillatelse.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag slik at utenlandske borgere, for å være berettiget til permanent oppholdstillatelse, må ha vært i heltidsarbeid i 2,5 av de siste 3 år, og må ikke i mer enn 6 måneder i løpet av de siste 3 år ha vært arbeidsledige eller mottatt sosiale ytelser eller liknende i henhold til lov om sosiale tjenester og introduksjonsloven.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag som fører til at utenlandske borgere må ha underskrevet en erklæring om integrasjon og aktivt medborgerskap, eller på andre måter må ha tilkjennegitt aksept for innholdet av den, for å være berettiget permanent oppholdstillatelse.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag som fører til at utenlandske borgere skal ha gjennomført og bestått prøve i Norsk 2, eller tilsvarende eller høyere nivå, for å være berettiget permanent oppholdstillatelse.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag som fører til at utenlandske statsborgere som utviser et aktivt medborgerskap i Norge gjennom aktiv

deltakelse i frivillig eller annen virksomhet i mer enn 1 år, tilgodeskrives dette ved søknad om permanent oppholdstillatelse.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å innføre et belønningssystem for å målrette integreringen av utenlandske borgere og sette en god standard for integrasjon, for å kunne få permanent oppholdstillatelse i Norge.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag som fører til at familiegjengenforening av utenlandsk borger med utenlandsboende ektefelle/samboer og/eller barn, forutsetter etterlevelse av de vilkår som foreslås lagt til grunn for innvilgelse av permanent oppholdstillatelse etter forslagene 1–7.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag som fører til at personer som kommer til Norge gjennom familieinnvandring, ikke innrømmes rett til ytterligere familiegjengenforening.»

Det voteses alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:138 S (2011–2012) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Ørsal Johansen, Gjermund Hagesæter og Åge Starheim om innstramminger i grunnlaget for å gi utenlandske statsborgere permanent oppholdstillatelse i Norge – avvises.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 77 mot 23 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.26.15)

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Michael Tetzschner på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 2 og 3, fra Gjermund Hagesæter på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 4, fra Gjermund Hagesæter på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteses over forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre de nødvendige tiltak slik at skjermingsverdig IKT-infrastruktur beskyttes bedre.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 78 mot 23 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.26.54)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre en reell samling av det politiske og administrative ansvaret for alle store, statlige IKT-prosjekter i ett departement som gis myndighet til å utøve en overordnet, strategisk IKT-styring på tvers av ulike etater.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre en bedre styring av det enkelte, statlige IKT-prosjekt, der kompetanseoppbygging og etablering av incentiver for kostnadseffektive løsninger, som er rimelige å forvalte, prioriteres. Departementet som gis ansvar for overordnet IKT-styring, bør inngå i prosjektorganisasjonene med et eierperspektiv og være en pådriver for at midlene brukes best mulig.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 72 mot 29 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.27.17)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:144 S (2011–2012) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Hans Olav Syversen og Kjell Ingolf Ropstad om bedre koordinering og strategisk styring av IKT-prosjekter i offentlig sektor – vedlegges protokollen.

Presidenten: Det votes alternativt mellom komiteens innstilling og forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, som lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det stilles mer gjennomgående krav til gjennomføring av kost-nytteanalyser i statlige IKT-prosjekter, slik at kostnader og kompleksitet i prosjektene kan begrenses i størst mulig grad.»

Venstre har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 56 mot 45 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.27.58)

*Votering i sak nr. 4***Komiteen hadde innstilt:****I**

I statsbudsjettet for 2013 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1581		Eiendommer til kongelige formål	
	1	Driftsutgifter	26 628 000
		mot tidligere foreslått kr 24 128 000	
	30	Større rehabiliteringsprosjekter	75 440 000
		mot tidligere foreslått kr 37 940 000	

II

Prosjekt rehabilitering av Slottsplassen godkjennes med en kostnadsramme på 70 mill. kroner (pr. 1. juli 2013).

III

Stortinget samtykker i at inntil 20 mill. kroner av bevilgede midler på kapittel 1581 Eiendommer til kongelige formål, post 30 Større rehabiliteringsprosjekter kan omdisponeres fra takprosjektet ved Det kongelige slott til rehabilitering av Slottsplassen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Tor-Arne Strøm på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV

- forslag nr. 2, fra Oskar J. Grimstad på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
 - forslag nr. 3, fra Bjørn Lødemel på vegne av Høyre
- Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslaget lyder:

«I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling, skal § 11-7 nr. 2 lyde:

2. Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur

Underformål:

veg, bane, lufthavn, havn, hovednett for sykkel, kollektivnett, kollektivknutepunkt, parkeringsplasser, traseer for teknisk infrastruktur og områder eller traseer for motorferdsel på bar eller snødekt mark.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 62 mot 39 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.28.51)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa opne for at Balestrand kommune kan setje i verk eit forsøksprosjekt der kommunen i sin arealplan kan regulere areal for motorisert transport med beltekøyretøy i ein fastlagd trasé etter plan- og bygningslova.»

Fremskrittspartiet har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre ble med 61 mot 39 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.30.46)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I o v :

A.

I

I lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag skal § 3 lyde:

§ 3 (forbud mot motorferdsel i utmark og vassdrag)

I utmark og vassdrag er motorferdsel ikke tillatt med mindre annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov.

II

Denne lov trer i kraft straks.

B.

Stortinget ber regjeringen legge til grunn de samme formål og begrensninger som var gjeldende for forsøksordningen i 2000–2005, ved innføring av økt kommunalt selvstyre innen motorferdsel i utmark.

C.

Stortinget ber regjeringen i løpet av vårsesjonen 2013 legge frem for Stortinget evaluering av forsøksprosjektet for motorferdsel i utmark med utvidet kommunalt selvstyre i 8 utvalgte kommuner i perioden 2000–2005.

Presidenten: Det votes alternativt mellom komiteens innstilling og forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Dokument 8:11 L (2012–2013) og Dokument 8:15 LS (2012–2013) – bifalles ikke.»

Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 54 stemmer mot og 46 stemmer for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 20.31.28)

Marianne Aasen (A) (fra salen): Jeg stemte feil!

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) (fra salen): Jeg fikk opp på voteringsanlegget at jeg ikke stemte.

Presidenten: Er det flere som hadde problemer? Ja, da tar vi den siste voteringen på nytt.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble forslaget bifalt med 55 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.33.08)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Bendiks H. Arnesen satt fram et forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Dokument 8:17 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Siri A. Meling, Henning Skumsvoll, Kjell Ingolf Ropstad og Borghild Tenden om brukerrepresentasjon i Statnetts organer, en nasjonal plan for kraftlinjer og kostnadsfordeling i sentralnettet – bifalles ikke.»

Det votes alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Venstre har varslet at de støtter innstillingen.

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen opprettholde Statnetts brukerråd og brukernes representasjon i Statnett SFs styre.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at det utarbeides en

nasjonal plan for kraftlinjer, som oppdateres og fremmes for behandling i Stortinget én gang hver stortingsperiode.

III

Stortinget ber regjeringen i løpet av vårsesjonen 2013 legge frem en sak om fordeling av kostnader i sentralnettet mellom produsenter og forbrukere.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble forslaget bifalt med 57 mot 44 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.33.51)

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten har Henning Skumsvoll satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av vårsesjonen 2013 legge frem en sak om regional- og lokalnettet for fremføring av strøm og om de utfordringer og oppgaver nettselskapene står overfor de kommende årene og med forslag til tiltak som kan gi en effektiv og frem-

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2013 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1870		Petoro AS	
	(Ny) 72	Administrasjon, Petoro Iceland AS, bevilges med	2 500 000

II

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2013 kan pådra staten forpliktelser innenfor en total økonomisk ramme på inntil 20 mill. kroner til kjøp av geologiske data og utgifter som påløper i utvinningstillatelser som skal fordeles mellom deltakerne i utvinningstillatelsene etter deltakerandel, samt utgiftsføre uten bevilgning i statsregnskapet den delen av disse utgiftene som forfaller for dette året under kap. 1870 Petoro AS, post 73 Statlig deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk kontinentalsokkel.

Presidenten: Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de ønsker å stemme imot.

tidsrettet nettstruktur i Norge med færre og mer robuste nettselskap enn i dag.»

Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:18 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Siri A. Meling, Henning Skumsvoll og Borghild Tenden om en fremtidsrettet nettstruktur – vedlegges protokollen.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 62 stemmer mot og 39 stemmer for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 20.35.37)

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) (fra salen): President, her var det en feil!

Bård Hoksrud (FrP) (fra salen): Jeg stemte feil!

Presidenten: Ja vel. Da tar vi voteringen på nytt. Da får vi følge med!

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 61 mot 40 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.36.03)

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 85 mot 8 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 20.36.33)

Presidenten: I sak nr. 9 foreligger det ikke noe votingstema.

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er

– forslag nr. 1, fra Elisabeth Aspaker på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti

- forslag nr. 2, fra Dagrun Eriksen på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 3 og 4, fra Trine Skei Grande på vegne av Venstre

Det votes over forslagene nr. 3 og 4, fra Venstre.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram sak om flere karriereveier i skolesektoren, samt tiltak for å øke antallet doktorgradsutdannede personer inn i skolen.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for en gjennomgang og modernisering av stillingskategoriene for undervisningspersonell, slik at stillingskategoriene bedre reflekterer kompetanse og faglig bakgrunn. Arbeidet skal gjøres i samråd med partene i skolesektoren.»

Kristelig Folkeparti har varslet at de støtter forslagene fra Venstre.

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 93 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.37.15)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et prøveprosjekt med ekstra lønnstilskudd for doktorgradsutdannede personer som underviser i grunnopplæringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2013.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 92 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.37.37)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:27 S (2012–2013) – om representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden og Trine Skei Grande om å øke antallet undervisningspersonell med doktorgrad og sikre flere karriereveier i skolen – vedtas ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Dokument 8:27 S (2012–2013) – om representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden og Trine Skei Grande om å øke antallet undervisningspersonell med doktorgrad og sikre flere karriereveier i skolen – vedlegges protokollen.»

Venstre har varslet at de nå støtter forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 58 mot 43 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.38.16)

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Mette Hanekamhaug på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 2, fra Trine Skei Grande på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 3 og 4, fra Dagrun Eriksen på vegne av Kristelig Folkeparti

Det votes over forslagene nr. 3 og 4, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre 12 mnd. studiefinansiering for studenter med barn, gjennom å øke den totale finansieringsstøtten til denne gruppen.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke engangsstøtten til 2 G, og gjøre den om til en månedlig utbetaling.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 93 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.39.00)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med neste års statsbudsjett gjeninnføre støtten til studentsamskipnadenes studentbarnehager.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 93 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.39.21)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:28 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om overgangsordninger for studenter som blir gravide rett etter fullført utdanning – vedlegges protokollen.

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarlig legge frem sak om en ordning med økonomisk støtte for studenter som får barn umiddelbart etter studiene og som per i dag faller mellom ulike velferdsordninger.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom innstillingen og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 55 mot 46 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.39.58)

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Saken gjelder andre gangs behandling av endringer i skatteloven Lovvedtak 40.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning, og Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 13 [20:40:24]

Referat

1. (193) Rapport til Stortinget fra Norges Banks representantskap for 2012 (Dokument 9 (2012–2013))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
2. (194) Terrorberedskap. Oppfølging av NOU 2012: 14 (Meld. St. 21 (2012–2013))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
3. (195) Endringer i statsbudsjettet for 2013 under Justis- og beredskapsdepartementet (Tiltak for å styrke samfunnssikkerheten og politiberedskapen) jf. Meld. St. 21 (2012–2013) (Prop. 77 S (2012–2013))
Enst.: Sendes justiskomiteen unntatt kap. 456 og 3456 som sendes transport- og kommunikasjonskomiteen og kap. 1733 som sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 20.41.
